

**İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

DOKTORA TEZİ

**KAZDAĞI ULUSAL PARKI (BALIKESİR) VE YAKIN
ÇEVRESİNDE EKOTURİZM MODELİ ÜZERİNE
ARAŞTIRMALAR**

Bilge AKGÜN

**Orman Mühendisliği Anabilim Dalı
Ormancılık Politikası ve Yönetimi Programı**

Danışman

Prof.Dr. Aytuğ AKESEN

Eylül, 2009

İSTANBUL

Bu çalışma 12/11/2009 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Orman Mühendisliğı Anabilim Dalı Ormancılık Politikası ve Yönetimi programında Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Jürisi

Prof. Dr. Aytağ AKESEN (Danışman)
İstanbul Üniversitesi
Orman Fakültesi

Prof. Dr. Abdi EKİZOĞLU
İstanbul Üniversitesi
Orman Fakültesi

Prof. Dr. Hüseyin DİRİK
İstanbul Üniversitesi
Orman Fakültesi

Prof. Dr. Cantürk GÜMÜŞ
Karadeniz Teknik Üniversitesi
Orman Fakültesi

Doç. Dr. Haldun MÜDERRİSOĞLU
Düzce Üniversitesi
Orman Fakültesi

Bu alışma İstanbul Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Yürütücü Sekreterliğinin T-882/02062006 numaralı projesi ile desteklenmiştir.

ÖNSÖZ

“Kazdağı Ulusal Parkı (Balıkesir) Ve Yakın Çevresinde Ekoturizm Modeli Üzerine Araştırmalar” başlıklı bu çalışma, İ.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Orman Mühendisliği Anabilim Dalı, Ormancılık Politikası ve Yönetimi Programında Doktora Tezi olarak hazırlanmıştır.

Öncelikle çalışmam boyunca bana her konuda yardım eden ve destek olan danışmanım Prof. Dr. Aytuğ AKESEN’e ve çalışmama her türlü desteğini veren Prof. Dr. Abdi EKİZOĞLU’na sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Araştırmama her türlü katkıyı sağlayan Karadeniz Teknik Üniversitesi Orman Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Cantürk GÜMÜŞ ile Yrd. Doç. Dr. Oğuz KURDOĞLU’na da en içten teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmam süresince her türlü bilgi ve deneyimlerini benimle paylaşan Ormancılık Politikası Öğretim Üyeleri Doç. Dr. Yalçın KUVAN ile Yrd. Doç. Dr. Cihan ERDÖNMEZ’e teşekkür ederim. Destekleri ile bana güç veren sevgili Araş. Gör. Dr. Seçil YURDAKUL EROL ile Araş. Gör. H. Tezcan YILDIRIM’a teşekkürü bir borç bilirim.

Bu çalışma boyunca yardımlarını hiç esirgemeyen sevgili hocam Yrd. Doç. Dr. O. Yalçın YILMAZ’a, alansal haritaları birlikte oluşturduğum Sevgili Meslektaşlarım Araş. Gör. Dr. Beyza ŞAT GÜNGÖR’e ve Ceren KÖSE’ye de sonsuz teşekkür ederim.

Tüm arazi çalışmalarım boyunca bana her türlü desteği veren ve benimle birlikte yorulan Akçay Doğa Koruma ve Ulusal Parklar Mühendisi Hasan Basri AVCI’ya, Balıkesir Üniversitesi Coğrafya Bölümü Öğretim Üyeleri Doç. Dr. Abdullah SOYKAN ile Doç. Dr. Yılmaz ARI’ya teşekkürü bir borç bilirim.

Doktora çalışmam boyunca arazi çalışmalarında beni hiç yalnız bırakmayan, hem maddi hemde manevi desteği ile her zaman yanımda olan sevgili eşim Muammer Reşit AKGÜN’e ve varlığıyla bana güç veren sevgili oğlum Doruk AKGÜN’e sonsuz teşekkür ederim. Her zaman yanımda olan canım aileme ve tüm dostlarıma sonsuz teşekkürler sunarım.

Eylül,2009

Bilge AKGÜN

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	İ
İÇİNDEKİLER	İİ
ŞEKİL LİSTESİ.....	Vi
TABLO LİSTESİ	Vii
SEMBOL LİSTESİ	Xi
ÖZET	xii
SUMMARY	xiii
1. GİRİŞ	1
2. GENEL KISIMLAR	4
2.1. TURİZM VE ÖZELLİKLERİ.....	4
2.2. SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM VE ÖZELLİKLERİ	5
2.3. EKOTURİZM VE ÖZELLİKLERİ.....	10
2.3.1. Ekoturizmin Tanımı	10
2.3.2. Ekoturizmin Özellikleri.....	13
2.3.3. Ekoturizmin İlkeleri	14
2.3.4. Ekoturizm Çeşitleri.....	16
2.3.5. Ekoturizmin Sektörel Yapısı.....	17
2.3.6. Ekoturizm Pazarının Yapısı.....	21
2.3.7. Ekoturizm ve Korunan Alanlar	23
2.4. EKOTURİZM PLANLAMASI.....	30
2.4.1. Bölgesel Ekoturizm Gelişim Planları	32
2.4.2. Korunan Alanlarda Ekoturizm Planlaması	34
3. MALZEME VE YÖNTEM	40
3.1. MALZEME.....	40

3.2. YÖNTEM	42
3.2.1. Arazi Çalışmaları	42
3.2.2. Veri Toplama Yöntemleri	45
3.2.2.1 Anket Yöntemi.....	45
3.2.2.2 Mülakat Yöntemi	48
3.2.2.3 Gözlem Yöntemi	48
3.2.3. Örneklem Yöntemleri	48
3.2.3.1 Kazdağı Ulusal Parkı'nın Yakın Çevresindeki Yerleşim Alanlarından Yapılan Anket Çalışması İçin Örnek Büyüklüğünün Hesaplanması.....	50
3.2.3.2. Kazdağı Ulusal Parkı'na Gelen Ziyaretçilere Yapılan Anket Çalışması İçin Örnek Büyüklüğünün Hesaplanması.....	52
3.2.3.3. İlgi Gruplarının Belirlenmesi ve Örnek Büyüklüğünün Hesaplanması	53
3.2.4. Veri Analiz Yöntemleri	56
3.2.4.1 Tanımsal İstatistik	57
3.2.4.2 Tek Yönlü ANOVA Testi ve Özellikleri	57
3.2.4.3 Alansal Verilerin Sayısallaştırılması ve Quantum GIS (QGIS) Yazılımı	58
4. BULGULAR	60
4.1 ULUSAL VE BÖLGESEL AÇIDAN EKOTURİZMİN ÖNEMİ	60
4.2 ULUSAL VE BÖLGESEL AÇIDAN KAZDAĞI'NIN ÖNEMİ	62
4.3 KAZDAĞI ULUSAL PARKI'NIN KONUMU	64
4.4 KAZDAĞI ULUSAL PARKI'NIN DOĞAL ÖZELLİKLERİ	66
4.4.1 Alanın İklimsel Özellikleri	66
4.4.2 Alanın Jeolojik ve Jeomorfolojik Özellikleri.....	67
4.4.3 Alanın Hidrolojik Yapısı	76
4.4.4 Alanın Bitki Örtüsü	77
4.4.4.1 Orman Varlığı.....	79
4.4.4.2 Endemik Türler	81
4.4.5. Alanın Fauna Özellikleri	89
4.5. KAZDAĞI ULUSAL PARKI'NIN KÜLTÜREL ÖZELLİKLERİ	90
4.5.1. Alan ve Yakın Çevresinin Tarihsel Gelişimi	90
4.5.2. Alan ve Yakın Çevresinin Yunan Mitolojisindeki Yeri.....	90
4.5.3. Alan ve Yakın Çevresinin Kültürel Yapısı	92

4.5.3.1. Kazdağı Ulusal Parkı'nın Yakın Çevresinde Yaşayan Tahtacı Türkmenleri ve Kültürel Özellikleri	92
4.5.3.2. Kazdağı Ulusal Parkı'nın Yakın Çevresinde Yaşayan Yörükler ve Kültürel Özellikleri	94
4.5.4. Alan ve Yakın Çevresi ile İlgili Efsaneler ve İnanışlar.....	95
4.5.5. Kazdağı Ulusal Parkı Yakın Çevresinde Ekoturizm Potansiyeli	97
4.5.5.1 Alanın Yakın Çevresinde Bulunan Tarihi, Arkeolojik ve Kültürel Değere Sahip Turizm Alanları.....	97
4.5.5.2. Alanın Yakın Çevresinde Bulunan Doğal Kaynak Değerine Sahip Turizm Alanları.....	99
4.6. KAZDAĞI ULUSAL PARKI'NDA ARAZİ KULLANIMI.....	100
4.7. KAZDAĞI ULUSAL PARKI'NIN İDARİ YAPISI VE MÜLKİYET DURUMU	104
4.8. KAZDAĞI ULUSAL PARKI'NIN YAKIN ÇEVRESİNDE YAŞAYAN HALKA İLİŞKİN BULGULAR.....	106
4.8.1. Kazdağı Ulusal Parkı'nın Yakın Çevresindeki Yerleşim Alanlarının Genel Özellikleri.....	106
4.8.2. Kazdağı Ulusal Parkı'nın Yakın Çevresindeki Yerleşim Alanlarına İlişkin Bulgular.....	111
4.8.2.1 İlgili Köylere İlişkin Sosyo-Ekonomik Bulgular	111
4.8.2.2. Köylerin Ulusal Park ile İlişkinine İlişkin Bulgular.....	115
4.8.2.3. Köylerin Turizme ve Ziyaretçilere Yönelik Düşüncelerine İlişkin Bulgular	122
4.8.2.4. Kazdağı Ulusal Parkı'nda Ekoturizm Gelişimine Yönelik Köylerin Bakış Açısına İlişkin Bulgular	128
4.9. KAZDAĞI ULUSAL PARKI'NA GELEN ZİYARETÇİLERE İLİŞKİN BULGULAR	151
4.9.1. Ziyaretçilere Ait Sosyo-Ekonomik Bulgular	151
4.9.2. Alana Yaptıkları Ziyaretlerin Genel Özelliklerine İlişkin Bulgular ...	152
4.9.3. Ziyaretçilerin Kazdağı Ulusal Parkı'nı Tercih Etmelerinde Rol Oynayan Faktörlere İlişkin Bulgular	154

4.9.4. Kazdağı Ulusal Parkındaki Ziyaretçi Memnuniyetine İlişkin Bulgular	160
4.10. İLGİ GRUPLARINA İLİŞKİN BULGULAR.....	168
4.10.1 İlgı Gruplarının Ulusal Park ile İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular ..	168
4.10.2 İlgı Gruplarının Katılımcılık İle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular.	175
4.10.3. İlgı Gruplarının Birbirleri ile İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular	181
5. TARTIŞMA VE SONUÇ.....	188
KAYNAKLAR	206
EKLER.....	216
ÖZGEÇMİŞ.....	244

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 2.1:	Bir tanıma doğru ekoturizm.....	9
Şekil 2.2:	Bir sürdürülebilir turizm şekli olarak ekoturizm	10
Şekil 2.3:	Ekoturizm sektörünün genel yapısı	18
Şekil 2.4:	Ekoturizm endüstrisinin yapısı	19
Şekil 2.5:	IUCN kategorileri ile ekoturizm ve diğer turizm kullanımlarının uyumluluğu	28
Şekil 2.6:	Başarılı bir ekoturizm planı için planlama süreci ve aşamaları	31
Şekil 2.7:	Bölgesel ekoturizm gelişim planı	33
Şekil:2.8:	Korunan alan planları ile ekoturizm planları arasındaki ilişki	35
Şekil 2.9:	Ekoturizm yönetimini ve gelişimini planlama süreci modeli	37
Şekil 3.1:	Çalışmanın hazırlanma süreci.....	41
Şekil 3.2:	Anket çalışmasını için takip edilen süreç	46
Şekil 3.3:	Ekoturizm planında yer alması gereken ilgili grupları	54
Şekil 4.1:	Kazdağı'nın coğrafi konum haritası	65
Şekil 4.2:	Kazdağı Ulusal Parkı ve yakın çevresi	65
Şekil 4.3:	Biga Yarımadası ve çevresinin basitleştirilmiş jeoloji haritası ve taslak jeoloji kesiti	69
Şekil 4.4:	Alanın Jeoloji Haritası.....	70
Şekil 4.5:	Alanın eğim grupları haritası.....	73
Şekil 4.6:	Alanın yükselti basamakları haritası	74
Şekil 4.7:	Alanın bakı grupları haritası.....	75
Şekil 4.8:	Alanın hidroloji haritası.....	78
Şekil 4.9:	Alanın meşcere haritası	80
Şekil 4.10:	Nadir ve endemik bitki taksonlarının yayılış haritası.....	88
Şekil 4.11:	Alanın doğal ve kültürel değerler haritası	91
Şekil 4.12:	Alanın arazi kullanım haritası	105
Şekil 5.1:	Kazdağı Ulusal Parkı'nın ekoturizm amaçlı planlanması süreci.....	191
Şekil 5.2:	Kazdağı Ulusal Parkı ekoturizm güzergâh öneri planı.....	199

TABLO LİSTESİ

Tablo 2.1:	Ekoturizmin tanımı ile ilgili literatür özeti	12
Tablo 2.2:	Tipik ekoturist profili	22
Tablo 2.3:	IUCN korunan alan sınıflandırması.....	24
Tablo 3.1:	Köylere yapılan ziyaretlere ait çizelge	43
Tablo 3.2:	Kazdağı Ulusal Parkı'na sınırı bulunan yerleşim birimlerinin yıllara göre nüfus büyüklüğü	50
Tablo 3.3:	Seçilen yerleşim birimlerindeki hane sayıları	51
Tablo 3.4:	Formül ile hesaplanan anket sayılarının köylere dağılımı.....	52
Tablo 3.5:	Kazdağı Ulusal Parkının yıllara göre ziyaretçi sayıları.....	52
Tablo 4.1:	C.W. Thornthwaite yöntemine göre Edremit'in su bütçesi	67
Tablo 4.2:	Kazdağı Ulusal Parkı Çevresindeki Önemli Su Kaynakları ve Potansiyelleri	76
Tablo 4.3:	Kazdağının Kuzey ve Güney Yamaçlarındaki Sıcak Su Kaynaklarının Özellikleri	77
Tablo 4.4:	Yayla Tepe ve Yakın Çevresinde Bulunan Önemli Bitki Türleri ve Tehlike Kategorileri.....	81
Tablo 4.5:	Kapıdağ ve Yakın Çevresinde Bulunan Önemli Bitki Türleri ve Tehlike Kategorileri.....	82
Tablo 4.6:	Tozlu Mevkiisinde Bulunan Önemli Bitki Türleri ve Tehlike Kategorileri	82
Tablo 4.7:	Nanekırı Civarında Bulunan Önemli Bitki Türleri ve Tehlike Kategorileri	83
Tablo 4.8:	Kartal Pınarında Bulunan Önemli Bitki Türleri ve Tehlike Kategorileri	84
Tablo 4.9:	Karataş ve Babadağı Tepeleri Arasından - Zıgın Deresi'ne İnen Yamaçlarda Bulunan Önemli Bitki Türleri ve Tehlike Kategorileri.....	84
Tablo 4.10:	Şahin Deresi Kanyonu'na İnen Yamaçlarda Bulunan Önemli Bitki Türleri ve Tehlike Kategorileri.....	85
Tablo 4.11:	Düden Alanında Bulunan Önemli Bitki Türleri ve Tehlike Kategorileri	85
Tablo 4.12:	Susuz Tepe ve Yakın Çevresinde Bulunan Önemli Bitki Türleri ve Tehlike Kategorileri.....	86
Tablo 4.13:	Yöre Halkının Alandan Geleneksel Yararlanma Biçimleri	101
Tablo 4.14:	Kazdağı Ulusal Parkı Yakın Çevresindeki Yerleşim Alanlarına Ait Hayvan Sayıları	102
Tablo 4.15:	Köylerdeki altyapı, konaklama ve hizmet olanakları	107
Tablo 4.16:	İlgili köylere ait demografik özellikler	109
Tablo 4.17:	İlgi köylerin eğitim durumlarının cinsiyete göre dağılımı	109
Tablo 4.18:	Köylerdeki işgücü durumunun cinsiyete göre dağılımı	110
Tablo 4.19:	İşteki durum ve cinsiyete göre istihdam edilen nüfus	110
Tablo 4.20:	Köylerin cinsiyet, medeni durum ve aile büyüklüğü dağılımları	112
Tablo 4.21:	Köylerdeki yaş dağılımı	112

Tablo 4.22:	Köylerdeki eğitim durumu ve aylık kazanç dağılımı	113
Tablo 4.23:	Köylülerin geçim kaynakları	114
Tablo 4.24:	Köylerin yaşam kalitesi	115
Tablo 4.25:	İlgili köylerin Kazdağı Ulusal Parkı'ndan haberdar olma durumu	116
Tablo 4.26:	İlgili köyler açısından Kazdağı'nın ulusal park olarak korunmasının önemi	116
Tablo 4.27:	İlgili köylerin ulusal parktaki koruma faaliyetlerinin yeterliliği konusundaki görüşleri	117
Tablo 4.28:	İlgili köylerin koruma faaliyetlerinin yeterliliğini değerlendirmesine ilişkin varyans eşitliği ve ANOVA tablosu	117
Tablo 4.29:	İlgili köylerin koruma faaliyetlerinin yeterliliğini değerlendirmesine ilişkin Hochberg's GT2 sonuçları	118
Tablo 4.30:	Ulusal parkta yaşayan hayvanlardan ekonomik fayda sağlama durumu.....	119
Tablo 4.31:	İlgili Köylerin Ulusal Parkta Yetişen Bitkilerden Faydalanma Durumu	119
Tablo 4.32:	İlgili köylerin Ulusal Park'taki su kaynaklarından kullanma amaçlı faydalanma durumu	120
Tablo 4.33:	Ulusal Parkın korunmasının köy geleneksel yaşam tarzına etkisi hakkında görüşler	121
Tablo 4.34:	İlgili köylerin Kazdağı'nın ulusal park olarak korunmasının geleneksel yaşam biçiminde yarattığı olumsuzluklar hakkında görüşleri.....	122
Tablo 4.35:	İlgili köylerin Kazdağı Ulusal Parkı için gelenlerin köylerini de ziyaret etmeleri konusunda düşünceleri	123
Tablo 4.36:	İlgili köylerin Kazdağı için gelen ziyaretçilerin köylerini de ziyaret etmesini onaylamasına ilişkin varyans eşitliği tablosu.....	123
Tablo 4.37:	İlgili köylerin Kazdağı için gelen ziyaretçilerin köylerini de ziyaret etmesini onaylamasına ilişkin Games-Howell sonuçları.....	124
Tablo 4.38:	Gelen ziyaretçilerin Kazdağı'na zarar verip vermediğine ilişkin düşünceler.....	125
Tablo 4.39:	İlgili köylerin Kazdağı Ulusal Parkı'nda ziyaret yoğunluğunun artmasının hem ulusal park hem de yakın çevresi için yaratabileceği en büyük zarar hakkında düşünceleri	126
Tablo 4.40:	Turizm gelişiminin önündeki en büyük engel hakkındaki düşünceler..	127
Tablo 4.41:	İlgili köylerin doğal kaynakların korunması yönelik tutumlarına ilişkin varyans eşitliği ve Anova tablosu.....	129
Tablo 4.42:	İlgili köylerin 1. ifadeye yönelik tutumlarına ilişkin Games-Howell testi sonuçları	130
Tablo 4.43:	İlgili köylerin 3. ifadeye yönelik tutumlarına ilişkin Games-Howell testi sonuçları	131
Tablo 4.44:	İlgili köylerin 4. ifadeye yönelik tutumlarına ilişkin Games-Howell testi sonuçları	131
Tablo 4.45:	İlgili köylerin 5. ifadeye yönelik tutumlarına ilişkin Games-Howell testi sonuçları	132
Tablo 4.46:	İlgili köylerin 6. ifadeye yönelik tutumlarına ilişkin Games-Howell testi sonuçları	133
Tablo 4.47:	İlgili köylerin katılımcılığa yönelik tutumlarına ilişkin Varyans eşitliği ve Anova tablosu	135

Tablo 4.48:	İlgili köylerin katılımcılık ile ilgili 2. ifadeye yönelik tutumlarına ilişkin Games-Howell testi sonuçları.....	136
Tablo 4.49:	İlgili köylerin katılımcılık ile ilgili 3. ifadeye yönelik tutumlarına ilişkin Games-Howell Testi sonuçları	136
Tablo 4.50:	İlgili köylerin katılımcılık ile ilgili 4. ifadeye yönelik tutumlarına ilişkin Games-Howell Testi sonuçları	137
Tablo 4.51:	İlgili köylerin kültürel yapının korunmasına yönelik tutumlarına ilişkin varyans eşitliği ve Anova tablosu.....	139
Tablo 4.52:	İlgili köylerin 1. ifadeye yönelik tutumlarına ilişkin Games-Howell testi sonuçları	140
Tablo 4.53:	İlgili köylerin 2. ifadeye yönelik tutumlarına ilişkin Games-Howell testi sonuçları	141
Tablo 4.54:	İlgili köylerin 3. ifadeye yönelik tutumlarına ilişkin Games-Howell testi sonuçları	141
Tablo 4.55:	İlgili köylerin 5. ifadeye yönelik tutumlarına ilişkin Games-Howell testi sonuçları	142
Tablo 4.56:	İlgili köylerin 6. ifadeye yönelik tutumlarına ilişkin Games-Howell testi sonuçları	143
Tablo 4.57:	İlgili köylerin 7. ifadeye yönelik tutumlarına ilişkin Games-Howell testi sonuçları	144
Tablo 4.58:	İlgili köylerin 8. ifadeye yönelik tutumlarına ilişkin Games-Howell testi sonuçları	145
Tablo 4.59:	İlgili köylerin sürdürülebilir kalkınmaya yönelik tutumlarına ilişkin varyans eşitliği ve Anova tablosu.....	146
Tablo 4.60:	İlgili köylerin 1. ifadeye yönelik tutumlarına ilişkin Games-Howell testi sonuçları	147
Tablo 4.61:	İlgili köylerin 2. ifadeye yönelik tutumlarına ilişkin Games-Howell testi sonuçları	148
Tablo 4.62:	İlgili köylerin 3. ifadeye yönelik tutumlarına ilişkin Games-Howell testi sonuçları	148
Tablo 4.63:	İlgili köylerin 5. ifadeye yönelik tutumlarına ilişkin Games-Howell testi sonuçları	149
Tablo 4.64:	İlgili köylerin 6. ifadeye yönelik tutumlarına ilişkin Games-Howell testi ..	150
Tablo 4.65:	Alanın kullanım olanaklarının alanın ziyaret edilmesine etkisi	155
Tablo 4.66:	Ziyaretçilerin yaş bağımlı değişkenine göre alanı tercih etmelerinde rol oynayan faktörlere ilişkin varyans eşitliği ve Anova tablosu.....	156
Tablo 4.67:	Temiz hava faktörüne ilişkin Games-Howell testi sonuçları	158
Tablo 4.68:	Alanda düzenlenen kültürel etkinlikler faktörüne ilişkin Games-Howell Testi sonuçları	159
Tablo 4.69:	Alanın kullanım olanakları faktörüne ilişkin Games-Howell testi.....	159
Tablo 4.70:	Alan içinde ulaşım kolaylığı faktörüne ilişkin Games-Howell testi	160
Tablo 4.71:	Alansal özelliklerin ziyaretçi memnuniyetine etkisi	162
Tablo 4.72:	Ziyaretçilerin Memnuniyetini sağlayan alansal özelliklere ilişkin varyans eşitliği ve Anova tablosu	163
Tablo 4.73:	Ulusal park içinde ulaşım kolaylığı ifadesine ilişkin Games-Howell testi sonuçları	166

Tablo 4.74:	Kültürel kaynakların (yadır..vb) korunması ifadesine ilişkin Hocberg testi sonuçları	167
Tablo 4.75:	Boş zaman değerlendirmeye yönelik imkânların yeterliliği ifadesine ilişkin Hocberg testi sonuçları	167
Tablo 4.76:	İlgi grupları anket sorularının tanımsal istatistikleri	169
Tablo 4.77:	İlgi gruplarının ulusal parka ile ilişkili görüşlerine ilişkin varyans eşitliği ve Anova tablosu	170
Tablo 4.78:	İlgi gruplarının bitkilerin ticari amaçlı kullanımına yönelik tutumlarına ilişkin Hochberg testi sonuçları	171
Tablo 4.79:	İlgi gruplarının ulusal park içinde halkın etkin rol alacağı işletmelerin oluşturulmasına yönelik tutumlarına ilişkin Games-Howell testi sonuçları	172
Tablo 4.80:	İlgi gruplarının ulusal parkın belli kısımlarının ziyarete kapatılması ile ilgili tutumlarına ilişkin Games-Howell testi sonuçları.....	173
Tablo 4.81:	Ekoturizm amaçlı kullanımların Kazdağı'na etkisine ilişkin Games-Howell testi sonuçları	174
Tablo 4.82:	Ekoturizm amaçlı kullanımlarının Kazdağı'na etkisine ilişkin Games-Howell testi sonuçları	174
Tablo 4.83:	Katılımcılık ile ilgili ifadelerle ait tanımsal istatistik değerleri.....	176
Tablo 4.84:	İlgi gruplarının katılımcılık ile ilgili görüşlerine ilişkin Varyans eşitliği ve Anova tablosu	177
Tablo 4.85:	Kazdağı'ndaki ekoturizm ile ilgili çalışmalara işgücü açısından katkı sağlamaya ilişkin Games-Howell testi sonuçları.....	178
Tablo 4.86:	Kazdağı'ndaki ekoturizm ile ilgili çalışmalara sermaye/yatırım açısından katkı sağlamaya ilişkin Games-Howell testi sonuçları.....	179
Tablo 4.87:	Kazdağı'ndaki ekoturizm ile ilgili çalışmalara kamuoyu oluşturma açısından katkı sağlamaya ilişkin Games-Howell testi sonuçları.....	179
Tablo 4.88:	Kazdağı'nın ekoturizm amaçlı planlanmasında etkileri izleme aşamasında yer almaya ilişkin Games-Howell testi sonuçları	180
Tablo 4.89:	Turizm sektörü temsilcileri ile ortak çalışabiliriz görüşüne ilişkin Games-Howell a Testi sonuçları	181
Tablo 4.90:	İlgi gruplarının birbirleri ile ilgili düşüncelerine yönelik ifadelerle ait tanımsal istatistik değerleri	182
Tablo 4.91:	İlgi gruplarının birbirleri hakkındaki düşünceleri ile ilgili ifadelerin Varyans Eşitliği ve Anova Tablosu.....	184
Tablo 4.92:	İlgi gruplarının Kazdağı'nın ekoturizm amaçlı planlanmasında turizm sektörü temsilcilerinin yer almasına ilişkin Games-Howell testi sonuçları	185
Tablo 4.93:	İlgi gruplarının Kazdağı'ndaki ekoturizm faaliyetlerinden en fazla faydayı muhtarların sağlayacağı görüşüne ilişkin Games-Howell testi sonuçları	185
Tablo 4.94:	İlgi gruplarının Kazdağı'nda ekoturizm faaliyetlerinden en fazla faydayı STÖ'lerin sağlayacağı görüşüne ilişkin Games-Howell testi sonuçları	186
Tablo 4.95:	İlgi gruplarının Kazdağı'nda ekoturizm faaliyetlerinden en fazla faydayı halkın sağlayacağı görüşüne ilişkin Games-Howell testi sonuçları	187

SEMBOL LİSTESİ

ANOVA	: Tek Yönlü Varyans Analizi
E	: Hata Yüzdesi
IUCN	: Dünya Doğa Koruma Birliği (International Union for Conservation of Nature)
M/mean	: Aritmetik Ortalama
n	: Örnek Büyüklüğü
N	: Toplumun Büyüklüğü
p	: Bir Şeyin Olma Olasılığı
q	: Birşeyin Olmama Olasılığı
Q-GIS	: Quantum Coğrafi Bilgi Sistemi
s /SD	: Standart Sapma
s²	: Varyans
STÖ	: Sivil Toplum Örgütleri
WTO	: Dünya Turizm Örgütü (World Tourism Organization)
TIES	: Uluslararası Ekoturizm Derneği (The International Ecotourism Society)
TUIK	: Türkiye İstatistik Kurumu
Z	: Güven Katsayısı
α	: Güvenirlik Katsayısı

ÖZET

KAZDAĞI ULUSAL PARKI (BALIKESİR) VE YAKIN ÇEVRESİNDE EKOTURİZM MODELİ ÜZERİNE ARAŞTIRMALAR

Bu çalışmanın temel amacı Kazdağı Ulusal Parkı'nın ekoturizm amaçlı planlanmasına yönelik bir model oluşturmaktır. Bu kapsamda, araştırmada katılımcı planlama temel alınarak bir ekoturizm planının oluşturulması amaçlanmıştır. Böylece, alanın kaynak değerlerini korumayı temel amaç kabul ederek kırsal kalkınmayı teşvik edecek bir ekoturizm planının oluşturulması hedeflenmiştir.

Bu bağlamda öncelikle alanın yakın çevresinde yaşayan halkın Kazdağı Ulusal Parkına yönelik tutumlarını ve ekoturizmden beklentilerini ortaya koymak amacıyla anket çalışması gerçekleştirilmiştir. İkinci aşamada, alana gelen ziyaretçilerin özellikleri, alandan sağladıkları memnuniyet ve alanın kaynak değerleri ile olan ilişkilerini ortaya koymak amacıyla ikinci bir anket formu hazırlanarak, ziyaretçilere uygulanmıştır. Son olarak, çalışmanın hedefleri arasında yer alan katılımcı planlama yaklaşımını ortaya koyabilmek amacıyla Kazdağı Ulusal Parkının ekoturizm amaçlı planlamasında rol üstlenebilecek ilgi grupları belirlenmiştir. Oluşturulan üçüncü bir anket bu ilgi gruplarına uygulanmıştır. Tüm anketler SPSS programında tanımsal istatistik değerleri ve frekans dağılımları bulunarak ve Tek Yönlü Varyans Analizi yöntemi kullanılarak incelenmiştir.

Böylece, ekoturizmin temel ögesini oluşturulan doğal ve kültürel kaynakların korunması, sürdürülebilir toplumsal gelişim ve ekoturizm planlamasında ve yönetiminde katılımcılık gibi hususlar çerçevesinde Kazdağı Ulusal Parkı için bir ekoturizm modelinin genel hatları ortaya konulmuştur. Çalışma boyunca arazi çalışmaları sırasında karşılaşılan sorunlara yönelik çözüm önerileri sunulmuştur. Ayrıca tüm anketlerin analiz edilmesi sonucu elde edilen bulgular ile ilgili değerlendirmeler yapılmıştır.

SUMMARY

INVESTIGATION OF ECOTOURISM MODEL IN KAZDAĞI NATIONAL PARK (BALIKESIR) AND ITS SURROUNDINGS

The primary objective of this study is to establish an ecotourism model for Kazdağı National Park with a participatory approach. The essential elements of the plan include conservation of the Park's natural resources and support for the local community and the welfare of its people.

As a first step, a survey was conducted to determine the expectations and perspectives of the local community members, regarding Kazdağı National Park. A second survey was conducted to determine the perspectives of the Park's visitors, including their level of satisfaction with the Park and their interest in the Park's natural resources. Finally, a third survey was conducted to include participation of the interest groups, and determine their expectations and perspectives. Conclusions were then drawn, based on data evaluation methods including the Frequency Range, One-way ANOVA and digital maps. The Q-GIS program was used for land modeling and analysis of these maps.

The Kazdağı National Park Ecotourism Plan's benchmarks were formulated according to basic elements of ecotourism as conservation of natural and cultural resources, sustainable community development and participation in ecotourism planning and management. Also some solutions are given about issues which appeared at land studies. Then, after evaluating all surveys, solutions were proposed for the challenges that were outlined in this study.

1. GİRİŞ

Dünyada son yıllarda özellikle turizme yönelik taleplerde farklılıklar gözlenmektedir. Turizm çeşitlerinin artması bunun en güzel örneğidir. Bu turizm çeşitleri incelendiğinde, yeni ortaya çıkan turizm çeşitlerinin daha çok doğal tabanlı kullanımlarla şekillendikleri görülmektedir. Turizm kullanımlarında meydana gelen bu değişimin en önemli nedeni turizm endüstrisinin ülkelerin ekonomileri üzerindeki büyük etkisidir. Özellikle global turizm pazarından daha fazla pay alabilmek için turizmin kullanımları çeşitlendirilmekte, kullanıcılar değişik alternatifler ile cezbedilmeye çalışılmaktadır. Turizm tercihlerindeki bu değişim bir çok sorununu da beraberinde getirmektedir. Doğa tabanlı turizm kullanımlarında karşılaşılan en önemli sorun sürdürülebilirlik olarak gösterilmektedir. Özellikle özel bir statüye sahip korunan alanlarda gerçekleştirilen turizm aktiviteleri alanları tahrip edebilmekte, hatta alanın yok olmasına neden olabilmektedir.

Batılı ülkelerde özellikle korunan alanlarda gerçekleşen turizm kullanımları doğa tabanlı bir turizm çeşidi olan ekoturizm kapsamında değerlendirilmektedir. Ekoturizm, korunan alan çevresindeki doğal ve kültürel değerlere olumlu katkılar sağlayan ve bu değerlerin sürdürülebilirliğini hedefleyen bir turizm çeşidi olarak görülmektedir.

Ekoturizm kavramı, içinde üç temel yaklaşımı barındırmaktadır. Doğa koruma, kırsal kalkınma ve sürdürülebilirlik ekoturizmin en önemli bileşenlerini oluşturmaktadır (Wearing ve Neil, 1999). Ekoturizm fikrinin oluşmasının temelinde de bu bileşenler yatmaktadır. Dünyada korunan alan olarak ayrılan kara parçalarının alansal olarak büyük olması ve çoğunun insanların yaşam alanlarının içinde bulunması, doğa koruma çalışmaları açısından tehditler oluşturabilmektedir. Bir çıkış noktası olarak, alanı insansız koruma yerine alanı insanla koruma fikri ortaya çıkmış ve sonucunda korunan alan statüsünde olan alanların içlerinde barındırdıkları kültürler ile birlikte korunmaları yoluna gidilmiştir. Ancak korunan alanla birlikte insanların korunmasının sonucunda ise

geleneksel geçim kaynaklarının kısıtlanması, yaşam birliklerinin bozulması ve göçler gibi sorunlar ortaya çıkmıştır. Bu noktadan hareketle korunan alan içindeki halkın kalkınmasına yardımcı olacak, alanın korunmasını destekleyecek kullanımların hayata geçirilmesi fikri ekoturizm kullanımları olarak karşımıza çıkmıştır. İşte, korunan alanlar içinde veya yakınında yaşayan halkın kalkınmasını temel alan, koruma politikalarının devamlılığını hedefleyen ve bunların yanında ziyaretçi memnuniyetini gözeten ekoturizm, korunan alanlarının turizm amaçlı planlamasında kilit kullanım şekli olarak yer almaya başlamıştır.

Bu kapsamda ekoturizmde hedeflenen amaçların gerçekleştirilebilmesi için batılı ülkelerde doğal alanlar için özel ekoturizm planları yapılmakta ve bu planlar hayata geçirilmektedir. Batılı ülkelerde durum böyle iken, gelişmekte olan ülkelerde durum pek iç açıcı değildir. Çünkü özellikle ülke ekonomisinde büyük bir paya sahip olan turizm endüstrisinden daha fazla gelir elde etmek isteyen ülkelere, turizmin her türlü talebi karşılanmaya çalışılmaktadır. Hatta doğa tabanlı turizm talebi olan turistleri çekebilmek için plansız programsız olarak doğal alanlar turizm kullanımlarına açılmaktadır. Bu da bazen doğal alanlarda geri dönülemez bozulmaların ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Bir doğa tabanlı turizm çeşidi olarak ekoturizm ülkemizde de yapılmaktadır. Özellikle orman rejimindeki doğal alanların ekoturizm amaçlı kullanımlara açılması günden güne artmaktadır. Ancak ülkemizde ekoturizm gerçekten batılı ülkelerde olduğu gibi algılanıp uygulanmamaktadır. Yanlış ve plansız kullanımlar ülkemizin doğal kaynakları üzerinde olumsuz sonuçlar doğurmaktadır. Doğal kaynakları oluşturan ormanlar ve korunan alanlar da bu olumsuzluklardan etkilenmekte, flora ve fauna zarar görebilmektedir.

Yukarıda belirtilen olumsuzlukların ortadan kaldırılması amacıyla, çalışma kapsamında ekoturizm planlama modelinde ekoturizmin temel bileşenleri sayılan

- kaynak değerlerinin korunması,
- kırsal kalkınma,
- ziyaretçi memnuniyeti ve
- katılımcı planlama bir araya getirilmeye çalışılmıştır.

Böylelikle ekoturizmin bir turizm çeşidi olması yanında sürdürülebilirlik ve kırsal kalkınma politikalarının hayata geçirilmesi açısından da önemli bir faaliyet olduğu vurgulanmıştır. Sonuçta, ekoturizm amaçlı kullanımlar sonucu oluşabilecek olumsuzlukların doğal kaynaklar üzerindeki etkisinin en aza indirilmesi ve kaynaklardan en doğru şekilde faydalanmanın sağlanması hedeflenmektedir.

Bu amaçlar ve hedefler doğrultusunda Balıkesir Orman Bölge Müdürlüğü sınırları içinde bulunan KAZDAĞI ULUSAL PARKI örnek alan olarak seçilmiştir. Kazdağı Ulusal Parkı' nın

- korunan alan statüsünde olması
- sahip olduğu doğal zenginliklergi (flora, fauna ..vb)
- Rekreatiyonel kullanım çeşitliliği
- Alan çevresindeki kültürel zenginlikleri (türkmen ve yörük köyleri)
- Arkeolojik ve tarihi zenginlikleri

örnek alan olarak belirlenmesinde olumlu rol oynamıştır. Ayrıca alanın ulaşımında, konaklamada ve bilgi toplamada zamandan ve finansal açıdan sağlayacağı kolaylıklar da göz önünde tutulmuştur.

Çalışma beş bölümden oluşmaktadır. “Giriş” bölümünden sonra “ Genel Bilgiler” bölümünde çalışma konusu ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. Daha sonra “Malzeme ve Yöntem” bölümünde çalışmada kullanılan verilerin toplanma süreci ile anketleri değerlendirme süreci açıklanmıştır. “Bulgular” bölümünde halka, ziyaretçilere ve ilgi gruplarına uygulanan anketlerin değerlendirmeleri ayrıntılı bir şekilde ele alınarak irdelenmiştir. Son bölüm olan “ Tartışma ve Sonuç” kısmında tüm çalışma boyunca ortaya konulan bilgiler ve elde edilen bulgular çerçevesinde ulaşılan sonuçlar değerlendirilmiştir. Ayrıca bu bölümde, elde edilen bulguların nasıl bir araya getirileceğine yol göstermesi amacıyla ekoturizm master planı oluşturmaya yardımcı bir öneri plan hazırlanarak çeşitli öneriler sunulmuştur.

2. GENEL KISIMLAR

Bu bölümde turizmin, sürdürülebilir turizmin ve ekoturizmin genel özellikleri ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır.

2.1. TURİZM VE ÖZELLİKLERİ

Turizm kavramının kökenini, Latince’de dönme hareketini ifade eden “tornus” sözcüğü oluşturmaktadır. İngilizce’deki “touring” deyimini ile “tour” deyimleri de bu sözcükten türemiştir. “Tour” dairesel bir hareketi, bazı site ve yörelerin ziyaretini, iş ve eğlence amacıyla yapılan yer değiştirme hareketini ifade etmektedir. Özetle, “tour”, hareket edilen yere dönmek şartıyla yapılan kısa ya da uzun süreli seyahatleri kapsamaktadır (Bulut, 2000).

Uluslararası Resmi Seyahat Organizasyonları Birliği’nin (IUOTO) üye ülkelere kullanmaları yönünde tavsiyede bulunduğu ve bu nedenle yaygın olarak benimsenmiş olan 1963 tarihli Birleşik Milletler turizm tanımı “24 saatten az olmamak, sürekli kalışa dönüşmemek ve gelir sağlayıcı herhangi bir uğraşta bulunmamak koşulu ile bireyin yolculuk yada konaklamalarından doğan olay ve ilişkilerin tümüdür” şeklindedir (Polat, 2006).

Çok yönlü bir olay olan ve temelinde insan unsurunu barındıran turizmin özelliklerini aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür (Sarkım, 2007) :

- Turizm insanların belirli bir süre için değişik amaçlarla yaptıkları seyahat ve konaklamayı kapsar. İnsanların sürekli yerleşme amacı gütmemek üzere yaptıkları geçici konaklamaları içerir.
- Turizm, para kazanma amacı olmadan yapılan seyahat ve konaklamalardan oluşur. Çünkü turizmin amacı, , bir tüketim olayı yaratmaktır.
- Turizm serbest bir ortam içinde, özgür irade beyanı ile yapılan faaliyetlerdir.

- Turizm insanların iş, merak, din, sağlık, spor, dinlenme, kültür ve benzeri amaçlarla, dost ve akraba ziyareti, kongre ve seminerlere katılmak gibi nedenlerle yaptıkları seyahatleri ve konaklamaları içerir.
- Turizm insanların kişisel veya toplu şekilde yaptıkları seyahat ve konaklamaları kapsar.
- Turizm bir yandan seyahatin oluşturduğu dinamik elemanı, diğer yandan gidilen yerde 24 saati veya bir gecelemeyi aşan konaklamaların meydana getirdiği statik elemanı kapsar.
- Turizm sadece seyahat ve konaklamadan oluşan bir faaliyet olmayıp, aynı zamanda seyahat ve konaklamanın ortaya çıkardığı kurumlar, işletmeler, faaliyetler ve davranışlardan oluşan bir endüstridir.

2.2. SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM VE ÖZELLİKLERİ

Endüstri devriminin etkisi ile ortaya çıkan ve günümüzün en büyük sektörü haline gelen turizm, ilk dönemlerde doğayı sorumsuzca kullanmış ve doğal kaynakların bilinçsizce tüketilmesine neden olmuştur. Turizmin en çok talep edilen çeşidi kitle turizmi ile insanlar güneş, kum ve deniz üçgeninde boş zamanlarını değerlendirme imkânı bulmuştur. Gelişen ekonomik olanaklar, çevresel bilincin artması ve farklı arayışlar sonucu, turizmde tercihler doğal kaynaklarında bir şekilde boş zaman değerlendirme etkinliklerine dâhil edildiği turizm çeşitlerine doğru kaymıştır. Ancak ilk dönemlerde bu kullanımlar bilinçsizce gerçekleştirilmiş ve doğal kaynaklarda önemli tahriplerin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

İyi planlanmaması halinde turizm gelişimi, çevre üzerinde su kirliliği, hava kirliliği, gürültü kirliliği, görüntü kirliliği, atık sorunu, ekolojik bozulmalar, çevresel tehlikeler (doğal afetler gibi), arkeolojik ve tarihi yerlerin tahrip edilmesi, arazi kullanım sorunları gibi ciddi sorunların ortaya çıkmasına neden olabilmektedir (Demir ve Çevirgen, 2006).

Dünyada turizm sektöründeki büyümelere paralel olarak 80'li yıllarda doğal çevre üzerinde her geçen gün daha fazla hissedilen bu olumsuz etkiler ile aşırı kullanım baskısı sonucu ortaya çıkan çevresel bozulmanın önlenmesine karşı çaba harcanması gerektiği gerçeği ortaya çıkmıştır. Bu gelişmeler sonucunda, insanlar hem ekonomik

gelişmeyi sürdürme, hem de çevresel bozulmayı önleme gibi iki ayrı fakat birbirini etkileyen konuyu aynı platformda değerlendirerek bir sonuç üretme durumuyla karşı karşıya gelmiştir. “Sürdürülebilir kalkınma” fikrinin ortaya atılması ile soruna büyük oranda çözüm bulunmuştur (Kahraman ve Türkan, 2006).

İlk bilimsel anlamda “sürdürülebilir kalkınma tanımı”, 1987 Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu’nca hazırlanan Brundtland Raporu’nda yapılmıştır. Bu rapora göre sürdürülebilir kalkınma, “Bugünün gereksinimlerini, gelecek kuşakların gereksinimlerini karşılama yeteneğinden ödün vermeden karşılayan kalkınma” olarak tanımlanmıştır (TOBB, 2008).

Turizm sektörü içerisinde, çevresel değerler ve sürdürülebilir kalkınma kavramları arasında değişik çözümlere ulaşmayı amaçlayan farklı yorumlar yapılmıştır. Turizm, çevre ve sürdürülebilir kalkınma kavramları arasındaki başlıca öğelerin ilişkilendirilmesi üç temele dayanmaktadır:

- Turizm ile doğal ve kültürel çevre arasında sıkı bağlar bulunması, çevrenin turist için başlıca çekim unsuru olması
- Çevresel etmenlerin turizmi etkilemesi
- Turizmin çevre üzerinde yarattığı etkiler

Bu üç olgu turizm ve “sürdürülebilir kalkınma” arasındaki göstergeleri oluşturmaktadır (Kahraman ve Türkan, 2006).

Sürdürülebilir turizm ile ilgili olarak ilk resmi çalışma 1992 yılında Vancouver’da düzenlenen “Global İş Dünyası ve Çevre” konulu konferansta ortaya çıkmıştır. Bu toplantıda, dünya turizm sektörüne yönelik, çevresel açıdan sürdürülebilir olabilmek için gerekli tedbirler ortaya konmuştur. Bildiride sürdürülebilir turizm için gerekli tedbirler:

- Sürdürülebilir turizm için ülke çapında kurumsal bir altyapının oluşturulması,
- Endüstrinin başarısı için kaynak içeriğinin korunması,
- Hem kaynak içeriğinin hem de turistlerin etkilerinin ortaya konulabilmesi için daha etkili bir envanter ve izleme sisteminin geliştirilmesi,

- Gelişmiş teknolojilerin kullanımı ve bu teknolojilerin negatif etkilerinin en aza indirilecek şekilde tasarlanması,
- Daha çevreci turizm ürünleri için pazar fırsatlarından yararlanma,
- Endüstri için standartların oluşturulması ve etkili bir düzenleyici mekanizmasının geliştirilmesi ve bu sürecin her aşamasında işbirliğinin teşvik edilmesi,

şeklinde sıralanmıştır. Bu açıklanan tedbirler ile daha sürdürülebilir bir turizm endüstrisinin oluşturulması amaçlanmıştır (Page ve Dowling, 2002).

Sürdürülebilirlik kavramı ile turizm endüstrisinin bir araya getirildiği bu toplantıdan sonra, 1996 yılında Dünya Turizm Örgütü (World Tourism Organization -WTO)'nün yaptığı tanımlamada sürdürülebilir turizm, “insanın etkileşim içinde bulunduğu çevrenin bozulmadan korunarak kültürel bütünlüğün, ekolojik süreçlerin, biyolojik çeşitliliğin ve yaşamı sürdüren sistemlerin idame ettirildiği ve aynı zamanda tüm kaynakların ev sahibi bölgedeki insanların ve turistlerin ekonomik, sosyal ve estetik ihtiyaçlarını doyuracak şekilde ve gelecek nesillerin de aynı ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri biçimde yönetildiği bir kalkınma şeklidir” olarak açıklanmıştır (Sarkım, 2008)

Turizm sektörünün en geniş faaliyet ağına sahip sivil girişim ve en büyük uluslararası birlik olan WTO tarafından yapılan tanımlamalardan yola çıkarak sürdürülebilir turizmin özellikleri şu şekilde sıralanabilir:

- Doğal, tarihi ve kültürel kaynakları, turizmin günümüz toplumu için yarattığı faydanın sürekliliğinin yanı sıra gelecekteki kullanımlar için de korunmak,
- Turizm gelişimini, turistik bölgede çevresel ve sosyal-kültürel problemlere yol açmayacak şekilde planlamak ve yönetmek,
- Gereksinim duyulan yerlerde genel çevre kalitesinin sürdürülmesi ve geliştirilmesi,
- Yüksek oranda bir turist doyumu, turistik çekim alanlarının pazarlanabilirliğinin ve popülerliğinin devam ettirilmesi,
- Turizmde elde edilen faydanın toplum içinde daha geniş kesimlere dağıtılması (Kahraman ve Türkan, 2006).

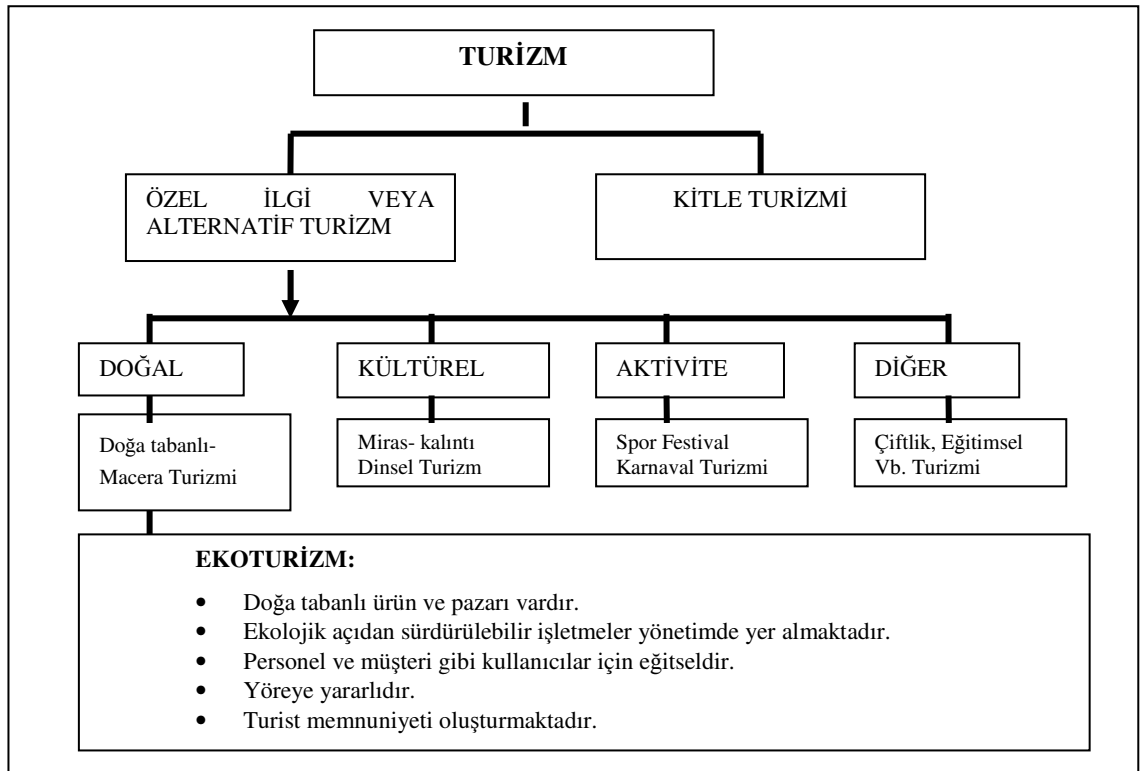
Diğer yandan, 1992 yılında Turizm Konsern (Tourism Concern-TC) ise sürdürülebilir turizm ilkelerini şu şekilde ortaya koymuştur (Fennell, 2003):

- **Kaynakları sürdürülebilir şekilde kullanma:** Doğal, kültürel ve sosyal kaynakların korunması ve sürdürülebilir şekilde kullanılması önemlidir ve uzun dönemde iş becerisi sağlar.
- **Aşırı tüketimin ve atıkların azaltılması:** Aşırı tüketimin ve atıkların azaltılması uzun vadede çevresel zararların onarılması için yapılacak harcamaları düşürür ve turizmin kalitesine katkıda bulunur.
- **Çeşitliliğin korunması:** Kültürel, sosyal ve doğal çeşitliliğin korunması ve teşvik edilmesi uzun dönemli sürdürülebilir turizm için gereklidir ve endüstri için sağlıklı temeller yaratır.
- **Planlamalara turizmin dahil edilmesi-katılması:** Ulusal ve uluslararası stratejik planlama bünyesine dahil edilen ve Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) kapsamında üstlenilen turizm gelişimi, turizmin uzun dönemli finansal kapasitesini artırır.
- **Yerel ekonominin desteklenmesi:** Yerel ekonomik faaliyetlerin geniş bir alanını destekleyen ve kar içine çevresel maliyet değerlerini alan turizm, hem ekonominin korunmasını sağlar hem de çevresel zararlara engel olur.
- **Yerel toplumları kapsamak:** Turizm sektörü içine toplumların bütününe dahil edilmesi toplumlara ve çevreye yarar sağlamakla kalmaz, aynı zamanda turizm deneyimlerinin kalitesini artırır.
- **Paydaşlara ve halka başvurma:** Turizm sektörü, yerel topluluklar, sivil toplum örgütleri (STÖ) ile dernekler arasındaki dayanışma, eğer birbirleri ile birlikte çalışabiliyor ve potansiyel çıkar çatışmalarını çözebiliyorlar ise gereklidir.
- **Personel eğitimi:** Sürdürülebilir turizmin tüm çalışma alanlarına uygulanmasına yardımcı olur. Bununla beraber yerel halkın tüm aşamalarda istihdam edilmesini sağlar, turizm ürünlerinin kalitesini artırır.
- **Turizm sorumluluğunu pazarlama:** Turistlere tam ve sağlıklı bilgi sağlayan pazarlama, ziyaret edilen yerlerdeki kültürel, sosyal ve doğal çevreye olan saygıyı artırır ve müşteri memnuniyetini geliştirir.
- **Araştırmaları üstlenme:** Etkin şekilde bilgi toplamayı ve çözümlmeyi kullanan endüstrilerce sürdürülen araştırma ve gözlem, problemleri çözümlmek

ve ziyaret edilen yerlere, endüstriye ve tüketicilere yönelik yenilikler için gereklidir.

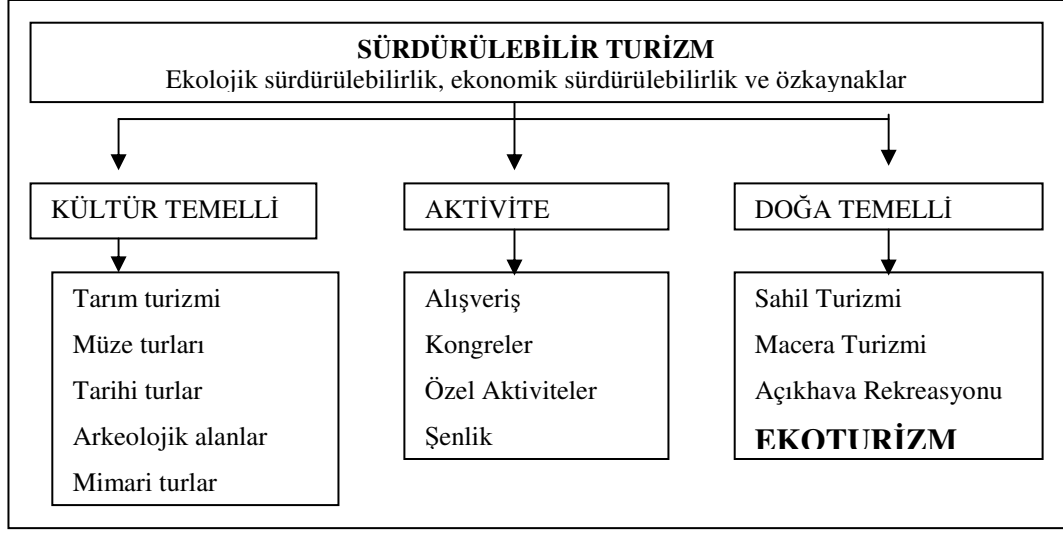
Sürdürülebilir turizm kavramının benimsenmesi ve turizm sektöründe pazar payı bulması ile birlikte doğa turizmi, alternatif turizm, çiftlik turizmi, macera turizmi, yumuşak turizm ve ekoturizm terimleri de literatürde yer almıştır. Bu terimler bazen sürdürülebilir turizmin alternatifi olarak bazen de sürdürülebilir turizm kapsamındaki turizm çeşitleri olarak kullanılmıştır. Ancak bütün bu yaklaşımların ana fikrinde doğayı koruma, doğaya verilen zararı en aza indirme, doğal kaynakların bilinçli kullanımı ve yerel toplumların kalkındırılmasına yardımcı olma ilkelerinin yer alması bu turizm çeşitlerini birbiri ile ilişkili hale getirmektedir.

Ekoturizmin genel bir tanımına yönelik çalışmalarda sürdürülebilir turizm, doğa tabanlı turizm ve ekoturizm terimleri bazen eş anlamlı bazen de zıt anlamlı olarak ele alınmıştır. Ancak bahsedilen terimler ne eş anlamlıdır ne de zıt anlamlıdır. Bu üç kavram kitle turizmi ve alternatif turizm olarak bölümlendirilen turizm içinde yer almaktadır (Page ve Dowling., 2002) (Şekil 2.1).

Şekil 2.1: Bir tanıma doğru ekoturizm (Page ve Dowling, 2002)

Sürdürülebilir turizmin bir formu olarak kabul edilen ekoturizmin diğer doğa tabanlı turizm aktivitelerinden nasıl bir farklılık içerdiği ise Şekil 2.2’de gösterilmiştir.

Şekil 2.2: Bir sürdürülebilir turizm şekli olarak ekoturizm (Alampay ve Libosada, 2003)

Burada görüldüğü gibi, ekoturizm doğa temelli turizm içinde yer almaktadır. Doğa temelli bir turizm çeşidi olarak ekoturizm aşağıda ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır.

2.3. EKOTURİZM VE ÖZELLİKLERİ

Bu bölümde önce ekoturizmin değişik tanımlamalarına yer verilmiştir. Daha sonra, ekoturizmin belli başlı özellikleri, ilkeleri ve çeşitleri üzerinde durulmuştur. Ayrıca ekoturizmin bileşenleri ve sektörel özellikleri ele alınarak, korunan alanlar ile ekoturizmin ilişkisi ortaya konulmuştur. Daha sonra sözü edilen turizm çeşidinin yapısı, pazarı ve korunan alanlarla ilişkisi ele alınmıştır.

2.3.1. Ekoturizmin Tanımı

Ekoturizm kavramı, kökeni Yunanca “oikos” (ev) ve “logos” (kelime)’ ye dayanan, organizmalar ve onların çevre ile ilişkisini inceleyen ve bilimsel olarak adlandırılan kelimelerden ortaya çıkmıştır. Ekoloji doğal olarak biyolojik toplulukların korunması kadar, yerel kültürlerle saygıyı da gerektirmektedir. Buradan hareketle, ekoturizm, ev sahibi bölgenin farklı özelliklerinin en az hasar görmesini sağlayacak ziyaret etkinliklerini ifade etmektedir (Demir ve Çevirgen, 2006).

İlk olarak “ekoturizm” terimi Hektor CEBALLOS-LASCURAIN ile genel kullanıma girmiştir. Ancak Fennell (1999) bir çalışmasında, ekoturizm kavramının temelini Hetzer tarafından 60’lı yıllarda oluşturulduğunu ileri sürmektedir. Hetzer’in bu çalışmasında ekoturizm, birbirini etkileyen turist, çevre ve kültür arasındaki karışık ilişkiyi açıklamak için kullanılmıştır. Bu çalışmada doğaya karşı daha sorumlu bir turizm çeşidinin oluşturulması için gereksinim duyulan 4 temel özellik aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

- minimum çevresel etki,
- yöre sakinlerinin kültürüne minimum etki, maksimum saygı,
- ev sahibi ülkenin halkına maksimum ekonomik fayda,
- iştirak eden turistlere maksimum rekreasyonel tatmin.

Böylece, bir anlamda ekoturizmi oluşturan temelleri ortaya koymuştur (Fennell, 2003).

Ekoturizm terimi daha ayrıntılı bir şekilde ilk Ceballos-Lascurain (1987) tarafından açıklanmıştır. Ceballos-Lascurain ekoturizmi “doğal alanlarda gerçekleşen kültürel yürüyüşlerle birlikte, bu alanların manzarasını görme, yabanıl bitki ve hayvanlarını araştırma, izleme ve bunlardan yararlanma gibi özel hedefler amacıyla nispeten bozulmamış veya kirlenmemiş doğal alanlara seyahat etmek” olarak tanımlamıştır.

Bir başka tanım 1994 yılında Avusturya Ulusal Ekoturizm Stratejisi tarafından yapılmıştır. Bu tanımda ekoturizm, doğal çevrenin eğitimi ile yorumunu kapsayan ve ekolojik açıdan sürdürülebilirlik için yönetilen doğa tabanlı turizm olarak açıklamıştır (Fennell, 2003).

Öte yandan, Uluslararası Ekoturizm Derneği (The International Ecotourism Society-TIES) (2008) ekoturizmi “doğal alanlara yapılan, yerel toplumların refahını arttıran ve çevreyi koruyan sağduyulu/sorumlu bir seyahattir” şeklinde tanımlamaktadır.

Günümüze kadar ekoturizm ile ilgili çalışmalar yürüten çeşitli yazarların yaptıkları tanımlar Tablo 2.1’de özetlenerek gösterilmiştir.

Tablo 2.1: Ekoturizmin tanımı ile ilgili literatür özeti (Page ve Dowling, 2002, Polat 2006, Björk 2000, Fennell, 2003)

YIL	YAZAR	EKOTURİZM TANIMI
1987	CEBALLOS- LASCURAIN	Doğal alanlarda gerçekleşen kültürel yürüyüşlerle birlikte, bu alanların manzarasını görme, yabancı bitki ve hayvanlarını araştırma, izleme ve bunlardan yararlanma gibi özel hedefler amacıyla nispeten bozulmamış veya kirlenmemiş doğal alanlara seyahat etmek olarak tanımlamıştır.
1987	LAARMAN ve DURST	Seyahat edilecek alanın bir veya birden fazla doğal özelliğine ilgi duyan kişileri alana çeken bir doğa turizm şekli olarak açıklamıştır.
1993	CEBALLOS- LASCURAIN	Ekoturizmi, doğadan (hem geçmiş hem de günümüzdeki kültürel özellikleri ile birlikte) yararlanmak ve doğayı değerlendirmek için korumayı teşvik eden, yerel popülasyonlarla faydalı bir şekilde aktif bir sosyo-ekonomik bağ kuran ve, düşük dereceli olumsuz ziyaretçi etkisine sahip olan nispeten bozulmamış doğal alanlara seyahat etmek ve bu alanları ziyaret etmek olarak belirtmiştir. Bu tanım 1996 yılında IUCN tarafından da resmi olarak benimsenmiştir.
1995	STEELE	Ekoturizmi turistlerin tabiat alanları ile temas halinde olmalarından duydukları haz nedeniyle rekreasyonel kullanım amaçlı belirli bir doğa parçasına yaptıkları ziyaret olarak açıklamıştır.
1996	GOODWIN	Ekoturizmi “doğrudan korumaya katılım yoluyla gerçekleşen, dolaylı olarak yerel halkın kazanç kaynağı olarak halkın kendi yaban hayatı mirasına önem vermesini sağlayan ve ayrıca bu kaynakları koruması için yerel toplumlara yeterli gelir sağlayarak türlerin ve habitatların devamlılığına katkıda bulunan, düşük etkili bir doğa turizmi” olarak tanımlamıştır.
1996	WALLACE ve PIERCE	Ekoturizmi “araştırma, eğlence veya gönüllü yardımlar için kısmen bozulmamış doğal alanlara yapılan seyahattir” şeklinde açıklamışlardır. Bu seyahatin, alanın flora, fauna ve coğrafyasını kapsadığı ayrıca alanın ekosistemi ile alana yakın yaşayan halkın ihtiyaçlarını ve alanla olan ilişkilerini içerdiğini belirtmişlerdir.
1997	ZEIGER	Ekoturizmi “doğal çevreyi koruyan ve yöresel olarak adil bir istihdamı sağlayan böylece çevresel programlarda yöre halkının aktif bir rol almasını güçlendiren bir turizm çeşidi” olarak tanımlamıştır.
1999	FENNELL	Ekoturizmi, her şeyden önce deneyimlerle doğa hakkında bilgi edinmenin üzerine odaklanan, etnik olarak az etkili tüketimsiz kullanımlar içeren ve yöreye özgü oluşumlar (kontrol, fayda ve ölçek açısından) ile yönetilen doğal kaynak tabanlı turizmin sürdürülebilir bir formu olarak tanımlamıştır.
2002	WEAVER	Ekoturizmi, ortak kültürel bir kavram içinde tecrübe kazanma ve doğal çevrenin kıymetlendirilmesi gibi bazı unsurları içeren turizm şekli” olarak tanımlamıştır.

Özellikle ilk tanımlarda bir dar kapsamlılık söz konusu ise de, daha sonraki yıllarda ekoturizm ile ilgili ana noktaları farklı açılardan ele alan tanımlamalar yapılmıştır. Süreçte tek bir tanım ortaya konulmaya çalışılmıştır ancak ekoturizm ilgili kavramsal irdelemelerde bulunması gereken hususları ön plana çıkaran tanımlamalar yapılmıştır.

Bütün bu tanımlamaların paralelinde ekoturizm, doğaya dayalı, yerel halkın refahını güçlendiren, sosyal ve kültürel geçimini destekleyici, doğal kaynaklara karşı sorumluluk taşıyan ve doğal kaynaklardan öğrenme, izleme ve araştırma gibi amaçlarla faydalanan kullanıcıları ile, doğa turizmin kapsamı içinde yer alan fakat yöre halkına ve kaynağa karşı sorumlulukları ile doğa turizminden farklılaşan bir turizm çeşidi olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.3.2. Ekoturizmin Özellikleri

Kanada Çevresel Danışma Konseyi (CEAC) tarafından 1992 yılında ekoturizmin aşağıdaki özellikleri içermesi gerektiğini vurgulanmıştır (Wearing ve Neil,1999):

- Olumlu çevresel etkileri teşvik etmelidir.
- Kaynağı bozmamalıdır.
- Dış değerlerden ise daha çok iç değerlere odaklanmalıdır.
- Çevre şartlarına uymada insana dayalıdan çok doğaya dayalı olmalıdır.
- Sosyal, ekonomik, bilimsel, yönetsel ve politik açılardan yaban hayatına ve çevreye yararlı olmalıdır.
- Doğal çevre ile doğrudan bir deneyimi içermelidir.
- Eğitim veya yararlanmanın bir bileşimini kapsamalıdır.
- Mantıksal ve duygusal açıdan yüksek deneysel boyuta sahip olmalıdır.

Diğer yandan, ekoturizm ile ilgili yapılan çeşitli toplantılar sonucunda ekoturizmin genel bir tanımının ortaya konmasına yardımcı olabilecek ekoturizm bileşenleri üzerinde ortak bir karara varılmıştır. Buna göre ekoturizm bileşenleri:

- biyolojik çeşitliliğin korunmasına katkıda bulunma
- yerel toplumların refahını sürdürme
- deneyimler hakkında bilgi ve açıklamaları içermek
- turizm endüstrisi ve turistler üzerinde sorumluluk içeren etki oluşturma
- ekonomik faaliyetleri küçük işletmeler aracılığıyla küçük gruplara dağıtma
- doğal kaynakların en az tüketimle kullanımını sağlama
- özellikle kırsal toplumlar için katılımcılık, mülkiyet ve işletme olanaklarına önem vermek olarak sıralanmaktadır (Wood, 2002).

Ekoturizmin tanım ve değerlendirmelerinden yola çıkararak ekoturizmle ilgili olarak vurgulanması gereken hususlar ise:

- Doğanın yapısı ve işleyişi ile kültürel değerleri anlamaya dönük bir çaba ve bu çabayı korumayı katkıya dönüştürme eğilimi
- Doğal ve sosyo-kültürel evre üzerindeki olumsuz etkileri en aza indirme
- Küçük gruplarla ya da bireysel olarak aktivite gerçekleştirmek
- Yapay elemanları ve fiziksel tesisleri minimumda tutma ve tesisleri basit tipli, doğal çevreyle ve yerel mimariyle uyumlu inşa etme
- Eğitim ve bilgilendirme etkinliklerine özel önem verme
- Yerel ekonomik gelişmeye katkı
- Turistik yer seçiminde kaliteyi nde tutma, yeni ve doğallığı bozulmamış ya da az bozulmuş yerleri tercih etme,
- Aktivite çeşitliliğine (kuş gözlemciliği, yaban hayatını inceleme... vb) olarak tanıma ve daha çok aktif nitelikteki aktiviteleri içerme

olarak özetlenmiştir (Kuvan, 2003).

Bu yaklaşımlar ve açıklamalar işığında ekoturizmin doğal ve kültürel kaynakların sürdürülebilir kullanımı ile kırsal kalkınmanın bir arada gerçekleşmesini sağlayan dinamik bir yapıya sahip olduğu anlaşılmaktadır.

2.3.3. Ekoturizmin İlkeleri

Ekoturizm ile ilgili çalışmalar incelendiğinde ekoturizme temel oluşturan 5 ana ilkeden söz edildiği görülmektedir. Bunlar aşağıda kısaca açıklanmıştır (Wearing ve Neil,1999):

- **Doğa Tabanlı:** Ekoturizm doğal çevrenin biyolojik, fiziksel ve kültürel özellikleri ile ilgilenmektedir. Bununla birlikte doğal oluşum içinde yer alan kültürel öğeleri de içermektedir. Doğal kaynakların korunması ekoturizmin planlanması, geliştirilmesi ve yönetimi için en önemli unsurdur.
- **Ekolojik Sürdürülebilirlik:** Ekoturizm doğal bir evre içinde sürdürülebilir turizm rolünü üstlenmelidir. Bu bağlamda, karşımıza çevresel ve ekolojik açılardan duyarlı kk ölçekli turizm formları yanında daha az duyarlı kitle

turizmi ile yeşil turizm sınırında olan yüzeysel bir ekoturizm formu da çıkabilmektedir.

- **Çevresel Açıdan Eğitsel:** Ekoturizmin eğitim özelliği ekoturizmi diğer doğa tabanlı turizm formlarından ayıran önemli bir özelliktir. Ekoturizm, bilgisini ve takdirini geliştirmek için çevre ile etkileşimi amaçlayan insanları çekmektedir. Ayrıca, insanların çevreye karşı daha duyarlı olmasını sağlamak ve korunmayı teşvik etmek amacıyla bu alanların doğal özelliklerinden insanların haberdar olması sağlanmalıdır. Ekoturizmin çevresel olarak eğitsel olabilmesi için bu eğitimin kişisel, eğlenceli, konu ile ilgili, eşsiz ve etkileyici olması gerekmektedir. Kısacası ekoturizme katılan kullanıcılar gittikleri alanların ekolojik özelliklerini oluşturan flora, fauna vb. gibi konularla ilgili daha ayrıntılı ve bilimsel bilgiyi talep etmektedir. Ekoturizm, kullanıcıların bu taleplerini karşılayabilmelidir.
- **Yöreye Yararlı:** Yerel toplumların ekoturizm içine alınması sadece topluma ve yöreye yarar sağlamakla kalmamakta, aynı zamanda turistlerin ekoturizm deneyimlerinin kalitesini de geliştirmektedir. Yerel toplumlar ekoturizm işletmeleri ile birlikte ekoturizm planlamalarında bilgi, hizmet, tesis ve ürün sağlama konularında rol alabilmektedirler. Ayrıca ekoturizm, doğal çevrenin korunması için bölgesel teşviklerin bu alanlar için kullanılmasını sağlayabilmektedir. Bu nedenle ekoturizm , yerel toplumlara ekonomik yararlar sağlama ve doğal kaynakları koruma açısından bir bütün olarak ele alınmalıdır.
- **Turistlerin Memnuniyetini Sağlama:** Ekoturizm deneyimlerinde ziyaretçilerin memnuniyeti ekoturizm endüstrisinin uzun dönemli finansal faaliyetleri için önemli bir noktadır. Ekoturizm pazarlanırken ziyaretçi veya kullanıcıların katıldıkları deneyimlerden memnun ayrılması, bu alanların pazarlaması açısından büyük önem taşımaktadır. Memnuniyetin sağlanması alanın ekoturizm yönünden pazarlanmasında da önemli rol oynamaktadır.

2.3.4. Ekoturizm Çeşitleri

Ekoturizm planlaması ve yönetimi ile ilgili yapılan çalışmalarda değişik ekoturizm tipleri tanımlanmaktadır. Bunun nedeni olarak aşağıdaki hususlar sıralanmaktadır (Page ve Dowling, 2002):

- Ekoturizm çeşitlerinin gerektirdiği doğal ortamların farklılık göstermesi
- Doğal çevre ile olan doğrudan etkileşimin büyüklüğünün fark göstermesi
- Ekoturizm çeşitlerinin kapsadığı turist gruplarının sayısal farklılığı
- Tur rehberi ile kişisel etkileşimi kullanma tercihlerindeki farklılıklar ve bu etkileşimin büyüklüğü
- Ekoturizm çeşitleri için gerekli olan altyapının ve gelişmiş ulaşım yollarına duyulan gereksinimin farklılık göstermesi
- Ziyaretçilerin memnuniyeti için sunulan deneyimlerin farklılık göstermesidir.

Bu hususların ışığında, çalışmalarda genel olarak tanımlanan ekoturizm çeşitleri 3 grup altında toplanabilmektedir:

Bağımsız Ekoturizm: Bağımsız ekoturizm çeşidi, nispeten uzak ve az kullanılan alanları görmek için, motorlu araç yolu olmayan ulaşım yollarını (genellikle yürüyüş) kullanan bireyleri ve genellikle 10 yada daha az kişiden oluşan grupları kapsamaktadır. Bu ekoturizm çeşidinde ziyaretçiler fazla özgüvene ve altyapı eksikliklerini destekleyici donanımına sahiptirler. Bu kullanıcıların amacı, açık havada yaşamlarını sürdürebilme becerilerini denemek ve zor şartlara meydan okuma duygusunu tatmaktır. Bu yüzden genellikle bu ekoturizm çeşidinde sunulan deneyimler zordur ve alışılmışın dışındadır.

Küçük Grup Ekoturizmi: Küçük grup ekoturizm çeşidi, buldukları noktaya uzak olan ve ilgi duydukları alanları ziyaret etmek için motorlu ulaşım araçlarından yararlanan bireyleri ve 15 ya da daha az kişiden oluşan grupları kapsamaktadır. Bu ekoturizm çeşidinde de kişisel meydan okuma ve özgüven denemeleri vardır. Ancak bu alanların şartları yaşamı sürdürmek için biraz daha fazla olanağa sahiptir. Bu yüzden de açık havada özel bir yaşam becerisi gerektirmeyen ve her yaş grubundaki kullanıcılara uygun olan bir ekoturizm çeşididir.

Popüler Ekoturizm: Ekoturizm bu çeşidi ise, ülkenin en bilinen ve en popüler doğal çekim alanlarına veya bu alanların yakınına yapılan çok sayıda ziyareti kapsamaktadır.

Popüler ekoturizm çeşidi, yüksek taşıma kapasitesine sahip motorlu ulaşım araçlarından (otobüs gibi) yararlanan büyük grupları kapsamaktadır. Popüler ekoturizm için özgüven gereksinimi azdır ve meydan okuma derecesi düşüktür. Ziyaretçilerin desteklenmiş altyapı hizmetlerine (örn, ziyaretçi merkezi, yiyecek ve içecek alanları, tuvaletler vb.) gereksinimleri oldukça fazladır. Bu ekoturizm çeşidi yaş ve fiziksel kapasite durumlarına bakılmaksızın tüm yaş grupları için uygundur. Bu alanlarda ziyaretçiler ekoturizm ile yakından ilgili olan ancak ekoturizm tanımı içinde yer almayan etkinlikleri bulabilmektedir. Bu etkinlikler içinde botanik bahçeleri, doğal fauna örneklerini içeren hayvanat bahçeleri ile kendi doğal alanlarından uzak fauna ve flora türleri sergileri yer almaktadır.

Yukarıda belirtilen ekoturizm çeşitleri yanında ekoturizm alanına gelen ziyaretçiler ile alan arasındaki etkileşime göre de iki ekoturizm tipinden bahsedilmektedir (Weaver, 1998).

Bunlardan birincisi “Sert Ekoturizm” olarak adlandırılmaktadır. Bu ekoturizm tipinde doğa ile kullanıcı arasında kuvvetli ve uzun süreli bir etkileşim söz konusudur. Altyapı hizmetlerinin veya olanaklarının hemen hemen hiç bulunmadığı, çoğunlukla bozulmamış doğal alanlar veya yabani yerleşimler içinde meydana gelmektedir. Sert ekoturizmde kullanıcının özel bir amacı vardır. Ayrıca bu kullanıcılar alanın sürdürülebilirliği için gerekli özeni en yüksek derecede gösteren çevrecilerdir. Bunlara örnek olarak botanikçiler, arkeologlar ve uzman turistler gösterilmektedir.

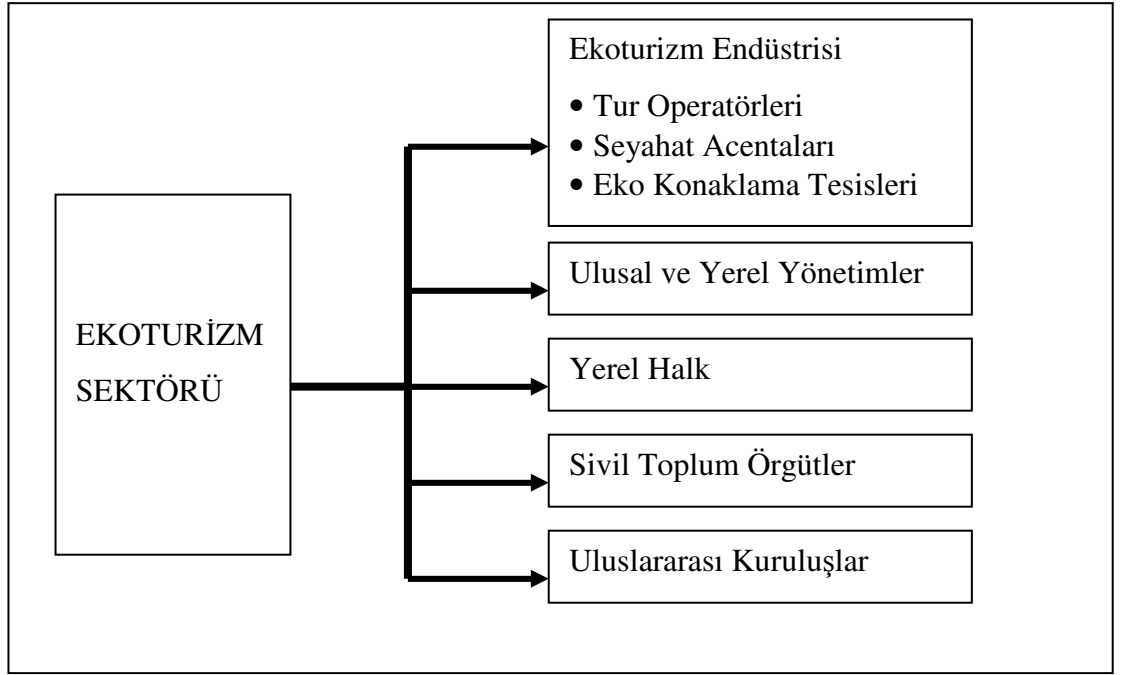
“Yumuşak Ekoturizm” olarak adlandırılan ikinci tipte ise, kısa süreli ve dolaylı bir etkileşim söz konusudur. Bu ekoturizm tipinde kullanıcılar sürdürülebilirlik için daha az derecede sorumluluğa sahiptir. Bu alanlarla ilgili çevresel eğitime açıktırlar. Bu ekoturizm tipi genellikle doğal oluşumun daha az olduğu alanlarda (örn, doğal manzaralı gözlem evleri, yaban hayatı parkları gibi) gerçekleşmektedir (Weaver, 1998).

2.3.5. Ekoturizmin Sektörel Yapısı

Son yıllarda ekoturizmin gelişiminde birçok yaklaşım değişimleri etkili olmuştur. Bunların başında doğal alanlara yapılan ziyaretlerin artmasıyla birlikte çevresel açıdan bilinçlenme isteği ile birleşen daha eğitimsel ve farklı bir seyahat olanağının tercih

edilmesi gelmektedir. Ardından, birçok ekonomi uzmanı tarafından ekoturizmin, diğer endüstrilerde çöküşü yaşamış ya da gelişim açısından geri kalmış bölgelerde istihdam oluşturma fırsatı olarak görülmesinin de gelişim üzerinde etkisi olmuştur. Ayrıca birçok koruma ve kaynak yönetim uzmanının, doğal alanlarda koruma-kullanma dengesinin sağlanabilmesi için ekoturizmi bir araç olarak göstermesi de bu gelişimde önemli rol oynamıştır. Sonuçta, ekoturizm bir sürdürülebilir turizm etkinliği ve turizm endüstrisinin tüm diğer şekillerine bir örnek olarak kabul edilmiştir. (Page ve Dowling, 2002).

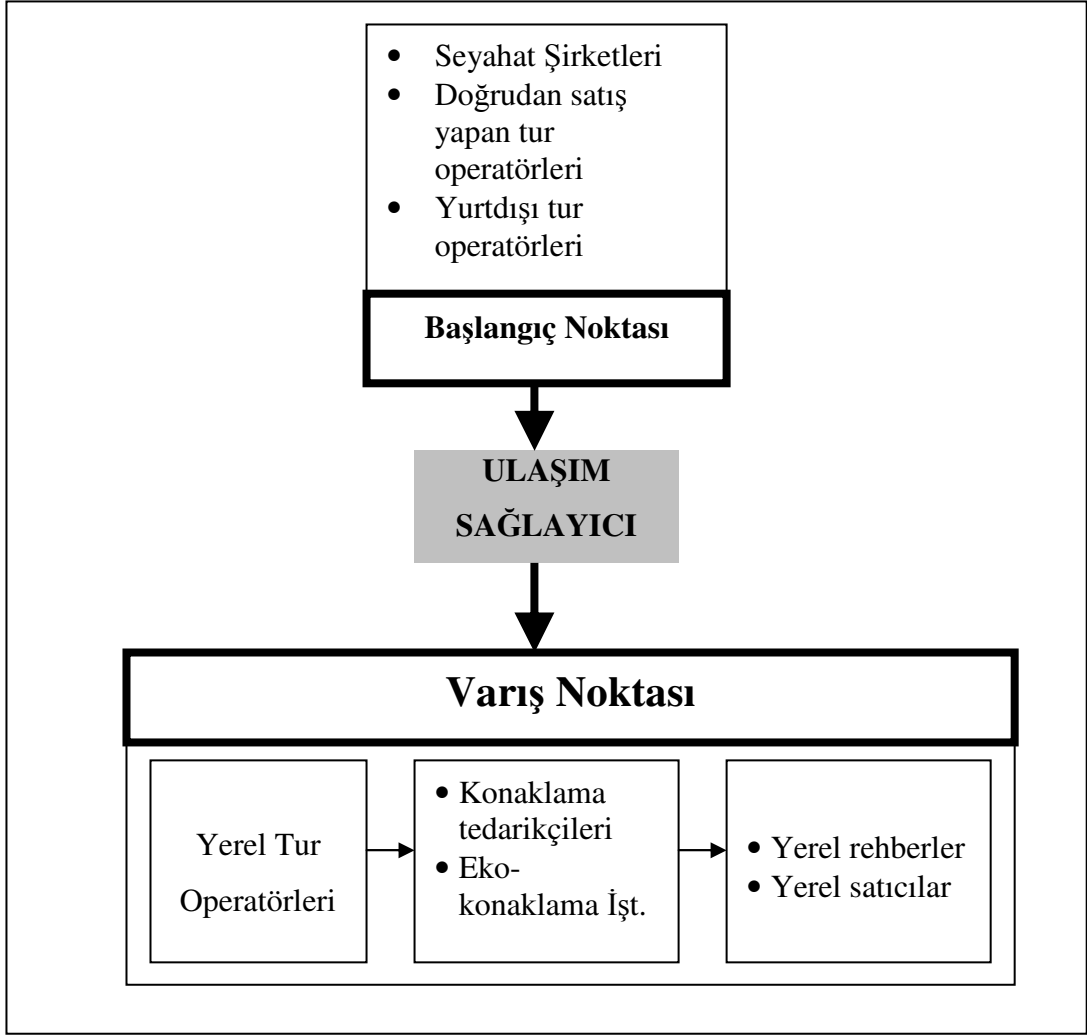
Sürdürülebilirlik çerçevesi içinde ekoturizm sektörünün genel yapısını oluşturan gruplar Şekil 2.3'de gösterilmiştir.

Şekil 2.3: Ekoturizm sektörünün genel yapısı (Demir ve Çevirgen, 2006; Wood, 2002)

Ekoturizm sektöründe yer alan gruplar aşağıda kısaca açıklanmıştır:

Ekoturizm Endüstrisi: Ekoturizm endüstrisi içinde uluslararası tur operatörleri, seyahat acenteleri, küçük ve orta ölçekli konaklama tesisleri yer almaktadır (Demir ve Çevirgen, 2006). Wood (2002) tarafından ortaya konulan ekoturizm endüstrisinin genel ve basit yapısı Şekil 2.4'de gösterilmiştir. Ekoturizm endüstrisi, gidilecek yerin bulunduğu bölgedeki üründen faydalanma amacıyla ekoturizm kaynağını da kapsayan turun satın alınması ile başlayan bir hareket zinciri olarak açıklanmaktadır.

Şekil 2.4: Ekoturizm endüstrisinin yapısı (Page ve Dowling, 2002)

Bu hareket zincirinde, seyahat şirketleri, yurtdışı tur operatörleri, yerel tur operatörleri ile yerel eko-konaklama olanağı sağlayan işletmeler aracılığıyla tüketici (talep) ile ziyaret edilen alanlar (arz) arasında ekoturizm deneyiminin yaşanması sağlanmaktadır (Page ve Dowling, 2002).

Ulusal ve Yerel Birimler: Ekoturizm sektörünün yapısında ulusal ve yerel yönetimler önemli bir role sahiptir. Ulusal ve yerel yönetimler, öncelikle ekoturizm ile ilgili projelerde önderlik rolünü üstlenerek, ekoturizmin ulusal amaçlarının ortaya konulmasını ve bunların açıkça ifade edilmesini sağlamaktadır. Böylece ekoturizm ile ilgili çalışmalarda yer alan ulusal ve yerel birimler ekoturizmin gelişiminde önemli bir aracı görevi görmektedir (Drumm ve Moore, 2002).

Yerel Halk: Ekoturizm ile ilgili yapılan tanımlamalar başta olmak üzere ekoturizmle ilgili her açıklamaya ve her çalışmaya temel oluşturan en önemli öge kuşkusuz yerel halk ve toplumdur. Çünkü yerel halk yaşadıkları bölgeye uygun bir ekoturizm planının gelişiminde büyük rol sahibidir. Sürdürülebilir bir ekoturizm gelişiminin sağlanabilmesi için yerel halkın ve toplumun mutlaka sürece dâhil edilmesi gerekmektedir. Ekoturizm gelişiminin başarısı için, turizmin toplumlar üzerindeki olumsuz etkisi en aza indirilmelidir. Ayrıca, ekoturizm sonucu ortaya çıkacak olan faydaların mümkün olduğunca toplumun geniş bir tabanına yayılması sağlanmalıdır (Wood, 2002).

Özellikle son yıllarda öne çıkan topluma dayalı ekoturizm planlaması veya toplumsal katılımlı planlama gibi ifadelerin temelinde de yukarıda sözü edilen öğeler yer almaktadır. Topluma dayalı ekoturizm “yerel halkın kendi gelişimi ve yönetiminde güçlü bir kontrole sahip olduğu ve gelişim ile yönetime dahil edildikleri bir tür ekoturizm çeşidi” olarak tanımlanmıştır. Topluma dayalı ekoturizm, sürdürülebilir kullanım ve ortak sorumluluk fikrinin pekişmesinde büyük rol oynamakta ve toplum içindeki bireylerin kişisel girişimlerini desteklemektedir. Topluma dayalı ekoturizmin temel özelliği, her hangi bir alanın doğal kaynakları ile kültürel miras özelliklerinin zarar görmemesi ve eğer mümkün ise turizm aracılığıyla bu kaynakların geliştirilmesi temel amacını taşımasıdır (WWF, 2001).

Sivil Toplum Örgütleri (STÖ): Sivil Toplum Örgütleri, ekoturizm açısından önemli etkiye sahip olan ve aynı zamanda ekoturizmde tartışma ortamı oluşturan önemli bir bileşendir. STÖ’ler, ekoturizmin tüm bileşenlerinin bir araya getirilmesinde de bir araç olarak hizmet edebilmektedir. Ekoturizm ile ilgili yürütülen çalışmalarda, bazen finansal veya teknik yardım sağlama yoluyla bazen de doğrudan ekoturizm alanının yönetimi gibi çeşitli faaliyetleriyle STÖ’ler, toplum ve ekoturizmin içinde yer alan diğer ilgi gruplarının arasında bir aracı olarak hizmet edebilmektedir (Drumm ve Moore, 2002).

Uluslararası Kuruluşlar: Uluslararası kuruluşların ekoturizmin gelişimine katkıları; bilgi, fonlar ve teknik yardımlar gibi çeşitli şekillerde olmaktadır. Bu kuruluşlardan özellikle Dünya Turizm Örgütü (WTO), Birleşik Milletler (UN) ve Uluslararası Ekoturizm Derneği (TIES) ekoturizmin dünya çapında gelişmesi için önemli çalışmalar

yürütmektedir (Demir ve Çevirgen, 2006). Ayrıca uluslararası kuruluşlarca çeşitli dönemlerde düzenlenen ekoturizm ile ilgili bilimsel toplantılar, özellikle sektördeki gelişmelerin takip edilmesinde ve yeni yaklaşımların benimsenebilmesinde önemli rol oynamaktadır.

2.3.6. Ekoturizm Pazarının Yapısı

Ekoturizm pazarı dinamik bir yapıya sahip olup, sürdürülebilir gelişmenin önemli bir aracı olarak hızlı bir şekilde büyümektedir. WTO'nun 1997 yılındaki tahminlerine göre doğa turizmi tüm uluslararası seyahat harcamalarının % 7'lik bir kısmını oluşturmuştur. Turizmde gelişme oranı yıllık % 4 iken, doğa seyahatlerindeki yıllık artış oranı % 10-30 arasındadır. WTO, 1998 yılında ekoturizm ve doğa ile ilgili tüm turizm türlerinin toplam uluslararası seyahatler içinde oranını % 20 olarak açıklamıştır (Demir ve Çevirgen, 2006).

Günümüze yaklaştıkça, ekoturizm pazarına ait veriler çeşitli çalışmalar ile ortaya konulmaya başlanmıştır. TIES tarafından 2006'da güncellenen bilgi notuna göre, 1990'ların başında her yıl ekoturizmin % 20 ile % 34 arası büyüme gösterdiği belirtilmiştir. 2004 yılında ise ekoturizmin, dünya turizm endüstrisinden 3 kat daha hızlı bir şekilde büyüdüğü açıklanmıştır (TIES, 2006).

Ekoturizm pazarını oluşturan ekoturizmin arzı ve talebidir. Ekoturizm arzı içinde öncelikle ekoturizm açısından önem taşıyan doğal ve kültürel kaynaklarla birlikte turistlerin seyahatleri süresince gereksinim duyacağı tüm mal ve hizmetleri üreten ve sunan işletmeler yer almaktadır. Ekoturizme yönelik talebin yapısı ise oldukça karışıktır. Bu pazar dilimi içinde yer alan ve "ekoturist" olarak adlandırılan kullanıcılar genel turist tipinden farklı özelliklere sahiptir. Ekoturizmin başarısı ekoturizm arzı ve talebi arasında bir dengenin kurulması ile mümkün olabilmektedir (Demir ve Çevirgen, 2006).

Ekoturizmin talebini oluşturan ekoturistlerin özelliklerini ortaya koyan çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Genel olarak, yüksek eğitilmiş, iyi bir gelire sahip, genellikle orta yaşlı-yaşlı, çevresine gittiği yerler hakkında bilgi veren ve gittiği yerler hakkında bilgi edinen, fikirleri açısından önder olan kişilerce ekoturizm amaçlı seyahatlerin

gerçekleştirildiği belirlenmiştir (TIES, 2006). Tipik ekoturist profili ve özellikleri Tablo 2.2’de verilmiştir.

Tablo 2.2: Tipik ekoturist profili (Polat, 2006)

FAKTÖR	ÖZELLİKLER
Yaş	35-45
Cinsiyet	%50 kadın- %50 erkek
Eğitim	%80 üniversite mezunu
Katılım Biçimi	% 60 çift - % 15 aile - %13 yalnız
Seyahat Süresi	8-14 gün
Harcama	Seyahat başına 1000 – 1500 Dolar
Seyahatin Önemli Unsurları	El değmemiş doğa ortamları, yaban hayatı gözlemciliği, yürüyüş/ doğa yürüyüşü
Sonraki Seyahat için Tutumu	Manzara ve doğadan hoşlanma, yeni yerleri görme, yeni tecrübeler edinme

Ülkemiz açısından durum değerlendirildiğinde, Dünya Seyahat ve Turizm Konseyi’nin tahminlerine göre Türkiye gelecek 10 yıl içinde % 10.2’ye varan yıllık büyüme oranı ile turizmde en hızlı gelişen ülke olacaktır. Türkiye’de ekoturizm ile ilgili yapılan çalışmalar ele alındığında, ekoturizm kavramı ilk kez resmi olarak Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda (2001–2005) yer almaktadır. Bu Planda; “Biyolojik çeşitliliği, su ve yaban hayatını, kültürel ve estetik değerleri korumak, onların henüz bilinmeyen yararlarının araştırılmasına imkan vermek, toprak erozyonu ile heyelan ve çığ olgularını önlemek, ekoturizmi geliştirmek amacıyla Tabiat Koruma Alanları, Ulusal Park ve benzeri korunan alanlar geliştirilecek ve yaygınlaştırılacaktır” ve “Turizmin mevsimlik ve coğrafi dağılımını iyileştirmek ve dış pazarlarda değişen tüketici tercihleri de dikkate alınarak yeni potansiyel alanlar yaratmak amacıyla golf, kış, dağ, termal, sağlık, yat, kongre turizmi ve ekoturizm ile ilgili yönlendirme faaliyetleri sürdürülecektir” şeklinde ifadeler yer verilmiştir (DTP, 2000). Böylelikle ekoturizm amaçlı faaliyetlerin ülke turizm sektörü içindeki konumu vurgulanmıştır.

Türkiye’de ekoturizme yönelik kapsamlı bir talep araştırması olmamakla birlikte, ekoturizm planlaması amacıyla yapılan küçük ölçekli araştırmalarda genel olarak ekoturistlerin orta yaş grubunda buldukları, yüksek eğitilmiş oldukları ve gelirlerinin

ortalamanın üzerinde olduğu belirlenmiştir. Ayrıca ekoturizm amaçlı seyahat eden kadınların oranının erkek ekoturist oranına eşit hatta bazen fazla olduğu saptanmıştır. Ekoturistlerin yaptıkları seyahatten beklentilerinin ise, geleneksel turist tipindeki dinlenme ve eğlenme gibi temel beklentilerden farklı olduğu, daha çok doğal çevre ile ilgili beklentiler içerdiği belirlenmiştir (Çevirgen, 2004).

2.3.7. Ekoturizm ve Korunan Alanlar

Evrensel boyutlarda incelendiğinde yerkürede toplumların doğayı koruma ve kullanma alanında gösterdikleri gelişmenin en önemli adımı uluslararası düzeyde benimsenmiş olan “Korunan Alan” kavramı ile oluşturulan “Korunan Alanlar Sistemi” olmuştur (Akesen, 2002)

“Alan koruma” günümüzde doğayı korumanın en önemli araçlarından birisidir. Yoğun kullanıma açık ve salt bu amaçla yönetilen doğa parçalarında varlığını sürdürme şansı bulamayan türlere ekolojik süreçlerde doğal sığınak işlevi gören korunan alanlar, buldukları coğrafyada doğal evrimin devamına ve doğal çevrenin ekolojik onarımına olanak sağlamaktadır. Gerek yakın gerek uzak çevrede yaşayan insanlar ise korunan alanlardaki yabanıl türlerin ekonomik ve genetik potansiyelinden, doğal ekosistemlerin temiz hava, temiz su, toprak koruma gibi çevresel işlevleri ile rekreasyonel olanaklarından yararlanmaktadır (Akesen, 2005).

Dünya Doğa Koruma Birliği'nin (IUCN) 2008 yılında yaptığı son tanımlamada korunan alanlar “ortak ekosistem birimleri ve kültürel değerleri ile birlikte doğanın uzun dönemde korunmasını sağlamak için genel kabul görmüş, tahsis edilmiş ve yasal ya da diğer etkin araçlar vasıtasıyla yönetilen coğrafi alanlar” olarak açıklanmıştır (Dudley, 2008). 1994 yılında ortaya konulan ve 2008 yılında gerekli değişiklikler yapılan IUCN'in korunan alanlar kategori sınıflarının tanımları Tablo 2.3'de verilmiştir.

Tablo 2.3: IUCN Korunan alan sınıflandırması (Dudley, 2008)

KATEGORİ ADI		KATEGORİ TANIMI
Ia	Mutlak Doğa Rezervi	Korunan değerlerin muhafazasının garanti altına alınması amacıyla insan kullanımlarının, ziyaretlerinin ve etkilerinin tam anlamıyla kontrol edildiği ve sınırlandırıldığı; hem biyolojik çeşitliliğin hem de mümkün ölçülerde jeolojik/jeomorfolojik özelliklerin korunması amacıyla ayrılmış alanlardır.
Ib	Yabani Alanlar	Kendi doğal ortamlarını muhafaza etmek amacıyla korunan ve yönetilen; kalıcı veya önemli bir beşeri iskân olmaksızın kendi doğal özellik ve etkisini muhafaza eden, genellikle hiç el değmemiş ya da çok az ıslah edilmiş büyük alanlardır.
II	Ulusal Parklar	Sahip olduğu tüm karakteristik türler ve ekosistemler ile birlikte büyük ölçekli ekolojik süreçleri korumak için ayrılmış olan ve aynı zamanda kutsal, bilimsel, eğitsel rekreasyonel ve turizm amaçlı kullanım olanaklarına uygun alt yapı imkanı sağlayan doğal ve doğala yakın büyük alanlardır.
III	Doğa Anıtı	Bir arazi şekli, deniz anıtı veya sualtı mağarası gibi jeolojik şekiller olabileceği gibi yaşlı bir ağaç gibi yaşayan bir varlık olabilecek özel doğal anıtlarını korumak için ayrılmış alanlardır.
IV	Doğal Ortam/Tür Yönetim Alanı	Belirli türleri ve doğal ortamlarını ve bu amacı yansıtan yönetim şeklini korumayı amaçlayan alanlardır.
V	Korunan Peyzaj/Deniz Manzarası	İnsan ile doğanın uzun süreli etkileşimi sonucu bir alanın ekolojik, biyolojik, kültürel ve doğal değerlerinde oluşan farklı özelliklerin alanla bütünleşmiş halinin ve alanın sürdürülebilirliği açısından hayati önem taşıyan bu insan-doğa etkileşiminin bütünlüğünün korunduğu alanlardır.
VI	Doğal Kaynakların Sürdürülebilir Kullanıldığı Alanlar	Ekosistemler ile doğal yaşam alanları yanı sıra ortak kültürel değerler ve geleneksel doğal kaynak yönetim sistemlerini kapsayan korunan alanlardır. Bir kısmının sürdürülebilir doğal kaynak yönetimi altında olduğu ve doğa koruma ile uyumlu düşük seviyeli endüstri dışı doğal kaynak kullanımının alanın temel amaçlarından biri olarak kabul edildiği doğal koşullara sahip büyük alanlardır.

Birleşik Milletler tarafından 2003 yılında hazırlanan “Birleşik Milletler Korunan Alanlarının Listesi” adlı yayında 102.102 tane korunan alanın dünya üzerinde yaklaşık olarak 18.8 milyon km²’lik bir alanı kapladığı belirtilmiştir.

Bu alanın yaklaşık 17.1 milyon km²’si karasal alandan oluşmaktadır ve bu oranda yaklaşık olarak dünyanın %11,5’lik karasal alanına denk gelmektedir (Chape ve diğ., 2003). Öte yandan Birleşik Milletler korunan alanları içinde yer alan ve IUCN’in koruma kategorilerini içeren yaklaşık 1,64 milyon sulak korunan alan bulunmaktadır. Bu da yaklaşık olarak Dünya okyanuslarının %0,5’ini kapsamaktadır (Chape ve diğ., 2003).

Diğer yandan IUCN tarafından 2008 yılında hazırlanan “Dünya Mirası ve Korunan Alanlar” adlı yayında IUCN kategorilerinden I-IV kapsamına giren korunan alanların yaklaşık olarak 1,002.8 milyon hektar alan kapladığı belirtilmiş, bu sayının dünya mirasları ile birlikte 177,4 milyon hektarı bulduğu açıklanmıştır (Badman ve Bomhard, 2008). Bununla birlikte IUCN kategorileri içinde yer almayan ancak benzer amaçlarla ayrılmış olan 34.036 korunan alan bulunmaktadır. Bu alanlar yaklaşık olarak yeryüzününün 3.6 milyon km² lik bir alanını kaplamaktadır (Chape ve diğ., 2003).

Dünyada doğal kaynakların küresel boyutlu “ekosistem yönetimi” anlayışla kullanılmasının benimsenmesiyle birlikte Türkiye’nin de aralarında bulunduğu pek çok ülke kendi ulusal kaynaklarının yönetiminde sözü edilen anlayışı benimsemiştir. Böylece her ülke küresel boyutlu ekosistem yönetim modeli ile uyumlu bir bütünleşmeyi sağlayacak “Doğa Koruma Sistemleri”ni kendi ulusal sınırları içinde kendi doğal ve sosyo ekonomik koşulları bağlamında gerçekleştirmiştir (Akesen ve Ekizoğlu, 2007).

Türkiye açısından korunan alanlar ele alındığında 1958 yılında Yozgat Çamlığı Ulusal Parkı’nın korunan alan olarak ayrılması ile birlikte doğal alanlarda koruma ile ilgili çalışmaların başladığı görülmektedir. Ancak yasal anlamda koruma çalışmalarının ele alınması ve Türkiye’de ayrılan korunan alanların belli bir sisteme dahil edilmesi

konusunda ilk önemli adım 1983 yılında kabul edilen 2873¹ sayılı “Ulusal Parklar Kanunu” ile atılmıştır. Bu kanunda korunan alan sınıflandırması yapılmış, her birinin tanımı yanında ayrılma kriterleri hakkında bilgi verilmiştir. 2873 sayılı Ulusal Parklar Kanun’da yer alan korunan alan kategorileri şu şekilde tanımlanmaktadır (Gümüş, 2004):

- **Ulusal (Milli) Park:** Bilimsel ve estetik bakımdan, milli ve milletlerarası ender bulunan tabii ve kültürel kaynak değerleri ile koruma, dinlenme ve turizm alanlarına sahip tabiat parçalarıdır. Türkiye’de Ulusal Park çalışmaları 1956 yılında başlamış olup halen 39 tane Ulusal Park bulunmaktadır. Ulusal Parkların toplam alanı 877.771 hektardır.
- **Doğa (Tabiat) Parkları:** Bitki örtüsü ve yaban hayatı özelliğine sahip manzara bütünlüğü içinde halkın dinlenme ve eğlenmesine uygun tabiat parçalarıdır. Türkiye’de 26 adet doğa parkı bulunmaktadır ve bunların toplam alanı 77.152 hektardır.
- **Doğayı (Tabiat) Koruma Alanları:** Bilim ve eğitim bakımından önem taşıyan nadir, tehlikeye maruz veya kaybolmaya yüz tutmuş eko-sistemleri, türleri ve tabii olaylarının meydana getirdiği seçkin örneklerini içeren ve mutlak korunması gerekli olup, sadece bilim ve eğitim amacıyla kullanılmak üzere ayrılmış alanlardır. Türkiye’de toplam 32 tane doğayı koruma alanı 63.008 hektarlık alanı kaplamaktadır.
- **Doğa (Tabiat) Anıtları:** Tabiat ve tabiat olaylarının meydana getirdiği özelliklere ve bilimsel değere sahip ve Ulusal Park esasları kapsamında korunan tabiat parçalarıdır. Türkiye’de 104 tane doğa anıtı bulunmaktadır. Toplam 5.286 hektarlık alanı kaplamaktadır.

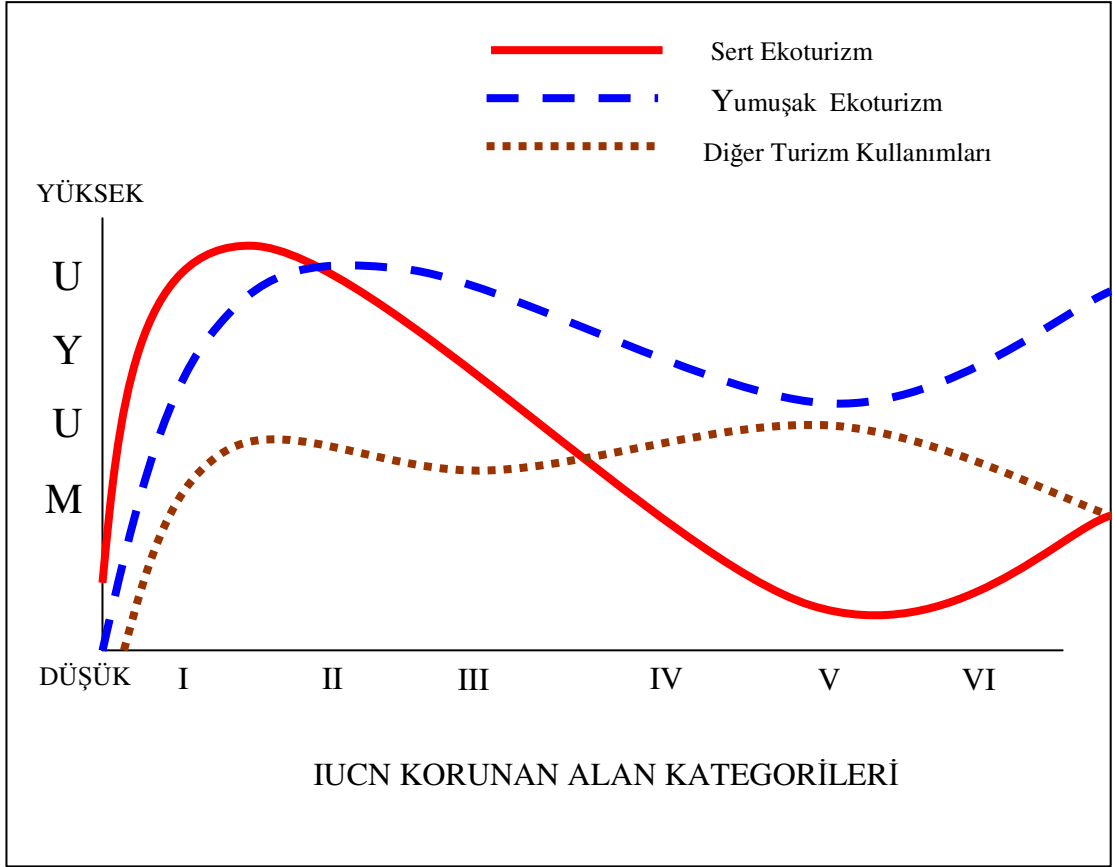
Türkiye’de yukarıda belirtilen “Korunan Alan” statüleri dışında da koruma statüleri bulunmaktadır. Sulak alanlar, Koruma ormanları, özel çevre koruma bölgesi gibi koruma amaçlı ayrılmış alanlarda korunan alan statüsü kapsamına girmektedir.

¹ 11.08.1983 tarihli resmi gazetede yayınlanmıştır

Ekoturizmin korunan alanlardaki en önemli rolü, genellikle bu alanlarının yönetim stratejisinin içinde yer alması olarak açıklanabilmektedir. Özellikle doğal alanın korunması amacı ile ekoturizmin prensipleri örtüşmektedir. Bunun yanında ekoturizm ile korunan alanlar arasındaki etkileşimler şu şekilde sıralanmaktadır (Drumm ve Moore, 2002):

- Çoğunlukla ekoturizme bir koruma stratejisi olarak bakılmaktadır. Doğal kaynakların özelliklerinin bozulmadan kullanımı da ekoturizm amaçlarından birisidir. Korunan alanlarda ekoturizm amaçlı kullanımların geleneksel turizm kullanımlarına tercih edilmesi alanın sürdürülebilirliği açısından önemlidir.
- Ekoturizm korunan alana ekonomik faydalar sağlayabilmektedir. Ziyaretçilerden alanı kullanmaları nedeniyle alınan paralar ile ilgi gruplarının sağladığı maddi yardımlar, alanın korunan alan statüsünün devamlılığı için gerekli parasal desteğe büyük katkı sağlamaktadır.
- Ekoturizm, korunan alanlar, bu alanların yöneticileri ve yerel topluluklar arasındaki ilişkiyi geliştiren bir güce sahiptir. Ekoturizm, alanın korunmasında büyük rolü olan, değişik kültür ve bakış açısına sahip olan yöre insanının yöneticiler ile olumlu iletişimini sağlamakta, hatta alana karşı sorumluluğun paylaşımını etkin hale getirebilmektedir. Karşılıklı ilişkiler ekoturizm sayesinde oldukça kuvvetlenmektedir.
- Tehdit altındaki doğal alanlarda ekonomik amaçlı sunulan aktivitelere en uygun olan ekoturizmdir. Ekoturizm bu tür alanlarda, bazı tehditlere veya arazi kullanımı sorunlarına karşı önlem alınmasına yardımcı olabilmektedir. Özellikle uzun vadede gelir kaynakları yaratarak alanlar üzerindeki baskı ve tehditleri azaltabilmektedir.

Korunan alanlar açısından bakıldığında, turizm amaçlı kullanımların belli korunan alan kategorileri için uygun etkinlik olarak belirlendiği görülmektedir. Lawton (2001) tarafından ortaya konulan ekoturizmin farklı formları ile IUCN korunan alan kategorileri arasındaki uyum Şekil 2.5'de gösterilmiştir.

Şekil 2.5: IUCN kategorileri ile ekoturizm ve diğer turizm kullanımlarının uyumluluğu (Himberg, 2006)

Genellikle Kategori I içinde yer alan alanlarda çevre koruma amacı temel amaç olarak belirlenmiştir. Bu nedenle boş zaman etkinlikleri ve buna yönelik altyapı çalışmaları kesin şekilde sınırlandırılmıştır. Bu alanlarda sadece üniversite, hükümet veya çeşitli çevreci birimlerce gerçekleştirilen bilimsel araştırmalara izin verilmektedir. Bu korunan alanlar sadece sert ekoturizm amacıyla kullanılabilir. Yabanıl alanlarda ise sert ekoturizm özellikleri taşıyan ancak biraz daha macera amaçlı kullanımları (örneğin doğa yürüyüşü, yaban hayatını gözlemleme, kampçılık gibi) içeren küçük turist girişlerine izin verilebilmektedir (Himberg, 2006).

Öte yandan Himberg'e (2006) göre IUCN'nin korunan alan kategorilerinden II ve III ekoturizm için en uygun alanlardır. Bu alanlarda temel amaç, çeşitli rekreasyonel ve eğitim amaçlı aktivite fırsatlarının sağlanması ile birlikte el değmemiş çevreyi korunmak ve sürdürülebilirliği sağlamaktır. Bu kategoriler hem yumuşak hem de sert ekoturizm çeşitleri için oldukça uygun alanları içermektedir. Özellikle ulusal parklar,

ekoturizm sektörünün temel uygulama alanıdır. Öte yandan diğer turizm kullanımları da alanın ayrılma amacı ile ters düşmemektedir.

Çoğu korunan alanda ekoturizm yönetim stratejileri içinde yer almaktadır. Bu kapsam içine giren yönetim planlarında, alanların doğal ve kültürel kaynak değerlerinin kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesi temel amaç olarak belirlendiğinde ekoturizm doğru bir kullanım şekli olarak ortaya çıkmaktadır. Bu yaklaşım sonucunda, ekosisteme minimum etki, yerel halkın ekonomik açıdan kalkındırılması, yerel kültür ve geleneklere saygı, planlama sürecine tüm ilgi gruplarının dahil edilmesi ve olumlu-olumsuz tüm etkilerin belirlenmesi amacıyla gözlemlerin yapılması gibi ekoturizmin temel amaçları yönetim planlarında öne çıkmaktadır (Himberg, 2006).

Himberg'in (2006) sınıflandırması açısından 2873 Sayılı Milli Parklar Kanununda tanımlanan "Ulusal Park"ların hem yumuşak hem de sert ekoturizm çeşitleri için uygun alanlar olduğu söylenebilir. Öte yandan doğayı koruma alanlarının ise sadece sert ekoturizm çeşidinin gerçekleştiği korunan alanlar olduğu anlaşılmaktadır.

Ekoturizmin uygulanabildiği korunan alanlarda, ekoturizm korunan alanlar için ciddi bir gelir kaynağına dönüşmektedir. Örneğin giriş ücretleri, kullanım ücretleri ve bağışlar bu gelir kaynakları içinde önemli yer tutmaktadır. Gelir yanında ekoturizm iş olanaklarının yaratılmasına da imkân sağlamaktadır. Örneğin rehber, kolluk görevlisi, araştırmacı ve yönetici sıfatları için birçok iş imkânı ortaya çıkmaktadır. Ayrıca tur rehberliği, taşımacılık, konaklama ve turistik işletmeler gibi iş alanlarında yerel topluluklar ve halk için istihdam imkânı doğmaktadır (Katz, 2006). Böylece, korunan alanlarda gerçekleştirilen ekoturizm faaliyetleri, alan çevresinde yaşayan insanları işlevlendirerek, yerel ürün ve hizmetleri kullanarak ve alan içinde geleneksel olarak sürdürülen ekonomik aktiviteleri ve becerileri destekleyerek yerel ekonominin gelişmesine katkıda bulunmaktadır (Kuvan, 2002).

Ekoturizmin ekonomik yönden sağladığı faydalar yanında çevresel eğitim veya bilinçlenme açısından da insanlara çeşitli katkılar sağlamaktadır. Doğa rehberleri, ziyaretçi merkezleri, basılı ve görsel malzemeler aracılığıyla korunan alanlara gelen ekoturistlere alanın habitatu, fauna-flora özellikleri ve sürdürülebilir koruma amaçlı

konular hakkında bilgiler verilebilmektedir. Böylece hem yöre halkının hem de ziyaretçilerin alan hakkında bilgilenmesi yanında çevre koruma konusunda bilinçlenmesi de sağlanabilmektedir (Katz, 2006).

Ekoturizm ile korunan alanlar arasındaki etkileşim sonucu yararlar yanında sakıncalar da ortaya çıkabilmektedir. Korunan alanlarda ekoturizm uygulamalarının doğurabileceği sakıncalar ise şu başlıklar altında toplanmaktadır (Drumm ve Moore, 2002):

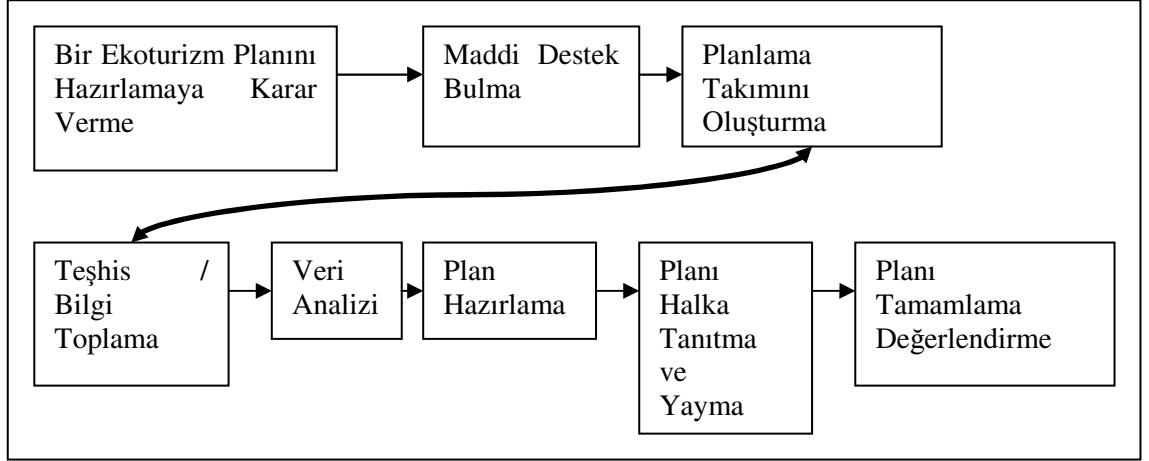
- Çevresel bozulma
- Kültürel bozulma
- Ekonomik bozulma
- Endüstriyel istikrarsızlık
- Düşük ziyaretçi tatmini
- Gürültü kirliliği...vb.

Korunan alanlarda ekoturizm amaçlı kullanımlar nedeniyle oluşabilecek olumsuzlukların giderilmesine yönelik hususların yönetim planlarında yer alması sağlanmalıdır.

2.4. EKOTURİZM PLANLAMASI

Yönetimin en önemli işlevlerinden biri olan planlama “ne yapılacağıının önceden kararlaştırılması” anlamına gelmektedir. Bu tanımlama ışığında, planlama işlevi, ulaşılmak istenen amacın saptanması, bu amaca ulaşmak için uygulanabilecek alternatif davranış biçimlerinin araştırılması ve onlar arasında en uygununun seçilmesi evrelerinden oluşmaktadır. Planlama bir karar verme süreci olup, insanların gelecekteki davranışlarıyla ilgili birçok kararlardan meydana gelmektedir. Plan ise, belirli amaçlara ulaşmak için hangi işlerin, hangi sıra ile ne zaman, nerede yapılacağını gösteren bir modeldir. Bir plan yönetime yön ve amaç veren, önceden kararlaştırılmış davranış yollarını göstermektedir (Özdönmez ve Ark., 1998) .

Her planlamada olduğu gibi, ekoturizm planlamalarında da planlar hazırlanmaya başlamadan önce bazı süreçlerin tamamlanması gerekmektedir. Başarılı bir ekoturizm planlaması için ön görülen süreç Şekil 2.6’da gösterilmiştir.

Şekil 2.6: Başarılı bir ekoturizm planı için planlama süreci ve aşamaları (Drumm ve Moore, 2002)

Bu sürecin başından sonuna kadar tamamlanabilmesinde ise aşağıdaki etkenler rol oynamaktadır.

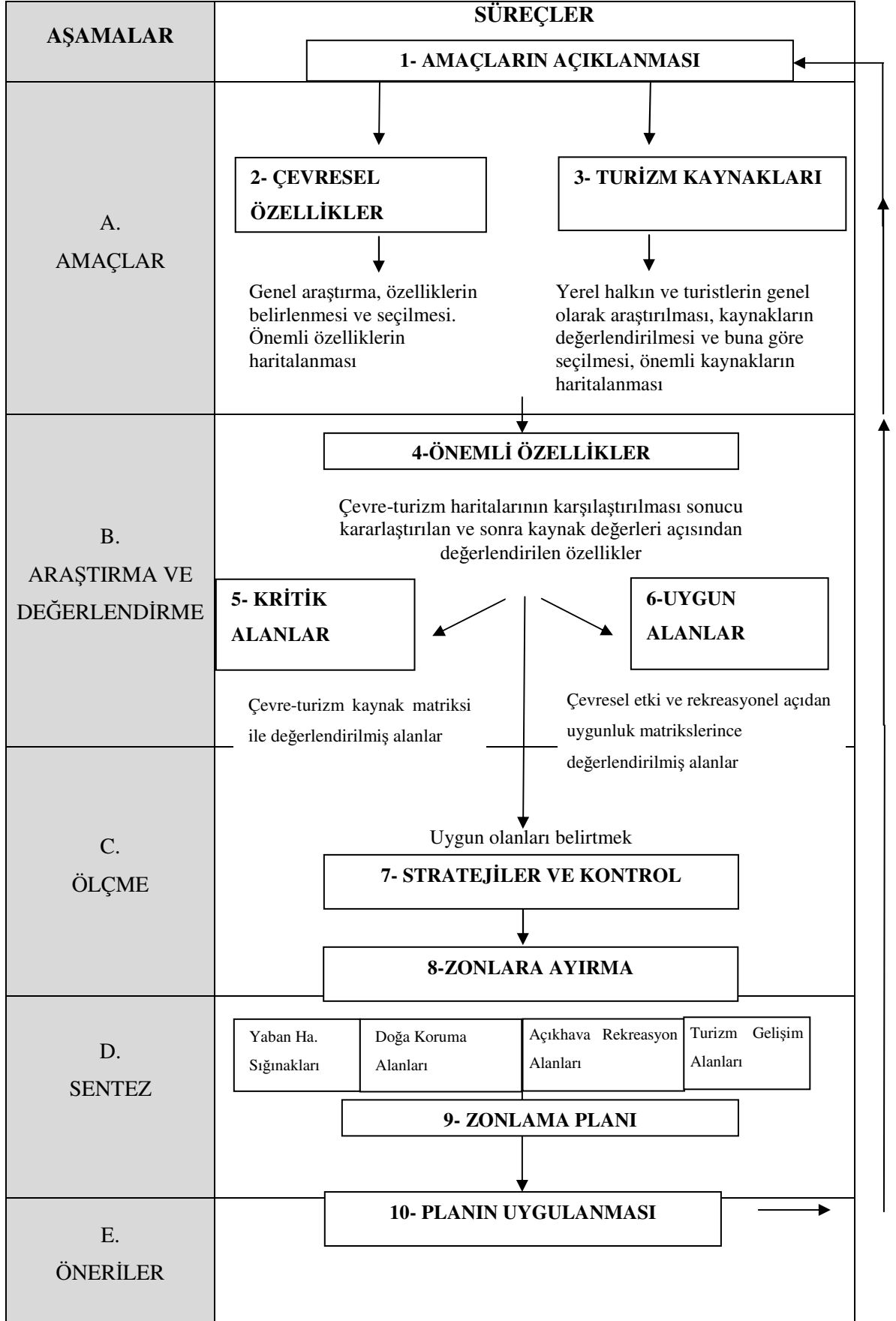
- **Maddi Destek miktarı ve bu destekleri elde edebilme:** Eğer parasal destek planlama sürecinin başında tümüyle sağlanabilir durumda ise, bu ekoturizm yönetim planının planlama sürecini kolaylaştırmaktadır.
- **Korunan alanların turizm amaçlı / kamu amaçlı kullanım durumu:** Korunan alanda eğer çok sayıda ziyaretçi, turizm işletmesi ve ziyaret alanı mevcut ise, plan birçok bilgiyi toplamayı ve analiz etmeyi gerektirmektedir. Diğer yandan, korunan alanın sahip olduğu potansiyel turizm olanaklarının bir kısmından yararlanma söz konusu ise, potansiyel kaynakların daha etkin değerlendirilebilmesi gerekmektedir. Bu nedenle, alanın safi büyüklüğü yanında asli ve potansiyel ziyaretçi alanlarının sayısı da önem arz etmektedir.
- **Planlama takımının planlama için geçirdiği zaman süresi:** Planlama takımının üyeleri başka sorumluluklara da sahip iseler, o zaman ekoturizm yönetim planı süreci uzun olabilmektedir.
- **Planlama takımının ilgi gruplarından aldığı desteğin miktarı:** Yerel toplumların, turizm işletmelerin ve diğer grupların sürece aktif olarak katılımı, süreci daha etkili ve verimli yapmaktadır.

- **Planlama için gerekli detayların miktarı:** Bu husus, planlama aşamasının başında elde edilebilir, yani büyük masraf ve çaba gerektirmeden sağlanabilen bilginin miktarı ile ilgilidir. Bu şekilde sağlanan bilginin çokluğu sürece olumlu etki sağlamaktadır.

2.4.1. Bölgesel Ekoturizm Gelişim Planları

Bölgesel düzeyde bir ekoturizm planı, aslında kaynakların sürdürülebilirliğinin sağlanması ve planlama sisteminin oluşturulması aracılığıyla doğa korumayı ve turizm gelişimini teşvik etmeye çalışan bir sistem olarak tasarlanmaktadır. Başlangıçta “çevre tabanlı turizm gelişim planı” olarak adlandırılrsa da, günümüzde “Bölgesel Ekoturizm Gelişim Planı” olarak isimlendirilmektedir. Bölgesel ekoturizm gelişim planının temel amacı, taşıma kapasitesi, eşit veya model analizleri ile ortaya konulan ve daha esnek bir yapıya sahip arazi kullanımı aracılığıyla sürdürülebilirliğin sağlanmasıdır. Bu planlarda önemli özelliklerin, kritik alanların ve uygun aktivitelerin tanımlanması aracılığıyla ekoturizm gelişimi için gerekli fırsatların ortaya konulmasını hedeflemektedir.

Bu önemli özellikler biyolojik çeşitlilik, nadir veya endemik olma gibi çevresel özellikler olabildiği gibi, kaynak değerlerine göre sınıflandırılan turizm fırsatları da olabilmektedir. Kritik alanlar ise, çevresel ve turizm açısından önemli özelliklerin rekabet halinde olduğu ve olası bir çatışmanın söz konusu olduğu alanlardır. Uygun aktiviteler ise, çevresel ve sosyal açıdan uygunluğu göz önünde bulundurulmuş turizm amaçlı olan ve açık hava rekreasyonu kapsamına giren aktivitelerdir (Page ve Dowling 2002). Bu bağlamda, Bölgesel Ekoturizm Planı beş aşamadan oluşmaktadır ve bu beş aşamanın kapsamına giren 10 süreç Şekil 2.7’de açıklanmıştır.

Şekil 2.7: Bölgesel ekoturizm gelişim planı (Page ve Dowling 2002)

Yukarıdaki modelin temel bileşenleri çevre koruma, toplumun kalkındırılması ve turistlerin memnuniyetidir. Ayrıca çevre-turizm uyumluluğunun başarılması için gerekli olan ekonomik bütünleşmeyi kapsayan sürdürülebilir gelişim yaklaşımı ile şekillenmektedir. Modelin diğer önemli bileşenlerini ise stratejik ve tekrarlayıcı olma, bölgesel tabanlı olma, arazi kullanım zonlamasını içermeye ve çevresel açıdan eğitsel olma gibi özellikler oluşturmaktadır.

2.4.2. Korunan Alanlarda Ekoturizm Planlaması

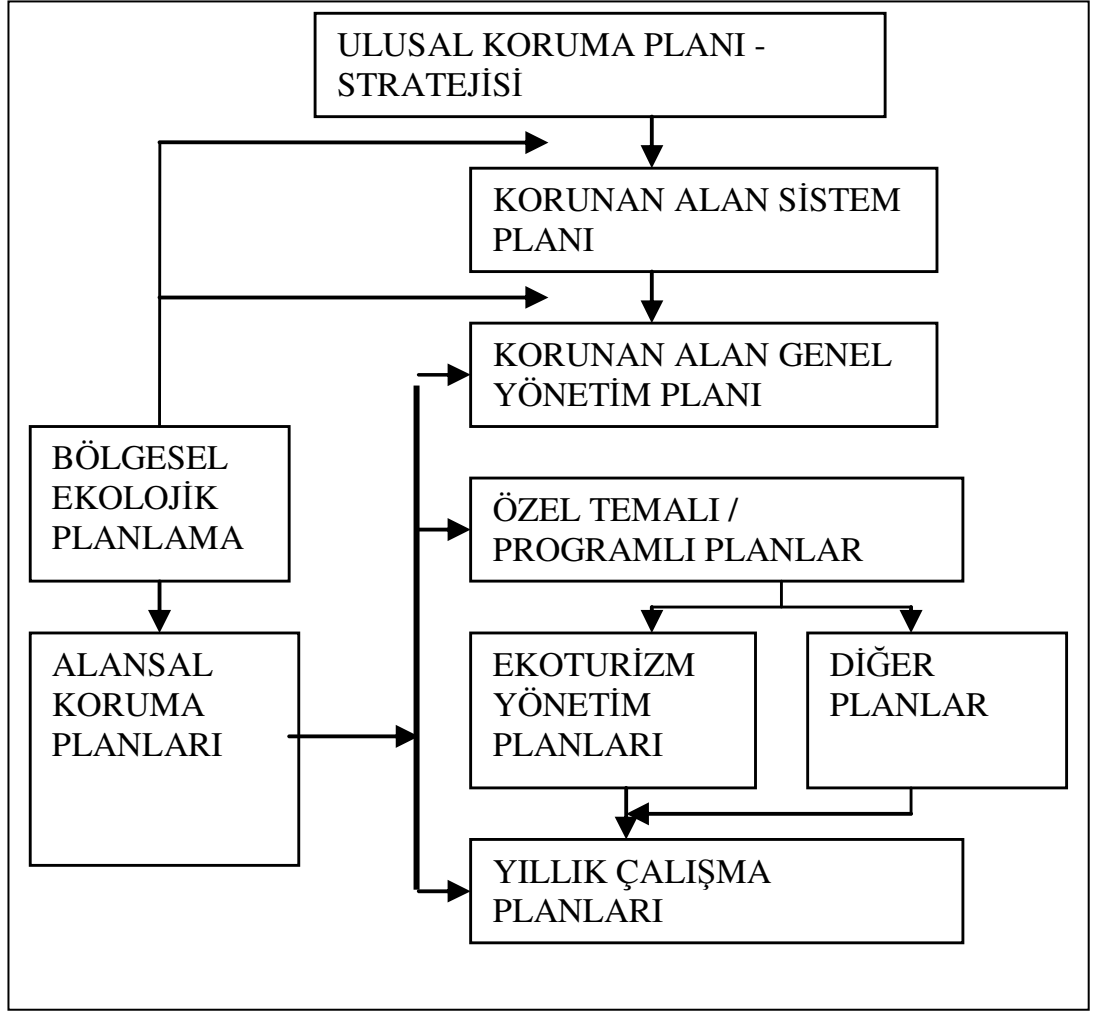
Ekoturizm iyi planlanıp yönetildiği zaman korunan alanların sürdürülebilirliği için ideal bir yönetim stratejisi olarak ön plana çıkmaktadır. Buna ulaşmak için ekoturizmin amaçları göz önünde tutularak korunan alanlarda doğru planlamalar yapılmalı ve bu planların tam anlamıyla hayata geçirilmesi için çalışılmalıdır.

Sözü edilen korunan alanlarda ekoturizm planlaması denildiğinde özel bir Ulusal Park veya farklı bir korunan alan tipi için yönetim planı akla gelmektedir. Bu planlamada her aşamanın bir diğer aşama üzerinde etkisi bulunmaktadır. Bunun en önemli nedeni, sürdürülebilir yönetim anlayışının benimsendiği korunan alanların ulusal ve bölgesel gelişiminde ekoturizm oynadığı roldür (Drumm Ve Moore, 2002). Şekil 2.8’de korunan alanlara yönelik planlar ile ekoturizm planı arasındaki ilişki gösterilmiştir.

Ekoturizm yönetim planları hazırlanmadan önce, bu şekilde verilen ve ekoturizm yönetim planları ile etkileşim içinde olan diğer plan çeşitlerinin de kapsam bakımından iyice anlaşılması gerekmektedir. Bu husus planın başarısı açısından önem taşımaktadır.

Korunan alanlarda gerçekleştirilecek ekoturizm planlamalarında ise göz önünde bulundurulması gereken hususlar bulunmaktadır (Drumm ve Moore, 2002). Bu hususlar aşağıda kısaca açıklanmıştır:

- Korunan alanın genel bir yönetim planı olmalıdır. Bu plan bir ekoturizm yönetim planında yer alan önemli ana konuları içermelidir. Bu önemli konular arasında korunan alanın tüm yönetim hedefleri, zonlama yapısı ile turizm yada kamu amaçlı kullanımlarla ilgili bilgiler yer almalıdır.

Şekil:2.8: Korunan alan planları ile ekoturizm planları arasındaki ilişki (Drumm ve Moore, 2002)

- Korunan alanlarda görevli personelde sorumluluk bilinci oluşturulmalıdır ve korunan alanın idari personeli turizmin etkilerini dikkatli bir şekilde yönetmelidir. Bunun için ekoturizm faaliyetlerinin planlanması ve yürütülmesinde toplumun, turizm endüstrisi temsilcilerinin ve diğer ilgili grupların yönetime katılımı sağlanmalıdır. Bir başka açıdan değerlendirildiğinde, korunan alan içinde turizm veya kamu kullanımları hakkında bu gruplar ile birlikte karar verebilmek için gereken çalışmaların korunan alan personeline üstlenilmesi ve gerçekleştirilmesi gerekmektedir.
- Planlama sürecince ihtiyaç olduğunda gerekli olan parasal destek ile teknik ve lojistik desteğe ulaşıla bilinmelidir. İlgili gruplarının sürece erken dâhil edilmesi,

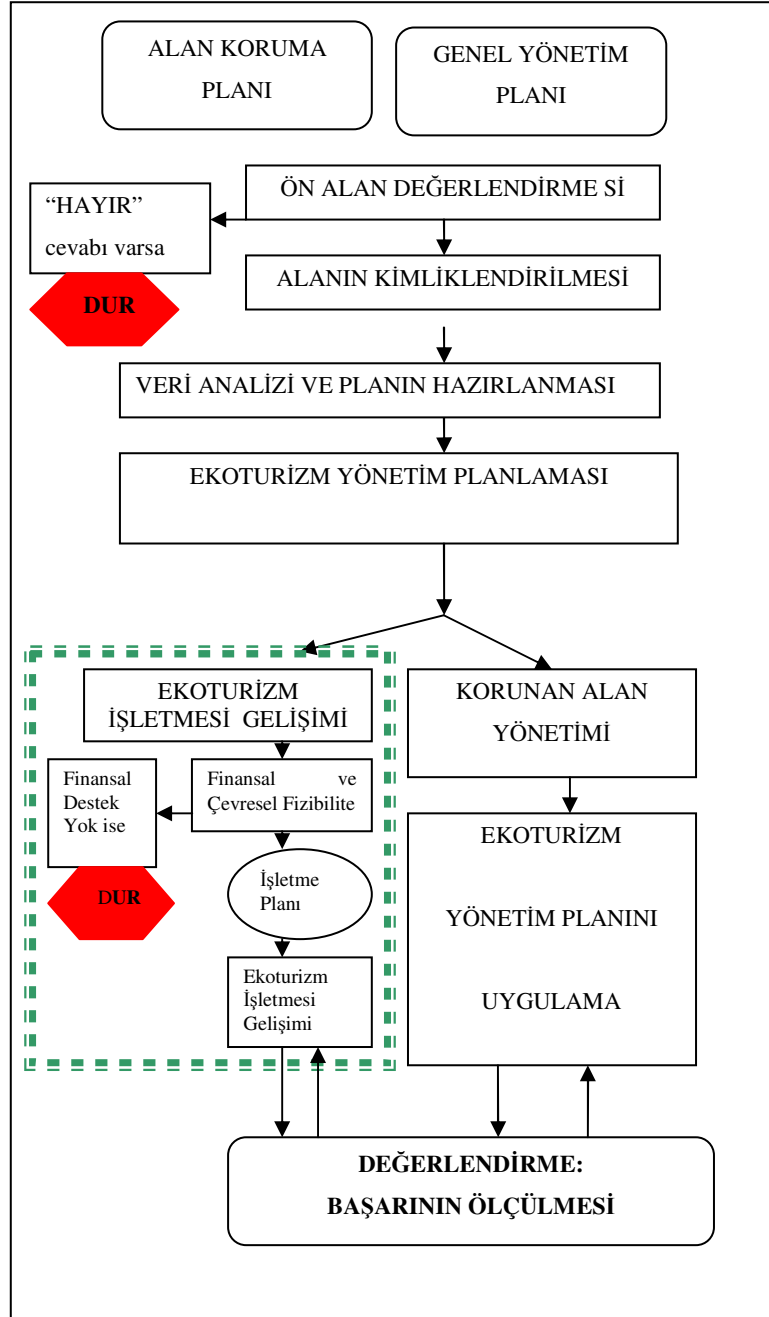
ekoturizm yönetim planı sürecinde ihtiyaç olunan destek ve parasal yardım için önemli katkılar sağlayabilmektedir.

- Korunan alanların ekoturizme uygun olup olmadığı dikkatli bir şekilde belirlenmelidir. Mevcut yasaların ekoturizme izin verip vermeyeceğine, ekoturizm çalışmaları yardımcı olup olmayacağına, alansal koruma sürecinin sonucunun neler olacağına, korunan alan koşullarının ziyaretçiler için uygun olup olmayacağı gibi soruların cevapları planlama sürecinde oldukça önem taşımaktadır.

Korunan alan yöneticileri açıklanan hususları iyi analiz edebilmelidir. Ancak böylece, korunan alanlarda başarılı bir ekoturizm planı hayata geçirilebilmekte ve ekoturizm amaçları ve hedefleri gerçekleştirilebilmektedir.

Drumm ve Moore (2002) tarafından korunan alanlarda ekoturizm planlamasına yönelik hazırlanan çalışmada ekoturizm planlaması için bir model ortaya konulmuştur (Şekil 2.9). Bahsedilen çalışma kapsamında ekoturizm yönetim planı “korunan alan için koruma hedeflerinin yerine getirilmesi sürecinde tüm ilgi gruplarının vizyonunu temsil etmek ve bunların bir sentezini ortaya koyma yoluyla bir korunan alanda turizm gelişimine rehberlik eden araç” olarak tanımlanmaktadır. Bu model kapsamında yer alan aşamalar ise aşağıda kısaca açıklanmıştır.

- **ÖN AŞAMA:** Ekoturizm planı üzerinde etkili olan diğer planların incelendiği aşamadır.
- **AŞAMA 1: Ön Alan Değerlendirmesi:** Ön alan değerlendirme, alanda ekoturizm potansiyelinin gerçekten olup olmadığını araştırmak için korunan alanlarla ilgili birkaç temel sorunun cevabını içeren, basit ve kısa bir süreçtir.
- **AŞAMA 2: Alanın Kimliklendirilmesi:** Ön alan değerlendirme tamamlandıktan sonra, ekoturizm planlamasındaki bir sonraki adım tam alan teşhisidir.

Şekil 2.9: Ekoturizm yönetimini ve gelişimini planlama süreci modeli (Drumm ve Moore, 2002)

Bu aşama çoğu planlamacı tarafından Ekoturizm Yönetim Planı için önemli bir teşhis aşaması olarak dikkate alınmaktadır. Ayrıca bu aşamada planlama takımı, ekoturizmi ne için planlamak istediğine ve kesin bir bilgi toplamak için alanla ilgili olarak nelere ihtiyaç duyulduğuna karar vermelidir. Bu bilgilerin nasıl toplanacağını da kararlaştırmaktadır.

- **AŞAMA 3: Veri Analizi ve Planın Hazırlanması:** Bu aşama, toplanan verilerin kâğıda aktarılması ve planlama aşamasına geçilmesi süreçlerinden oluşmaktadır. Bir önceki aşamada toplanan bilgiler analiz edilerek bu aşamada plan için uygun hale getirilmektedir.
- **AŞAMA 4: Ekoturizm Yönetim Planının Uygulanması:** Bu aşamada, hazırlanan Ekoturizm Yönetim Planı'nın uygulanmasına başlanmaktadır. Bir ekoturizm planının uygulamasında başarı için öncelikle alanla ilgili olan turizm aktivitelerinin toplamını içeren alan planlarının yapılması gerekmektedir. Alan planları, ekoturizm aktivitelerinin gerçekleştiği alanların büyük ölçekli ve detaylı haritalardır. Bu haritalar, alanın doğal kaynakları üzerinde olumsuz etki yaratmadan altyapı olanaklarının nasıl sunulabileceğine, alanda bulunan farklı altyapı tesisleri arasında en uygun şekilde nasıl bir bağlantı olabileceğine ve proje yapılabileceğine yardımcı olmaktadır. Öte yandan uygulamada başarı için diğer önemli olan bir nokta ise yerel toplumların doğru bir şekilde analiz edilebilmesidir. Bu analizler yoluyla ekoturizme halkın bakış açısı ile ilgili bilgiler elde edilerek bu kişilerin program içinde etkin bir şekilde yer alması sağlanmalıdır.
- **AŞAMA 5: Başarının Ölçülmesi:** Ekoturizm Yönetim Planının yürütülmesinde ve hedefler ile amaçların başarılmasında programın başarısının ölçülmesi yola devam edebilmek için önemlidir. Öncelikle ekoturizmin başarısı için koruma hedeflerine yönelik tehditlerin azalması, koruma için kaynak oluşturulması ve yerel yönetimlere fayda sağlanması gibi 3 temel amacın gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bir ekoturizm yönetim planının ekoturizm asıl amaçlarını başarıp başarmadığının belirlenmesi gerekmektedir. Öte yandan, hazırlanan planın başarısını ölçebilmek için üstün ifade gücü olan göstergeleri içeren periyodik değerlendirmeler yapılmalıdır. Bu amaçla kullanılan göstergelerin başında Limits of Acceptable Change (LAC) gelmektedir. Bu model sosyal yapıyla, kaynakla ve yönetim ile ilgili verileri standartların oluşturulmasında göz önünde tutarak, göstergelerde oluşabilecek değişimlerin ne kadarının kabul edilebilir olduğunu araştırmaktadır (Müdderisoğlu ve diğ., 2007). Böylelikle planlama aşamasında bu tip göstergeler kullanılarak program etkilerinin denetlenmesi, önceden belirlenen amaçların gerçekleştirilmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

Ekoturizm planı hazırlanırken, tüm ilgi gruplarının bu kararların alınması aşamasında yer alması önem taşımaktadır. Bir ekoturizm planına dahil olması gereken ilgi grupları

- Korunan alan ile ilgilenen veya bir şekilde etkileşim halinde olan turizm ile ilgili temsilciler (tur operatörler, tur rehberleri...vb)
- Ekoturizmden etkilenen toplum temsilcileri
- Bölgede ekoturizm gelişimiyle ilgili olan yerel yöneticiler, hükümet birimleri, sivil toplum örgütleri temsilcileri
- Alanı çok iyi bilen ve planın uygulanması aşamasında sorumluluğu alacak olan alan yöneticileri, alan çalışanları

gibi konusunda bilgili kişi ve kurumlardan oluşmaktadır (Drumm ve Moore, 2002).

3. MALZEME VE YÖNTEM

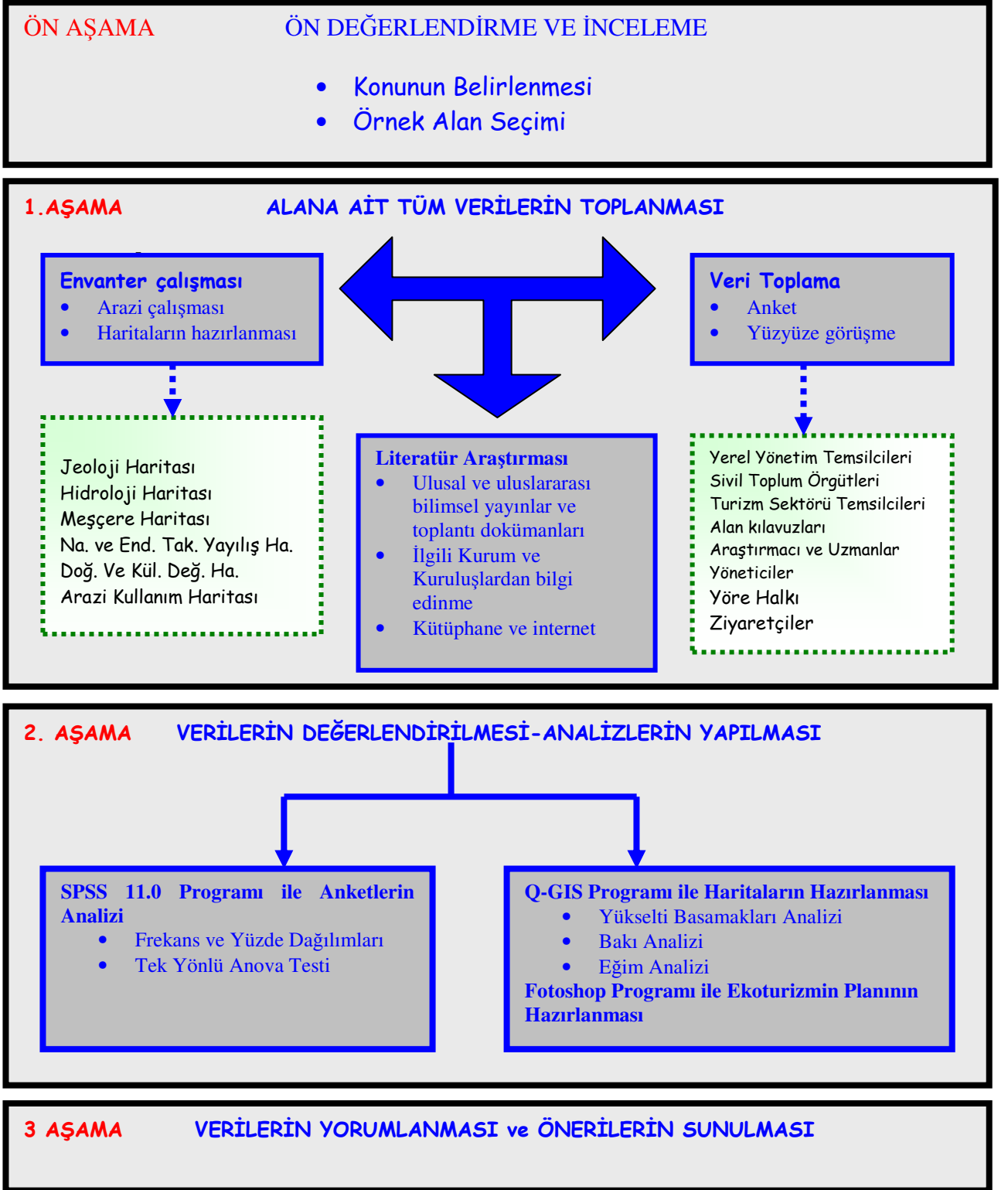
Bu bölümde çalışmada kullanılan malzeme ile bulgulara ulaşmak için kullanılan çeşitli istatistiksel yöntemler ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. Ayrıca çalışmada izlenen süreç Şekil 3.1’de gösterilmiştir.

3.1. MALZEME

Çalışmanın amacı belirlenip ulaşılmak istenen hedefler ortaya konulduktan sonra, Balıkesir İli Edremit İlçesi sınırları içinde yer alan Kazdağı Ulusal Parkı örnek alan olarak seçilmiştir. Bu alanın örnek alan olarak belirlenmesinde Ulusal Parkın çevresindeki yerel halkın kültürel çeşitliliği ve Ulusal Parkın içindeki doğal ve kültürel kaynak değerleri önemli rol oynamıştır.

Çalışmada kullanılan malzeme iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm, Kazdağı Ulusal Parkı ve yakın çevresine ait verileri, belgeleri ve çeşitli ilgi gruplarına, yöre halkına ve Kazdağı Ulusal Parkına gelen ziyaretçilere yapılan anketleri içermektedir. Bu kapsamda birinci bölüm içinde yer alan malzeme genel olarak ekoturizm ve Kazdağı Ulusal Parkı ile ilgili hazırlanmış ulusal ve uluslararası yayınları, ulusal veya uluslararası bilimsel toplantı dökümanlarını, ilgili kurum ve kuruluşlardan elde edilen yazılı dökümanlarını ve görsel malzemeleri içermektedir. Bu dökümanlara ulaşılması aşamasında ilgili kurum ve kuruluşlar ziyaret edilmiştir. Üniversite kütüphanelerinden ve internetten yararlanılmıştır.

Çalışmanın materyalini oluşturan ikinci bölüm ise, alana ait alansal verileri içeren 1/25.000 ölçekli sayısal haritalardan oluşmaktadır. Balıkesir Orman Bölge Müdürlüğü, Kadastro Mülkiyet Şube Müdürlüğü’nden Kazdağı Ulusal Parkı ve yakın çevresine ait 1/25.000 ölçekli sayısal harita elde edilmiştir. Diğer yandan, alana ait master planda bulunan 1/50.000 ölçekli haritalar da alana ait verilerin ortaya konulması aşamasında

Şekil 3.1: Çalışmanın hazırlanma süreci

sayısallaştırılmıştır. Ekoturizm kullanımları açısından önem taşıyan endemik türlerin alan içindeki konumlarının gösterilmesi aşamasında ise ilgili literatürden yararlanılmıştır (Tümen ve diğ., 2005).

3.2. YÖNTEM

Bu bölümde öncelikle yapılan arazi çalışmaları açıklanmıştır. Ardından çalışmada kullanılan veri toplama yöntemleri anlatılmıştır. Daha sonra yöre halkına, ilgi gruplarına ve ziyaretçilere yapılan anketler için örnek büyüklüğünün belirlenmesi süreci açıklanmıştır. Çalışmada kullanılan veri analiz yöntemleri ele alınmıştır. En son bölümde ise Kuantum Coğrafi Bilgi Sistemi (Quantum Geographic Information System-Q-GIS) Yazılımı açıklanmıştır.

3.2.1. Arazi Çalışmaları

İlk arazi çalışması 17-27 Ağustos 2005 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. TÜBİTAK tarafından düzenlenen doğa eğitimlerinden biri olan “Kazdağı Ulusal Parkı Doğa Eğitimi Programı”nda katılımcı olarak yer alınmıştır. Bu eğitim programı kapsamında, alanla ilgili çalışan çeşitli bilim dallarından uzmanlar ile yüzyüze görüşülmüştür. Kapıdağ Tepe Orman Gözetleme Kulesi, Elif Kaçan, Ayı Deresi, Anıt Çınar, Pınarbaşı Günübürlük Kullanım Alanı, Hasanboğuldu Günübürlük Kullanım Alanı, Kazdağı Göknaarı Ormanı, Sarıkız Zirvesi, Sutüven Şelalesi, Pınarbaşı Köyü, Yeşilyurt Köyü, Tahta Kuşlar Etnoğrafya Müzesi, Sıdika Erke Etnoğrafya Müzesi, Antandros Antik Kenti ve Troya Antik Kenti gezilerek yerinde incelemeler yapılmıştır.

İkinci arazi çalışması 8-11 Mayıs 2006 tarihleri arasında yapılmıştır. Balıkesir İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, Doğa Koruma ve Ulusal Parklar Şube Müdürlüğü ile Akçay Doğa Koruma ve Ulusal Parklar Mühendisliği ziyaret edilmiştir. İlgili kişilere hem çalışma hakkında bilgi verilmiş hem de bu kişilerden alanla ilgili güncel bilgiler alınmıştır. Balıkesir Üniversitesi ziyaret edilerek alanla ilgili bilimsel çalışmalar yürüten akademisyenlerle görüşülmüştür. Ayrıca Balıkesir Valiliği ziyaret edilmiş, çalışma konusu hakkında bilgi verilmiştir. Valilikteki ilgili birimlerden Edremit İlçesindeki sivil toplum örgütleri ve yerel yönetimler hakkında bilgi toplanmıştır.

Üçüncü arazi çalışması 21-25 Haziran 2006 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Kazdağı Ulusal Parkı yakınında bulunan ve Çanakkale İli sınırında yer alan yerleşim birimleri gezilmiştir. Ardından Edremit İlçesine geçilerek Akçay Doğa Koruma Ulusal Parklar Mühendisliği ziyaret edilmiş ve Kazdağı Ulusal Parkı ile ilgili veriler

toplanmıştır. İlgili grubu içinde yer alacak kişiler Akçay Doğa Koruma ve Milli Parklar Mühendisliği ile yapılan görüşmeler ile belirlenmiştir. Bu arazi çalışmasında ilgi grupları temsilcileri ile anketler doldurulmuştur. Ayrıca Muhtarlar Birliği ziyaret edilerek köy muhtarlarının iletişim bilgilerine ulaşılmıştır. Edremit Kaymakamlığı ve Jandarma Komutanlığı ziyaret edilerek çalışma hakkında bilgi verilmiş yapılacak anket çalışmaları için yetkili birimlerden izin alınmıştır.

Dördüncü arazi çalışması 14-18 Kasım 2006 tarihlerinde yapılmıştır. İlgili grubu olarak belirlenen kişiler ile yüzyüze görüşmeler yapılarak anket formları doldurulmuştur. Ayrıca bu kişilerin hem ekoturizm hem de Ulusal Park ile ilgili genel düşünceleri hakkında bilgi edinilmiştir.

Beşinci arazi çalışması 07-25 Mayıs 2007 tarihleri arasında Edremit İlçesi ve yakın çevresinde gerçekleştirilmiştir. Yapılan araştırmalar ve daha önceki arazi çalışmalarından elde edilen bilgiler ışığında alan çevresinde yer alan ve alan ile sınır komşusu olan 7 köy çalışma için örnek alan olarak belirlenmiştir. Bu köylerin önce muhtarları ile Edremit Orman İşletme Müdürlüğü'nün toplantı salonunda bir toplantı düzenlenmiştir. Her köy muhtarına ilgili grubu anketleri uygulanmıştır. Ayrıca köylere yapılacak ziyaretlerin önceden köy halkına duyurulması için muhtarlara köy ziyaret günleri bildirilmiştir. Bildirilen bu günlerde köyler ziyaret edilmiş ve önceden belirlenen toplanma yerinde bulunan köy halkı ile anket formları doldurulmuştur. Köylere yapılan ziyaretlerin tarihleri Tablo 3.1'de verilmiştir.

Tablo 3.1: Köylere yapılan ziyaretlere ait çizelge

KÖYLERE YAPILAN ZİYARETLER	
BEYOBA KÖYÜ	10.05.2007 tarihinde ziyaret edilmiştir.
PINARBAŞI KÖYÜ	11.05.2007 tarihinde ziyaret edilmiştir.
TAHTAKUŞLAR KÖYÜ	14.05.2007 tarihinde ziyaret edilmiştir.
ARITAŞI KÖYÜ	15. 05. 2007 tarihinde ziyaret edilmiştir.
KAVLAKLAR KÖYÜ	16.05.2007 tarihinde ziyaret edilmiştir.
ÇAMLİBEL KÖYÜ	17.05.200 tarihinde ziyaret edilmiştir.
MEHMETALAN KÖYÜ	18.05.2007 tarihinde ziyaret edilmiştir.

Bunun yanı sıra, bu ziyaretler süresince, istatistiksel yöntemler kullanılarak belirlenen alan kılavuzlarına da anketler uygulanmıştır. İlgili grupları kapsamında eksik kalan

anketlerin uygulanmasına devam edilmiştir. Ziyaretçilere uygulanacak anket formları alan mühendisi ile birlikte alan giriş kapılarındaki görevlilere teslim edilmiş, anket formlarının doldurulması ile ilgili kısa bir bilgilendirme yapılmıştır.

Altıncı arazi çalışması ise 18-20 Ağustos 2007 tarihlerinde gerçekleştirilmiştir. Alanla ilgili bilimsel çalışmalar yürüten araştırmacı ve uzmanlara yapılacak anketler için TÜBİTAK tarafından gerçekleştirilen Kazdağı Ulusal Parkı Ekolojik Temelli Doğa Eğitimi ziyaret edilerek bu eğitimde görevli uzmanlara anketler uygulanmıştır. Eksik kalan ilgi grubu anketlerin tamamlanmasına bu arazi çalışmasında da devam edilmiştir.

Sonuncu arazi çalışması için Edremit İlçesine 16-19 Haziran 2008 tarihleri arasında gidilmiştir. Bu son arazi çalışmasında araştırmada görülen eksikliklerin giderilmesi amaçlanmıştır. Bu nedenle, Kasım 2007’de doldurulmuş olarak geri dönen ziyaretçi anketlerinin sayıca az olması nedeniyle, alan kılavuzları ile Edremit Orman İşletme Müdürlüğünde bir toplantı gerçekleştirilmiştir. Önceden iletişim kurularak toplantıya çağrılan alan kılavuzlarına belirli sayıda ziyaretçi anketi teslim edilmiş ve bu anketlerin doldurulması konusunda bir bilgilendirme toplantısı yapılmıştır. Ayrıca bu arazi çalışmasında ilgi gruplarına ait anketler tamamlanmıştır. Alana ait son bilgiler hakkında yazılı dokümanlara ulaşılmıştır. Kazdağı Ulusal Parkı ziyaret edilerek görsel malzeme toplanmıştır.

Diğer yandan çalışma kapsamında örnek alan olarak seçilen Kazdağı Ulusal Parkı ve yakın çevresini içeren arazi çalışmaları dışında 29-30 Mart 2007 tarihinde Ankara İli ziyaret edilmiştir. Bu ziyarette, Doğa Koruma ve Ulusal Parklar Genel Müdürlüğündeki ve T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığındaki ilgili birim yetkilileri ile görüşmeler yapıp ekoturizm ile ilgili yapılan çalışmalar hakkında bilgi edinilmiştir.

Literatür çalışmaları kapsamında uluslararası yapılan çalışmaları incelemek ve doğal kaynakların ekonomik anlamda değerlendirilmesinde kullanılan bilimsel teknikler hakkında bilgi edinmek amacıyla 15-26 Ocak 2007 tarihleri arasında Uluslararası Gelişmiş Akdeniz Tarım Çalışmaları Merkezi (International Centre for Advanced Mediterranean Agronomic Studies (CIHEAM)) tarafından düzenlenen “The Economics of Natural Resources and Environment” konulu kursta katılımcı olarak yer alınmıştır.

Kurs kapsamında konu ile ilgili uzmanlar ile fikir alışverişi edinme fırsatı sağlanmıştır. Ayrıca yazılı belge toplanmıştır.

3.2.2. Veri Toplama Yöntemleri

Bilimsel çalışmalarda genel kural birincil bilgi kaynaklarını kullanmaktır. Bunun gerçekleştirebilmesi için değişik teknikler kullanılabilir. Bu teknikler:

- Anket yöntemi
- Mülakat yöntemi
- Gözlem yöntemi

olarak sıralanabilmektedir (Altunışık ve diğ., 2002). Bu çalışmada üç yöntem de kullanılmıştır.

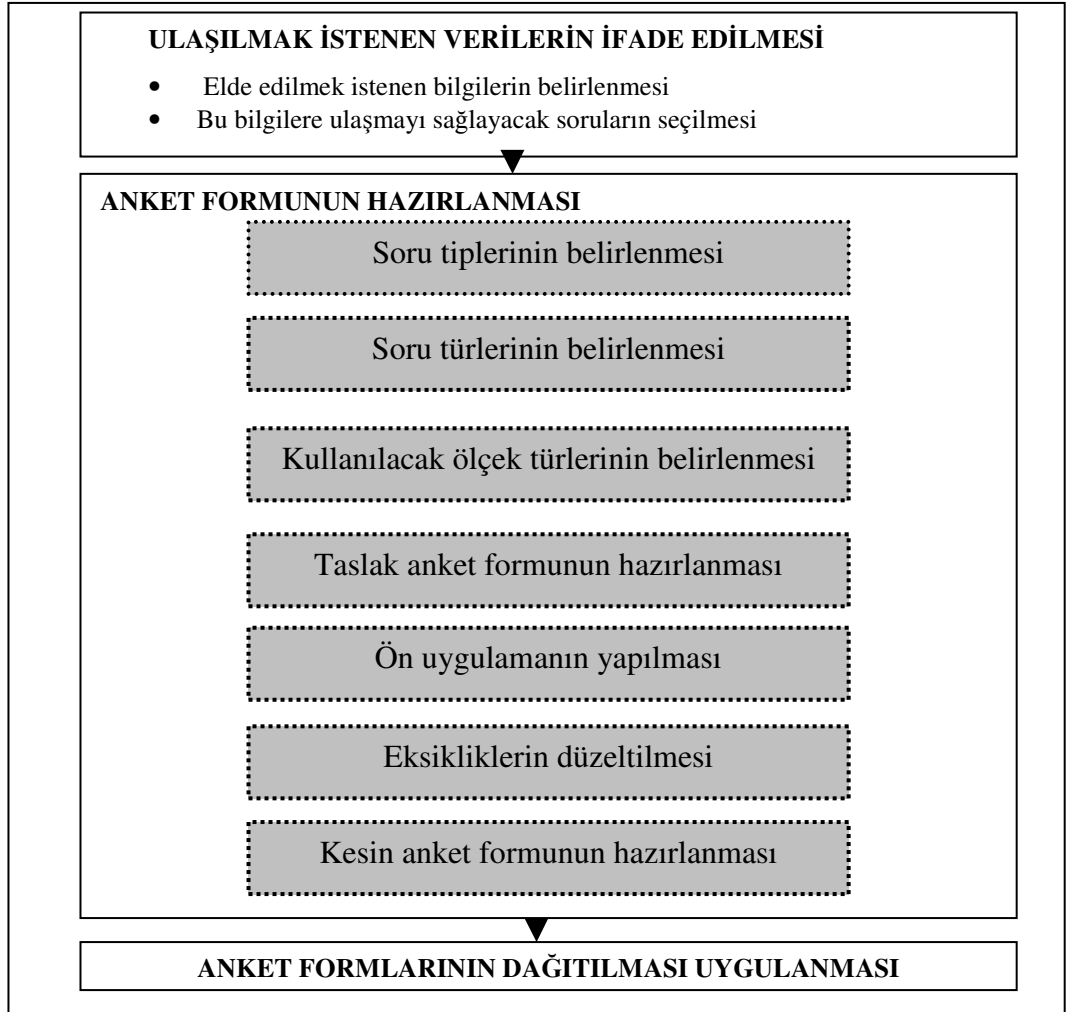
3.2.2.1 Anket Yöntemi

Dünyada gitgide daha fazla benimsenen birlikte planlayıp birlikte yönetme modeli birçok doğal alanın korunmasında ve sürdürülebilirliğinde olumlu gelişmeler yaratmıştır ve yaratmaya devam etmektedir. Çünkü ekoturizmin yapısını oluşturan ilkeler incelendiğinde yöre halkının kalkındırılması, doğa koruma bilincinin benimsenmesi gibi konuların ön plana çıktığı görülmüştür. Bu konular nedeniyle planlamada katılımcılık kaçınılmaz olmaktadır. Yöre halkının kalkındırılabilmesi ancak yöre halkının ekoturizmi anlaması ve benimsemesi ile mümkün olabilmektedir. Doğa koruma bilincinin artırılması yine yöre halkı ve sivil toplum örgütlerinin katılımcı çalışmaları ile gerçekleşebilmektedir. Belirtilen hususlar ışığında çalışmamızda katılımcı planlama yaklaşımı benimsenmiştir. Alan çevresinde yaşayan halk, alanla etkileşim içinde olan ilgi grupları ile alana gelen ziyaretçiler çalışma için katılımcı gruplar olarak belirlenmiştir.

İlgi gruplarının, yöre halkının ve ziyaretçilerin Kazdağı Ulusal Parkı ile olan etkileşimlerinin, ekoturizm amaçlı kullanımlardan beklentilerinin ve hem Ulusal Parka hem de ekoturizme karşı tutumlarının ortaya konulabilmesi amacıyla 3 tip anket formu oluşturulmuştur. Anketlerin hazırlanması sırasında özellikle yabancı literatürde yer alan yayınlar ve tezler incelenerek bilimsel çalışmalar için kullanılan anketler incelenmiştir ((Lash ve Austin (2003), Lai ve Nepal (2006), Walker (1997) Stone (2002), Kılıç Benzer (2006), Polat (2006), Kuvan ve Akan (2005)). Konuyla ilgili bilimsel çalışmalar

yapan öğretim üyelerinin de önerileri alındıktan sonra alanda uygulanacak anket formlarına son şekilleri verilmiştir.

Çalışma kapsamında anket formlarının hazırlanmasından uygulanmasına kadar geçen süreç Şekil 3.2’de gösterilmiştir.

Şekil 3.2: Anket çalışmasını için takip edilen süreç

Anket hazırlanırken elde edilmek istenen veriler açısından soru tipleri önem taşımaktadır. Soru tipleri, kişisel özelliklere ilişkin (demografik) sorular, olgusal yani toplumsal ve kişisel özelliklere ilişkin sorular, yargısal yani kişinin herhangi bir konudaki düşüncesini, tepkisi ve tutumunu öğrenmeyi amaçlayan sorular olarak gruplandırılmaktadır (Sencer,1989; Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004). Bu çalışma kapsamında öncelikle elde edilmek istenen birincil veriler için uygun ifadeleri içeren

soru tipleri belirlenmiştir. Hazırlanan her üç tip anket formunda çoğunlukla olgusal ve yargısal soru tipleri kullanılmıştır.

Soru tiplerinin kesinleştirilmesinden sonra bu sorular için uygun olan ölçek türleri belirlenmiştir. Ölçek, önceden tespit edilen bir kurala göre nesnelerin ve kişilerin özelliklerine sayıların veya sembollerin atanmasıdır (Altunışık ve diğ., 2002). Bu çalışma için hazırlanan anketlerde yer alan sorular için değişik ölçek türleri kullanılmıştır. Çalışma amacı açısından kişilerin beklenti, tutum ve düşüncelerini ortaya koymak amacıyla oluşturulan sorular için genellikle dereceli ölçek kullanılmıştır. Dereceli ölçekte, ankete cevap veren kişilerin belli bir konuya ilişkin çeşitli tutum derecelerini gösteren niteleyici sözcükler ya da ifadeler arasından kendilerine en uygun ifadeyi seçmeleri istenmektedir (Sencer, 1989). Son yıllarda bilimsel çalışmalarda tutum belirleme amacıyla likert ölçek yoğun şekilde kullanılmaktadır. Likert ölçek için, açık bir cümle oluşturularak, cevaplayıcıdan bu cümlenin onun görüşlerini yansıtıp yansıtmadığı sorulmaktadır. Verilen cevaba göre puanlama yapılmaktadır (Köklü, 1995). Çalışmada önceden belirlenmiş olan ifadeler için likert ölçek kullanılmıştır.

Anket formlarının uygulanmasında küme tipi anket uygulaması yapılmıştır. Bu tip anket uygulamaları, bilgi verecek olan kişileri araştırmacı ile bir araya getirmektedir. Böylece, araştırmacı topluca yanıt alabilmekte; zaman, eleman ve para gibi çeşitli maliyet öğelerinden artırım yapabilmektedir (Sencer, 1989). Bu çalışmada yerel halka ve ilgi gruplarına yapılan anketler karşılıklı görüşme şeklinde doldurulmuştur (EK-A, EK-B). Ayrıca, arazi çalışmaları sırasında anketlerin doldurulması aşamasında ilgili kişilerin soruları daha iyi kavrayarak doğru değerlendirmeyi yapabilmesi için, anketlerin cevaplanması aşamasında sorular ile ifadeler örnekler ile açıklanmıştır. Ziyaretçiler için hazırlanan anket formları, örnek alanın farklı zamanlar içinde ziyaret edilen bir alan olması nedeniyle araştırmacı tarafından anketlerin uygulanmasının uzun zaman ve emek gerektireceği ve aynı zamanda yüksek maliyetli olacağı göz önüne alınarak, bir yıl Ulusal Park giriş kapılarına bırakılmış, ikinci yıl ise alan kılavuzları aracılığıyla uygulanmıştır (EK-C). Her iki koşulda da anketi uygulayacak kişiler ile önceden bir toplantı düzenlenerek, anketteki sorular ve karşılaşılabilecekleri sorunlar hakkında bilgi verilmiştir.

3.2.2.2 Mülakat Yöntemi

İkinci verilerin elde edilmesi aşamasında ve çalışma konusu kapsamında ilgi grubu olarak belirlenen kişilerden detaylı bilgi edinmek amacıyla sözlü iletişim yoluyla veri toplama imkanı sağlayan mülakat yönteminden yararlanılmıştır. Belirlenen kişiler, konuyla ilgili uzman ve yetkililerle yapılan görüşmelerde çalışma konusu çerçevesinde cevaplayıcının ilgi ve bilgisine göre soruların şekillenmesi olanağı verdiği için yarı biçimsel görüşme türü kullanılmıştır (Altunışık ve diğ., 2002, Karasar, 2005).

Diğer yandan çalışmada, anket uygulanan köyler, turizm işletmeleri ve seyahat acenteleri hakkında daha detaylı bilgi edinmek amacıyla yüzyüze görüşmeler sırasında çeşitli bilgi formları kullanılmıştır. Bu formların doldurulması aşamasında mülakat yada yüzyüze görüşme yönteminden yararlanılmıştır. Bu formların hazırlanması aşamasında konu ile ilgili literatürden yararlanılmıştır (Anon, 2003, sf 94). Arazi çalışmaları boyunca kullanılan formlar aşağıda kısaca açıklanmıştır:

- Köy Değerlendirme Formu (KF): Her köy muhtarına ilgi grubu anketi ile birlikte bu formlar dağıtılmıştır. Böylece, köylerinin altyapısı, yol durumu vb. hakkında bilgi toplanmıştır (EK-D).
- Alan Değerlendirme Formu (AF): Alan yönetici tarafından doldurulan bu form aracılığıyla alandaki altyapı, ulaşım ve diğer olanaklar hakkında bilgi elde edilmiştir (EK-E).

3.2.2.3 Gözlem Yöntemi

Belli bir kimse, yer, olay, nesne, durum ve şarta ait bilgi toplamak amacıyla kullanılan gözlem yöntemi, köylerin durumlarının belirlenmesi amacıyla kullanılmıştır. Ayrıca alanda yapılan arazi gezileri sırasında da bu yöntemden yararlanılmıştır.

3.2.3. Örneklem Yöntemleri

Örneklem, bir çalışma için seçildikleri büyük grubu (evren) temsil edebilecek şekilde, grup içerisinden belli sayıda elemandan (denek) oluşan, bir alt elemanlar grubu oluşturulması sürecidir (Altunışık ve diğ., 2002). Örneklemenin amacı ise, araştırmacıya evren hakkında genellemeler yapabileceği (tüme varım) bilgiyi, evrenin bütününe tek tek araştırmasına gerek kalmadan sağlamaktır (Altunışık ve diğ., 2002). Çalışmamız kapsamında yerel halka ve Ulusal Park ziyaretçilerine ait verilere ulaşabilmek amacıyla

tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Köylerin seçimi ve ilgi gruplarının seçimi aşamasında ise iradi örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

Bilimsel çalışmalarda örnekleme ile ilgili önemli bir veri de örneklem büyüklüğüdür. Örnekleme sürecinin en önemli konularından birisi örnekleme girecek birim sayısının, örnek hacminin yani örneklem büyüklüğünün belirlenmesidir.

Çalışma kapsamında yerel halk ve ziyaretçiler için örnek büyüklüğü aşağıdaki formül (Orhunbilge, 2000 a) kullanılarak hesaplanmıştır:

$$n \geq \frac{N * Z^2 * p * q}{N * E^2 + Z^2 * p * q}$$

3.1

Formülde yer alan N= Örnek büyüklüğünü, Z= Güven Katsayısını, E=Hata yüzdesini ve p / q= varyans katsayısını (p= birşeyin olma olasılığı) (q= bir şeyin olmama olasılığı (q=1-p)) ifade etmektedir. Örnek büyüklüğünü hesaplamak için kullanılan bu formülde varyans katsayısı olarak % 95 alınmıştır. Bu değer ormancılık ile ilgili yapılan çalışmalar için önerilen varyans katsayısı değeridir (Kalıpsız, 1981). Diğer yandan hata yüzdesinin araştırmacı tarafından saptandığı varsayılmaktadır (Anon, 2007, syf:4). Bu çalışma için yaklaşık olarak % 5 lik hata payı kabul edilebilir olarak öngörülmüştür.

Yukarıdaki formül ve oranlar kullanılarak, bu çalışmada yerel halka ve ziyaretçilere uygulanacak anket sayıları belirlenmiştir. İlgi gruplarına yapılan anketler için tüm ölçme yöntemi kullanılmıştır. Tüm ölçme yönteminde genellikle sınırlı sayıda birimden oluşan ve birimlerin gözlenmesi, ölçüm ya da sayımı kolay ise, araştırma bu toplumdaki bireylerin tümü üzerinden gerçekleştirilmektedir (Kalıpsız, 1994).

3.2.3.1 Kazdağı Ulusal Parkı'nın Yakın Çevresindeki Yerleşim Alanlarından Yapılan Anket Çalışması İçin Örnek Büyüklüğünün Hesaplanması

Kazdağı Ulusal Parkı'nın ekoturizm amaçlı kullanımlar için planlamasına yönelik çalışmalar kapsamında genel veriler dışında çeşitli bulgulara gereksinim duyulmuştur. Bu nedenle, Ulusal Parka yönelik tutumlarının ve Ulusal Park yakınında bulunan köyler içinden örnek alanlar belirlenmiştir.

Örnek alanların belirlenmesi sürecinde öncelikle Balıkesir İli Edremit İlçesine bağlı olan köyler belirlenmiştir. Ardından 442 Sayılı Köy Kanununa² göre nüfusu 2000 altında olan yerleşimler ortaya konulmuştur. Belirlenen köylerden Ulusal Parkı ile sınırı olan köyler bu çalışma için örnek alan olarak seçilmiştir (Tablo 3.2).

Tablo 3.2: Kazdağı Ulusal Parkı'na sınırı bulunan yerleşim birimlerinin yıllara göre nüfus büyüklüğü (TUİK, 2009; Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, 2009)

Yerleşme Adı	1997	2000	2007
Arıtaşı	256	246	224
Avcılar	1.425	2.173	2.020
Beyoba	228	216	187
Çamlıbel	728	626	885
KÖYLER Kavlaklar	240	222	224
Kızılkeçili	2.120	2.056	3.354
Mehmetalan	544	546	489
Pınarbaşı	116	137	142
Tahtakuşlar	686	855	740
Altınoluk	10.437	11.028	13.365
BELDELER Güre	5.344	3.944	3.798
Zeytinli	8408	10.893	15.313

Çalışma için örnek alan olarak belirlenen 7 köyden Arıtaşı, Kavlaklar, Mehmetalan ve Tahtakuşlar türkmen köyleri içerisinde yer almaktadır. Diğer yandan Beyoba, Çamlıbel ve Pınarbaşı ise yörük köyleri içerisinde bulunmaktadır (Tablo 3.3).

² 7.4.1924 yılında resmi gazetede yayınlanmıştır.

Tablo 3.3: Seçilen yerleşim birimlerindeki hane sayıları (Edremit Kaymakamlığı, 2007)

KÖYLER	HANE SAYISI
Arıtaşı	60
Beyoba	82
Çamlıbel	205
Kavlaklar	75
Mehmetalan	150
Pınarbaşı	70
Tahtakuşlar	150
TOPLAM	792

Köylerde yapılacak anket sayısı yada bir başka ifade ile örneklem büyüklüğü, o yöredeki köylerin hane sayılarına bağlı olarak aşağıdaki örnek büyüklüğü formülü kullanılarak hesaplanmıştır:

Köyler için örnek büyüklüğü ³

$$n \geq \frac{792 * (1,96)^2 * 0,96 * 0,05}{792 * (0,05)^2 + (1,96)^2 * 0,95 * 0,05} \quad n \geq 68$$

3.2

Bu formüle göre bu çalışmada ilgi köyler için örneklem büyüklüğü en az 68 olmalıdır. Bu örneklem sayısı, evreni temsil eden köy hane sayılarının temsil oranlarına bölünerek köylerin örneklem sayıları hesaplanmıştır. En az bir köyde 10 anket olacak şekilde belirlenen anket sayılarına eklemeler yapılmıştır. Hesaplanan ve yapılan anket sayılarının köylere dağılımı aşağıda gösterilmiştir (Tablo 3.4).

Belirlenen anketlerin ilgili köyde uygulanmasında zaman ve maliyet göz önünde bulundurularak aşağıdaki yol izlenmiştir:

- Belirlenen köylerde yapılacak anketler için her haneden 18 yaşından büyük herhangi bir kişi ile görüşülmesi ön görülmüştür.
- Köy muhtarları ile görüşülerek anket günü belirlenmiş ve köy muhtarları vasıtasıyla anketin yapılacağı gün ve saat halka duyurulmuştur.

³ 835= köylerdeki toplam hane sayısı, 1,96=%95 varyans katsayısına karşılık gelen güven katsayısı, 0,95=varyans katsayısı, 0,05=hata payı

Tablo 3.4: Formül ile hesaplanan anket sayılarının köylere dağılımı

KÖYLER	HANE SAYISI	KÖYÜ TEMSİL EDEN ANKET SAYISI	KÖYLERDE YAPILAN ANKET SAYISI
Arıtaşı	60	5	10
Beyoba	82	7	12
Çamlıbel	205	18	23
Kavlaklar	75	6	11
Mehmetalan	150	13	17
Pınarbaşı	70	6	11
Tahtakuşlar	150	13	18
TOPLAM	792	68	102

- Belirlenen gün ve saatte halk kahvehanelerde toplanmıştır. Bu toplantı yerinde anketin genel amacı hakkında bilgi verilmiş ve her haneden ancak bir kişi ile görüşme yapılacağı anlatılmıştır.
- Rastgele seçilen kişiler ile yüz yüze görüşme şeklinde anketler tek tek doldurulmuştur.

3.2.3.2. Kazdağı Ulusal Parkı'na Gelen Ziyaretçilere Yapılan Anket Çalışması İçin Örnek Büyüklüğünün Hesaplanması

Kazdağı Ulusal Parkına gelen ziyaretçilere yapılacak anketlerin sayısının belirlenebilmesi amacıyla öncelikle Akçay Doğa Koruma ve Ulusal Parklar Mühendisliği'nden, alanı gezebilmek için ziyaretçilerce doldurulan etkinlik izin formlarının dökümünü içeren yıllık ziyaretçi formları alınmıştır. Elde edilen bu veriler ışığında Tablo 3.5 hazırlanmıştır.

Tablo 3.5: Kazdağı Ulusal Parkının yıllara göre ziyaretçi sayıları

YILLAR	Şahıs	Motosiklet	Cip	Otomobil	K. Minibüs	B. Minibüs	Otobüs
2004	435	0	0	725	1	0	0
2005	322	0	0	894	0	0	0
2006	9	27	340	569	126	26	0
2007	11	17	408	590	134	27	0
TOPLAM	777	44	748	2778	261	53	0

Kazdağı Ulusal Parkı'na gelen ziyaretçilerin kayıtları alana girerken kullandıkları araç için kesilen biletlere göre tutulmaktadır. Bu nedenle alana ait net bir ziyaretçi sayısı bulunmamaktadır. Araştırma kapsamında ziyaretçilere yapılacak anketlerin sayısını belirleyebilmek amacıyla ziyaretçi kayıtlarında yer alan araçlar için belirli bir ziyaretçi sayısı atanmıştır. Motosiklet için 2 kişi, cip için 4 kişi, Otomobil için 4 kişi, küçük minibüs için 6 kişi, büyük minibüs için 12 kişi ve otobüs için 20 kişi temel alınmış ve

ziyaret adetleri bu sayılar ile çarpılmıştır. Bulunan sonuçlara sahis adetleri eklenmiştir. Buna göre, 2004 yılında alanı yaklaşık 3341 kişi, 2005 yılında yaklaşık 3898 kişi, 2006 yılında yaklaşık 4758 kişi ve 2007 yılında ise yaklaşık 5165 kişi ziyaret etmiştir. Evren büyüklüğünü belirleye bilmek amacıyla her yıla ait yaklaşık ziyaretçi sayıları toplanıp yıl sayısına bölünmüş ve bu işlem sonucunda evren büyüklüğü 4291 olarak belirlenmiştir. Örnek büyüklüğü ise aşağıdaki örnek büyüklüğü formülü kullanılarak belirlenmiştir:

Ziyaretçiler için örnek büyüklüğü

$$n \geq \frac{4291 * (1,96)^2 * 0,95 * 0,05}{4291 * (0,05)^2 + (1,96)^2 * 0,95 * 0,05} \quad n \geq 72$$

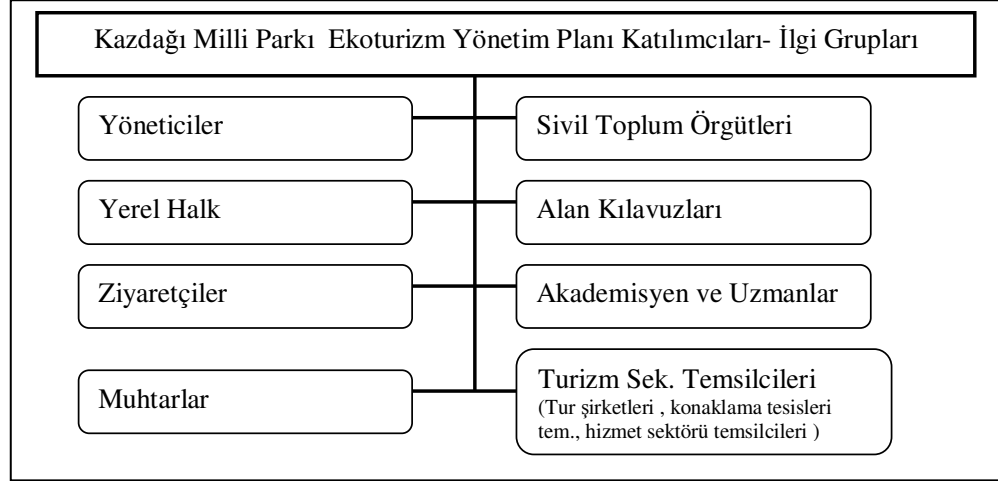
3.3

Buna göre, ziyaretçi anketlerinin en az 72 adet olması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Kazdağı Ulusal Parkı'nın ziyaretçi profili, arz-talep özellikleri ile ziyaretçi memnuniyeti ile ilgili bulgulara ulaşabilmek amacıyla oluşturulan anket formları alana girmek için ücret ödeyen 100 ziyaretçiye uygulanmıştır.

3.2.3.3. İlgi Gruplarının Belirlenmesi ve Örnek Büyüklüğünün Hesaplanması

Katılımcı planlamanın benimsendiği çalışmada öncelikle planlamada yer alması gereken ilgi grupları belirlenmiştir. Bu ilgi gruplarının belirlenmesi aşamasında ilgili literatürden yararlanılmıştır (Drumm ve Moore, 2002; Eagles ve Diğ., 2002). Ayrıca İ.Ü. Orman Fakültesi Ormancılık Politikası ve Yönetimi Anabilim Dalında görevli öğretim Üyeleri ile yapılan görüşmeler ile de ilgi gruplarının şekillenmesi sağlanmıştır ve böylece bir sınıflandırma oluşturulmuştur (Şekil 3.3) .

Şekil 3.3: Ekoturizm planında yer alması gereken ilgili grupları

Yukarıda belirlenen ilgi gruplarına bilinçli örnekleme yoluyla anketler uygulanmıştır. Kazdağı Ulusal Parkı'nın ekoturizm amaçlı planlanmasında etkisinin olacağına karar verilen ilgili gruplarına yapılan anket çalışmaları aşağıda kısaca açıklanmıştır:

- **Sivil Toplum Örgütleri (STÖ):** Son yıllarda özellikle katılımcı yaklaşımın benimsendiği planlama çalışmalarında STÖ'lerin etkileri büyük önem taşıyor hale gelmiştir. Bu çalışma kapsamında ilgili grubu olarak STÖ'lerin seçimi şu şekilde yapılmıştır. Öncelikle Edremit ilçesine bağlı olarak faaliyet gösteren STÖ belirlenmiştir. Sayı olarak bu STÖ'lerin az olması nedeniyle bir örnekleme yapılmasına gerek duyulmadan tüm STÖ'lerle anket formlarının doldurulması hedeflenmiştir. Alanla ilgili faaliyet gösteren ve Edremit ilçesi sınırları içinde yer alan 5 adet STÖ belirlenmiştir. Bu ilgi grubuna ait anket formları dernek başkanları ya da yetkili temsilcilerle yüz yüze görüşme şeklinde doldurulmuştur.

- **Turizm Sektörü Temsilcileri:** Ekoturizmin önemli bir bileşenini kuşkusuz turizm sektörü temsilcileri oluşturmaktadır. Ekoturizm temel ilkeleri arasında ziyaretçi memnuniyetinin sağlanmasının yer alması nedeniyle alana gelen ve alandan faydalanan ziyaretçilere hizmet sunan turizm ile ilgili ticari faaliyet yürüten kişiler bu çalışma kapsamında ilgi grubu olarak değerlendirilmiştir. Bu grupta yer alan kişi ve kuruluşlar aşağıda gruplandırılarak açıklanmıştır:

a) *Tur Şirketleri:* Akçay Doğa Koruma ve Ulusal Parklar Mühendisliği'nde son 3 yıla ait ziyaretçi etkinlik formları incelenmiştir. Bu incelemeler sırasında, alanı ziyaret

etmek için izin formu dolduran ve Edremit İlçesi içinde faaliyet gösteren tur şirketlerinin dökümü yapılmıştır. Elde edilen bu veriler ışığında bu çalışmanın ilgi gruplarından biri olan tur şirketleri kapsamına giren 6 şirket tespit edilmiştir. Bu şirketlerin yetkilileri ile yüz yüze görüşülerek anket formları doldurulmuştur.

b)Konaklama Tesisleri Temsilcileri ve Diğer İşletme Sahipleri: Bölgenin ulusal turizm açısından önemli bir çekim alanı olması nedeniyle alanın yakın çevresinde ve Edremit İlçesi sınırları içinde oldukça fazla konaklama tesisi bulunmaktadır. Ancak bu çalışma kapsamında alana komşu olan ve özellikle alana yakın köylerde bulunan konaklama tesisleri dikkate alınmıştır. Kazdağı Ulusal Parkı'nın yakın çevresinde yer alan köylerde bulunan 5 adet konaklama tesisi ve 1 adet kamp alanı belirlenmiştir. Anket çalışmasına katılmak isteyen işletme sahipleri ile yüz yüze görüşmeler yapılarak anket formları doldurulmuştur. Ayrıca bu görüşmeler esnasında doldurulan “Konaklama Olanaklarını Değerlendirme Formu” aracılığıyla işletme hakkında genel bilgiler de elde edilmiştir. Bu gruba dahil edilen, alan yakınında bulunan ve ziyaretçilere hizmet (yeme-içme-hediyelik gibi) amaçlı faaliyet gösteren 6 adet işletme ile de anket formları doldurulmuştur.

• **Alanla İlgili Uzmanlar-Akademisyenler:** Çalışma kapsamında belirlenen ilgi gruplarından biri de alanla ilgili çalışan uzmanlardan oluşmaktadır. Kazdağı Ulusal Parkı sahip olduğu kültürel ve doğal özellikleri nedeniyle farklı disiplinlerce incelenen ve hakkında çok fazla bilimsel çalışma bulunan bir alandır. Ancak çalışmanın süresi ve maliyeti göz önünde bulundurulduğunda alanla ilgili uzmanlara ulaşmak için bir örnekleme gereksinim doğmuştur. Bu nedenle bilinçli örnekleme yapılarak, 2007 yılında TÜBİTAK tarafından düzenlenen “Kazdağı Ulusal Parkı Doğa Eğitimi Programı”nda eğitmen olarak yer alan uzmanlar ile 9 adet anket formları doldurulmuştur.

• **Alan kılavuzları:** Ekoturizm kullanımının söz konusu olduğu alanlar için hazırlanan 28 Mart 2006 tarih ve 26122 sayılı “ Alan Kılavuzlarının Seçimi, Eğitimi, Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik” gereği Kazdağı Ulusal Parkı'na yapılan ziyaretlerde alan kılavuzu olarak adlandırılan yerel kişilerden hizmet alımı gerekmektedir. 2005 ve 2006 yılında alan kılavuzu olarak görev yapan 56 kişi bulunmaktadır. 2 yıl içinde toplam olarak 1044 kez alan kılavuzluğu için izin alınarak ekoturizm amaçlı ziyaret

gerçekleştirilmiştir. Bu ilgi grubu için kota örnekleme yöntemine başvurulmuştur. Öncelikle son 2 yıl içinde en az 10 kez alanda rehberlik hizmeti için başvuru yapmış olma şartı konulmuştur. Daha sonra, Alan Kılavuzlarının yıllık etkinlik formlarından 2005-2006 yıllarında en az 10 kez alan kılavuzu olarak alana giriş yapan 20 alan kılavuzunun olduğu belirlenmiştir. Bu kişilerle yüz yüze görüşme şeklinde anket formları doldurulmuştur.

- **Yerel Yönetimler:** Yerel yönetimler kapsamında köy muhtarları dikkate alınmıştır. Alan çevresinde yer alan ve bu araştırma kapsamında yerel halkı temsilen belirlenen yedi köyün muhtarı ve bu muhtarların bağlı olduğu birliğin temsilcisi ile yüz yüze görüşme şeklinde anket formları doldurulmuştur. Ayrıca her köyün sahip olduğu imkân ve hizmetleri belirleyebilmek amacıyla hazırlanan “Köy Bilgi Formu” da muhtarlarca doldurulmuştur.

Ekoturizm ile ilgili planlamanın en önemli bileşenlerinden birisi de kuşkusuz alanın yöneticileridir. Bu çalışma kapsamında Akçay Doğa Koruma ve Ulusal Parklar Mühendisi ile görüşülerek ilgi grupları için düzenlenen anket formu ve alanda sunulan hizmetler ve alandaki imkânlar hakkında genel bir bilgi elde etmek amacıyla hazırlanan “Alan Bilgi Formu” doldurulmuştur (EK-E).

Ancak, çalışmanın Edremit ilçesi ile sınırlı tutulması alanın yönetsel işlerini gerçekleştiren kişi sayısını kısıtlamıştır. Bu nedenle, alan yöneticisi ile doldurulan form bilgi formu olarak dikkate alınmıştır. Tek Yönlü ANOVA testi aşamasında gruplar arasında örnek sayıları açısından bazı teknik sorunlar oluşması nedeniyle alan yöneticisine ait anket “Akademiye-Uzman” başlığı altında incelenmiştir.

3.2.4. Veri Analiz Yöntemleri

Anketlerden elde edilen veriler ile alana ait sayısal veriler SPSS Paket Programı yardımıyla çeşitli yöntemler kullanılarak analiz edilmiştir. Bu bölümde öncelikle anket sonuçlarının değerlendirilmesi aşamasında kullanılan istatistiksel yöntemler açıklanmıştır. Daha sonra alana ait alansal verilerin sayısallaştırılmasında kullanılan yöntem ile ilgili genel bilgiler verilmiştir.

3.2.4.1 Tanımsal İstatistik

Bilimsel bir çalışmada, sadece verilere bakarak bunların yorumlanması ve anlamlı bir sonuç çıkarılması mümkün değildir. Bu verilerin bir takım özelliklerinin de sunulması gerekmektedir. Öncelikle, veri setinin ortalaması ve verilerin bu ortalama etrafında nasıl dağıldığı ve ortalamadan ne ölçüde saptığının değerlendirilmesi gerekmektedir (Kalaycı, 2006).

Bu hususlar ışığında, çalışmamızda merkezi eğilim ölçütlerinden aritmetik ortalama (mean), ortalamadan sapma ölçütleri olan varyans değeri (σ^2 veya s^2) ve standart sapma değerleri (σ veya s) ile frekans (f) ve yüzde (%) dağılımları kullanılmıştır.

3.2.4.2 Tek Yönlü ANOVA Testi ve Özellikleri

İstatiksel testler verinin ölçeğine, dağılım biçimine, homojen olup olmadığına ve hipotezin tipine göre farklı kategorideki verilere uygulanabilmektedir. Bunlar parametrik ve non-parametrik testlerdir. Parametrik testler, ilgili parametreye, belirli bir dağılıma ve varyans kavramına dayanarak işlemler yapan esnek olmayan istatistiksel yöntemlerdir. Non-parametrik testler ise, parametreye, belirli bir dağılıma ve varyansa dayanmadan genellikle veriler yerine onların sıralama puanlarını kullanarak işlem yapan esnek istatistiksel yöntemlerdir (Özdamar, 2004).

Bu çalışma kapsamında hazırlanan anket formlarının değerlendirilmesi aşamasında ortalama farkların önemliliği için kullanılan istatistiksel testlerden Tek Yönlü ANOVA testi kullanılarak, halk anketleri, ziyaretçi anketleri ve ilgi grubu anketleri incelenmiştir.

Tek Yönlü ANOVA Testi diğer bir ifade ile parametrik hipotez testleri içinde yer alan Varyans Analizi (ANOVA), iki ya da daha fazla ortalama arasında fark olup olmadığı ile ilgili hipotezi test etmek için kullanılmaktadır. Tek yönlü Anova testi en basit varyans analizidir. İki adet değişken vardır. Bunlardan birisi kategorik özellik gösteren bağımsız değişkendir ve diğeri de metrik özellik gösteren bağımlı değişkendir. Bağımsız değişken içerisinde 2 veya daha fazla grup olabilmektedir. Tek yönlü Anova, bu gruplara göre bağımlı değişkendeki ortalamalar arasında fark olup olmadığını test etmektedir (Kalaycı, 2006).

ANOVA tablolarından gruplar arasında bir fark olup olmadığına ilişkin yorumlar ortaya konulabilmektedir. Anova tablosuna göre; % 95 anlamlılık düzeyinde Sig. Değeri 0,05'den küçük ise Sıfır Hipotezi (Ho) red edilip Alternatif Hipotez (Ha) kabul edilmektedir. Varyans analizinde ise, % 95 anlamlılık düzeyinde Sig. Değeri 0,05'den büyük ise, varyansların eşit olduğu kabul edilmektedir.

Tek yönlü ANOVA testinde gruplar arasındaki farklılığın hangi gruptan kaynaklandığının belirlenebilmesi için gruplara Post Hoc testlerinin uygulanması gerekmektedir. Çalışmada Post Hoc Testlerinden Hochberg's GT2 testi sonuçlarına göre değerlendirmeler yapılmıştır. Özellikle hem halk anketlerinde hem de ilgi grubu anketlerinde incelemeye alınan alt grup örnek büyüklüklerinin birbirinden farklı olması nedeniyle varyans eşitliği durumunda en doğru sonucu alabilmek amacıyla Hochberg's GT2 testi seçilmiştir (Field, 2000). Varyansların eşit olmadığı durumlar için kullanılacak Post Hoc Testleri arasında en etkin olanı olarak Games-Howell testi gösterilmektedir (Erol, 2008). Bu çalışma kapsamında varyans eşitliğinin olmadığı durumlarda Games-Howell Testi sonuçları dikkate alınmıştır.

Ayrıca Tek Yönlü ANOVA testinde Brown-Forsythe ile Welch seçenekleri de işaretlenmiştir. Brown-Forsythe ile Welch seçenekleri ANOVA'nın varsayımı olan varyans homojenliğinin sağlanmadığı durumlarda, ortalamalar arasında kıyaslama yapmak için kullanılmaktadır (Kalaycı,2006). Bu testler ayrı varyanslıktan etkilenmeyen testler olarak değerlendirilmektedir (Erol, 2008). Çalışmada varyans eşitliğinin sağlanmadığı sorular için Brown-Forsthe ile Welch seçenekleri incenerek, bu seçenekler açısından % 95 anlamlılık düzeyinde Sig. Değerleri 0,05'den küçük olan sorular değerlendirmeye alınmıştır. Çalışmada yeralan tüm analizler SPSS Paket Programı kullanılarak yapılmıştır.

3.2.4.3 Alansal Verilerin Sayısallaştırılması ve *Quantum GIS (QGIS) Yazılımı*

Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS), coğrafi varlıkların toplanmasını, depolanmasını ve analizini sağlayan donanım, yazılım ve kullanıcılar bütünüdür. Bir bölgeye ait yollar, dereler, eşyükselti eğrileri, binalar gibi coğrafi varlıklar, coğrafi bilgi sistemlerinde vektör veri, grafik ve öz nitelik verileri ile temsil edilir. CBS, coğrafi varlıklarla onların

öznitelik değerleri arasındaki ilişkileri sağlayabilirken, aynı zamanda konumsal analizlerin yapılmasına da olanak sağlamaktadır (Güleryüz ve Arslan, 2001).

Çalışmada kullanılan Q-GIS CBS yazılımı Linux, Unix, Mac OSX ve Windows'ta çalışan kullanıcı dostu ve açık kaynak kodlu özgür bir coğrafi bilgi sistemi yazılımıdır. Özgür yazılımın temelinde bu yazılımı çalıştırma, kopyalama, dağıtma, inceleme, değiştirme ve geliştirme özgürlükleri yatmaktadır (Yılmaz, 2008a). Q-GIS; bir grup gönüllü tarafından kullanıcı odaklı bir alternatif olarak 2002 yılında geliştirilmiştir. (Beyhan ve Belge, 2008).

Çalışmada QGIS'in yer almayan bazı konumsal analizlerde (eğim, bakı, v.b) ise GRASS (Geographic Resources Analysis Support system-Coğrafi Kaynaklar Analiz ve Destek Sistemi) yazılımı da kullanılmıştır. GRASS; mekansal veri yönetim ve analizi, görüntü işleme, grafik/harita üretimi, mekansal modelleme ve görselleştirme için kullanılan bir coğrafi bilgi sistemidir (Yılmaz, 2008b).

Çalışmada Kazdağı Ulusal Parkı'na ait alansal verilerin analiz edilebilmesi amacıyla alana ait sayısal haritalar hazırlanmıştır. Öncelikle master plan içinde yer alan alana ait tematik haritalar AutoCAD programı kullanılarak bilgisayara aktarılmıştır. Daha sonra bu haritalara ait verilerin girişleri Q-GIS ve GRASS yazılımları kullanılarak yapılmıştır. Alana ait sayısallaştırılmış tematik haritaların oluşturulması tamamlanmıştır. Anket çalışmalarından elde edilen veriler ile alana ait ekoturizm planının hazırlanması aşamasında Q-GIS ile hazırlanan haritalar karşılaştırılmış, fotoshop paket programı kullanılarak son düzenlemeler yapılmıştır.

4. BULGULAR

Bu bölümde, çalışmada elde edilen bulgular korunan alanlarda ekoturizm planlama modelinin (Şekil 2.9) genel hatları alınarak sunulmuştur. Öncelikle ülke açısından ekoturizmin önemi kalkınma planları temel alınarak vurgulanmıştır. Ardından Kazdağı'nın ekoturizm açısından önemi açıklanmış ve alanla ilgili ulusal ve bölgesel boyutlu planlar kısaca anlatılmıştır. Daha sonra arazi çalışmaları ve literatür incelemeleri sonucu elde edilen alansal özelliklere ait bulgular anlatılmış ve sayısallaştırılmış tematik haritalar sunulmuştur. Son kısımda ise, ekoturizm planı açısından önem arz eden yöre halkına, ziyaretçilere ve ilgi gruplarına ait bulgular tablolar yardımıyla açıklanmıştır.

4.1 ULUSAL VE BÖLGESEL AÇIDAN EKOTURİZMİN ÖNEMİ

Günümüzde ülkemiz açısından da ekoturizm amaçlı kullanımların önem kazanmaya başlamasıyla birlikte çeşitli ulusal planlama çalışmalarında ekoturizme ilişkin konular dikkate alınmaya başlanmıştır.

Türkiye'de ekoturizm kavramı resmi olarak ilk Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda (BYKP) (2001–2005) kullanılmıştır. Bu plan kapsamında kırsal alanda yaşayan nüfusun gelirini arttırmak ve işsizliği azaltmak için yöresel potansiyeli bulunan; turizm, el sanatları, hayvancılık, dokumacılık gibi alanlarda girişimcilerin desteklenmesi hedeflenmiştir. Bu hedefler için kalkınmada öncelikli yörelerde diğer sektörler ile birlikte turizm sektörünün de desteklenmesine devam edilmesi yönünde ilkeler ortaya konulmuştur. Ayrıca VII. BYKP'ında Bölgesel Gelişme ve Fiziki Planlama, Çevrenin Korunması ve Geliştirilmesi bölümlerinde sürdürülebilir kalkınma ve çevre ilişkisinden bir diğer ifadeyle üzeri kapalı olarak ekoturizmden söz edilmektedir (Polat, 2006)

Öte yandan, Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013) Ormancılık Özel İhtisas Komisyonu Raporu'nda ekoturizm ile ilgili ifadeler yer almaktadır. Bu raporda “dünyadaki hızlı nüfus artışı ve sanayileşme, doğal kaynaklar üzerinde yoğun baskılar oluşturmakta ve bu olumsuzluktan ormanlar ciddi şekilde etkilenmektedir. Öngörülen projeksiyonda; 2023 yılına kadar dünya nüfusunun ortalama % 2 artacağını, orman alanlarının tahribinin süreceğini, endüstriyel odun hammaddesi açığının 800-900 milyon m³ olacağını, ormanların biyoçeşitlilik, toprak koruma, su üretimi, rekreasyon, avcılık, ekoturizm gibi fonksiyonlarının giderek önem kazanacağını ve bunun doğal orman alanlarından yapılan üretim üzerinde bir baskı unsuru oluşturacağı” belirtilmektedir (DPT, 2007a).

Ayrıca aynı rapor kapsamında mali kaynaklar başlığı altında yer alan Piyasaya Dayalı Finansman Mekanizmaları içinde “ormancılık mal ve hizmet alanında oluşan değişimler yeni talepleri gündeme getirmekte ve hatta yeni piyasalarının oluşmasına neden olmaktadır. Bunun en güzel örneği ekoturizm alanında görülebilmektedir. Günümüzde kuş gözlemi yapmak, nadir bulunan bir bitki türünü yerinde görmek isteyenler ve bu talebi karşılamak için ormancılık içi ve ormancılık dışı aktörler ortaya çıkmıştır. Bu gibi üretim alanları yeni finansal kaynakları oluşturabilme yolunu da açmaktadır” şeklinde bir değerlendirme bulunmaktadır (DPT, 2007a).

Değinilen Dokuzuncu Kalkınma Planı Turizm Özel İhtisas Komisyonu kapsamında “Sürdürülebilir Gelişmenin Unsuru Olarak Turizm” başlığı altında “ Doğa turizmi ve ekoturizm, turizmin gelişmesi ve zenginleşmesinde rol oynayan temel unsurlar olarak kabul edilmelidir” ifadesi yer almaktadır (DPT, 2007b).

Bunların yanında, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından hazırlanan “Türkiye Turizm Stratejisi (2023)” konulu raporda ekoturizm, alternatif turizm türlerinden öncelikli olarak geliştirilecek olan turizm türleri arasında yer almaktadır. Bu nedenle bu rapor kapsamında beş ekoturizm bölgesi önerilmiştir.

Aynı raporda ekoturizm ile ilgili hedefler :

- Ülkemizde eko-turizm ve yayla turizmi gibi doğa amaçlı turizm türlerinin geliştirilmesi için bu amaca yönelik turizm altyapısını geliştirmek ve niteliğini arttırmak
- Doğa amaçlı turizmin yapılacağı yörelerde belli senaryolar çerçevesinde, ana tur güzergahları, varış noktaları, ara istasyon ve alt istasyon noktaları belirleyerek planlama çalışmalarını yönlendirmek
- Yaylaların yoğunlaştığı alanlarda spot merkezler veya aks olarak öncelikli turizm gelişme/eylem bölgeleri belirlemek.
- Kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları işbirliği ile agro-turizm, macera turizmi, mağara turizmi, spor turizmi faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi için eylem planları hazırlamak

olarak belirtilmiştir (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2007) .

Bu raporlar kapsamında ekoturizm, üzerinde durulması gereken bir turizm çeşidi olarak değerlendirilmektedir. Diğer yandan ülkenin çeşitli bölgelerinde hem halkın kalkındırılması hem de doğal alanların korunması için ekoturizm gibi doğa tabanlı kullanımların planlanması gerektiği ortaya konularak, ekoturizm amaçlı planlamaların önü açılmaktadır.

4.2 ULUSAL VE BÖLGESEL AÇIDAN KAZDAĞI'NIN ÖNEMİ

Kazdağı Ulusal Parkı, Balıkesir İli Edremit İlçesi sınırları içinde bulunmaktadır. Hem konumu hem de sahip olduğu doğal ve kültürel değerler nedeniyle ulusal ve bölgesel düzeyde dikkat çekmektedir.

Bu alan, sahip olduğu değerler nedeniyle, Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından 2007 yılında hazırlanan “Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Stratejisi Ve Eylem Planı” nda “endemizm oranı yüksek dağ silsileleri” arasında gösterilmiştir. Ayrıca, aynı plan kapsamında, Türkiye’de yürürlükte olan “Yerinde Koruma Programları” içinde yer alan “Gen Koruma ve Yönetim Alanları” yaklaşımı doğrultusunda Kazdağı’nda 1993 yılından beri pilot çalışma yürütülmektedir.

Öte yandan, “Türkiye Bitki Genetik Çeşitliliğinin Yerinde (In-Situ) Korunması Projesi (GEF 1)” adı altında Kazdağı’nın zengin genetik çeşitliliğe sahip ve hedef türler içeren alan olduğu belirtilmiştir. Bu gelişmelerin sonucunda alan “Gen Koruma ve Yönetim Alanı (GENKA)” olarak tanımlanmıştır (Çevre ve Orman Bakanlığı, 2007a).

Bunların yanında, Dokuzuncu Kalkınma Planı Çevre Özel İhtisas Komisyonu raporunda “Biyolojik Çeşitliliğin Korunması İçin Atılan Adımlar (1992-2002)” başlığı altında “Hazırlıkları Bitmiş, Bütçesi Temin Edilmiş, Başlamak Üzere Olan Projeler” kapsamında “Kazdağları Eko-Turizm Projesi” yer almaktadır (DPT, 2007c).

Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın Türk turizmini geliştirmek için belirlediği hedefleri arasında çevreye duyarlı projeler ile sürdürülebilir turizm de yer almaktadır. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Turizm Kentleri Projesi’nde çevre ile barışık ekonomik ve ekolojik verimliliği bir arada hedefleyen bir anlayış içerisine girmiştir. Bu kapsamda turizm kentleri çalışma alanlarının ekolojik hassasiyetinin izin verdiği oranda ekoturizm ile bütünleşmesinin sağlanması da hedeflenmiştir. 12-14 Nisan 2002 Turizm Şurası Çevre Planlama ve Altyapı Komisyonunda da ekoturizm kavramı öncelikli gündem konularından birisi olmuş ve ekoturizmin gelişimine yönelik çeşitli kararlar alınmıştır.

Öte yandan alanla ilgili önemli bir gelişmede Türkiye’de Kaz Dağları Ulusal Parkı ile Yunanistan Tavrapos Gölü Yakınlarındaki Argitea Bölgesi’nin Ekoturizm Amaçlı Master Planının Hazırlanması Projesi olmuştur. Bu projeye, Ankara’da imzalanan Çevre Konusunda İşbirliği Anlaşması çerçevesinde, Türkiye ve Yunanistan Ekoturizm Komitelerinin 30 Mart-1 Nisan 2001 tarihleri arasında Antalya Belek’te yaptığı ortak toplantıda alınan karar gereğince başlanmıştır. Planlanan projenin amacı Kazdağı Ulusal Parkının ekoturizm alanı olarak geliştirilmesidir. Projenin gerçekleştirilmesi için Yunanistan’ın Avrupa Birliği Komisyonu’na sunduğu bütçeye uygun olarak fonlarından finansal destek sağlaması beklenmektedir (BAGED, 2008)..

Ulusal açıdan önem taşıyan Kazdağı ekoturizm amaçlı kullanımlar açısından da oldukça önemli bir korunan alandır. Kazdağının sahip olduğu ekoturizm potansiyelinin ortaya konulabilmesi amacıyla Kazdağı’nın Ekoturizm açısından Durum Analizi (SWOT) yapılmıştır (Çevirgen, 2005) (EK-F). Durum analizinde, alanın sahip olduğu doğal

kaynak değerleri ile kültürel ve arkeolojik kaynak değerlerinin çekicilik oluşturduğu ve kaynaklarının alanının güçlü yönleri olduğu vurgulanmıştır. Öte yandan, arıtma tesislerinin yetersizliği, konaklama olanaklarının yetersizliği, personel etsikliği gibi hususlar Kazdağı'nın ekoturizm açısından zayıf yönleri olarak ortaya konulmuştur. Alanın ekoturizm yönelik fırsatları incelendiğinde, halkın yeni iş olanakları bulması, yörenin doğal, kültürel ve arkeolojik değerlerinin korunmasına katkı sağlanması ve yörede oluşturulacak ekoturizm ürününü ulusal ve uluslararası turizm pazarında tanıtma ve imaj geliştirme olanağı gibi fırsatların ne çıktığı görülmektedir. Ekoturizme yönelik tehditler arasında ise doğal ve kültürel dokunun bozulması ile yangın riski ne çıkmıştır.

Bu gelişmelerin yanında son yıllarda, çeşitli bilimsel çalışmalar aracılığıyla Kazdağı Ulusal Parkı'nın sahip olduğu doğal ve kültürel kaynak değerleri ortaya konulmaya başlanmıştır. Bunun sonucunda da alanın kaynak değerlerinin daha iyi korunabilmesi ve koruma kullanma dengesinin sağlanabilmesi açısından alanın ekoturizm amaçlı planlanması gerektiği çeşitli ulusal plan ve raporlarda yer almaktadır.

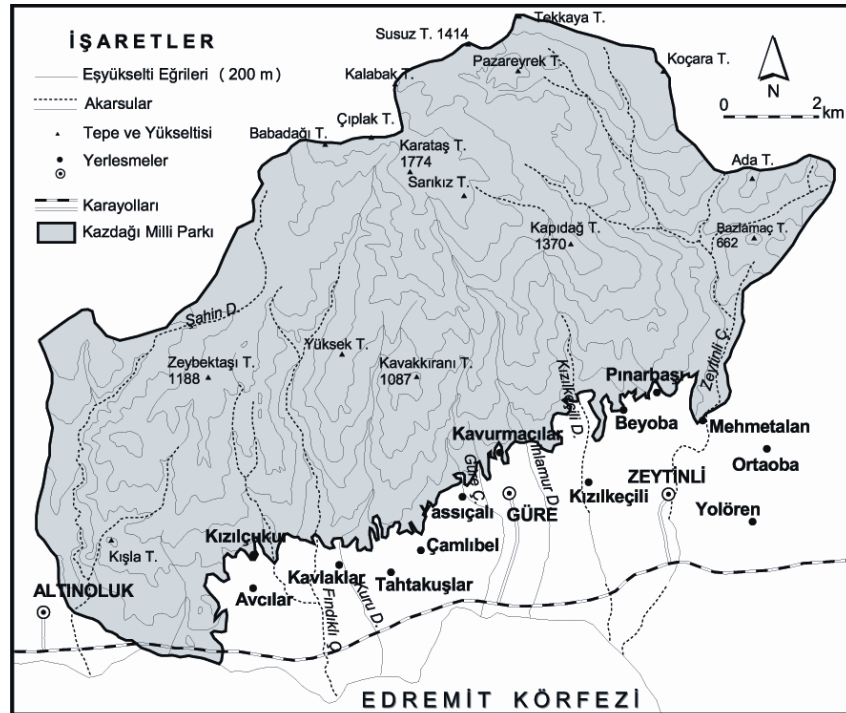
4.3 KAZDAğI ULUSAL PARKI'NIN KONUMU

Kazdağı; 39° 30`-39° 50` kuzey enlemleri ve 26° 15`-26° 35` doğu boylamları arasında, Biga Yarımadasının güneybatı kısmında doğu-batı yönünde uzanmaktadır. Biga Yarımadası'nın önemli ykseltilerinden birisini oluşturan Kazdağı, batıda Ayvacık ve Ezine, kuzeyde Bayramiç ve an, doğuda Kalkım, Yenice ve Balya, güneyde Küçükkuyu, Edremit ve Havran yerleşim yerleri ile sınırlıdır (şekil 4.1) (Tümen ve diğ., 2005). Alanın en alçak yeri Avcılar Köyü girişinden yaklaşık 1 km ilerideki Ege Denizi'dir. En yüksek yeri ise 1774 metre rakımlı Karataş Tepesidir (evre ve Orman Bakanlığı, 2007b).

Şekil 4.1: Kazdağı'nın coğrafi konum haritası (Tümen ve Diğ., 2005)

Sahip olduğu doğal ve kültürel kaynak değerleri nedeniyle 17.04.1993 tarihinde 21555 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 93/4243 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Kazdağı'nın 21.300 hektarlık bölümü "Kazdağı Milli Parkı" olarak ilan edilmiştir (Şekil 4.2).

Şekil 4.2: Kazdağı Ulusal Parkı ve yakın çevresi (Arı ve Soykan, 2005)

Kazdağı Ulusal Parkı'nın kuzey sınırı, park yönetimi açısından kolaylık olması amacıyla yönetim sınırları ile örtüştürülerek, dağ zirvesindeki su bölümü çizgisinden geçirilmiştir. Güney sınırı ise yerleşim alanlarının hemen kenarından geçecek şekilde çizilmiştir. Doğu ve batı sınırları ise akarsu vadileri tarafından belirlenmiştir (Arı ve Soykan, 2005).

Kazdağı Ulusal Parkı'na, Balıkesir'den 230 nolu, Çanakkale'den 24 nolu karayolu ile ulaşılmaktadır. Alana ana girişler ise Edremit İlçesi Zeytinli Beldesi'nden ve Avcılar Köyü'nden sağlanmaktadır. Ulusal Park, İstanbul'a 480 km, Çanakkale'ye 123 km., Balıkesir'e 86 km. uzaklıkta bulunmaktadır.

4.4 KAZDAĞI ULUSAL PARKI'NIN DOĞAL ÖZELLİKLERİ

4.4.1 Alanın İklimsel Özellikleri

Kazdağı Ulusal Parkı makroklima tipleri bakımından Akdeniz iklim tipine girmektedir. Genel olarak alanda kışlar ılık ve yağışlı, yazlar ise sıcak ve kurak geçmektedir (Soykan, 2003). Ancak yazın Karadeniz üzerinden gelen nemli ve serin havanın yükselmesi ile sis oluşmakta ve zaman içerisinde çisenti şeklinde yağışa dönüşmektedir. Bu nedenle de alanın kuzeye bakan yamaçları daha nemlidir ve alçak ve güneye bakan yamaçlara oranla daha fazla yağış almaktadır (Atalay ve Mortan, 2003).

Kazdağı Ulusal Parkı'na en yakın meteoroloji istasyonu Edremit İlçesinde bulunmaktadır. Alan içinde meteoroloji istasyonunun olmaması nedeniyle çalışma kapsamına Edremit İlçesinde bulunan veriler dikkate alınarak değerlendirmeler yapılmıştır.

Edremit meteoroloji istasyonunun sıcaklık verilerine göre Ocak ayı, aylık ortalama sıcaklığın en düşük olduğu aydır. Ocak ayında en düşük sıcaklık değeri – 8.5° C ye kadar inmektedir. Aylık ortalama sıcaklığın 26.3° C olduğu Temmuz ayı en sıcak aydır. Edremit Körfezi için yıllık ortalama yağış miktarı 714.2 mm'dir ve bunun büyük bir kısmı kış aylarına aittir (Tablo 4.1) (İrtem ve Karaman, 2004).

Tablo 4.1: C.W. Thornthwaite yöntemine göre Edremit'in su bütçesi (Sevgi ve Tecimen, 2006)

Bilonça Değerleri	AYLAR												Toplam
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
Sıcaklık	7,4	8,14	10,2	14,36	19,1	23,3	26,05	25,96	22,57	17,44	12,76	9,36	16,39
Sıcaklık İnd.	1,81	2,09	2,9	4,94	7,61	10,29	12,17	12,11	9,80	6,63	4,13	2,58	77,09
Düzeltilmemiş PE	13,7	16,2	24,1	44,1	72,9	103,5	125,8	125,1	97,8	62,1	35,8	20,8	
Düzeltilmiş PE	11,7	13,6	24,9	48,6	89,4	127,9	157,7	146,7	101,3	59,9	30,2	17,1	829,2
Yağış	107,0	88,2	72,7	52,8	37,8	16,7	5,5	8,4	12,8	43,0	108,2	144,2	697,2
Depo Değişikliği	0,0	0,0	0,0	0,0	51,7	48,3	00	0,0	0,0	0,0	78,0	22,0	
Depolama	100,0	100,0	100,0	100,0	48,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	78,0	100,0	
Evaporans.	11,7	13,6	24,9	48,6	89,4	65,0	5,5	8,4	12,8	43,0	30,0	17,1	370,3
Su noksanı	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	62,9	152,2	138,4	88,5	16,9	0,0	0,0	548,8
Su fazlası	95,2	74,6	47,8	4,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	105,1	326,9
Yüzeysel Akış	100,2	84,9	61,2	26,0	2,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	52,5	326,9
Nemlilik Oranı	8,1	5,5	1,9	0,1	-0,6	-0,9	-1,0	-0,9	-9,8	-0,3	2,6	7,4	

Alanda ve yakın çevresinde rüzgârların en yüksek esiş frekansları Doğu ve Doğu-Güneydoğu yönlerinde kaydedilmiştir. Bunları batı yönünden esen rüzgârlar izlemektedir. Kış aylarında Doğu yönlü rüzgar, yaz aylarında ise Doğu-Güneydoğu yönlü rüzgarlar hâkimdir (Soykan, 2003).

4.4.2 Alanın Jeolojik ve Jeomorfolojik Özellikleri

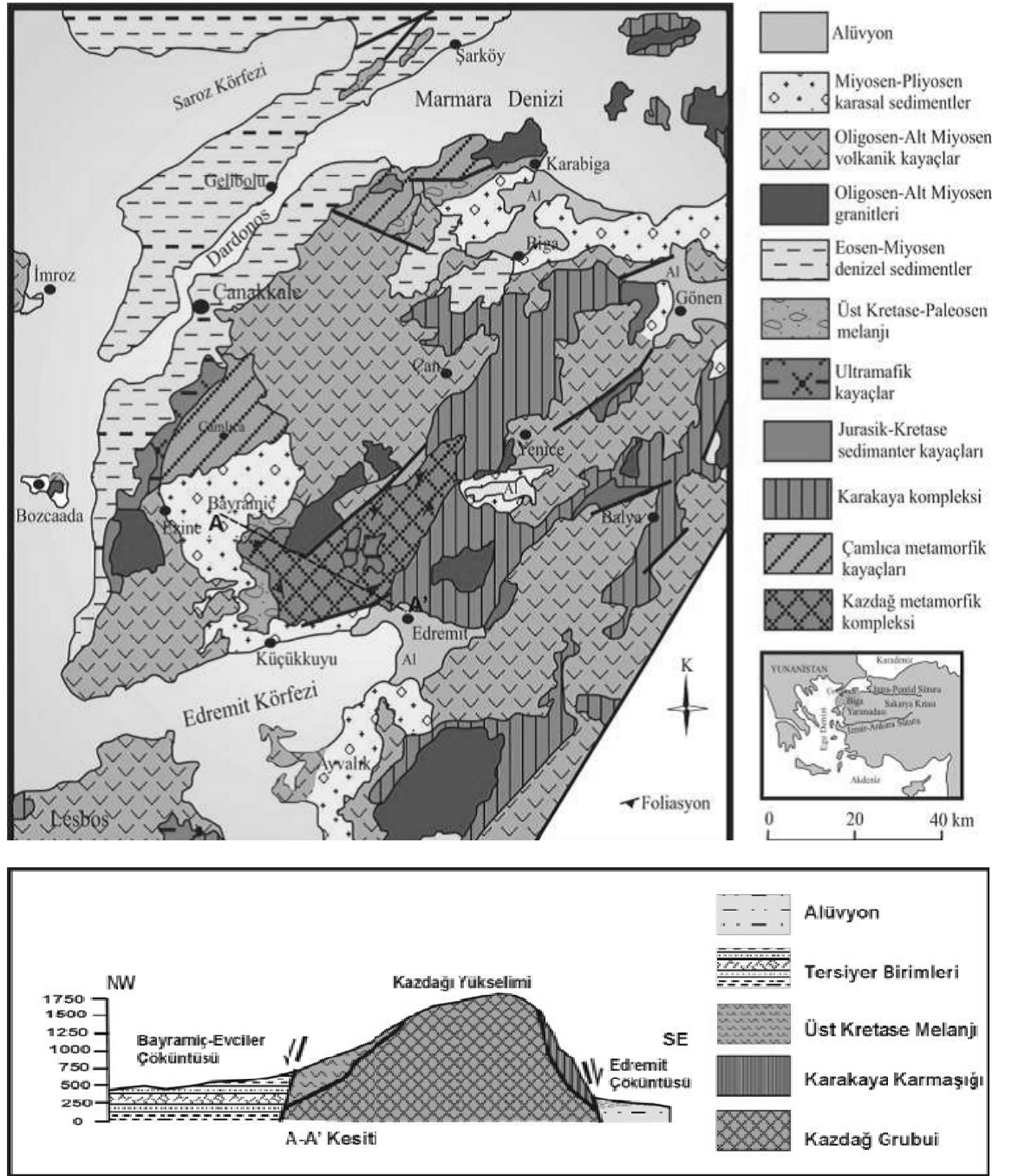
Kazdağı, güneyde Edremit Körfezi ve Havran ile kuzeyde Bayramiç – Evciler grabenleri arasında yaklaşık doğu – batı uzanımlı, koyun sırtına benzer bir yükselimden oluşmaktadır. Bu yükselimi oluşturan birimler çok farklı yaşta ve özellikte magmatik sokulumlarla kesilmiştir. Değişik derecelerde metamorfizmaya uğramış Paleozoyik (birinci jeolojik zaman) ve Mesozoyik (ikinci jeolojik zaman) yaşlı çökel ve magmatik kökenli kayalar ile Tersiyer yaşlı volkanik ve çökel (örtü) kayaçlarından oluşmaktadır. Kazdağı'nda jeolojik olarak farklı köken ve yaşta kaya grupları yer almaktadır. Dağın temelini Paleozoyik ve Mesozoyik yaşlı Kazdağ grubu oluşturmaktadır. Kazdağ grubunu oluşturan kayaçlar temelde Paleozoyik yaşlı gnays, amfibolit, metadiyorit, mermer ve kuvarsitler ile metadunit, metaharzburjit, metaserpantinit ve metagabrolardan oluşmaktadır. Bu temel üzerine tektonik dokanaklı (bindirme) olarak

triyas yaşlı metabazit, meta tuf, meta pelit, rekristalize kireçtaşlarından oluşan Karakaya Karmaşığı gelmektedir (Şekil 4.3) (Yiğitbaş ve Bozcu, 2006).

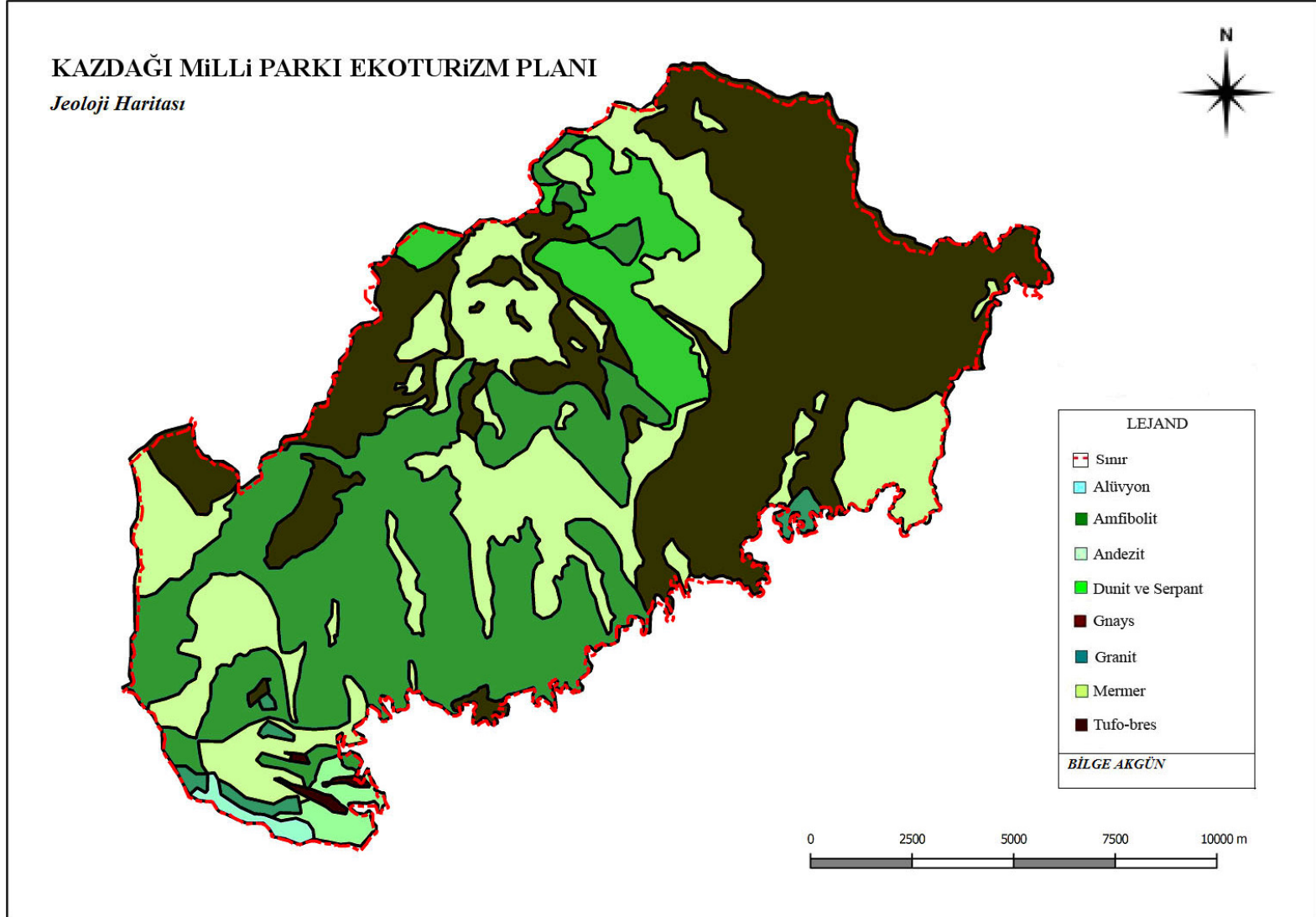
Çalışma konusunu oluşturan Kazdağı Ulusal Parkı ise, Kazdağı Grubunun hemen hemen tamamını kapsamaktadır. Çeşitli metamorfik kayalardan meydana gelmiş bu nüve bir dom (kubbe) biçimindedir. Kazdağı'nı merkezi kısımlarında başkalaşımın etkisi fazla olmuş ve burada yer alan paleozoyik yaşlı oluşumlar orta basınç altında başkalaşım geçirmişlerdir. Bunun sonucunda da metadümit, metagabro, proksenit, amfibolit, çeşitli bileşimli ganys ve mermerler oluşmuştur. Merkezi kısımdan uzaklaştıkça yeşil şist fasiyesinde alçak basınç başkalaşımın etkisiyle kayalar daha az başkalaşım geçirmiştir. Alan içinde yüzeylenen hakim oluşumlar, gnayslar, amfibolitler, mermerler, dunit ve serpantinler ile bunların yanal geçişlerini içeren karışık serilerdir. Bu oluşumun kalınlığı yaklaşık 1000 m. civarındadır (Anon., 1995, sf 9). Alanın jeolojik özelliklerine göre hazırlanan sayısal harita Şekil 4.4'de gösterilmiştir.

Kazdağı'nın içinde yer aldığı Biga Yarımadası, jeomorfolojik açıdan 3 bölüme ayrılmıştır. I. Bölüm Küçük Menderes Çayı ve Havzası, II Bölüm Kazdağı kütlesi ve güneyindeki kıyı kuşağı, III Bölüm ise volkanik plato ve batı kıyı kuşağından oluşmaktadır.

Yukarıda açıklanan jeolojik ve jeomorfolojik özelliklerin sonucunda Kazdağı Ulusal Parkı içinde çeşitli yeryüzü şekilleri ortaya çıkmıştır. Kazdağı Ulusal Parkı'nın en yüksek yeri Karataş Tepe'dir (1774 m.). Alan içindeki diğer önemli tepeler ise Babadağı (1766 m.), Kızıldağı (1464 m.), ve Tekekaya Tepedir (1357 m.). Ulusal Park alanındaki sırtlar genelde kuzeyden güneye, doğudan güneye ve güney batıya uzanmaktadır. Bunlardan başlıcaları Çizme Sırtı, Kobarlı Sırtı, ve Kaypakçı Sırtıdır (Anon., 1996, sf 200).

Şekil 4.3: Biga Yarımadası ve çevresinin basitleştirilmiş jeoloji haritası ve taslak jeoloji kesiti (Yiğitbaş ve Bozcu, 2006)

Şekil 4.4: Alanın Jeoloji Haritası

Bunların yanı sıra Kazdağı Ulusal Parkı'nın içinde jeomorfolojik açıdan önemli olan iki adet kanyon bulunmaktadır. Şahindere Kanyonu, denizden 1200 metre yükseklikte, 27 kilometre uzunluğundadır (Oktay ve Kelkit, 2006). Alan içinde bulunan bir diğer önemli kanyon ise Manastır Çayı Kanyonu'dur. En derin yerinin 900 m. olduğu kanyon yaklaşık 6 km'ye yakın uzunluktadır (Güngör, 2009).

Jeomorfolojik açıdan alan içinde dikkat çekici yeryüzü şekillerinden biri de vadilerdir. Bölgede kanyon vadileri kuzey-güney doğrultusunda uzanmakta; bitki örtüsü, hava sirkülasyonu, ulaşım, yerleşme gibi konuları doğrudan kontrol etmektedir. Vadilerin aşağı kısımlarında basamak şeklinde düzlükler biçiminde denizden yüksekliği 150-200m. olan şekiller bulunmaktadır (Güngör, 2009).

Alanın topoğrafik özelliklerini ortaya koyabilmek amacıyla alana ait eğim grupları haritası hazırlanmıştır(Şekil 4.5). Eğim grupları

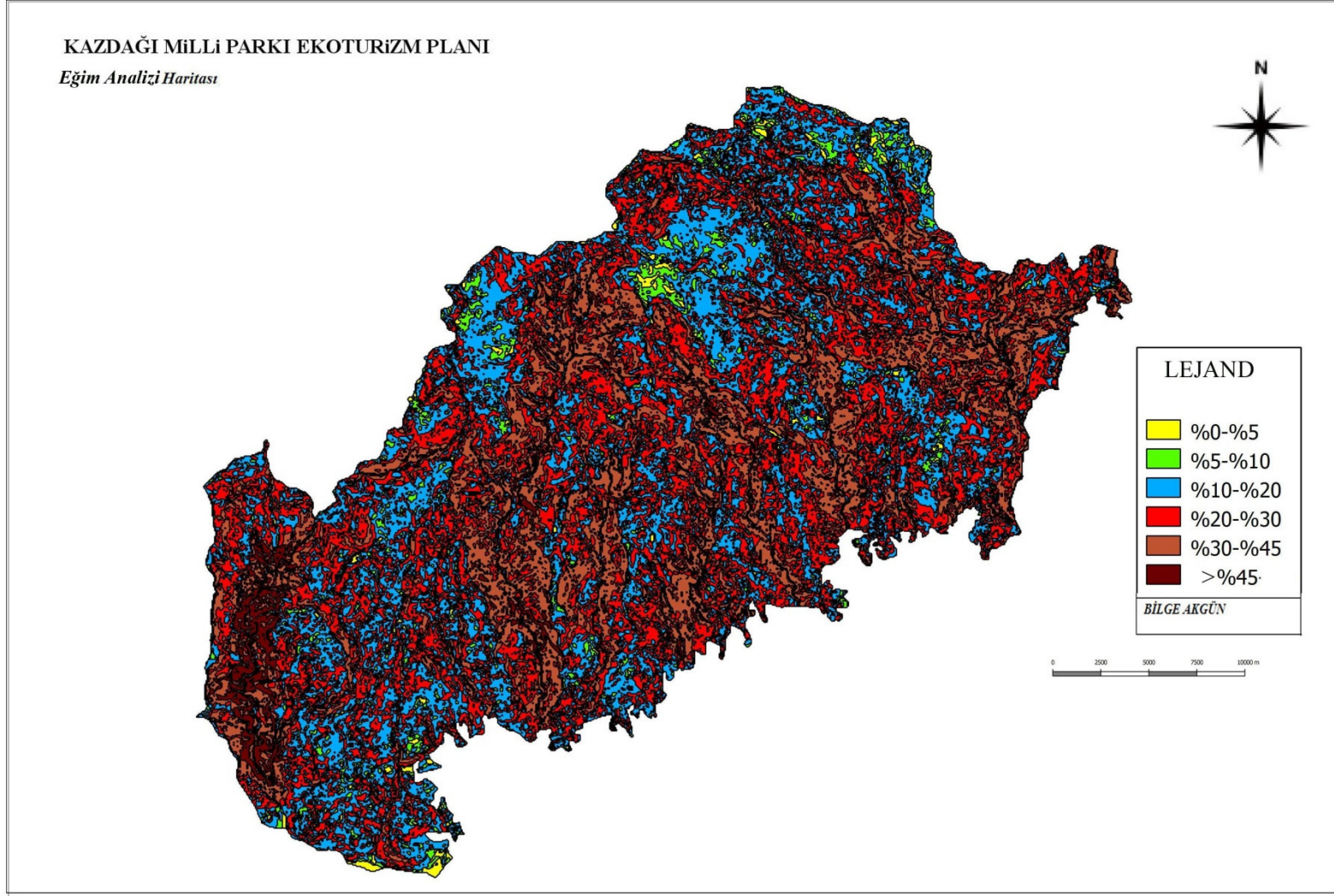
% 0-5	eğime sahip olan yerler, düz veya hafif eğimli araziler
% 5-10	eğime sahip olan yerler, orta eğimli araziler
%10-20	eğime sahip olan yerler, çok eğimli araziler
%20-30	eğime sahip olan yerler, dik araziler
%30-45	eğime sahip olan yerler, sarp araziler
>%45	eğime sahip olan yerler, pek sarp araziler

şeklinde gruplandırılmıştır (Dirik, 2005). Çalışma alanında % 0-5 eğime sahip alanların toplamı yaklaşık 9.676 hektardır. % 5-10 eğimli alanlar 3.695 hektar, %10-20 eğime sahip alanlar 16.419 hektar, %20-30 eğime sahip olan yerler 14.742 hektar, %30-45 eğime sahip olan alanlar 7.504 hektar alana sahiptir. 533 hektarlık alan ise pek sarp araziler grubu içinde yer almaktadır.

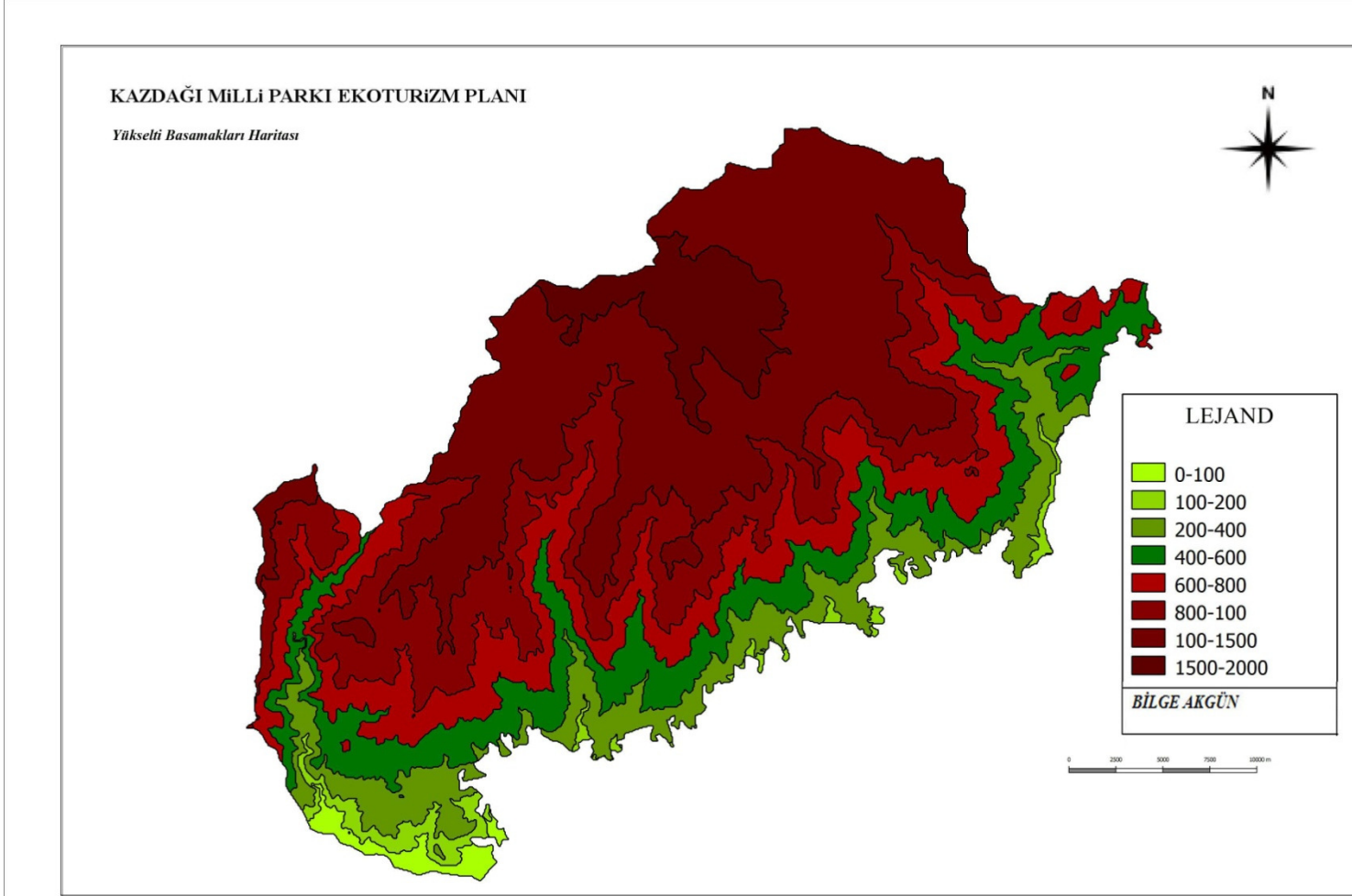
Çalışma alanının yükselti basamakları 0-100, 100-200, 200-400, 400-600, 600-800, 800-1000, 1000-1500, 1500-2000, 2000-2500, 2500-3000 ve 3000'den yüksek alanlar şeklinde gruplandırılmıştır (Şekil 4.6) (Dirik, 2005). Alan içinde 2500-3000 m.

yükseklığe sahip alanlar en fazla alanı (13.295 ha.) kaplamaktadır. Öte yandan 3000 m. daha yüksek alanlar en az alanı (1.409 ha.) kaplamaktadır

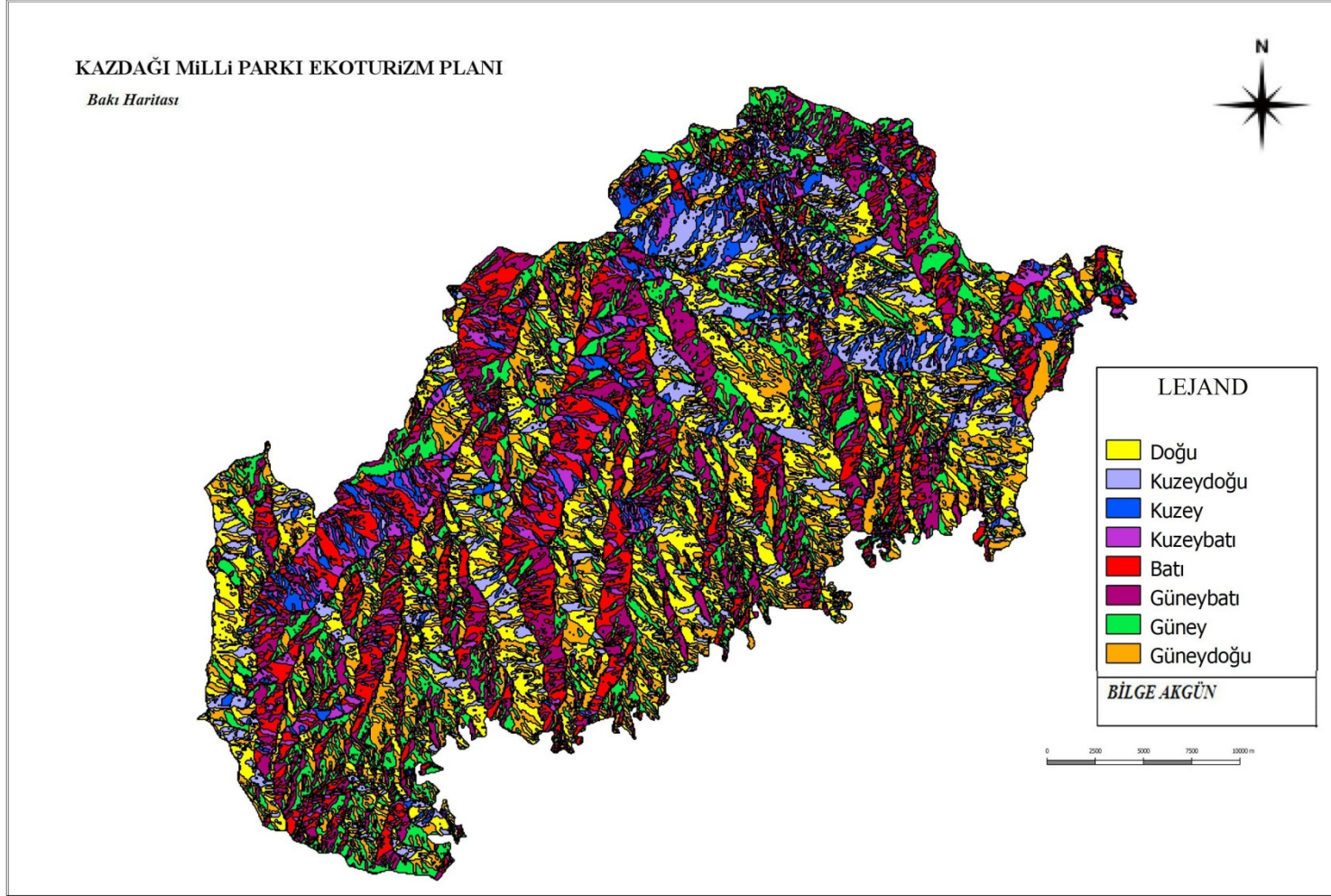
Öte yandan çalışma alanının bakı analizi için yönler Doğu, Batı, Kuzey, Güney, Kuzey-Doğu, Kuzey-Batı, Güney-Doğu ve Güney –Doğu olarak gruplandırılmıştır. Bakı grupları haritası Şekil 4.7 verilmiştir (Dirik, 2005). Buna göre, alanda güney bakılı alanlar en fazla alanı (8609 ha.) kaplamaktadır. Bunu sırasıyla Güneydoğu bakılı alanlar (8.419 ha.) ve güneybatı bakılı alanlar (7961 ha.) izlemektedir. Bu veriler ışığında alanın % 60,80'i güneşli bakıda, % 39,20'si gölgeli bakıda bulunmaktadır.

Şekil 4.5: Alanın eğim grupları haritası

Şekil 4.6: Alanın yükselti basamakları haritası

Şekil 4.7: Alanın bakı grupları haritası

4.4.3 Alanın Hidrolojik Yapısı

Mitolojik çağlarda “Bin pınarlı İda” olarak adlandırılan Kazdağı Ulusal Parkı'nın içinde 30 yakın akarsu bulunmaktadır. Kaz Dağı Ulusal Parkı bulunduğu bölge açısından yaz aylarında birçoklarının kurumasına veya debilerinin azalmasına rağmen bol akarsulu kaynaklara sahip bir alandır. Bunun en önemli nedeni dağın sahip olduğu jeolojik yapı ile sahip olduğu kayaç türlerinin oldukça etkili bir tektonizma sonucunda kıvrımlı ve kırık bir yapı sergilemesidir. Alanın sahip olduğu özellikler yer altı ve yüzey suların oluşumu için uygun bir ortam oluşturmaktadır (Yüzer, 2001).

Kazdağı Ulusal Parkı içinde doğan veya alan içinden geçen birçok su kaynağı bulunmaktadır. Zeytinli Çayı, Kızılkıçılı Çayı, Güre Çayı, Kuru Dere, Manastır Çayı, İhlamur Dere, İskele Deresi ve Şahin Deresi Ulusal Park sınırları içinde doğmakta, kollar halinde beslenerek güney'de Edremit Körfezi'nden denize dökülmektedir. Bu kolların en önemlileri, Zeytinli Çayı'nı besleyen Ayı Deresi, Alan Dere, Çeyiz Deresi ve Kaklık Deresi, Manastır Çayı'nı besleyen Zığın Dere; Şahin Deresi'ni besleyen Bıckı Deresi ile Güre Çayı'nı besleyen Pınarbaşı Deresi'dir (Soykan, 2003). Kazdağı Ulusal Parkı çevresinde bulunan önemli akarsularına ait bilgiler Tablo 4.2'de verilmiştir.

Tablo 4.2: Kazdağı Ulusal Parkı Çevresindeki Önemli Su Kaynakları ve Potansiyelleri (Çevre ve Orman Bakanlığı, 2007b)

Akarsu Adı	Potansiyel
Havran Çayı	86 hm ³ /yıl
Zeytinli Çayı	76 hm ³ /yıl
Edremit Çayı	42 hm ³ /yıl

Kazdağı Ulusal Parkı yakın çevresinde sıcak su kaynakları ve kaplıca niteliğinde çeşitli tesisler bulunmaktadır (Tablo 4.3). Güre, Bostancı, Küçükçetmi, Külcüler yerleşim birimleri dolayında çıkan kaynaklar üzerinde bulunan tesislerde sağlık turizmi amaçlı kullanımlar gerçekleştirilmektedir. Ayrıca Edremit İlçesinde ısınma amacıyla bu termal sulardan yararlanılmaktadır.

Tablo 4.3: Kazdağı'nın Kuzey ve Güney Yamaçlarındaki Sıcak Su Kaynaklarının Özellikleri (Durukan ve Diğ., 2006).

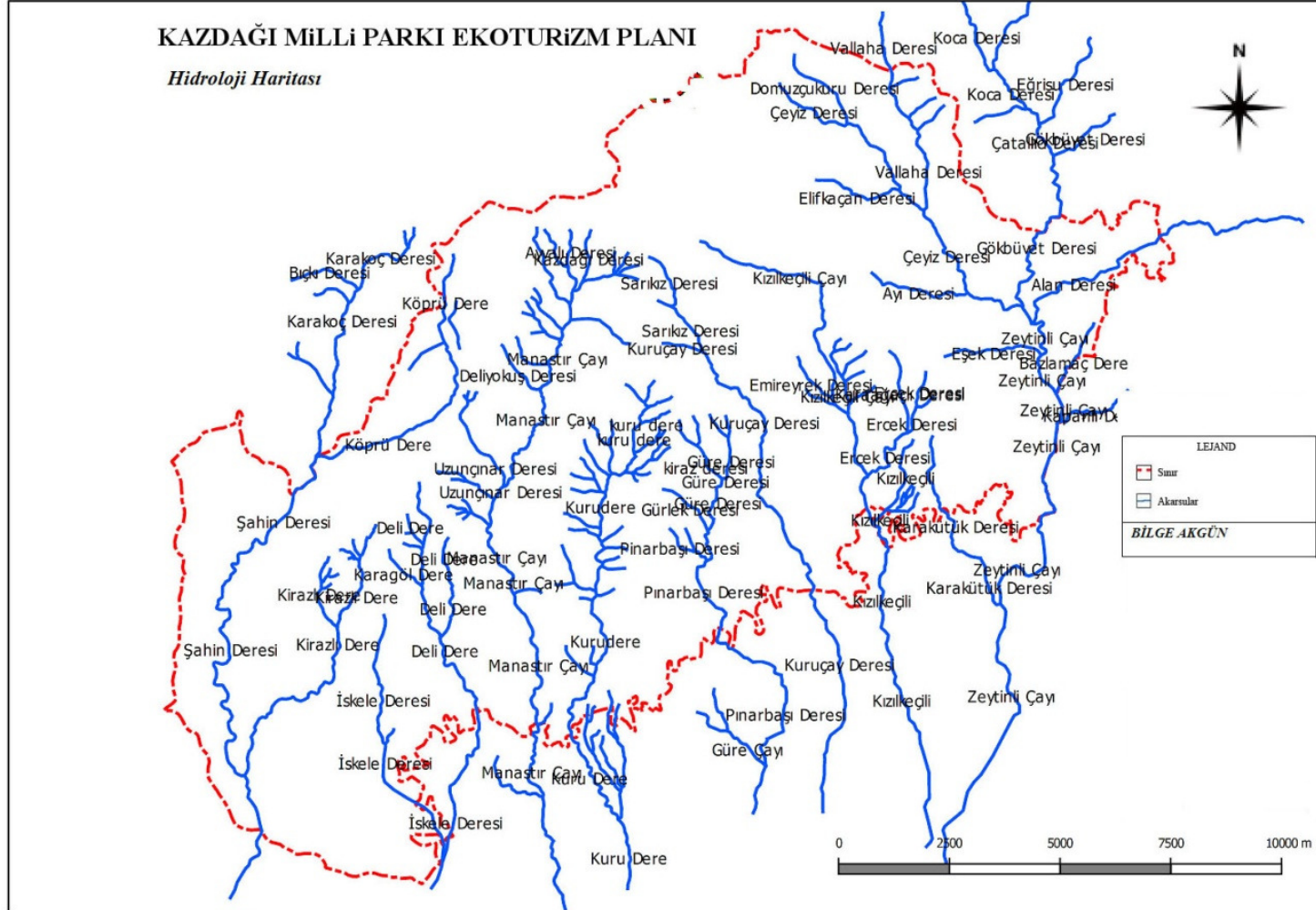
Sıcak Su Kaynağı	Kimyasal Bileşimi	Sıcaklık (°C)	Debi (lt/sn)
Güre (Edremit)	NaSO ₄	53	10
Derman (Edremit)	NaSO ₄	60	< 1
Küçükçetmi (Ayvacık)	NaHCO ₃	41	6
Külcüler (Bayramiç)	NaSO ₄	35	2
Pelitli (Burhaniye)	Na Cl	20	< 1
Tuzla (Ayvacık)	Na Cl	97	5
Kırkgeçit (Biga)	NaSO ₄	52	4
Dağ Ilıcası (Balya)	NaSO ₄	60	< 1
Topaklar (Yenice)	NaSO ₄	68	1
Hıdırlar (Hamdibey)	NaSO ₄	84	8
Akçakeçili (Ezine)	Na Cl	37	< 1
Kestanbol (Ezine)	Na Cl	73	3

Bunun yanı sıra, Kazdağı Ulusal Parkı yakın çevresinde bulunan Arıtaşı Köyü yakınlarında “Ekşi Su” adı ile bilinen bir maden suyu kaynağı bulunmaktadır (Yüzer,2001). Kazdağı Ulusal Parkı içinde bulunan su kaynaklarına ait sayısal harita Şekil 4.8’de gösterilmiştir.

4.4.4 Alanın Bitki Örtüsü

Kazdağı masifi, Marmara ve Ege bölgelerinin doğal sınırını oluşturmasının yanında, Akdeniz ve Avrupa-Sibirya Floristik Bölgelerinin kesişiminde yer almaktadır. Coğrafi açıdan kuzey ve doğu kısımlarda Avrupa-Sibirya ögeleri, güney kısımlarda ve zirvede Akdeniz bitki örtüsü elementleri yaygın olarak bulunmaktadır. Dağın Kuzeydoğu-Güneybatı uzanış yönü ve kuzey doğudan Karadeniz’e geçit biçiminde arazi özelliği nedeniyle Avrupa-Sibirya Flora Bölgesi içerisinde batı Karadeniz’de yayılış gösteren öksin alt flora bölgesinin etkisi de görülmektedir (Güngör, 2007).

Kazdağı endemik ve nadir bitki yönünden zengin önemli bir bitki alanıdır, Kazdağı’nda yaklaşık 800 takson ve 23’ü yalnız bu dağa özgü olmak üzere en az 68’i ülke çapında nadir bitki yer almaktadır. Bu özelliklerinden dolayı bölge, Önemli Bitki Alanı (ÖBA) olarak belirlenmiştir. Diğer yandan Kazdağı zengin floristik özelliklerinden dolayı, Bitki Genetik Çeşitliliğinin Yerinde Korunması Projesine (GEKYA) dahil edilmiştir (Tümen ve diğ.,2005).

Şekil 4.8: Alaın hidroloji haritası

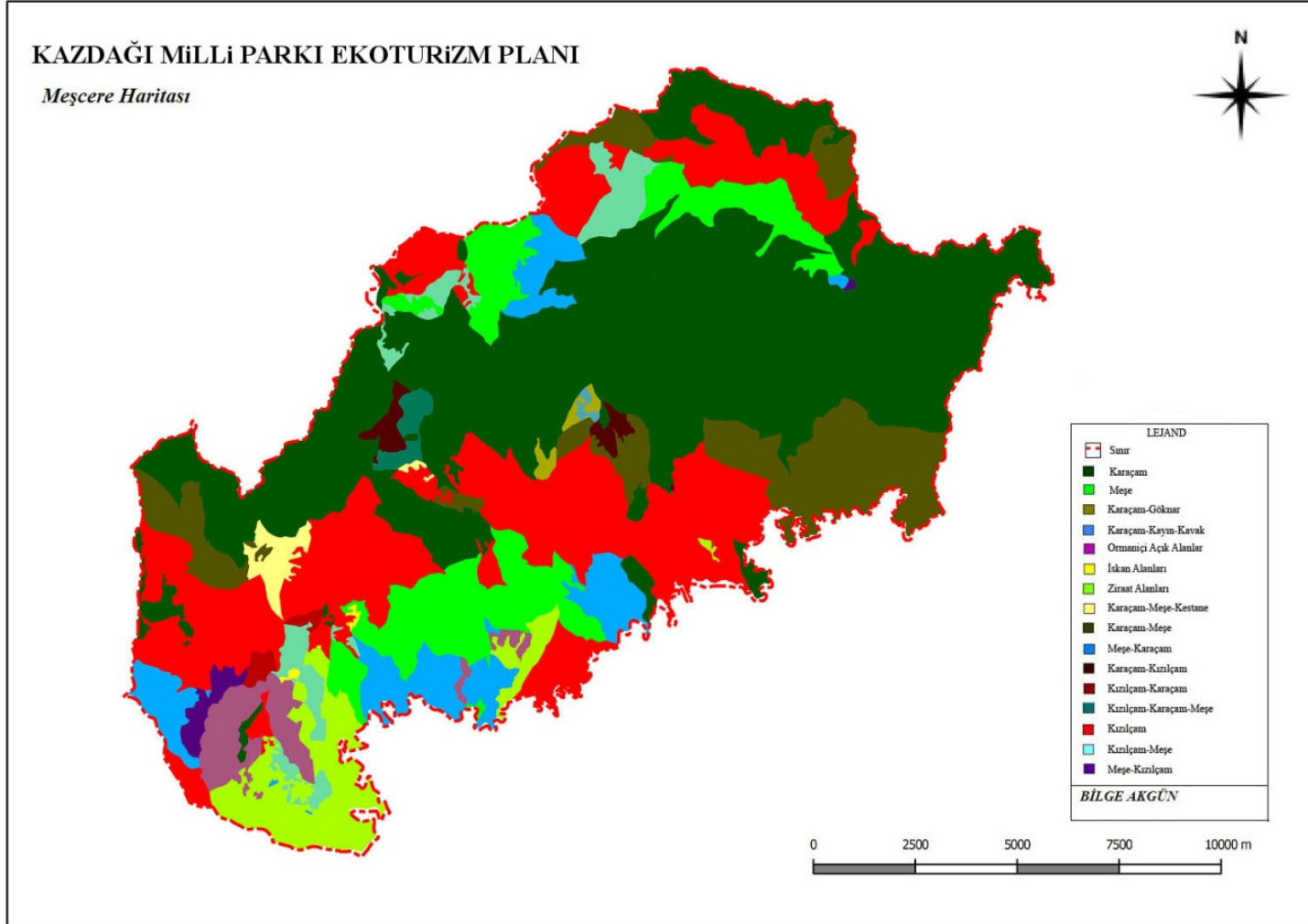
Bu proje kapsamında bölgede 5 gen koruma alanı belirlenmiştir. Bunlar Eybekli-Ayıgediği, Karaköy Gen Koruma Alanı, Altınoluk-Darıdere Gen Koruma Alanı, Asar-Engece Çamlığı Gen Koruma Alanı ve Edremit-Gürgendağ Gen Koruma Alanı'dır (Özel ve Diğ., 2006).

4.4.4.1 Orman Varlığı

Çalışılan Ulusal Park sınırları içinde kalan ormanların hemen hemen bütünü iyi nitelikli koru ormanı özelliği taşımaktadır (Anon., 1995, sf 36). Alan içinde ve çevresinde ibrelili ormanlar Kızılcıam (*Pinus brutia ten.*) ormanları, Karaçam (*Pinus nigra ssp.pallasiana*) ormanları ve Kazdağı (*Abies nordmanniana ssp.equi-trojani*) Göknaarı ormanları olarak gruplanmaktadır. Diğer yandan yapraklı ormanlar ise, Kayın (*Fagus orientalis*) ormanları, Kestane (*Castanea Sativa*) ormanları, Gürgen (*Carpinus betulus*) ormanları ve Meşe (*Quercus*) ormanları olarak ayrılmaktadır (Özel ve Gemici, 2001). Kazdağı Ulusal Parkı'ndaki meşçere tipleri ile bu meşçerelerin yayılış alanları Şekil 4.9'da gösterilmiştir.

Kazdağı'nın kuzey yamaçlarında ormanlar daha sık ve zengindir. Yapraklarını döken ve dökmeyen çeşitli ağaçlardan oluşan orman vejetasyonunun en dikkat çeken ve en önemli türü, adını dağdan alan Kaz Dağı Göknaarı (*Abies nordmanniana ssp.equi-trojani*) dır. Kazdağı Göknaarı, Kaz Dağı'na özgü bir endemiktir. Genellikle kuzey bakılı yamaçlarda yer almaktadır. Seyrek olarak 400 metreye kadar inse de, optimum yayılışını 1000-1400 metreler arasında yapmaktadır. Çoğunlukla kayın, yer yer de karaçamlarla aynı yetişme ortamını paylaşmaktadır (Özel ve Gemici, 2001).

Kazdağı Göknaarı, esas yayılışını Ulusal Park dışında, Çanakkale İli yönetsel sınırları içerisinde yapmaktadır. 1988 yılında kurulmuş, 258 ha. büyüklüğünde olan "Kazdağı Göknaarı Tabiatı Koruma Alanı", Kazdağı Ulusal Parkının doğusunda, Edremit Orman İşletme Müdürlüğü'ne bağlı Yedikardeşler Yöresi'nde yer almaktadır. Kazdağı Göknaarı, Gürgen Dağı, Kabalak Tepe, Eybek Dağı, Susuz Dağı, Eğrikabağaç Dağı ve Ağı Dağı'nda doğal olarak yayılış göstermektedir (Güngör, 2009).

Şekil 4.9: Alanın meşcere haritası

4.4.4.2 Endemik Türler

Kazdağı Ulusal Parkı içindeki endemik türler ile ilgili yapılan “Kazdağı Ulusal Parkının Çiçekli Bitkileri ve Fiziksel Ortam” konulu proje kapsamında, alan içinde bulunan endemik türler ve yetiştirme ortamları ayrıntılı olarak incelenmiştir. Aşağıda Ulusal Park içinde bulunan endemik ve önemli bitki türleri, özellikleri ve yayılış alanları açıklanmaktadır (Tümen ve Diğ., 2006). Tablolarda gösterilen IUCN tehlike kategorilerinin açıklamaları ise EK-I’de verilmiştir.

a) Yayla Tepe ve Yakın Çevresi : Kazdağı zirvesine giden yolun en önemli durak yerlerinden birisi Yayla çeşmesidir. Yapısını kristalize kireçtaşlarının oluşturduğu bu hafif dalgalı topografya karaçam ve meşe ormanları tarafından çevrelenmiş durumdadır. Yayla tepenin batısı Kazdağı’ndaki en önemli düzlüklerden birisi olup, üzerinde kahverengi orman toprağı bulunmaktadır. Alandaki bitki türleri ve tehlike kategorileri Tablo 4.4’de gösterilmiştir.

Tablo 4.4: Yayla Tepe ve yakın çevresinde bulunan önemli bitki türleri ve tehlike Kategorileri(Tümen ve Diğ., 2006)

Tür Adı	Teh. Kategorisi	
<i>Crocus biflorus</i> ssp. <i>nubigena</i> (Çiğdem)	LR(lc)	endemik
<i>Rosa sicula</i> (Yabani gül)	DD	-
<i>Silene anatolica</i> (Nakil, Gıcığıcı, Gıvışgan otu)	LR(cd)	endemik
<i>Silene lydia</i> (Nakil, Gıcığıcı, Gıvışgan otu)	-	-
<i>Fritillaria</i> sp. (Ağlayan gelin, Ters lale)	-	-
<i>Carduus nutans</i> ssp. <i>falcato-incurvus</i> (Deve dikeneni)	LR(cd)	endemik
<i>Corydalis integra</i> . (Kazgagası, Horozibiği)	-	-
<i>Centaurea urvillei</i> (Peygamber çiçeği)	-	-
<i>Digitalis trojana</i> (Yüksük otu)	VU	endemik
<i>Symphytum anatolicum</i> (Karakafes otu)	-	endemik
<i>Tulipa orphanidea</i> (Lale)	-	-
<i>Onosma bracteosum</i> (Emzik otu)	LR(lc)	endemik

b) Kapıdağ Tepe ve Yakın Çevresi : 1.370 m yükseltideki Kapıdağ Tepe, güneyinde Kızılkeçili çayı ile kuzeyinde Ayı deresinin açtığı dar ve derin vadilerden dolayı Kazdağı’ndaki en belirgin yükseltilerden birisi durumundadır. Kazdağı genelinde hâkim olan Paleozoik’e yaşlı metamorfik seriye ait birimlerin yüzeyde görüldüğü bu tepe ve yakın çevresi orman örtüsünden mahrumdur. Mekanik parçalanma ile oluşmuş çakılların hâkim olduğu tepe ve çevresi bir su bölümü sahası karakterinde olup, yer yer çok ince bir toprak örtüsüne sahiptir. Alandaki bitki türleri ve tehlike kategorileri Tablo 4.5’de gösterilmiştir.

Tablo 4.5: Kapıdağ ve yakın çevresinde bulunan önemli bitki türleri ve tehlike kategorileri (Tümen ve Diğ., 2006)

Tür Adı	Teh. Kategorisi	
<i>Silene anatolica</i> (Nakil, Gıcığıcı, Gıvışgan otu)	LR(cd)	endemik
<i>Sideritis athoa</i> (Kedikuyruğu çayı, Kandil çayı)	EN	-
<i>Satureja pilosa</i> (Limon kekiği)	EN	-
<i>Thymus pulvinatus</i> (Kekik)	CR	endemik
<i>Galium trojanum</i> (Yoğurt otu)	DD	endemik
<i>Galanthus gracilis</i> (Kardelen)	-	-
<i>Muscari latifolium</i> (Dağ sümbülü, Arap sümbülü, Misk soğanı)	LR(lc)	endemik
<i>Crocus gargaricus</i> (Çiğdem)	LR(lc)	endemik
<i>Crocus biflorus</i> ssp. <i>nubigena</i> (Çiğdem)	LR(lc)	endemik
<i>Heracleum platytaenium</i> (Balırgan)	LR(lc)	endemik
<i>Dianthus arpadianus</i> (Yabani karanfil, Hüsnüyusuf)	DD	-
<i>Sedum lydium</i> (Dam kuruğu, Kaya kuruğu)	LR(lc)	endemik
<i>Lamium cariense</i> (Ballıbaba)	-	-
<i>Allium paniculatum</i> ssp. <i>paniculatum</i> (Yabani sarımsak)	-	-
<i>Hypericum olympicum</i> ssp. <i>olympicum</i> (Kantaron)	EN	-
<i>Hieracium marmoricola</i>	DD	endemik
<i>Rosa sicula</i> (Yabani gül)	DD	-
<i>Rosa pulverulenta</i> (Yabani gül)	-	-
<i>Nectaroscordum siculum</i>	-	-

c) Tozlu Mevkii: Kazdağı üzerinde 1.650 m. den itibaren başlayan zirveler düzlüğüne uzanan yol, Tozlu Yaylası'ndan geçmektedir. Tozlu yaylası, Kazdağı üzerinde kuzeye bakan yamaçta Torsuman Dere ile Açöldüren Dere arasında 1580 m.lerde yer alan bir sırttır. Bugün Kazdağı'nın güney yamaçlarında kurulu köylerde yaşayanlar tarafından daha önce yayla olarak da kullanılmış olan bu sahanın yapısında gnayslar ve metamorfik şistler öne çıkmaktadır. Tozlu yayla mevkiinde kalın bir örtü oluşturan kahverengi orman toprakları, yükseklerle doğru giderek incelmektedir. Alandaki bitki türleri ve tehlike kategorileri Tablo 4.6'da gösterilmiştir.

Tablo 4.6: Tozlu mevkisinde bulunan önemli bitki türleri ve tehlike kategorileri (Tümen ve Diğ., 2006)

Tür adı	Teh. Kategorisi	
<i>Crocus gargaricus</i> (Çiğdem)	LR(lc)	endemik
<i>Crocus pulchellus</i> (Çiğdem)		
<i>Colchicum boissieri</i> (Çiğdem)		
<i>Alchemilla hirsutiflora</i> (Aslan pençesi)	VU	endemik
<i>Teucrium lamiifolium</i> ssp. <i>lamiifolium</i> (Kısamahmut, Yavşan otu, Mayasıl otu)		
<i>Silene anatolica</i> (Nakil, Gıcığıcı, Gıvışgan otu)	LR(cd)	endemik
<i>Rosa pulverulenta</i> (Yabani gül)		

d) Nanekırı Tepe ve Yakın Çevresi: Nanekırı tepe, kuzeyde Tozlu Yaylası, batıda Kar kuyuları mevki, Bolluca Pınarı ile Baklıca Yayla mevki arasında kalmaktadır. 1.600 m civarındaki bu orman içi açıklık, Kazdağı'nın doğu kısmındaki belirgin yükseltilerden birisini oluşturmaktadır. Güneyinde Kar, doğusunda Açöldüren, kuzeyinde ise

Torsuman derelerinin açtığı vadiler Nanekırı tepenin bugünkü biçimini kazanmasında önemli rol oynamışlardır. Çevresi karaçam ve meşe ormanları ile kaplı bu tepenin doğu ve güneydoğu yamacı diğerlerine oranla hem daha eğimli hem de orman örtüsünden mahrumdur. Metamorfize olmuş kayaç grubunun önemli bir diklik oluşturduğu söz konusu yamaçlardaki kahverengi orman toprakları büyük ölçüde aşınmış ve yer yer ana kaya yüzeye çıkmış durumdadır. Alandaki bitki türleri ve tehlike kategorileri Tablo 4.7’de gösterilmiştir.

Tablo 4.7: Nanekırı civarında bulunan önemli bitki türleri ve tehlike kategorileri (Tümen ve Diğ., 2006)

Tür adı	Teh. Kategorisi	
<i>Nepeta sibthorpii</i> ssp. <i>tumeniana</i> (Kedi nanesi, Pisik otu)	EN	endemik
<i>Papaver strictum</i> (Haşhaş)	LR(nt)	endemik
<i>Minuartia garckeana</i>	DD	
<i>Dianthus arpadianus</i> (Yabani karanfil, Hüsniyusuf)	DD	
<i>Dianthus erinaceus</i> var. <i>alpinus</i> (Yabani karanfil, Hüsniyusuf)	VU	endemik
<i>Linum boissieri</i> (Keten)	EN	endemik
<i>Saxifraga sancta</i> (Taşkırın)	VU	
<i>Asyneuma rigidum</i> ssp. <i>Sibthorpiatum</i>	LR(lc)	endemik
<i>Asyneuma vigatum</i> ssp. <i>Cichoriiforme</i>	LR(lc)	endemik
<i>Achillea fraasii</i> ssp. <i>trojana</i> (Civan perçemi, Ayvadana)	CR	endemik
<i>Centaurea odyssei</i> (Peygamner çiçeği)	EN	endemik
<i>Sideritis trojana</i> (Sarıköz çayı, Dağ çayı)	EN	endemik
<i>Asperula sintenisii</i>	EN	endemik
<i>Allium kurtzianum</i> (Yabani sarımsak)	EN	endemik
<i>Allium sibthorpiatum</i> (Yabani sarımsak)	LR(lc)	endemik
<i>Allium guttatum</i> ssp. <i>guttatum</i> (Yabani sarımsak)		
<i>Lamium cariense</i> (Ballıbaba)		
<i>Acantholimon</i> sp. (Geven, pişik geveni)		
<i>Onosma</i> sp. (Emzik otu)		
<i>Muscari bourgaei</i> (Arap sümbülü, Dağ sümbülü, Misk soğanı)	LR(lc)	endemik
<i>Rosa sicula</i> (Yabani gül)	DD	
<i>Iberis saxatilis</i> (Hünkar beğendi)	EN	
<i>Paeonia mascula</i> ssp. <i>arietina</i> (Şakayık, Ayı gülü, Eşek gülü-)		
<i>Sedum dasyphyllum</i> (Dam kuruğu, Kaya kuruğu)		
<i>Sedum lydium</i> (Dam kuruğu, Kaya kuruğu)	LR(lc)	endemik

e) Kartal Pınarı (Kartal Çimen Çeşmesi) Mevkii: Karataş tepenin kuzeyinde yer alan Kartal pınarı ve yakın çevresi antik çağdan günümüze önemini hiç bir dönem yitirmemiş Kazdağı üzerindeki en önemli kutsal mekânlardan birisidir. 1.730 m. yükseklikteki bu pınar, Manastır çayını besleyen çok sayıda kaynaktan sadece birisidir. Kaynağın önemini arttıran en önemli olgu, hiç şüphesiz zirve düzlüğündeki tek kaynak oluşudur. Orman örtüsünden yoksun, ana kayanın yüzeylendiği bu saha; sürekli olarak zirve düzlüğünün zararına gelişen yatık yamaçlı bir vadiye karşılık gelmektedir. Alandaki bitki türleri ve tehlike kategorileri Tablo 4.8’de gösterilmiştir.

Tablo 4.8:Kartal Pınarında bulunan önemli bitki türleri ve tehlike kategorileri
(Tümen ve Diğ., 2006)

Tür adı	Teh. Kategorisi	
<i>Crocus gargaricus</i> (Çiğdem)	LR(lc)	endemik
<i>Rosa sicula</i> (Yabani gül)	DD	-
<i>Hypericum kazdaghensis</i> (Kantaron)	EN	endemik
<i>Silene bolanthoides</i> (Nakil, Gıcığıcı, Gıvışgan otu)	EN	endemik
<i>Astragalus idae</i> (Geven)	VU	endemik
<i>Sedum lydium</i> (Dam kuruğu, Kaya kuruğu)	LR(lc)	endemik
<i>Jasione idaea</i> (Kum çamı)	VU	endemik
<i>Minuartia garckeana</i>	DD	-
<i>Dianthus arpadianus</i> (Yabani karanfil, Hüsnüyusuf)	DD	-
<i>Dianthus erinaceus</i> var. <i>alpinus</i> (Yabani karanfil, Hüsnüyusuf)	VU	endemik
<i>Linum boissieri</i> (Keten)	EN	endemik
<i>Thymus cherlerioides</i> var. <i>cherlerioides</i> (Kekik)	EN	-
<i>Thymus sipyleus</i> ssp. <i>sipyleus</i> var. <i>sipyleus</i> (Kekik)	LR(lc)	endemik
<i>Saxifraga sancta</i> (Taşkırın)	VU	-
<i>Achillea fraasii</i> ssp. <i>troiana</i> (Civan perçemi, Ayvadana)	CR	Endemik
<i>Centaurea odyssei</i> (Peygamber çiçeği)	EN	endemik
<i>Centaurea athoa</i> (Peygamber çiçeği)	VU	-
<i>Ferulago idaea</i> (Kışniş, Kurt kulağı)	VU	endemik
<i>Sideritis trojana</i> (Sarıkız çayı, Dağ çayı)	EN	endemik
<i>Asperula sintenisii</i>	EN	endemik
<i>Allium kurtzianum</i> (Yabani sarımsak)	EN	endemik
<i>Muscari bourgaei</i> (Arap sümbülü, Dağ sümbülü, Misk soğanı)	LR(lc)	endemik
<i>Asyneuma vigatum</i> ssp. <i>Cichoriiforme</i>	LR(lc)	endemik
<i>Armeria trojana</i>	EN	endemik
<i>Hieracium</i> sp.	-	-

f) Karataş ve Babadağı Tepeleri Arasından - Zığın Deresi'ne İnen Yamaçlar: Zığın deresinin kuzeyde bulunan üç önemli kolu Karataş, Kazdağı ve Aynalı dereleridir. Karataş tepe ile Babadağı tepe arasındaki saha karaçam ve meşe ormanları ile örtülüdür. Akarsu vadilerinde yer yer eğim kırıklarının da görüldüğü bu alandaki gnays, amfibolit, şist ve mermerden oluşan yapı üzerinde kahverengi orman toprakları gelişmiş durumdadır. Alandaki bitki türleri ve tehlike kategorileri Tablo 4.9'da gösterilmiştir.

Tablo 4.9: Karataş ve Babadağı Tepeleri Arasından - Zığın Deresi'ne inen yamaçlarda bulunan önemli bitki türleri ve tehlike kategorileri (Tümen ve Diğ., 2006)

Tür adı	Teh. Kategorisi	
<i>Thymus cherlerioides</i> var. <i>cherlerioides</i> (Kekik)	EN	-
<i>Saxifraga sancta</i> (Taşkırın)	VU	-
<i>Centaurea athoa</i> (Peygamber çiçeği)	VU	-
<i>Doronicum austriacum</i>	VU	-
<i>Hieracium</i> sp	-	-
<i>Sedum lydium</i> (Dam kuruğu)	LR(lc)	endemik
<i>Muscari bourgaei</i> (Arap sümbülü, Dağ sümbülü, Misk soğanı)	LR(lc)	endemik
<i>Iberis saxatilis</i> (Hünkar beğendi)	EN	-
<i>Allium kurtzianum</i> (Yabani sarımsak)	EN	endemik
<i>Hypericum kazdaghensis</i> (Kantaron)	EN	endemik
<i>Dianthus arpadianus</i> (Yabani karanfil)	DD	-
<i>Dianthus erinaceus</i> var. <i>alpinus</i> (Yabani karanfil)	VU	endemik
<i>Delphinium fissum</i> ssp. <i>anatolicum</i> (Hezaren)	LR(lc)	endemik
<i>Crocus gargaricus</i> (Çiğdem)	LR(lc)	endemik
<i>Acantholimon</i> sp. (Geven, pişik geveni)	-	-
<i>Corydalis integra</i> (Kazgagası, Horozibiği)	-	-
<i>Silene falcata</i> (Nakil, Gıcığıcı, Gıvışgan otu)	-	-

g) Şahin Deresi Kanyonu'na İnen Yamaçlar: Şahin dere vadisinin doğusunda Avcılar köyünden Dereçatı istikametine uzanan yol güzergâhı yaklaşık 500 ile 1000 m.ler arasında yükseltiye sahiptir. Yol güzergâhının batısında kristalize kireçtaşları, doğusunda ise gnays, amfibolit ve şistler görülmektedir. Doğuda Adadağ tepe ve Dereçatı mevkiileri ile batıda kristalize kireçtaşları içerisinde açılmış Şahin Deresi kanyonu arasındaki yamaçlar batı yönüne eğimlidir.

Güneyde kızılçam ormanları ile örtülü olan saha Adadağ tepenin güneyinden itibaren karaçam ormanlarına dönüşür. Tamamen Şahin deresinin su toplama havzasında yer alan bu sahada iki farklı toprak tipi görülmektedir. Ana kayanın kireçtaşı olduğu batı kısımda kırmızı kahverengi Akdeniz toprakları, doğu kısımda ise kahverengi orman toprakları gelişmiş durumdadır. Alandaki bitki türleri ve tehlike kategorileri Tablo 4.10'da gösterilmiştir.

Tablo 4.10: Şahin Deresi Kanyonu'na inen yamaçlarda bulunan önemli bitki türleri ve tehlike kategorileri (Tümen ve Diğ., 2006)

Tür adı	Teh. Kategorisi	
<i>Allium flavum</i> ssp. <i>tauricum</i> (Yabani sarımsak)	-	-
<i>Linum candidum</i> (Zambak)	VU	-
<i>Delphinium fissum</i> ssp. <i>anatolicum</i> (Hazeran)	LR(lc)	-
<i>Satureja pilosa</i> (Limon kekik)	LR(lc)	-
<i>Sideritis athoa</i> (Kedi kuyruğu çayı, Kandil çayı, Dağ çayı)	EN	-

h) Düden Alanı: Düdenalanı 1.250 m. yükseklikte kristalize kireçtaşları üzerinde erime sonucu gelişmiş karstik bir alandır. Düdenalanı'nın kuzeyinde yer alan Düden Tepe doğu-batı yönünde önemli bir su bölümü hattı oluşturmaktadır. Çevresine göre 200-500 m.ler arasında bir nispi çukurluk olan Düdenalanı Şahin derenin önemli kollarından birisi olan Köprü Dere tarafından drene edilmektedir. Eski bir yayla sahası olan Düdenalanı'nda kırmızı kahverengi Akdeniz toprakları üzerindedir. Alandaki bitki türleri ve tehlike kategorileri Tablo 4.11'de gösterilmiştir.

Tablo 4.11: Düden Alanında bulunan önemli bitki türleri ve tehlike kategorileri (Tümen ve Diğ., 2006)

Tür adı	Teh. Kategorisi	
<i>Sideritis athoa</i> (Kedi kuyruğu çayı, Kandil çayı, Dağ çayı)	EN	-
<i>Allium paniculatum</i> ssp. <i>paniculatum</i> (Yabani sarımsak)	-	-
<i>Stachys cretica</i> sssp. <i>smyrnaea</i> (Dağ çayı, Eşek otu, Tüylü çay)	LR(lc)	endemik
<i>Digitalis trojana</i> (Yüksük otu)	VU	endemik
<i>Alchemilla</i> sp. (Aslan pençesi)	-	-

1) **Susuz Tepe ve Yakın Çevresi:** Kazdağı kütlesinin kuzey yamacındaki Susuz Tepe, Ayazma ve Ayı derelerinin su bölümü sahasındaki sırtta bulunmaktadır. 1.414 m. yükseltideki Susuz Tepe kuzeyde Kuru Dere ile güneyde Sulaç Dere arasında çok dik yamaçlara sahiptir. Genç bir karaçam-meşe ormanı ile kaplı olan bu saha, gerek jeolojik yapı ve gerekse toprak özellikleri bakımından Kazdağı üzerindeki diğer alanlara benzerlik göstermektedir. Alandaki bitki türleri ve tehlike kategorileri Tablo 4.12’de gösterilmiştir.

Tablo 4.12: Susuz Tepe ve yakın çevresinde bulunan önemli bitki türleri ve tehlike kategorileri (Tümen ve Diğ., 2006)

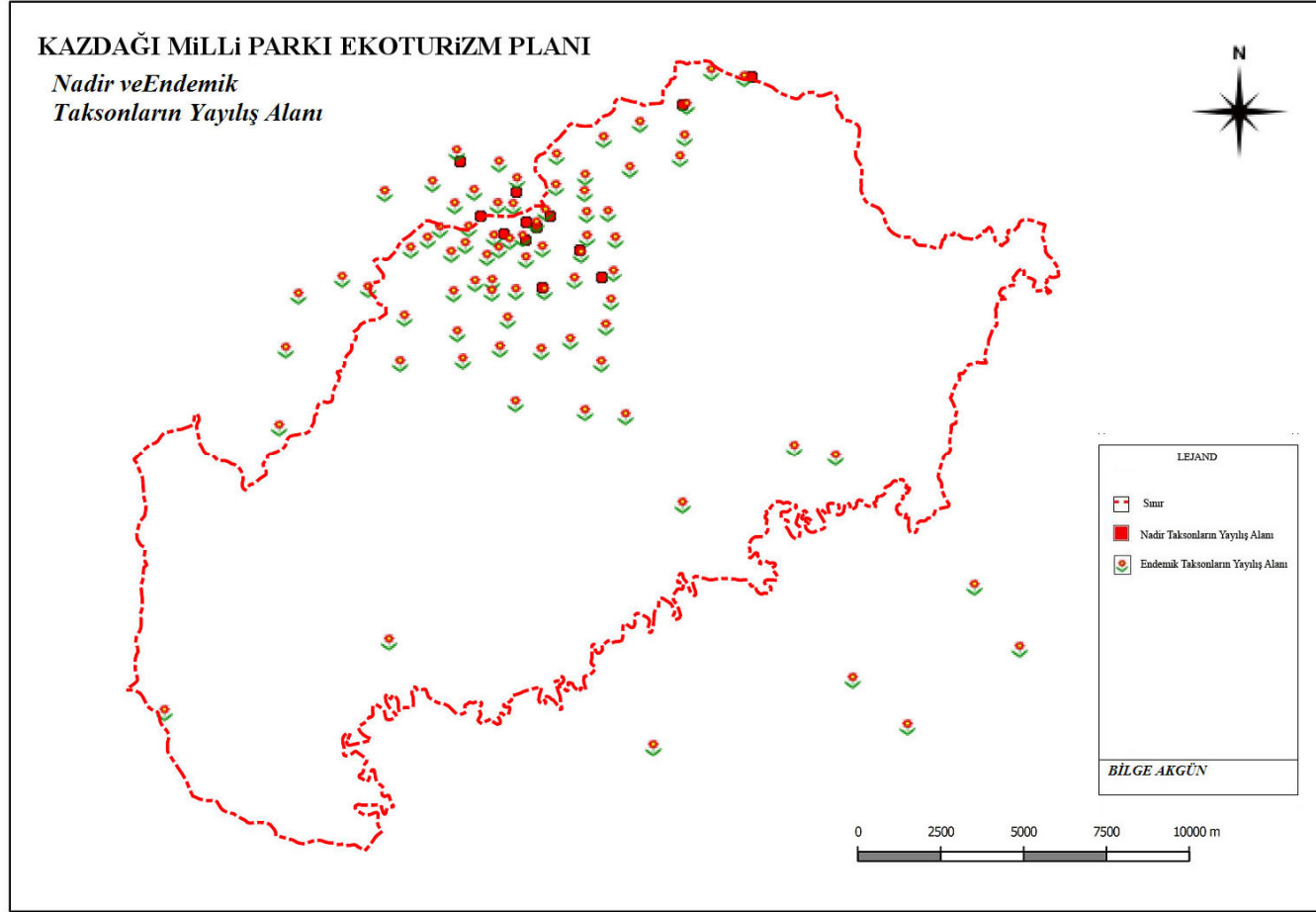
Tür adı	Teh. Kategorisi	
<i>Achillea fraasii</i> ssp. <i>troiana</i> (Civan perçemi, Ayvadana)	CR	endemik
<i>Ferulago macrosciadia</i> (Kişniş, Kurt kulağı)	LR(lc)	endemik
<i>Hesperis balansae</i> (Gece menekşesi)	VU	endemik
<i>Delphinium fissum</i> ssp. <i>anatolicum</i> (Hazeran)	LR(lc)	endemik
<i>Papaver strictum</i> (Haşhaş)	LR(nt)	endemik
<i>Carduus nutans</i> ssp. <i>trojanus</i> (Deve dikeni)	LR(cd)	endemik
<i>Centaurea odyssei</i> (Peygamber çiçeği)	EN	endemik
<i>Stachys cretica</i> ssp. <i>smyrnaea</i> (Dağ çayı, Eşek otu, Tüylü çay)	LR(lc)	endemik
<i>Stachys tmolea</i> (Dağ çayı, Eşek otu, Tüylü çay)	LR(lc)	endemik
<i>Iris kerneriana</i> (Süsen)	LR(lc)	endemik
<i>Dianthus erinaceus</i> var. <i>alpinus</i> (Yabani karanfil, Hüsniyusuf)	VU	endemik
<i>Iberis saxatilis</i> (Hünkar beğendi)	EN	-
<i>Aethionema saxatile</i>	-	-
<i>Paeonia mascula</i> ssp. <i>arietina</i> (Şakayık, Ayı güllü, Eşek güllü)	-	-
<i>Acantholimon</i> sp. (Geven, pişik geveni)	-	-
<i>Abies nordmanniana</i> ssp. <i>equi-trojani</i> (Kazdağı göknarı)	LR(nt)	endemik

Kazdağı endemik ve nadir bitki yönünden zengin bir önemli bitki alanıdır. Kazdağı’nda yaklaşık 800 takson ve 32’si bu dağa özgü olmak üzere en az 78’i ülke çapında nadir bitki yer almaktadır. Alan içinde bulunan ve Kazdağına özgü olan taksonlar aşağıda sıralanmıştır:

- *Abies nordmanniana* (Steven) Spach ssp. *equi-trojani* (Asch. & Sint. ex Boiss.) Coode & Cullen
- *Eryssimum idae* Polatschek
- *Hesperis balansae* Fourn. ssp. *mytilensis* Dvorak
- *Hesperis theophrasti* Borbas ssp. *sintenesii* Dvorak
- *Papaver somniferum* L. var. *pullatum* M.A. Veselonkysa
- *Linum boissieri* Asch. & Sint. ex Boiss
- *Hypericum kazdaghensis* Gemici & Leblebici

- *Silene balanthoides* Quezel, Contandriopoulos & Pamukçuoğlu
- *Acer hyrcanum* Fisch. & C.A. Mey. ssp. *keckianum* (Pax) Yalt.
- *Astragalus idae* Sirj.
- *Peucedanum arenarium* Waldst. & Kit ssp. *urbanii* (Freyn & Sint. ex Watff) Chamb.
- *Ferulago idae* Özhatay & Akalın
- *Ferulago trojanus* Akalın & Pimenov
- *Achillea fraasii* Schultz ssp. *troiana* Asch. & Heimerl
- *Cirsium steirolepis* Petrak
- *Carduus nutans* L. ssp. *trojanus* P.H. Davis
- *Centaurea odyssei* Wagenitz
- *Hieracium. idae* (Zahn) Sell & West
- *Hieracium phaeochristum* Zahn
- *Hieracium scamandris* Zahn
- *Hieracium marmaricola* Sell & West
- *Jasione idae* Stoj.
- *Verbascum scamandri* Murb.
- *Digitalis trojana* Ivan
- *Sideritis trojana* Bornm.
- *Thymus pulvinatus* Celak
- *Thymus cherlerioides* Vis. ssp. *cherlerioides*
- *Armeria trojana* Bokhari & Quezel
- *Asperula sintenesii* Asch. & Bornm.
- *Galium trojanum* Ehrend.
- *Allium kurtzianum* (Asch. & Sint. ex) Kollmann
- *Rhamnus rhodopeus* Velen ssp. *anatolicus* (Grub.) Browicz & Zeilinski

Çalışma kapsamında yukarıda tablo halinde verilen endemik türlerin Ulusal Park içindeki yayılış alanları Şekil 4.10’da gösterilmiştir.

Şekil 4.10: Nadir ve endemik bitki taksonlarının yayılış haritası

4.4.5. Alanın Fauna Özellikleri

Mitolojide “Canavarlar Anası İda” olarak adlandırılan Kazdağı, fauna açısından önemli türlere ev sahipliği yapmaktadır.

Alanda gözlemlenen memeli hayvan türleri arasında karaca (*Capreolus capreolus*) ve yaban domuzu (*Sus scrofa*), ayı (*Ursus arctos*), sırtlan (*Hyaena hyaena*), yaban kedisi (*Felis sylvestris*), vaşak (*Lynx lynx*), karakulak (*Felis caracal*), kurt (*Canis lupus*), çakal (*Canis aureus*), tilki (*Vulpes vulpes*), porsuk (*Meles meles*), kaya sansarı (*Martes foina*), ağaç sansarı (*Martes martes*), gelincik (*Mustela nivalis*), tavşan (*Lepus europeus*), sincap (*Sciurus vulgaris*), yediuyuklar (*Glis glis*), Kirpi (*Hystrix indica*), küçük nal burunlu yarasa (*Rhinolopus hipposideros*), fare kulaklı yarasa (*Myotis myotis*), erken uçan yarasa (*Nyctalus noctula*), cüce yarasa (*Pipistrellus pipistrellus*), meşe faresi (*Elyomys quercinus*), orman faresi (*Dryomys nitedula*), fındık faresi (*Muscardinus avellarianus*), cüce fare (*Mycromis minutus*) bulunmaktadır (Anon., 1995, sf 70).

Ayrıca 82 kuş türünün de bu bölgede yaşadığı tespit edilmiştir. Gri balıkçıl (*Ardea cinerea*), atmaca (*Accipiter nisus*), şahin (*Buteo buteo*), kartal (*Haliaetus sp.*), sakallı akbaba (*Gypaetus barbatus*), mısır akbabası (*Neophron percnopterus*), esmer akbaba (*Aegyptius monachus*), akbaba (*Gypus fulvus*), doğan (*Falco peregrinus*), mordoğan (*Falco eleonora*), delice doğan (*Falco subbbuteo*), güvercin doğanı (*Falco columbarius*), kızılca doğan (*Falco vespertinus*) ve ağaçkakan (*Dendrocopos major*) bölgede yaşayan türler arasında yer almaktadır (Oktay ve Kelkit, 2006).

Bunların yanında alanda 5 familyaya dahil 10 tür tatlı su balığı olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca 21 amfibi ve 100 sürüngen yaşamaktadır (Arı ve Soykan, 2005).

4.5. KAZDAĞI ULUSAL PARKI'NIN KÜLTÜREL ÖZELLİKLERİ

Kazdağı Ulusal Parkı'nın içinde ve yakın çevresinde bulunan doğal, kültürel ve arkeolojik kaynak değerleri bu bölüm altında incelenmiştir. Alanda bulunan doğal ve kültürel kaynak değerleri Şekil 4.11'de gösterilmiştir.

4.5.1. Alan ve Yakın Çevresinin Tarihsel Gelişimi

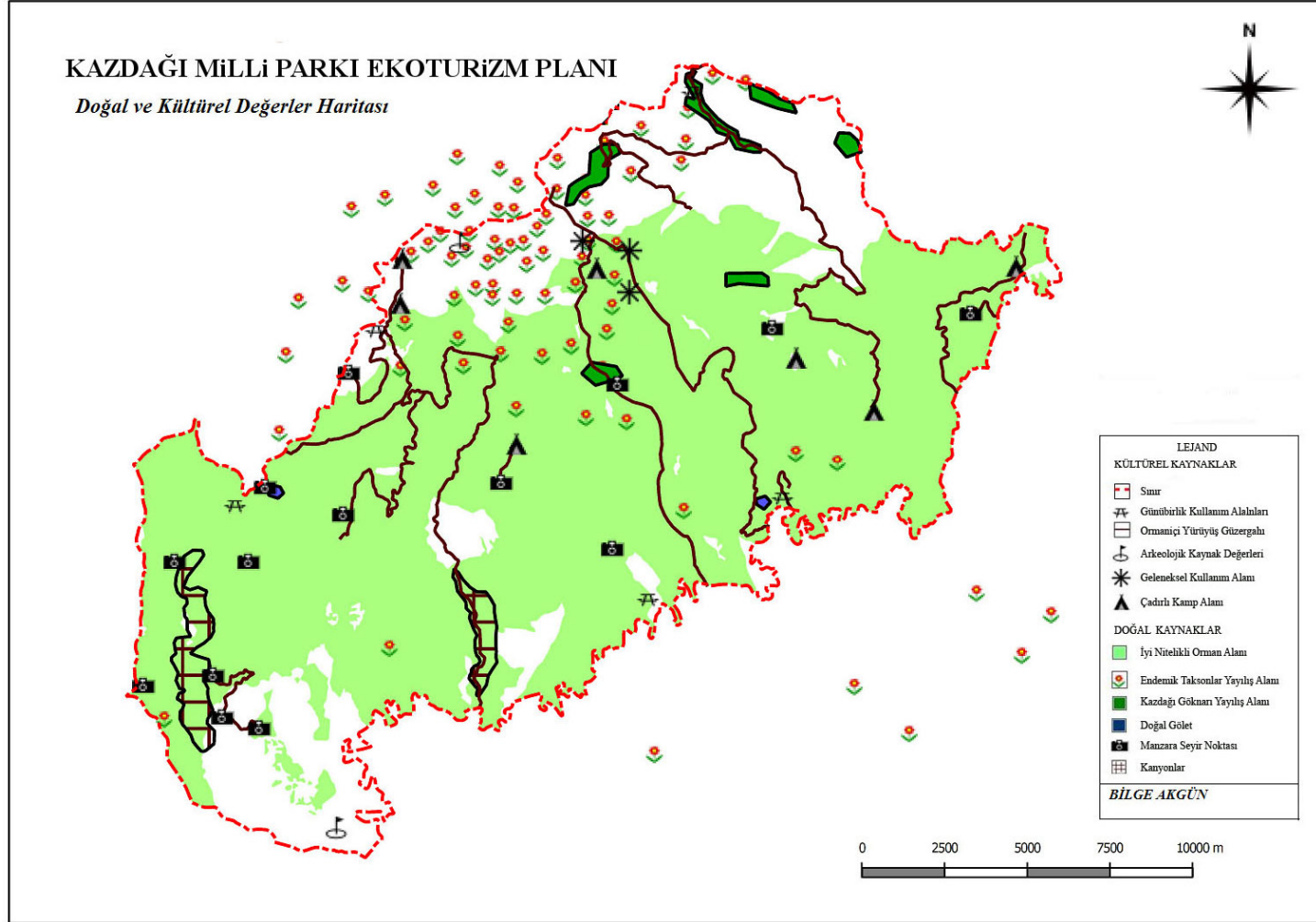
Kazdağı ve yakın çevresi yaklaşık olarak 5000 yıldır insanoğlu tarafından iskan edilmektedir. Bu tarihten önce de Edremit Körfezi kıyılarında ticari amaçlı bazı koloniler kurulmuştur. Altınoluk'un hemen doğusundaki Antandros antik kentinin M.Ö. 7. yy'da Pergoslar tarafından kurulduğu bilinmektedir. Bölge M.Ö 6. yy'dan itibaren Lidyalıların, ardından Perslerin kontrolüne geçmiştir (Arı ve Soykan, 2005).

Söz konusu bölgenin Türkleşme süreci Fatih Sultan Mehmet dönemine denk gelmektedir. Bu dönemde bölgeye Tahtacı Türkmenleri yerleştirilmiştir. Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'un fethi için gerekli olan gemilerin yapımında kendilerinden faydalanmak gayesiyle Adana civarından getirdiği bu Türkmen aşiretine kerestecilikten anladıkları için "Tahtacı" dendiği kabul görmektedir (Arı, 2006). Daha sonra ise Ahmet Vefik Paşa'nın da bu bölgeye Türkmenleri yerleştirdiği ve bilhassa Kazdağı eteklerindeki köylerin bu göçlerden sonra oluştuğu bilinmektedir (Duymaz, 2001).

Alanın yakın çevresinde önemli tarihi ve arkeolojik alanlar bulunmaktadır. Truva Tarihi Ulusal Parkı, Aleksandreia Troas, Apollon Smintheion, Assos, Antandros, Adramytteion, ve Pergamon bu tarihi ve arkeolojik şehirlere bazılarınıdır (Azatoğlu ve Azatoğlu, 2005).

4.5.2. Alan ve Yakın Çevresinin Yunan Mitolojisindeki Yeri

Kazdağı mitolojik açıdan büyük önem taşımaktadır. Dağ, mitolojide "İda" olarak adlandırılmaktadır. Luvi dilinde İda "orman, ağaç, tahta, odun" anlamına gelmektedir (Kahyaoğlu, 2003). Yunan dilinde ise "ide-düşünce" ile özleştigi varsayılmaktadır. Diğer yandan İda-İdaia adının Kybele'nin bir sıfatı olduğuna da inanılmaktadır. Edremit körfezinin bir adının da İDAİON olması bu görüşü desteklemektedir (Azatoğlu ve Azatoğlu, 2002).

Şekil 4.11: Alanın doğal ve kültürel değerler haritası

Özellikle Homeros'un İlyada adlı destanında İda adı çok geçmektedir ve daima "hayvanların anası" ya da "kaynağı bol İda" olarak tanımlanmaktadır (Azatoğlu ve Azatoğlu, 2002).

Yunan mitolojisinde adı İda olan Kazdağı'nın ilk güzellik yarışmasının yapıldığı yer olduğuna inanılmaktadır. Ayrıca Troya Kralı'nın oğlu Paris'in çobanlık yaptığı, Afrodit'in aşk ve güzellik tanrıçası seçildiği ve Troya savaşlarının yaşandığı yer olduğuna inanılan Kazdağı mitolojik açılarından da oldukça büyük bir öneme sahiptir.

4.5.3. Alan ve Yakın Çevresinin Kültürel Yapısı

Kazdağı Ulusal Parkı içinde yerleşim alanı bulunmamaktadır. Alan çevresinde Edremit İlçe sınırlarına giren 9 köy bulunmaktadır. Kazdağı'nın güney eteklerinde yer alan bu köylerde iki belirgin kültürel grup yaşamaktadır. Bunlardan birincisi Anadolu'nun Türkleşmesinden sonra gelip bu bölgeye yerleşmiş olan ve günümüzde Yörük olarak bilinen grup, diğeri de Fatih Sultan Mehmet'in Toroslardan getirterek, İstanbul'un alınışında kullanılan kalasları kesip hazırladığı kabul edilen ve Tahtacı Türkmenleri olarak bilinen Alevi gruptur (Arı, 2006). Bu grupların kültürel özellikleri aşağıda kısaca açıklanmıştır.

4.5.3.1. Kazdağı Ulusal Parkı'nın Yakın Çevresinde Yaşayan Tahtacı Türkmenleri ve Kültürel Özellikleri

Alevi-Türkmen zümrelerinden birisi olan Tahtacılar, geçimlerini ağaç kesip dilmek, kiriş ve tahta biçmekle sağladıkları için Anadolu'da genellikle ormanlık alanlarda, orman işçiliğinin yapılabildiği bölgelerde yaşamlarını sürdürmüştür. Günümüzde Tahtacıların göçebe hayatından yerleşik düzene geçerek bir kısmının toprağa bağlandığı bir kısmının da kendilerine daha farklı geçim kaynakları sağladığı görülmektedir. Türkçede "ağaç kesen, tahta biçen ve kereste işleriyle uğraşan kimse" anlamına gelen Tahtacı ve bir meslek adı olan tahtacılık, zamanla kendilerine özgü bir mezhep inanişinin varlığına inanan bu topluluğu ifade eder duruma gelmiştir (Çıblak, 2005). Tahtacılar, Alevi bir cemaat ve Türkmen bir topluluk olmaları niteliğiyle ya da hem dini, hem de etnik özellikleriyle dikkati çekmiştir.

Kazdağı Ulusal Parkı'nın yakın çevresinde Tahtacı Türkmenleri Tahtakuşlar, Kavlaklar, Arıtaşı, ve Mehmetalanı yerleşmeleri ile Avcılara bağlı Kızılçukur ve Güre'ye bağlı Yassıçalı mahallelerinde yaşamaktadır (Arı ve Soykan, 2005).

Tahtacı Türkmenlerin inanışlarında cemevleri önemli bir yere sahiptir. Dini törenlerin yapıldığı semahların dönüldüğü cemevleri farklı kutlama ve törenlere ev sahipliği yapmaktadır. Kazdağı civarındaki Türkmen köylerinde cemevi bulunmamaktadır.

Tahtacı Türkmenlerin geleneklerinde bazı farklı özellikler ön plana çıkmaktadır. Ölüye ve mezarlara bakış açıları ilgi çekicidir. Türkmenlerin mezarlıklarına bakıldığında ilk dikkati çeken hususlardan birisi mezarların yanlarındaki ocaklar olmaktadır. Bu ocaklar mezarların baş tarafının bittiği yerde ziyaret sırasında kahve pişirmek için kullanılmaktadır (Duymaz ve Şahin, 2008). Düğünlerinde ise düğün evine "*Alemir*" adını verdikleri kırmızı, sarı, yeşil, turuncu, mavi, beyaz renklerden oluşan bir bayrak asılmakta ve asılan bu "*Alemir*" adındaki bayrağın en üstüne bir ayna konulmaktadır. Bir yansıma olarak, evlenen kişilerin ayna gibi açık ve net olacağına inanılmaktadır (Gül, 1998).

Ölüm ile ilgili gelenekleri yanında doğum ile gelenekleri de farklılıklar göstermektedir. Doğumdan sonra yapılan "Altı aylık kınası", doğrudan kız çocuğuna yönelik bir gelenektir (Aksüt, 2009).

Yerleşik düzene geç geçmeleri, sürekli konar-göçer olmaları, bir yerleşim yerinde uzun süre kalıp, başkalarından etkilenme fırsatlarının olmaması gibi çeşitli nedenlerle Tahtacılar da gelişmiş bir mutfak kültürü bulunmamaktadır. Ancak mutfak kültürleri içinde Dağ erikli turşu, Keşkek ve Topalak gibi farklı yemekler bulunmaktadır. Özellikle Keşkek kutsanan, gelenekselleşmiş bir yemektir. Mutlaka düğün, bayram gibi özel günlerde herkesle paylaşılarak toplu yenen bir yemek özelliği taşımaktadır (Aksüt, 2009).

Öte yandan, Tahtacı Türkmenlerin eğlencelerinde de farklılıklar görülmektedir. Özellikle kutlamalarda yapılan semah törenleri kültürel açıdan büyük önem taşımaktadır. Tahtacı Türkmenlerde dört türlü semah vardır. İçeri (Erkân) Semahı, Cem'de oynanmaktadır. Gençler (Bekârlar) Semahı ise eğlence için yapılmaktadır. Her

yerde sergilenebilmektedir. Baldırı Çıplaklar Semahı da eğlence içindir. Gösteri Semahı ise sahnelerde yapılacak gösteriler içindir. Esası bozulmama kaydıyla özel olarak düzenlenmektedir (Asan, 1998).

Tahtacı Türkmenleri çeşitli bayramlar kutlamaktadırlar. Aşure bayramı, muharrem ayının 12. günü yapılan bayramdır. Bu bayramda ve daha sonraki günlerde her evde mutlaka aşure pişirilmektedir. Cılbak⁴ Bayramı, 15-30 Ağustos tarihleri arasında yapılan bayramdır. Kazdağının zirvesinde bulunan sarıkız ve cılbak yatırları için kurban kesilmektedir. Kazdağına bu bayram amacıyla ağırlıklı olarak Tahtakuşlar, Kavlaklar ve Yassıçalı köylüleri çıkmaktadır (Kahyaoğlu, 2008). Tahtacı Türkmenlerinde; Nevruz Bayramı eski Mart'ın dokuzudur ve Sultan Nevruz olarak adlandırılmaktadır. Nevruz; ölülerin yedirilip içirildiği gün olarak kabul edilmektedir. Mezar ziyaretlerine giden Tahtacılar özellikle ölülerinin sevdiği yiyecekleri dağıtmaktadırlar (Şengül, 2005). Diğer yandan Hıdrellez bayramı 6-7 Mayıs'ta kutlanmaktadır. Genellikle mezarlık ziyareti yapılmaktadır. Mezarlıktaki uzun dede yatırına mumlar yakılıp, mezarların başında oturulup, yemekler yenilmektedir ve adaklar dağıtılmaktadır.

Bu bayramların yanında Kurban bayramında 2 gün süre ile kurban kesilerek kutlanmaktadır. Bişi Bayramı olarak adlandırılan Şeker Bayramında bir gün süre ile Pişi denilen kızarmış hamurlar dağıtılmaktadır, Ancak bu bayram öncesi oruç tutulmamaktadır (Kahyaoğlu, 2008).

4.5.3.2. Kazdağı Ulusal Parkı'nın Yakın Çevresinde Yaşayan Yörükler ve Kültürel Özellikleri

Kazdağı yakın çevresinde bulunan Avcılar, Çamlıbel, Kızılkçili, Beyoba ve Pınarbaşı yerleşmelerinde Yörükler oturmaktadır. Genel olarak bu köylerde yaşayan halk Sünni inanış özellikleri göstermektedir Ulusal Park yakınında yaşayan yörük grupların yaşadığı yerleşmelerde de günlük yaşam yine dağ ile iç içe geçmektedir. (Arı ve Soykan, 2005).

Küçükbaş hayvancılık, özellikle de keçi beslemek Yörükler açısından geleneksel bir etkinliktir. Eski dönemlerde Yörükler için bir gelenek olan yayla kültürü kapsamında

⁴ dağa ziyarete ya da hayır ve adak yapmaya gitmeyi Cılbaka gitmek olarak adlandırılmaktadır. Ayrıca Sarıkız'ın babasına Fakir (çıplak) Babası denmesinden kaynaklandığına inanılmaktadır (Soydan, 2009)

yörük köylerinde oturanlar yazın sürüleri ile beraber Kazdağı eteklerindeki Yayla, Tozlu, Gölcük ve Bey Pınarı gibi yaylaları ziyaret etmekte idiler. Bu mevsimsel hareketliliğin yok olmaya başladığı 20. yy'ın ikinci yarısından itibaren, sadece sürü çobanları sürüleriyle beraber dağı kullanmaya başlamışlar ve 1980'lere gelindiğinde yaylacılık faaliyetleri tamamen ortadan kalkmıştır.

Yörükler de dağı birçok bakımdan Türkmenlere benzer şekilde kullanmaktadır. Zaten yüzyıllardır yan yana yaşayan bu gruplar, her ne kadar belirgin şekilde bir birlerinden ayrılırlar da kaynak kullanma stratejileri bakımından belli ölçüde benzerlik göstermektedirler. Yörükler farklı olarak "ot toplama" kültürü anlamında dağ ile daha iç içe bir yaşam sürdürmektedir (Arı ve Soykan, 2005).

Yörükler arasında; Nevruz ile birlikte, kışın bittiği ve bahar mevsiminin başladığı kabul edilmektedir. Köy ve yaylalarda 22 Mart'ta, şehirlerde ise Nevruz günü pazara rastlamazsa, bu tarihi takip eden Pazar günü kutlanmaktadır. Köy halkı 22 Mart sabahı yaylalara doğru yola çıkmaktadırlar. Daha önceden "davar evleri"ne yerleşmiş olanlar köylerden gelen akraba ve komsularına ev sahipliği yapmaktadırlar. Bu günde kesilen kurbanlar hep birlikte yenilmekte ve dualar edilmektedir. Genel olarak Kazdağı çevresindeki Yörük köylerinde cami bulunmakta ve ibadetler burada gerçekleştirilmektedir.

4.5.4. Alan ve Yakın Çevresi ile İlgili Efsaneler ve İnanışlar

Günümüzde Kaz Dağının kutsal alan olarak kabul görmesinin en önemli nedenlerinden birisi Sarıkız efsanesidir. Sarıkız Tepesi ve etrafındaki diğer kutsal tepeler görüldüğünde bu bölge ile ilgili inanışların ve uygulamaların dağ kültü inancı ile çok yakın bir ilişki içinde olduğu anlaşılmaktadır (Duymaz ve Şahin, 2008).

Bölgede anlatılan birçok sarıkız efsanesi bulunmaktadır. Ancak çalışma alanı ile ilgili olan efsane, Kazdağı'nın zirvesi Karataş'a yakın bir mevkide 1.765 metre yükseklikte Sarıkız tepesinde ölen Sarıkız ile ilgilidir. Akçay'ın Güre köyünde tespit edilen rivayette hikâye "Sarıkız babası ile Edremit'in Güre köyüne yerleşir. Daha sonra Kavurmacılar köyüne yerleşen baba kız kışları Kavurmacılar da yazları da Kaz Dağında geçirirler. Babası Sarıkız'a vakit geçirmesi için kaz alır. Sarıkız vaktinin büyük bir

çoğunluğunu kazları ile geçirir. Hacca gitmeye niyetlenen Sarıkız'ın babası kızını Güre köyünde bir imam ailesine emanet eder. Sarıkız babasının Hacda olduğu zaman zarfında, köyün delikanlıları tarafından gelen evlenme tekliflerini reddeder. Bunu gurur meselesi yapan delikanlılar Sarıkız'ın dedikodusunu yapar ve iftira atarlar. Hacdan dönen baba kızıyla ilgili iftiralara üzülmür ve kızını öldürmeye karar verir. Baba ile Sarıkız şimdiki Sarıkız tepesine çıkarlar. Namaz kıldığı için abdest almak isteyen baba, kızından su ister. Sarıkız'ın getirdiği suyun tuzlu olduğunu anlayınca suyu nereden getirdiğini sorar. Sarıkız da denizden cevabını verir. Kolunu uzatıp Edremit körfezinden babasına su getiren Sarıkız'ın sırrı açığa çıkar. Babası kızının bu halini farkeder etmez, kızının ortadan kaybolduğunu görür. Sarıkız'ın mezarı kaybolduğu yerde taşlarla çevrilidir. Üzgün ve pişman olan babası da dönmeye hazırlanırken diğer bir tepe üzerinde ölür” şeklinde anlatılmaktadır (Turan, 2002).

Yukarıda anlatılan Sarıkız efsanesi ve benzerlerinin etkisiyle Kazdağı'nın zirvesinde kutsal olarak kabul edilen bazı yerler bulunmaktadır. Sarıkız'ın defnedildiği kabir olarak rivayet edilen tepesiğe “Sarıkız Tepesi”, babasının kabrinin bulunduğu yere ise “Babatepe” (Babadağı) adı verilmektedir. Ayrıca Zeus'un Truva Savaşlarını yönettiği yer olarak rivayet edilen “Karataş Tepesi” (Gargaros) ve “İkrar Tepesi” gibi başka kutsal tepeler ve Sarıkız'ın kaz güderken kazlar uçmasını diye inşa ettiği “Kaz Avlusu” ve kazlarını suladığı rivayet edilen “Çatalçimi” gibi saygı duyulan mekânlar da mevcuttur (Duymaz ve Şahin, 2008).

Sarıkız etkinlikleri Kazdağı Ulusal Parkı'nın tepe düzlüklerinden olan Kartal Çimen ile Sarıkız Tepe arasındaki alanda yapılmaktadır. Alevi nüfus Kartal Çimen'de, Yörük nüfus ise Bokluca mevkiinde konaklamaktadır (Arı, 2006).

Kazdağı Ulusal Parkı içinde yer alan Sarıkız Tepesinde ve düzlüğünde her sene 16 Ağustostan itibaren Sarıkız hayrı yapılmaktadır. Sarıkız hayrı yapılmadığı takdirde felakete uğranacağına inanılmaktadır. Diğer yandan Kazdağındaki Sarıkız törenlerine gidemeyenler de buldukları mekânlarda “Sarıkız kurbanını” törelerine uygun bir şekilde yerine getirmektedirler (Turan, 2002).

4.5.5. Kazdağı Ulusal Parkı Yakın Çevresinde Ekoturizm Potansiyeli

Kazdağı Ulusal Parkı sahip olduğu doğal güzellikler ve kültürel zenginlikler ile önemli bir turizm çekim merkezi durumundadır. Ayrıca alanın yakın çevresinde birçok tarihi ve doğal kaynaklar değerleri bulunmaktadır. Kazdağı yakın çevresinde bulunan doğal ve kültürel alanlar aşağıda kısaca açıklanmıştır.

4.5.5.1 Alanın Yakın Çevresinde Bulunan Tarihi, Arkeolojik ve Kültürel Değere Sahip Turizm Alanları

Kazdağı Ulusal Parkı hem konumu hem de sahip olduğu arazi yapısı nedeniyle tarih boyunca farklı medeniyetlere ev sahipliği yapmıştır. Özellikle kentlerin korunması açısından sağladığı imkânlar, alanın yakın çevresinde bulunan birçok tarihi izin ve arkeolojik değerlerin günümüze ulaşmasında büyük rol oynamıştır.

Alanın yakın çevresinde yer alan Troya Tarihi Ulusal Parkı, Çanakkale ili Ezine İlçesi sınırları içinde bulunmaktadır. Troya Tarihi Ulusal Parkı hem yerli hem de yabancı turistler tarafından yoğun şekilde ziyaret edilmektedir. Ulusal Parkın ana kaynak değerini, Troya'lular ile Aka'ların 10 yıl süren harplerindeki kahraman savaşçıların efsanevi hikayeleri ile asırlar boyunca uluslararası bir üne sahip olan ve ozan Homeros'un epik İliada ve Odysea ile ölümsüzleşen Troya kenti oluşturmaktadır (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2009). Antik kenti kapsayan 13.350 ha. lık alan 1996 yılında Ulusal Park olarak ilan edilmiştir. Alan 1988 yılında UNESCO tarafından "Dünya Kültür Miras Listesi"ne alınmıştır (Korfmann, 2004).

Bunun dışında Troya'ya yakın olan bir diğer antik kent Alexandria Troas, Çanakkale İli Ezine İlçesinin Geyikli bucağına bağlı Dalyan Köyü sınırları içerisinde bulunmaktadır. Roma imparatorluğunun Anadolu'da koloni statüsü verdiği birkaç şehirden biri olan Aleksandria Troas, arkeolojik kalıntıları ile bölge açısından önemli bir kültür ve turizm potansiyeline sahip alan özelliğini taşımaktadır. Antik kentin önemli kaynak değerleri arasında Agora alanı ile şehrin en önemli yapılarından birini oluşturan Herodes Attikus Hamamı yer almaktadır. Herodes Atticus Hamamı, kentin ayakta duran en büyük yapısıdır. Cephesi 100 m. uzunluğunda olan yapı Anadolu'da bugüne dek bilinen en büyük hamam kalıntısıdır (Öztürk, 2008).

Çalışma alanına yakınlığı ile dikkat çeken ve sahip olduğu arkeolojik kaynaklar ile eski dönemlere ışık tutan bir diğer antik kentte Antandros'tur. Antandros Antik Kenti, Balıkesir İli, Edremit İlçesine bağlı Altınoluk Beldesi'nin sınırları içinde yer almaktadır. Kent, Edremit Körfezi'nin kuzeyinde, Kaz Dağlarının güney eteklerinde, Altınoluk Beldesinin 2.5 km. doğusunda, denize dik inen 215 m. rakımlı Kaletaşı Tepesi'nin zirve ve batı yamaçlarına konumlanmıştır. Çanakkale-Edremit karayolu, Antandros Antik Kentinin üzerinden geçmektedir. Kazdağının güney eteklerinde yer alan Antandros, Troas bölgesi kentlerinden birisidir. Troas bölgesinin güneydoğu sınırını oluşturan konumundan dolayı, zaman zaman bir Mysia kenti olarak da nitelendirilmektedir. Antik kaynaklardan günümüze ulaşan Aeneas kitabında, Antandros'da elde edilen ve gemi yapımında kullanılan kerestenin şöhretinin Troia Savaşı'na kadar gittiği belirtilmektedir. Kazdağı'ndan elde edilen bu keresteler nedeniyle antik çağda Antandros önemi bir tersane görevi görmüştür. Antik kentin M.Ö. 8 yy. da kurulduğu tahmin edilmektedir (Antandros, 2009).

Bunlardan başka, alanın yakın çevresinde bulunan bir diğer antik kent ise Assos'tur. Assos Çanakkale İli Ayvacık İlçesi sınırları içinde bulunmaktadır. Günümüzde Behramkale olarak da adlandırılmaktadır. Antik kent tarih boyunca önemli bir liman işlevi görmüş ve 1950'li yıllara kadar sanayi maddesi olan "Meşe Palamudu"nun ihraç edildiği bir liman kenti olmuştur (Azatoğlu ve Azatoğlu, 2005). Kenti çevreleyen surların M.Ö. 4 yy.larda yapıldığı tahmin edilmektedir. Antik kentin önemli kaynak değerleri arasında akropol (tapınak), Hüdevendigar Camii, surlar ve nekropol (mezarlık), tiyatro, gymnasium, agora (çarşı), meclis binası ve bizans kilisesi bulunmaktadır.

Bu arkeolojik ve tarihi alanların yanında çalışma alanının yakınında Edremit İlçe sınırları içinde önemli müzeler bulunmaktadır. Bunlardan biri, Tahtakuşlar Etnografya Müzesidir. Tahtakuşlar Köyünde bulunan ve 1991 yılında açılan müze, Türkiye'de ilk kez bir köyde kurulan sanat galerisi özelliğini yanında Türkiye'nin ilk Özel Etnografya Müzesi olma özelliğini de taşımaktadır (Çevre ve Orman Bakanlığı, 2007b). Müzenin içinde sergi salonu, kütüphane, deniz yaşamı koleksiyonu, Selim Turan Sanat Galerisi bölümleri bulunmaktadır (Azatoğlu ve Azatoğlu, 2005). Ayrıca müzeye 1994 yılında UNESCO tarafından destek ödülü verilmiştir.

Diğer önemli bir müze de Sıdika Erke Etnografya Müzesidir. Müze, Edremit İlçesinde Edremit Belediyesi tarafından kurulmuştur. Müzede Kuvâ-yi Milliye odası, geleneksel Türk ev odaları, el yapımı eserler ve eski silahlar sergilenmektedir. Yine Kazdağı Ulusal Parkı yakınında bulunan Çamlıbel köyünde köy muhtarının girişimi ile kurulmuş bir müze bulunmaktadır. Burada çeşitli tarihi belgeler ile arkeolojik eserler sergilenmektedir.

Öte yandan, Kazdağı Ulusal Parkı'nın yakın çevresinde tarihi değerlerin korunmasına yönelik girişimlerin yanında doğal özelliklerin korunması açısından da bazı adımlar atılmıştır. Kazdağı Ulusal Parkının yakın çevresinde bulunan ve Çanakkale İli Ayvacık İlçesi Küçükkuyu Beldesi içinde bulunan Adatepe Köyü Türkiye'nin ilk kentsel sit alanı olma özelliğini taşımaktadır. Alan 1992 yılında 1.Derece Arkeolojik Sit olarak ilan edilmiştir. Köydeki taş binaların mimari özellikleri dikkat çekicidir. Evler Osmanlı Mimarisi özelliklerini taşımakta olup; kesme taştan, alaturka kiremitli, kırma çatılı ve iki katlı olarak yapılmışlardır.

Ayrıca köy girişinde bulunan Zeus Atarı arkeolojik açıdan önem taşımaktadır. Ayvacık İlçesi, Küçükkuyu Beldesine bağlı Adatepe Köyünün üst tarafında bulunan, ön tarafı diklemesine uçurum olan mağara, Zeus'un mağarası olarak bilinmektedir. Oda büyüklüğünde olup, eski taş duvarlarla örülmüş olan mağarada bir kaynak suyu bulunmaktadır (Çevre ve Orman Bakanlığı, 2007b).

Adatepe Köyü gibi sahip olduğu mimari özellikleri ile dikkat çekici önemli bir alan da Yeşilyurt Köyüdür. Köyün meydanında bulunan cami mimarisi ile ilgi çekicidir. Ayrıca köydeki mimarisi korunan evler butik otel olarak işletilmektedir.

4.5.5.2. Alanın Yakın Çevresinde Bulunan Doğal Kaynak Değerine Sahip Turizm Alanları

Kazdağı Ulusal Parkı'nın yakın çevresinde sahip olduğu doğal kaynak değerleri nedeniyle koruma altında olan bir adet ulusal park ile bir adet tabiat parkı bulunmaktadır.

Çalışma alanının yakında bulunan Kuşçenneti Ulusal Parkı Balıkesir İli, Bandırma İlçesi sınırları içindedir. 1959 yılında Ulusal Park edilen alan toplam 24.047 ha'dır. Kuşçenneti Ulusal Parkı yaklaşık 260'ı aşkın kuş türünün barınma, üreme, göç sırasında konaklama ve kuluçkaya yatma amaçlı doğal ortamını oluşturmaktadır. Milletlerarası düzeyde önem taşıyan Sahip olduğu kuş zenginliği ve başarılı koruma uygulaması nedeniyle Ulusal Park, biyolojik çeşitlilik, yabanıl yaşamın ve dengenin korunması ve sürdürülebilirliğine örnek oluşturması nedeniyle 1975 yılında Avrupa Konseyi'nce A sınıfı Avrupa Diploması verilmiştir. 2001 yılında askıya alınan diploma 2004 yılında tekrar verilmiştir (Çevre ve Orman Bakanlığı, 2009, Akesen, 2005).

Alan yakınında bulunan diğer bir korunan alan Balıkesir İli Ayvalık İlçesi sınırları içinde bulunan Ayvalık Adaları Tabiat Parkı'dır. Sınırı içinde yer alan 20 ada, 1 yarımada ve kıyı, deniz ve bitki örtüsünden oluşan görsel zenginlik ile tarihsel doğa kalıntıları nedeniyle 17.950 ha. alan 1995 yılında doğa koruma parkı olarak ilan edilmiştir (Kuvan, 1997). Ayrıca doğa parkının alanı 1989 yılında 1. derece "sit alanı" olarak belirlenmiştir. Alan içinde ve yakın çevresinde yer alan çeşitli doğal rekreasyon alanları ve sualtı zenginliği bölgeye ilgiyi arttıran önemli kaynak özellikleridir (Akesen, 2005).

4.6. KAZDAĞI ULUSAL PARKI'NDA ARAZİ KULLANIMI

Kazdağı Ulusal Parkı'nın alanı ulusal park ilan edilmeden önce verimli orman istihsal alanı olarak kullanılmıştır. Ayrıca alan içinde yaylacılık ve otlatma faaliyetleri de gerçekleştirilmiştir. Alanın sahip olduğu yoğun orman dokusu, zengin bitki çeşitliliği, bol su kaynakları ve kolay ulaşılabilirlik özelliğinin etkisi ile yakın çevre yerleşim alanları tarafından farklı amaçlarla yıllarca kullanılmıştır. Alanın ulusal park olarak ayrılmasından sonra, orman istihsalı durdurulmuş ve halk tarafından alanda gerçekleştirilen kullanımlar kısıtlanmış veya yasaklanmıştır. Alan içinden sadece rekreasyon amaçlı faydalanma mümkün olmaktadır. Güzergah yolları, kamp alanları, gözetleme kuleleri ve su kaynakları ile rekreasyon ve turizm amaçlı kullanımlara olanak sağlamaktadır (Anon. 1995, sf 99)..

Kazdağı Ulusal Parkı'nın yakın çevresinde ise çeşitli arazi kullanımları söz konusudur. Bu kullanımlar bazı dönemlerde alanı tehdit edebilmekte bazen de alan içinde kaçak kullanımlar söz konusu olabilmektedir. Alanın yakın çevresinde sürdürülen geleneksel alandan yararlanma biçimleri kısaca açıklanmıştır (Tablo 4.13).

Tablo 4.13: Yöre Halkının Alandan Geleneksel Yararlanma Biçimleri (Arı ve Soykan, 2005)

Yerleşme Adı	Ormancılık	Hayvancılık	Mantar toplama	Şifalı ot toplama	Avcılık	Arıcılık	Balık tutma	Diğer
Ortaoba	x	x	x	x	x			Kestane
Mehmetalanı	x	x	x	x			x	Kestane
Pınarbaşı	x	x	x	x	x	x		
Beyoba	x	x	x	x	x	x	x	
Zeytinli	x	x	x	x	x		x	Rekreasyon
Kızılkeçili	x	x	x	x	x		x	
Çamlıbel	x	x	x	x	x			
Yassıçalı	x	x	x	x	x			
Tahtakuşlar	x	x	x	x	x			
Kavlaklar	x	x	x	x	x			
Avcılar	x	x	x		x			
Artaşı	x	x	x	x	x	x		

a) Ormancılık: Kazdağı Ulusal Parkının yakın çevresinde yaşayan köylü halkın 6831 sayılı Orman Kanunu⁵'nin 31. ve 32. maddeleri gereğince ormandan yapacak ve yakacak odun amaçlı yararlanma hakları bulunmaktadır. Ayrıca köylerde yaşayan halk çeşitli dönemlerde orman işçisi (yangın işçisi, sezonluk işçi ..vb) olarak çalıştırılmaktadır. Böylece halk ormancılık faaliyetlerinden gelir elde edebilmektedir. Bunun yanında gelir amaçlı olarak odun dışı orman ürünlerinin alandan toplanması yasaklanmıştır. Ancak özellikle tedavi edici etkisi olduğuna inanılan çeşitli bitkiler alandan izinsiz olarak toplanmakta hatta bu toplanan bitkiler yerel pazarlarda satılmaktadır. Ancak Kazdağı Ulusal Parkı'nda yetişen ve alan açısından endemik olan bu bitkiler usulsüz ve aşırı toplanmaları nedeniyle yok olma tehlikesi altındadır.

b) Tarım: Kazdağı Ulusal Parkı'nın yakın çevresinde yaşayan halkın temel geçim kaynağını zeytincilik oluşturmaktadır. Bölgenin de zeytincilik açısından sanayi bölgesi olması nedeniyle, yöre halkı zeytincilik amaçlı kullanılan alanları dönem dönem genişletmek amacıyla doğal orman örtüsü üzerinde tahribat yapabilmektedir (Güngör,

⁵ 8.9.1956 tarihinde 9402 sayılı resmi gazetede yayınlanmıştır.

2008). Alan içinde sınırlı bir bölgede bulunan zeytin bahçeleri yapılan son düzenlemeler ile alan dışında bırakılmıştır.

c) Hayvancılık: Kazdağı Ulusal Parkının çevresinde bulunan köylerde hayvancılık yapılmaktadır. Ancak alanın Ulusal Park olarak ilan edilmesinin ardından zeytincilikten sonra önemli bir geçim kaynağı olan hayvancılık faaliyetleri olumsuz etkilenmiştir. Alanın yakın çevresinde bulunan köylerdeki hayvan sayıları ile ilgili bilgiler Ulusal Park ilan edilmeden önce (MPÖ) ve Ulusal Park ilan edildikten sonra (MPS) olmak üzere gruplandırılarak Tablo 4.14’de verilmiştir. Çalışma alanından otlatma amacıyla yararlanma yasalarca yasaklanmıştır. Ancak yapılan arazi çalışmalarında alanda kaçak otlatma faaliyetleri görülmüştür. Arıcılık faaliyetleri ise günümüzde kısıtlı bir çerçevede devam etmektedir.

Tablo 4.14: Kazdağı Ulusal Parkı Yakın Çevresindeki Yerleşim Alanlarına Ait Hayvan Sayıları

KÖYLER	KÜÇÜKBAŞ									
	BÜYÜKBAŞ		Koyun				Keçi		ARI	
	MPÖ	MPS	MPÖ	MPS	MPÖ	MPS	MPÖ	MPS		
Avcılar	40	55	300	300	300	40	-	-		
Beyoba	-	-	100	30	200	100	-	50		
Çamlıbel	30	35	600	-	100	30	-	-		
Kavlaklar	10	10	-	-	100	100	200	200		
Kızılkeçili	90	45	350	300	50	45	-	500		
Mehmetalan	50	50	100	75	50	50	100	100		
Ortaoba	40	15	150	60	400	180	-	100		
Pınarbaşı	20	20	150	15	50	37	-	-		
Tahtakuşlar	50	65	70	50	160	110	50	50		

Ulusal Park ilanından sonra köylerdeki hayvancılık faaliyetleri tabloda görüldüğü gibi oldukça azalmıştır.

d) Arıcılık: Alan çevresinde kısıtlı şekilde arıcılık faaliyeti gerçekleştirilmektedir. Alandaki bitki çeşitliği ve bölgeye gelen turistlerin ilgisi bu faaliyeti ayakta tutmaktadır. Yöreye özgü güzel kokulu “Basra Çamı Balı” ziyaretçiler ve diğer tüketiciler tarafından talep edilmektedir (Soykan, 2003).

e) Madencilik: Kazdağı Ulusal Parkı’nın yakın çevresi maden kaynakları açısından oldukça zengindir. Ancak, bölgede sadece mermer kaynakları işletilmektedir (Güngör,

2008). Son dönemde gündeme gelen altın madenlerinin işletilmesi amacıyla siyanürle altın arama çalışmasının başlatıldığı alanlar Kazdağı Ulusal Parkı'nın kuzey kısmında, Çanakkale İl sınırları içinde yer almaktadır. Ancak altın arama ruhsatı alınan alanlarının ulusal parkın sınırı içinde bulunmaması alana bir zararının olmayacağı anlamına gelmemektedir. Konu ile ilgili olarak İ.Ü. Orman Fakültesi tarafından hazırlanan raporda⁶, 1 trilyon ton toprağın işlenmesinin, seçilen teknolojiye göre değişmekle birlikte 400 bin ton siyanürün kullanılmasının, kaba bir tahminle 2 milyon 500 bin dönüm orman alanının niteliklerini yitirmesi ve yok olması gibi kaygı verici sonuçlar doğuracağı belirtilmiştir. Özellikle gürültü, toz, hava, toprak ve su kirliliklerinin ortaya çıkacağı buna bağlı olarak ürkütücü boyutta bir çevre bozulmasının yaşanabileceği vurgulanmıştır.

f) Avcılık: Geleneksel kullanımlar açısından irdelendiğinde Kazdağı Ulusal Parkı avcılık açısından da önemli bir alandır. Ulusal Park ilan edilmeden önce alan avcılık amacıyla yoğun olarak kullanılmıştır. Ancak Ulusal Park ilanından sonra avcılık faaliyeti alan içinde tamamen yasaklanmıştır. Alanın yakın çevresinde Edremit İlçe sınırları içinde bulunan Narlı'da 3.890 ha.lık alan 2009-2010 yılı için “örnek avlak” olarak ilan edilmiştir. Bu avlak, Kazdağı Tur Şirketinin işletmeciliğinde bulunup burada Yaban Domuzu avı yapılmaktadır. Çalışma alanının av potansiyelini yansıtmak amacıyla İl sınırları içinde avlanmaya açık ve yasak av alanları EK- I'da gösterilmiştir (DKMGM, 2009a,b).

d) Turizm ve Rekreasyon: Alanın yakın çevresinde bulunan kıyı şeridi yerli turizm açısından oldukça gelişmiştir. Kıyı şeridindeki turizm gelişimi yapılaşmanın da artmasına neden olmuştur. Çalışma alanın kıyı sınırında site ve yazlık amaçlı kullanılan yerleşim birimleri bulunmaktadır. Öte yandan alan yakınında bulunan termal su kaynakları kaplıca maçlı kullanılmaktadır. Bu kaplıcalar sağlık turizmi açısından oldukça önemlidir. Öte yandan, Kazdağı Ulusal Parkının Güre Beldesi ile Edremit İlçesi sınırında sahip olduğu doğal değerler ile rekreasyonel açıdan önemli olan günübirlik kullanım alanları bulunmaktadır. Güre Beldesi Pınarbaşı mevkiinde bulunan Pınarbaşı Günübirlik Kullanım Alanında; piknik üniteleri, kır gazinosu, büfe, bekçi evi,

⁶ 15.02.2008 tarihinde “kazdağlarındaki madencilik girişimlerinin Koruma-kullanma dengesi açısından Değerlendirilmesi ile ilgili rapor” adı altında yayınlanmıştır.

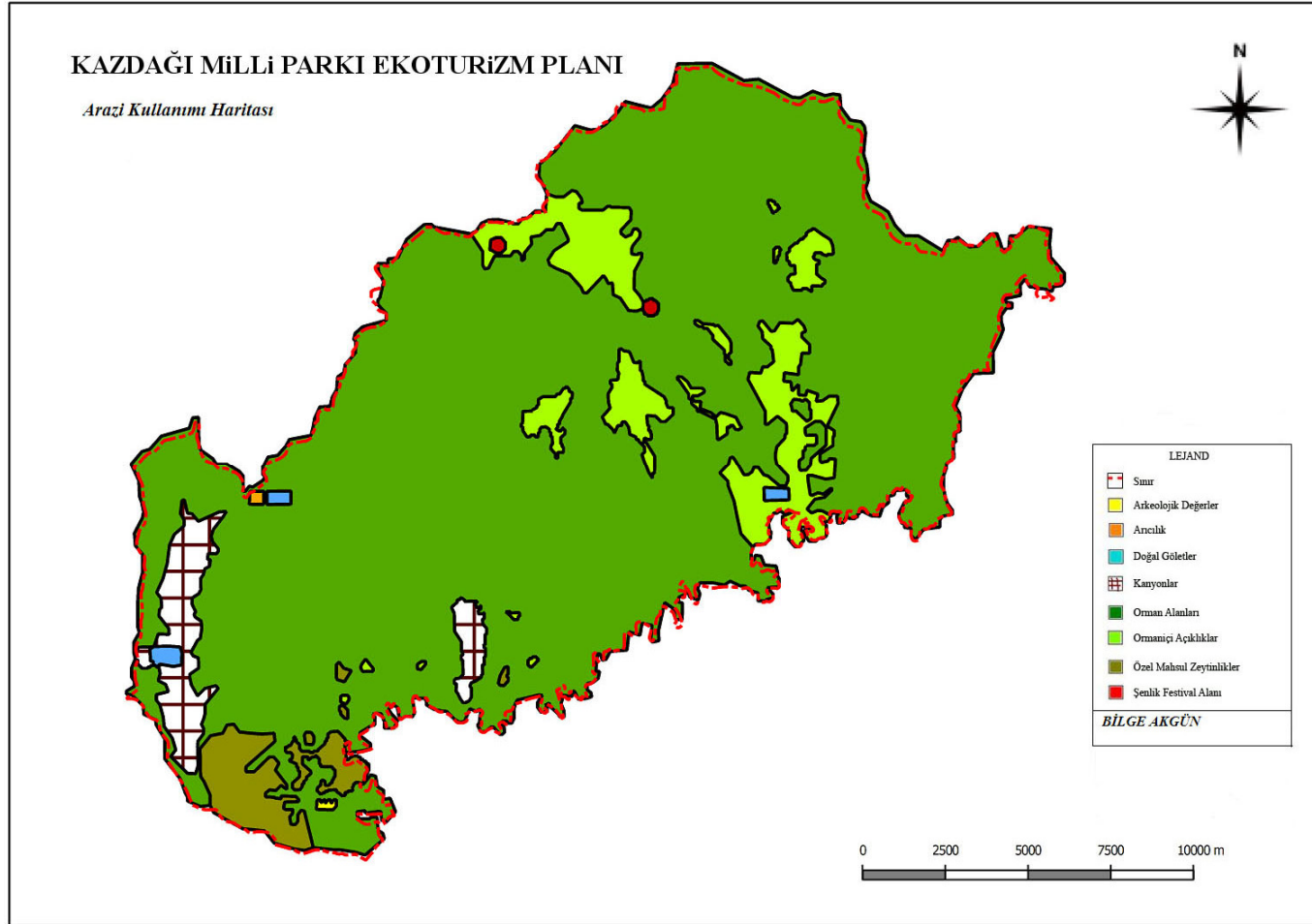
hizmet binası, WC ve çeşmeler bulunmaktadır. Çalışma alanı sınırında bulunan bir diğer güneybirlik kullanım alanı ise Hasanboğuldu Güneybirlik Kullanım Alanı'dır. Edremit İlçe merkezine yaklaşık 15 km mesafede bulunan saha 3 hektar büyüklüğündedir. Bu alanda bulunan Hasanboğuldu Göleti ile Sütüven Şelalesi yoğun şekilde ziyaret edilmektedir. Ayrıca alan içinde yakın köylerde yaşayan halkın kurduğu bir ekolojik pazar bulunmaktadır (Balıkesir İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, 2009b).

Kazdağı Ulusal Parkı'nın master planında alan içinde kamp amaçlı ayrılmış alanlar bulunmaktadır. Bu alanlar özel turizm şirketleri ile alana gelen kişilerce dinlenme ve mola alanı olarak kullanılmaktadır. Alana ait master planda trekking, dağcılık ve yaban hayatını gözetleme amaçlı parkurlar bulunmaktadır. Ayrıca Kazdağı Ulusal Parkı askeri amaçla kullanılan bir alandır. Kazdağı Ulusal Parkının topoğrafik özellikleri nedeniyle Babadağ'da askeri birimlerce bir radar merkezi oluşturulmuştur. Kazdağı Ulusal Parkı'nın ilan edilmesi ile birlikte geleneksel arazi kullanımlarının büyük bir bölümü ortadan kalkmıştır. Kazdağı Ulusal Parkında mevcut arazi kullanımları Şekil 4.12'de gösterilmiştir.

4.7. KAZDAĞI ULUSAL PARKI'NIN İDARİ YAPISI VE MÜLKİYET DURUMU

Kazdağı Ulusal Parkı, Çevre ve Orman Bakanlığı, Balıkesir İl Çevre ve Orman Müdürlüğüne bağlı olan Balıkesir Doğa Koruma ve Milli Parklar Şube Müdürlüğü Akçay Doğa Koruma ve Milli Parklar Mühendisliği çalışma alanı içinde bulunmaktadır. Alan yakınında bulunan Pınarbaşı ve Sütüven Güneybirlik kullanma alanları da aynı mühendislik çalışma alanı içinde yer almaktadır.

Kazdağı Ulusal Parkı içindeki ormanlar 4785 sayılı kanunla devletleştirilmiş olup, tamamının mülkiyeti Devlet'e aittir. Alan aynı zamanda Balıkesir Orman Bölge Müdürlüğü hudutları içerisinde olup, Edremit Orman İşletme Müdürlüğüne Bağlı Ayvalık ve Gürgendağ Orman İşletme Şefliği çalışma alanı içersinde de yer almaktadır (Anon.,1996, sf 3).

Şekil 4.12: Alanın arazi kullanım haritası

4.8. KAZDAĞI ULUSAL PARKI'NIN YAKIN ÇEVRESİNDE YAŞAYAN HALKA İLİŞKİN BULGULAR

Ekoturizm planlamalarında yöre halkının kalkındırılması temel amaçlardan biridir. Özellikle korunan alanların ekoturizm amaçlı planlanmasında bu temel amaç oldukça önem kazanmaktadır. Çünkü koruma politikaları nedeniyle korunan alanların çevresinde veya içinde yaşayan halkın alandan faydalanmalarını kısıtlanabilmekte hatta bazı kullanımlar tamamen yasaklanabilmektedir. Doğal alanların korunma altına alınmasının doğurduğu bu gibi olumsuz sonuçlardan dolayı yöre insanı hem maddi hem de manevi kayıplar yaşayabilmekte, hatta geleneksel yaşam tarzlarından vazgeçmektedir. Köylerden kentlere göçün başlıca nedenleri arasında yer alan geçim kaynaklarının azaması kırsal kalkınmanın da önemli bir sorunu olarak öne çıkmaktadır (Erdönmez, 2005). Korunan alanların ekoturizm kullanımları için planlanmasında yörenin kültürel yapısının korunması, yeni geçim kaynaklarının yaratılarak yöre halkının kalkındırılması gibi hususların dikkate alınması planların uzun vadeli başarısı için önem taşımaktadır.

Bu kapsamda Kazdağı Ulusal Parkı'nın ekoturizm amaçlı planlanmasında öncelikle halkın iyi tanınması ve algılanması gerekmektedir. Çalışmanın bu bölümünde, öncelikle örnekleme girecek köylerin seçimi için örnekleme çalışmaları anlatılmış ve ardından belirlenen köylerde yapılan anket çalışmalarının sonuçlarından elde edilen bulgular çeşitli istatistiksel testler kullanılarak açıklanmıştır.

4.8.1. Kazdağı Ulusal Parkı'nın Yakın Çevresindeki Yerleşim Alanlarının Genel Özellikleri

Çalışma için örnek alan olarak belirlenen 7 köye ait alt yapı bilgilerini içeren formlar köy muhtarları tarafından doldurulmuştur. Bu formlardan elde edilen bulgular Tablo 4.15'de gösterilmiştir.

Genellikle ilgili köylerde temiz su kaynağı bulunmaktadır. Ayrıca köy dışından gelenlerin kullanabileceği tuvalet de bulunmaktadır. köylerin çöp temizliği genellikle 3-7 gün olmak üzere halk ve muhtarlarca yapılmaktadır.

Tablo 4.15: Köylerdeki altyapı, konaklama ve hizmet olanakları

Altyapı ve Hizmet Birimleri	Köyler						
	Artaşı	Beyoba	Çambel	Kavtlaklar	Mehmetalan	Pınarbaşı	Tahtakuşlar
Köye yakın emniyet birimi var mı?	+	+	+	+	+	+	+
Köyde postane var mı?	-	-	-	-	-	-	-
Köyde sağlık ocağı var mı?	-	-	-	-	-	-	-
Yakın hastane/ sağlık birimi ne kadar uzaktadır?	8 km	12km			13km		3km
Köyde ambulans var mı?	-	-	-	-	-	-	-
Köyde yangın müdahale birimi var mı?	+		+	+	-	-	-
Köyde temiz su kaynağı var mı?	+	+	+		+	+	+
Köyde su kaynakları içmek için kullanılabilir mi?	+	+	+	-	+	+	+
Köyde ziyaretçilerin kullanabileceği bir tuvalet var mı?	+	+	+	+	+	+	+
Var ise temiz ve iyi durumda mı?	+	+	+	-	-	+	+
Köyde atık su sistemi/ kanalizasyon var mı?	+	+	+	+	+	+	+
Var ise ziyaretçi talebinin artmasında yeterli olacak mı?	-	+	+	-	+	+	-
Atık su sistemi çevreye zararlı mı?	+	-	-	-	-	-	-
Köye yakın bir arıtma merkezi var mı?	-	-	-	+	-	+	-
Köyde çöp kutuları var mı?	-	+	+	+	+	+	
Çöplerin boşaltım sıklığı nedir?	-	7 gün	7 gün		7gün	3gün	
Köyün temizliğinden kim sorumlu?	Halk	Halk	Muh.		Muh.	Muh.	Halk
Köyde yollar her mevsim ulaşılabilir mi?	+	+	+	+	+	+	+
Köye araçla ulaşım mümkün mü?	+	+	+	+	+	+	+
Yollarda trafik yoğunluğu var mı?	+	+	-		-	+	+
Trafikten kim sorumlu?	-		Muhtar		Jan.	Jan.	
Köyde veya yakınında telefon imkanı var mı?	+	+	+	+	+	-	-
Ankesörlü telefon var mı?	-	-	+		-	+	
Paralı telefon var mı?	-	-	+		-	+	
Köyde cep telefonları kullanılabiliyor mu?	-	+	+		+	+	+
Köyde internet var mı?	-	-	+		-	+	+
Köyde banka şubesi veya bankamatik var mı?	-	-	-	-	-	-	-
Köyde Döviz bozdurma imkanı var mı?	-	-	-	-	-	-	-
Köyde kredi kartı kullanım olanağı var mı?	-	-	+	-	+	-	-
Köyde konaklama imkanı var mı?	-	-	+		+	+	+
Köyde yemek imkanı var mı?	-	-	+	-	+	+	+
Köyde yöresel ürünlerin satış yeri var mı?	+	+	+		-	+	-
Köyde özgü el yapımı ürünler var mı?	-	-	-	+	-	+	+
Var ise bunlar satılıyor mu?	-	-	-		-	+	-
Satışı sunulan ürünlerde hijyen kurallarına uyuluyor mu?		+	+	+		+	
Yerel halk içinde herhangi bir yabancı dil bilen var mı?	+	+	-			+	+
Yerel halk yabancılarla karşı misafirperver mi?	+	+	-	+	+	+	+

Diğer yandan köylerde postane bulunmamaktadır. Döviz bozdurma imkanı ile para çekme imkanı sağlayan bankamatik de bulunmamaktadır.

Köylerin genel demografik ve sosyo-ekonomik özelliklerini değerlendirmek amacıyla ilgili köylerin nüfus ve eğitim durumları incelenmiştir. Cinsiyete göre nüfus ve eğitim dağılımları Tablo 4.16 ve Tablo 4.17’de gösterilmiştir.

Örnek alan olarak belirlenen köylere ait genel demografik yapı ve sosyoekonomik duruma ilişkin veriler incelendiğinde, 2000 nüfus sayımından 2008 nüfus sayımına

nüfus artışı Çamlıbel, Kavlaklar ve Pınarbaşı köylerinde gerçekleşmiştir. Çamlıbel köyünde nüfus artışı oldukça fazladır. Öte yandan diğer köylerde nüfusun azaldığı görülmektedir. En fazla nüfus kaybı Tahtakuşlar köyünde olmuştur. Özellikle nüfus artışının olduğu köylerden Çamlıbel ve Pınarbaşı köyü yörük köyü olarak bilinen köylerdir. Nüfus kayıplarının çoğunluğu ise türkmen köylerinde yaşanmıştır.

Köylerin yaş dağılımları incelendiğinde 0-14 yaş grubunda erkek nüfusun fazla olduğu görülmektedir. Arıtışı, Kavlaklar ve Tahtakuşlar köylerinde 15-64 yaş grubu açısından erkek nüfus fazladır. 65 yaş ve üzeri yaş grubunda ise Beyoba, Çamlıbel, Kavlaklar ve Mehmetalan köylerinde erkek nüfus fazladır.

Eğitim açısından köylerin genel durumu incelendiğinde, tüm köylerde okuryazar olmayanların büyük çoğunluğu kadınlardan oluşmaktadır. Ortaokul ve lise eğitimi açısından erkeklerin oranı kadınlara göre daha fazladır. Diğer yandan Pınarbaşı ve Çamlıbel köylerinde yükseköğretimi tamamlamış kadınlar bulunurken diğer köylerdeki bu eğitimi tamamlamış kadın bulunmamaktadır.

Köylerdeki iş durumlarına ilişkin veriler incelendiğinde detaylı olarak bir veri analizinin ancak işgücü durumunun cinsiyete göre dağılımında yapılabildiği görülmüştür. Bu verilerin köylere göre dağılımı Tablo 4.18'de gösterilmiştir.

Tablo 4.16: İlgili köylere ait demografik özellikler (TUİK, 2008; TUİK 2000)

KÖYLER	DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER														
	NÜFUS						YAŞ DAĞILIMI (2000)								
	Toplam		Erkek		Kadın		00-14			15-64			65+		
	2000	2008	2000	2008	2000	2008	T.	E	K	T	E	K	T	E	K
Arıtaşı	246	224	134	120	112	104	52	37	15	169	82	87	25	15	10
Beyoba	216	187	112	93	104	94	59	30	29	136	74	62	19	7	12
Çamlıbel	626	885	310	433	316	452	87	47	40	454	227	227	85	36	49
Kavlaklar	222	224	115	122	107	102	39	26	13	146	72	74	37	17	20
Mehmetalan	546	489	273	266	273	223	99	51	48	386	193	193	58	26	32
Pınarbaşı	137	142	73	73	64	69	32	17	15	100	53	47	5	3	2
Tahtakuşlar	855	740	431	372	424	368	139	75	64	611	300	311	101	54	47

Tablo 4.17: İlgili köylerin eğitim durumlarının cinsiyete göre dağılımı (TUİK 2008)

KÖYLER	EĞİTİMİN CİNSİYETE DAĞILIMI (15+YAŞ) (2008)																	
	Okur-yazar Olmayan			Bir okul bitirmeyen Okur-yazar			İlkokul ve İlköğretim			Ortaokul ve Dengi			Lise ve Dengi			Yüksek Öğretim		
	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K
Arıtaşı	24	2	22	37	12	25	109	68	41	7	5	2	14	11	3	2	2	0
Beyoba	34	3	31	25	19	6	84	48	36	1	1	0	3	0	3	1	1	0
Çamlıbel	18	3	15	15	5	10	429	196	233	57	35	22	115	67	48	70	45	25
Kavlaklar	35	9	26	12	3	9	116	66	50	6	4	2	9	7	2	2	2	0
Mehmetalan	56	9	47	18	11	7	273	153	120	33	28	5	37	21	16	6	6	0
Pınarbaşı	26	8	18	13	9	4	51	30	21	3	1	2	12	3	9	7	6	1
Tahtakuşlar	52	7	45	11	4	7	382	174	208	38	30	8	69	48	21	33	18	15

Tablo 4.18: Köylerdeki işgücü durumunun cinsiyete göre dağılımı (TUİK, 2000)

KÖYLER	İstihdam			İşsiz			İşgücü olmayan		
	T	E	K	T	E	K	T	E	K
Arıtışı	174	94	80	-	-	-	35	14	21
Beyoba	138	74	64	-	-	-	31	10	21
Çamlıbel	402	219	183	7	3	4	152	52	100
Kavlaklar	150	76	74	10	7	3	35	13	22
Mehmetalan	299	182	117	6	5	1	165	44	121
Pınarbaşı	100	55	45	2	2	0	7	1	6
Tahtakuşlar	586	308	278	16	12	4	133	43	90

İşteki durumun cinsiyete göre dağılımına ait verilerin bir kısım köyler için varolduğu görülmüştür. Bu verilerin köylere dağılımı ise Tablo 4.19'da gösterilmiştir. Veri eksikliği olan köyler dikkate alınmamıştır.

Tablo 4.19: İşteki durum ve cinsiyete göre istihdam edilen nüfus (TUİK, 2000)

KÖYLER	Ücretli, maaşlı veya yevmiye			İşveren			Kendi hesabına çalışan			Ücretsiz aile işçisi		
	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K
Çamlıbel	72	58	14	11	8	3	165	136	29	154	17	137
Mehmetalan	90	79	11	10	9	1	87	74	13	112	20	92
Tahtakuşlar	105	84	21	4	4	0	203	182	21	274	38	236

Köyler açısından işgücü durumu incelendiğinde, erkek nüfusun istihdamının daha yüksek olduğu görülmektedir. Öte yandan Çamlıbel, Mehmetalan ve Tahtakuşlar köylerinde kadınlar daha çok ücretsiz aile işçisi olarak çalıştırılmaktadır.

Çamlıbel, Mehmetalan ve Tahtakuşlar köylerinde çoğunlukla erkek nüfusun ücretli, maaşlı veya yevmiyeli bir işte çalıştığı görülmektedir. İşveren olma ve kendi hesabına çalışma açısından da erkek nüfus oranı daha yüksektir. Ancak ücretsiz aile işçisi olarak çalışma açısından kadınların oranı oldukça yüksektir.

4.8.2. Kazdağı Ulusal Parkı'nın Yakın Çevresindeki Yerleşim Alanlarına İlişkin Bulgular

Kazdağı Ulusal Parkı'nın yakın çevresinde yaşayan halka yapılan anketler aracılığıyla halkın alanın Ulusal Park olarak ilan edilmesinden sonra karşılaştıkları sorunların belirlenmesi amaçlanmıştır. Aynı zamanda halkın, alanın ekoturizm amaçlı kullanılması ile ilgili düşüncelerinin ve Ulusal Parkta ekoturizm amaçlı kullanımlara yönelik tutumlarının belirlenmesi hedeflenmiştir. Elde edilen bulgular alt başlıklar altında aşağıda ayrıntı bir şekilde açıklanmıştır.

4.8.2.1 İlgili Köylere İlişkin Sosyo-Ekonomik Bulgular

Anket çalışması için belirlenen köylere uygulanan anket formlarında yer alan sosyo-ekonomik bulgulara yönelik soruların sayısal ve yüzdelerle dağılımları analiz edilmiştir. Elde edilen sonuçlar aşağıdaki Tablo 4.20, Tablo 4.21, Tablo 4.22 ve Tablo 4.23'de gösterilmiştir.

Buna göre ankete katılanların

- % 82,2'si erkek, %17,8'i kadındır.
- % 81,4'ü evli, %13,7'si bekar ve %4,9'u duldur
- Aile büyüklükleri incelendiğinde, 4-5 kişilik ailelerin % 50, 1-3 kişilik ailelerin %44,2 oranında olduğu belirlenmiştir.
- %23,8'i 46-55 yaş grubu, %20,8'i 56-65 yaş grubu ve %19,8'i 36-45 yaş grubu içinde yer almaktadır
- Ankete katılanların % 59,8'i ilkokul mezunu, %14,7'si lise mezunudur. %11,8 okur-yazar değildir.
- Aylık gelir ile ilgili soruyu cevapların %35,7'si 500 ile 1000 TL kazanç elde etmektedir.
- Ankete katılanların meslekleri incelendiğinde %26,5'inin emekli, % 21,6'sının çiftçi ve %15,7'sinin ise işçi olduğu görülmüştür.

Tablo 4.20: Köylerin cinsiyet, medeni durum ve aile büyüklüğü dağılımları

KÖYLER	n	CİNSİYET				MEDENİ DURUM						AİLE BÜYÜKLÜĞÜ							
		ERKEK		KADIN		EVLİ		BEKÂR		DUL		1-3 KİŞİ		4-5 KİŞİ		6-7 KİŞİ		7'DEN FAZLA	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Arıtışı	10	0	0,0	10	100	7	70	0	0,0	3	30	3	30	3	30	4	40,0	0	0,0
Beyoba	12	12	100	0	0,0	11	91,7	1	8,3	0	0,0	8	66,7	4	33,3	0	0,0	0	0,0
Çamlıbel	23	23	100	0	0,0	19	82,6	4	17,4	0	0,0	9	39,1	14	60,9	0	0,0	0	0,0
Kavlaklar	11	6	54,5	5	45,5	6	54,5	4	36,4	1	9,1	6	54,5	5	45,5	0	0,0	0	0,0
Mehmetalan	17	17	100	0	0,0	12	70,6	5	29,4	0	0,0	8	47,1	9	52,9	0	0,0	0	0,0
Pınarbaşı	11	10	90,9	1	9,1	10	90,9	0	0,0	1	9,1	4	36,4	6	54,5	1	9,1	0	0,0
Tahtakuşlar	18	15	83,3	2	11,1	18	100	0	0,0	0	0,0	7	38,9	10	55,6	0	0	1	5,6
TOPLAM	102	83	82,2	18	17,8	83	81,4	14	13,7	5	4,9	45	44,2	51	50,0	5	4,9	1	0,9

Tablo 4.21: Köylerdeki yaş dağılımı

KÖYLER	n	YAŞ DAĞILIMI													
		18-25 Yaş		26-35 YAŞ		36-45 YAŞ		46-55 YAŞ		56-65 YAŞ		66-75 YAŞ		76 ve YAŞ	
		f	%	f	%	F	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Arıtışı	10	0	0,0	1	10,0	2	20,0	2	20,0	1	10,0	2	20,0	2	20,0
Beyoba	12	0	0,0	1	8,3	4	33,3	5	41,7	1	8,3	1	8,3	0	0,0
Çamlıbel	23	2	8,7	4	17,4	3	13,0	2	8,7	7	30,4	4	17,4	1	4,3
Kavlaklar	11	1	9,1	0	0,0	5	45,5	5	45,5	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Mehmetalan	17	2	11,8	2	11,8	3	17,6	3	17,6	4	23,5	1	5,9	2	11,8
Pınarbaşı	11	0	0,0	1	9,1	3	27,3	4	36,4	3	27,3	0	0,0	0	0,0
Tahtakuşlar	18	0	0,0	2	11,1	0	0,0	3	16,7	5	27,8	6	33,3	1	5,6
TOPLAM	102	5	4,9	11	10,9	20	19,8	24	23,8	21	20,8	14	13,9	6	5,9

Tablo 4.22: Köylerdeki eğitim durumu ve aylık kazanç dağılımı

KÖYLER	n	EĞİTİM DURUMU										AYLIK KAZANÇ							
		Okur –Yazar değil		İlkokul Mezunu		Ortaokul Mezunu		Lise Mezunu		Üniversite Mezunu		500'den az		500-750 TL		751-1000 TL		1001-1500 TL	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Arıtışı	10	5	50,0	5	50,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Beyoba	12	3	25,0	5	41,7	3	25,0	0	0,0	1	8,3	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Çamlıbel	23	1	4,3	15	65,2	1	4,3	6	26,1	0	0,0	1	4,3	2	8,7	0	0,0	0	0,0
Kavlaklar	11	0	0,0	9	81,8	1	9,1	1	9,1	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Mehmetalan	17	2	11,8	9	52,9	2	11,8	3	17,6	1	5,9	1	5,9	2	11,8	1	5,9	1	5,9
Pınarbaşı	11	1	9,1	7	63,6	0	0,0	3	27,3	0	0,0	0	0,0	0	0,0	2	18,2	0	0,0
Tahtakuşlar	18	0	0,0	11	61,1	2	11,1	2	11,1	2	11,1	0	0,0	1	5,6	2	11,1	1	5,6
TOPLAM	102	12	11,9	61	59,8	9	8,8	15	14,7	4	3,9	2	14,3	5	35,7	5	35,7	2	14,3

Tablo 4.23: Köylülerin geçim kaynakları

GEÇİM KAYNAĞI																					
KÖYLER	n	Memur		İşçi		Serbest Meslek		Çiftçi		Emekli		Ev Hammı		Hizmet sektörü çalışanı		Alan Kılavuzu		Çalışıyor meslek belirtmemiş		Çalışmıyor	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
		Arıtışı	10	0	0,0	0	0,0	0	0,0	4	40,0	0	0,0	0	0,0	1	10,0	0	0,0	2	20,0
Beyoba	12	1	8,3	6	50,0	0	0,0	3	25,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	8,3	1	8,3
Çamlıbel	23	0	0,0	1	4,3	0	0,0	5	21,7	11	47,8	0	0,0	4	17,4	0	0,0	0	0,0	2	8,7
Kavlaklar	11	1	9,1	0	0,0	0	0,0	4	36,4	0	0,0	4	36,4	0	0,0	0	0,0	2	18,2	0	0,0
Mehmetalan	17	0	0,0	3	17,6	0	0,0	0	0,0	7	41,2	0	0,0	0	0,0	2	11,8	4	23,5	1	5,9
Pınarbaşı	11	2	18,2	5	45,5	1	9,1	0	0,0	2	18,2	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	9,1
Tahtakuşlar	18	0	0,0	1	5,6	0	0,0	6	33,3	7	38,9	0	0,0	3	16,7	0	0,0	0	0,0	1	5,6
TOPLAM	102	4	3,9	16	15,7	1	1,0	22	21,6	27	26,5	4	3,9	8	7,8	2	2,0	9	8,8	9	8,8

Çalışma kapsamında incelenen köylerin yaşam kalitesi hakkında bilgi edinmek amacıyla sorulan sorudan elde edilen bulgular Tablo 4.24’de verilmiştir.

Tablo 4.24: Köylerin yaşam kalitesi

KÖYLER	n	Bu Yörede Yaşamı Nasıl Değerlendiriyorsunuz						Toplam İçindeki oran (%)
		KÖTÜ		ORTA		İYİ		
		f	%	f	%	f	%	
Arıtaşı	10	0	0,0	1	10,0	9	90,0	9,8
Beyoba	12	6	50,0	6	50,0	0	0,0	11,8
Çamlıbel	23	0	0,0	15	65,2	8	34,8	22,5
Kavlaklar	11	3	27,3	0	0,0	8	72,7	10,8
Mehmetalan	17	1	5,9	5	29,4	11	64,7	16,7
Pınarbaşı	11	0	0,0	8	72,7	3	27,3	10,8
Tahtakuşlar	18	1	5,6	4	22,2	13	72,2	17,6
TOPLAM	102	11	10,8	39	38,2	52	51,0	100

Genel olarak köyler yaşam kalitelerini olumlu değerlendirmiştir (%51,0). Sadece Beyoba Köyü’nde yaşam kalitesi kötü ve orta olarak değerlendirilmiştir (%50). Arazi çalışmaları sırasında ziyaret edilen Beyoba Köyü’nün fiziksel şartlarının oldukça kötü olduğu gözlemlenmiştir. Köyde yaşayanların da bu durumdan memnun olmaması yaşam kalitesi ile ilgili değerlendirmelerine yansımıştır.

4.8.2.2. Köylerin Ulusal Park ile İlişisine İlişkin Bulgular

Çalışma kapsamında anket uygulanan köylerde halka Ulusal Park ile ilgili çeşitli sorular yöneltilmiştir. Öncelikle ilgili soruların frekans ve yüzde dağılımlarını içeren tablolar oluşturulmuştur. Tek Yönlü ANOVA testi kullanılarak köylerin soruları değerlendirmeleri açısından ortalama değerleri (mean) arasında anlamlı bir fark olup olmadığına bakılmıştır. Ardından anlamlı fark çıkan sorulara ait bulgular incelenmiştir.

Bu bölüm içinde ele alınan, “alandan haberdar olma” ile ilgili sorunun frekans ve yüzde dağılımı Tablo 4.25’de verilmiştir. Çalışma kapsamında anket çalışmasına katılan halkın %99’u, Kazdağı Ulusal Parkı’ndan haberdar olduğunu belirtmiştir.

Tablo 4.25: İlgili köylerin Kazdağı Ulusal Parkı'ndan haberdar olma durumu

Kazdağı Ulusal Parkı'nı biliyor musunuz?						
KÖYLER	n	EVET		HAYIR		Toplam İçindeki oran (%)
		f	%	f	%	
Arıtaşı	10	10	100,0	0	0,0	9,8
Beyoba	12	12	100,0	0	0,0	11,8
Çamlıbel	23	23	100,0	0	0,0	22,5
Kavlaklar	11	11	100,0	0	0,0	10,8
Mehmetalan	17	17	100,0	0	0,0	16,7
Pınarbaşı	11	10	90,9	1	9,1	10,8
Tahtakuşlar	18	18	100,0	0	0,0	17,6
TOPLAM	102	101	99,0	1	1,0	100

Kazdağı'nın Ulusal Park olarak korunmasının köyler açısından önemli olup olmadığını irdelebilmek amacıyla sorulan sorunun frekans ve yüzde dağılımı Tablo 4.26'da verilmiştir.

Tablo 4.26: İlgili köyler açısından Kazdağı'nın ulusal park olarak korunmasının önemi

Kazdağı'nın Ulusal Park olarak korunması sizce önemli mi?						
KÖYLER	n	EVET		HAYIR		Toplam İçindeki oran (%)
		f	%	f	%	
Arıtaşı	10	9	90,0	1	10,0	9,8
Beyoba	12	11	91,7	1	8,3	11,8
Çamlıbel	23	21	91,3	2	8,7	22,5
Kavlaklar	11	10	90,9	1	9,1	10,8
Mehmetalan	17	11	64,7	6	35,3	16,7
Pınarbaşı	11	11	100,0	0	0,0	10,8
Tahtakuşlar	18	15	83,3	3	16,7	17,6
TOPLAM	102	88	86,3	14	13,7	100

Ankete katılan yerel halk açısından, alanın ulusal park olarak korunması önem taşımaktadır (86,3). Mehmetalan Köyünde yaşayanların %37,5'i alanın ulusal park olarak korunmasının önemsiz olduğu yönünde görüş bildirmiştir.

Kazdağı Ulusal Parkı'ndaki koruma faaliyetlerinin yeterli olup olmadığı konusunda sorulan sorunun frekans ve yüzde dağılımı Tablo 4.27'de gösterilmiştir.

Tablo 4.27: İlgili köylerin ulusal parktaki koruma faaliyetlerinin yeterliliği konusundaki görüşleri

Ulusal Parktaki koruma faaliyetlerini yeterli buluyor musunuz?								
KÖYLER	n	Tamamen yeterli		Kısmen Yeterli		Tamamen Yetersiz		Toplam İçindeki oran (%)
		f	%	f	%	f	%	
Arıtışı	10	5	50,0	5	50,0	0	0,0	9,8
Beyoba	12	1	8,3	4	33,3	7	58,3	11,8
Çamlıbel	23	1	4,3	15	65,2	7	30,4	22,5
Kavlaklar	11	3	27,3	4	36,4	4	36,4	10,8
Mehmetalan	17	1	5,9	9	52,9	7	41,2	16,7
Pınarbaşı	11	4	36,4	3	27,3	4	36,4	10,8
Tahtakuşlar	18	3	16,7	9	50,0	6	33,3	17,6
TOPLAM	102	18	17,6	49	48,0	35	34,3	100

Buna göre, anket çalışmasına katılanların %48'i koruma faaliyetlerini "kısmen yeterli" olarak değerlendirmiştir. "Tamamen yetersiz" diyenlerin oranı ise %34,3'tür. Beyoba köyünün %58,3'ü koruma faaliyetlerini "tamamen yetersiz" olarak değerlendirmiştir. Diğer köyler genellikle "kısmen yeterli" yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu soru, koruma faaliyetlerinin yeterliliğini değerlendirme açısından köyler arasında bir farkın olup olmadığını belirlemek amacıyla Tek Yönlü ANOVA testi kullanılarak test edilmiştir (Tablo 4.28).

Tablo 4.28: İlgili köylerin koruma faaliyetlerinin yeterliliğini değerlendirmesine ilişkin varyans eşitliği ve ANOVA tablosu

VARYANS EŞİTLİĞİ TABLOSU					
Levene İstatistiği	df1 Serbestlik Derecesi	df2 Serbestlik Derecesi	Anlamlılık Düzeyi (Sig.)		
1,085	6	95	0,377		
ANOVA TABLOSU					
Değişim Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Testi İstatist.	Anlamlılık Düzeyi (Sig.)
Köyler Arası	6,940	6	1,157	2,542	0,025
Köyler İçi	43,226	95	0,455		
Toplam	50,167	101			

Köyler arasındaki farklılığın hangi köyden kaynaklandığının belirlenebilmesi amacıyla Post Hoc Testi yapılarak elde edilen sonuçlar Tablo 4.29'da gösterilmiştir.

Tablo 4.29: İlgili köylerin koruma faaliyetlerinin yeterliliğini değerlendirmesine ilişkin Hochberg's GT2 sonuçları

	Arıtaşı	Beyoba	Çamlıbel	Kavlaklar	Mehmetalan	Pınarbaşı	Tahtakuşlar
Arıtaşı Mean:2,50		MD=1,00 Sig.=0,017	MD=0,76 Sig.=0,07	MD=0,59 Sig.=0,62	MD=0,85 Sig.=0,04	MD=0,50 Sig.=0,85	MD=0,67 Sig.=0,24
Beyoba Mean:1,50	MD=-1,00 Sig.=0,017		MD=-0,24 Sig.=1,00	MD=-0,41 Sig.=0,95	MD=-0,15 Sig.=1,00	MD=-0,50 Sig.=0,80	MD=-0,33 Sig.=0,98
Çamlıbel Mean:1,74	MD=-0,76 Sig.=0,07	MD=0,24 Sig.=1,00		MD=-0,17 Sig.=1,00	MD=0,09 Sig.=1,00	MD=-0,26 Sig.=0,99	MD=-0,09 Sig.=1,00
Kavlaklar Mean:1,91	MD=-0,59 Sig.=0,62	MD=0,41 Sig.=0,95	MD=0,17 Sig.=1,00		MD=0,26 Sig.=0,99	MD=-0,09 Sig.=1,00	MD=0,08 Sig.=1,00
Mehmetalan Mean:1,65	MD=-0,85 Sig.=0,04	MD=0,15 Sig.=1,00	MD=-0,09 Sig.=1,00	MD=-0,26 Sig.=0,99		MD=-0,35 Sig.=0,97	MD=-0,19 Sig.=1,00
Pınarbaşı Mean:2,00	MD=-0,50 Sig.=0,85	MD=0,50 Sig.=0,80	MD=0,26 Sig.=0,99	MD=0,09 Sig.=1,00	MD=0,35 Sig.=0,97		MD=0,17 Sig.=0,97
Tahtakuşlar Mean:1,83	MD=-0,67 Sig.=0,24	MD=0,33 Sig.=0,98	MD=0,09 Sig.=1,00	MD=-0,08 Sig.=1,00	MD=-0,19 Sig.=1,00	MD=-0,17 Sig.=1,00	

Anova Testi sonuçlarına göre, Arıtaşı Köyü ile Beyoba ve Mehmetalan Köyleri arasında alandaki koruma faaliyetlerini değerlendirme açısından anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Arıtaşı Köyü koruma faaliyetlerinin yeterliliği konusunda en olumlu düşünen köydür (Mean=2,5). En olumsuz değerlendiren ise Beyoba Köyü'dür (mean:1,50).

İlgili köylerin Kazdağı Ulusal Parkı'nın doğal kaynak değerlerinden faydalanma durumlarını ortaya koymak amacıyla çeşitli sorular sorulmuştur. Öncelikle alanda yaşayan hayvanlardan ekonomik bir fayda sağlayıp sağlamadıkları sorulmuştur. Bu soruya ait frekans ve yüzde dağılımı Tablo 4.30'da gösterilmiştir.

İlgi köylerin %98'i, Ulusal Park'taki hayvanlardan ekonomik bir fayda sağlamadıklarını söylemiştir. Sadece Çamlıbel köyünden 1 kişi sağladığını belirtmiştir. Bu sonuca göre, köylerde yaşayanların Ulusal Park içinde avlanmanın yasak olduğu konusunda bilgi sahibi olduğu görülmektedir.

Tablo 4.30: Ulusal parkta yaşayan hayvanlardan ekonomik fayda sağlama durumu

Ulusal Park'ta yaşayan hayvanlardan ekonomik amaçlı fayda sağlıyor musunuz?								
KÖYLER	n	Evet		Kısmen		Hayır		Toplam İçindeki oran (%)
		Sağlıyorum		Sağlıyorum		Sağlamıyorum		
		f	%	f	%	f	%	
Arıtaşı	10	0	0,0	0	0,0	10	100,0	9,8
Beyoba	12	0	0,0	0	0,0	12	100,0	11,8
Çamlıbel	23	1	4,3	1	4,3	21	91,3	22,5
Kavlaklar	11	0	0,0	0	0,0	11	100,0	10,8
Mehmetalan	17	0	0,0	0	0,0	17	100,0	16,7
Pınarbaşı	11	0	0,0	0	0,0	11	100,0	10,8
Tahtakuşlar	18	0	0,0	0	0,0	18	100,0	17,6
TOPLAM	102	1	1,0	1	1,0	100	98,0	100

Bu bölümde halka Kazdağı Ulusal Parkında yetişen bitkilerden ekonomik bir fayda sağlayıp sağlamadıkları sorulmuştur. Bu soruya ait frekans ve yüzde dağılımı Tablo 4.31'de gösterilmiştir.

Tablo 4.31: İlgili Köylerin Ulusal Parkta Yetişen Bitkilerden Faydalanma Durumu

Ulusal Park'taki bitkilerden ekonomik amaçla fayda sağlıyor musunuz?								
KÖYLER	n	Evet		Kısmen		Hayır		Toplam İçindeki oran (%)
		Sağlıyorum		Sağlıyorum		Sağlamıyorum		
		f	%	f	%	f	%	
Arıtaşı	10	0	0,0	1	10,0	9	90,0	9,8
Beyoba	12	2	16,7	0	0,0	10	83,3	11,8
Çamlıbel	23	1	4,3	4	17,4	18	78,3	22,5
Kavlaklar	11	0	0,0	0	0,0	11	100,0	10,8
Mehmetalan	17	3	17,6	1	5,9	13	76,5	16,7
Pınarbaşı	11	1	9,1	0	0,0	10	90,9	10,8
Tahtakuşlar	18	1	5,6	3	16,7	14	77,8	17,6
TOPLAM	102	8	7,8	9	8,8	85	83,3	100

İlgili köylerin %83,3'ü, Kazdağı Ulusal Parkı'nda yetişen bitkilerden ekonomik amaçlı fayda sağlamadığını belirtmiştir. Diğer yandan %7,8'i " evet sağlıyorum", %8,8'i de "kısmen sağlıyorum" yönünde cevap vermiştir. Mehmetalan köyünün diğer köylere göre daha çok fayda sağladığı anlaşılmaktadır (%17,6). Arazi çalışmaları kapsamında yapılan görüşmeler sırasında köylerde yaşayanların şifalı bitkileri toplama ve bunları satma konusunda oldukça rahat oldukları gözlemlenmiştir. Ulusal Park'taki bitkilerin toplanmamasına yönelik yaptırımların yetersiz kalması bu soru ile ilgili düşüncelerin aktarılmasına yansımıştır.

Kazdağı Ulusal Parkı'nda bulunan su kaynaklarından kullanma amaçlı bir faydalanmanın söz konusu olup olmadığı yönünde sorulan soruya sonuçlar Tablo 4.32'de verilmiştir.

Tablo 4.32: İlgili köylerin Ulusal Park'taki su kaynaklarından kullanma amaçlı faydalanma durumu

Ulusal Park'taki su kaynaklarından kullanım amaçlı fayda sağlıyor musunuz?								
KÖYLER	n	Evet		Kısmen		Hayır		Toplam İçindeki oran (%)
		Sağlıyorum		Sağlıyorum		Sağlamıyorum		
		f	%	f	%	f	%	
Arıtaşı	10	10	100,0	0	0,0	0	0,0	9,8
Beyoba	12	11	91,7	1	8,3	0	0,0	11,8
Çamlıbel	23	19	82,6	3	13,0	1	4,3	22,5
Kavlaklar	11	11	100,0	0	0,0	0	0,0	10,8
Mehmetalan	17	10	58,8	4	23,5	3	17,6	16,7
Pınarbaşı	11	11	100,0	0	0,0	0	0,0	10,8
Tahtakuşlar	18	12	66,7	1	5,6	5	27,8	17,6
TOPLAM	102	84	82,4	9	8,8	9	8,8	100

Genel olarak ilgili köylerin %82,4'ü su kaynaklarını kullandıklarını belirtmiştir. Kısmen kullanım amaçlı fayda sağlayanlar ile kullanım amaçlı fayda sağlamayanların oranı %8,8'dir. Mehmetalan köyünde kısmen fayda sağlayanlar (%23,5) ile fayda sağlamayanların (%17,6) oranı diğer köylere göre daha yüksektir. Alandaki su kaynaklarının kullanımı ile ilgili bir kısıtlamanın olması nedeniyle ankete katılan kişiler su kaynaklarını kullandıklarını açıkça beyan etmişlerdir.

İlgili köylere Kazdağı'nın Ulusal Park olarak kullanılmasının geleneksel yaşam biçimlerine bir olumsuz etkisinin olup olmadığı sorulmuştur. Bu soruya ait frekans ve yüzde dağılımı Tablo 4.33'de gösterilmiştir.

Elde edilen sonuçlardan, ilgili köylerin geleneksel yaşam biçimlerinin, alanın Ulusal Park olarak korunmasından olumsuz etkilendiği anlaşılmaktadır (% 68,6). Mehmetalan köyü'nden ankete katılanların % 23,5'i alanın Ulusal Park olarak korunmasından geleneksel yaşam biçimlerine etkilenmediğini belirtmiştir.

Tablo 4.33: Ulusal Parkın korunmasının köy geleneksel yaşam tarzına etkisi hakkında görüşler

Ulusal Parkın korunması geleneksel yaşam tarzınızda değişiklik yarattı mı?								
KÖYLER	n	Evet		Kısmen		Hayır		Toplam İçindeki oran (%)
		Yarattı		Yarattı		Yaratmadı		
		f	%	f	%	f	%	
Arıtaşı	10	9	90,0	1	10,0	0	0,0	9,8
Beyoba	12	11	91,7	1	8,3	0	0,0	11,8
Çamlıbel	23	15	65,2	5	21,7	3	13,0	22,5
Kavlaklar	11	7	63,6	2	18,2	2	18,2	10,8
Mehmetalan	17	8	47,1	5	29,4	4	23,5	16,7
Pınarbaşı	11	8	72,7	1	9,1	2	18,2	10,8
Tahtakuşlar	18	12	66,7	3	16,7	3	16,7	17,6
TOPLAM	102	70	68,6	18	17,6	14	13,7	100

Kazdağı'nın Ulusal Park olarak korunmasının geleneksel yaşam biçimleri üzerinde ne gibi olumsuzluk yarattığı yönünde soruya ait frekans ve yüzde dağılımı Tablo 4.34'de verilmiştir.

Buna göre, alana giriş çıkışların engellemesi (% 39,8) en başta gelen olumsuzluk olarak belirtilmiştir. Ardından kışlık odun toplamanın kısıtlanması (29,5) ve otlatmanın ve hayvancılığın kısıtlanması (%12,5) önemli olumsuzluklar olarak gösterilmiştir. Özellikle arazi çalışması ve anket çalışması kapsamında görüşülen kişilerin, alana izinsiz olarak girmenin mümkün olmamasından çok rahatsız oldukları görülmüştür.

Bu soru ile ilgili bulgular incelendiğinde, Beyoba, Pınarbaşı ve Tahtakuşlar köylerinde ankete katılanların %50'sinden fazlası, "alana giriş çıkışların engellenmesi"ni en önemli olumsuzluk olarak belirtmiştir. Diğer yandan Kavlaklar köyünde kışlık odun toplamanın kısıtlanması (% 55,6) en önemli olumsuzluk olarak ifade edilmiştir.

Tablo 4.34: İlgili köylerin Kazdağı'nın ulusal park olarak korunmasının geleneksel yaşam biçiminde yarattığı olumsuzluklar hakkında görüşleri

KÖYLER	n	Alana giriş çıkışların engellenmesi		Su kullanım olanaklarının azalması		Bitki toplamanın kısıtlanması		Avcılığın kısıtlanması ve tarım alanların y.hay. zarar görmesi		Kışık odun top. kısıtlanması		Otlatmanın engellenmesi ve hay. azalması		Hayırların yapılmasının zorlaşması		Toplam içindeki %
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
Arıtışı	10	3	30,0	2	20,0	0	0,0	0	0,0	3	30,0	2	20,0	0	0,0	11,4
Beyoba	12	7	58,3	0	0,0	1	8,3	0	0,0	3	25,0	1	8,3	0	0,0	13,6
Çamlıbel	20	4	20,0	0	0,0	0	0,0	2	10,0	7	35,0	7	35,0	0	0,0	22,7
Kavlaklar	9	2	22,2	0	0,0	1	11,1	1	11,1	5	55,6	0	0,0	0	0,0	10,2
Mehmetalın	13	5	38,5	0	0,0	1	7,7	1	7,7	3	23,1	1	7,7	2	15,4	14,8
Pınarbaşı	9	6	66,7	0	0,0	0	0,0	1	11,1	1	11,1	0	0,0	1	11,1	10,2
Tahtakuşlar	15	8	53,3	0	0,0	2	13,3	1	6,7	4	26,7	0	0,0	0	0,0	17,1
TOPLAM	88	35	39,8	2	2,2	5	8,6	6	5,4	26	29,0	11	11,8	3	3,2	100

4.8.2.3. Köylerin Turizme ve Ziyaretçilere Yönelik Düşüncelerine İlişkin Bulgular

Kazdağı Ulusal Parkı'nın ekoturizm planının oluşturulmasında ilgi grubu içinde yer alan ve anket çalışması yapılan köylerde yaşayanlara ziyaretçiler, ekoturizm ve turizm gelişimi ile ilgili çeşitli sorular sorulmuştur. Bu sorulara verilen cevapların frekans ve yüzde dağılımlarını içeren tablolar hazırlanmıştır. Bazı sorular Tek Yönlü ANOVA Testi kullanılarak incelenmiştir.

Öncelikle ilgili köylere Kazdağı Ulusal Parkı için gelen ziyaretçilerin köylerini de ziyaret etmelerini onaylayıp onaylamadıkları sorulmuştur. Bu sorunun analizinden elde edilen bulgular Tablo 4.35'de gösterilmiştir.

Buna göre, Beyoba ve Pınarbaşı köyünde yaşayanlar ziyaretçilerin köylerini de ziyaret etmelerine yönelik olumlu görüş bildirmişlerdir (%100). Arıtışı (%80), Kavlaklar (%45,5) ve Tahtakuşlar (%22,2) kısmen onaylama yönünde tercih belirtmişlerdir. Öte yandan, Mehmetalın köyündeki "hayır onaylamıyorum" oranı (%31,3) diğer köylere oranla daha yüksektir.

Tablo 4.35: İlgili köylerin Kazdağı Ulusal Parkı için gelenlerin köylerini de ziyaret etmeleri konusunda düşünceleri

Kazdağı için gelen ziyaretçilerin köyünüzü de ziyaret etmesini onaylıyor musunuz?								
KÖYLER	n	Evet		Kısmen		Hayır		Toplam İçindeki oran (%)
		Onaylıyorum		Onaylıyorum		Onaylamıyorum		
		f	%	f	%	f	%	
Arıtaşı	10	1	10,0	8	80,0	1	10,0	9,9
Beyoba	12	12	100,0	0	0,0	0	0,0	11,9
Çamlıbel	23	17	73,9	3	13,0	3	13,0	22,8
Kavlaklar	11	5	45,5	5	45,5	1	9,1	10,9
Mehmetalan	16	9	56,3	2	12,5	5	31,3	15,8
Pınarbaşı	11	11	100,0	0	0,0	0	0,0	10,9
Tahtakuşlar	18	12	66,7	4	22,2	2	11,1	17,8
TOPLAM	101	67	66,3	22	21,8	12	11,9	100

Bu soruya Tek Yönlü ANOVA testi kullanılarak irdelenmiştir. Soruya ait ANOVA sonuçları Tablo 4.36'da gösterilmiştir.

Tablo 4.36: İlgili köylerin Kazdağı için gelen ziyaretçilerin köylerini de ziyaret etmesini onaylamasına ilişkin varyans eşitliği tablosu

ARYANS EŞİTLİĞİ TABLOSU					
Levene istatistiği	df1 Serbestlik Derecesi	df2 Serbestlik Derecesi	Anlamlılık Düzeyi (Sig.)		
13,641	6	94	0,00		
ANOVA TABLOSU					
Değişim Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Testi İstatist.	Anlamlılık Düzeyi (Sig.)
Köyler Arası	9,581	6	1,597	3,803	0,002
Köyler İçi	39,468	94	,420		
Toplam	49,050	100			

Köyler arasındaki farklılığın hangi köyden kaynaklandığının belirlenebilmesi amacıyla Post Hoc Testi yapılmıştır. Köylerin ortalama değerleri (Mean), ortalama farkları (M.D) ve anlamlılık düzeyleri (sig.) Tablo 4.37'de gösterilmiştir.

Buna göre, bu soruyu değerlendirme açısından Arıtaşı Köyü ile Beyoba ve Pınarbaşı köyleri arasında anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Beyoba ve Pınarbaşı köyleri ulusal park için gelen ziyaretçilerin köylerini de ziyaret etmelerini onaylamaktadır (mean=3,00).

Tablo 4.37: İlgili köylerin Kazdağı için gelen ziyaretçilerin köylerini de ziyaret etmesini onaylamasına ilişkin Games-Howell sonuçları

	Arıtaşı	Beyoba	Çamlıbel	Kavlaklar	Mehmetalan	Pınarbaşı	Tahtakuşlar
Arıtaşı Mean:2,00		MD=-1,00 Sig.=0,00	MD=-0,61 Sig.=0,09	MD=-0,36 Sig.=0,77	MD=-0,25 Sig.=0,96	MD=-1,00 Sig.=0,00	MD=-0,56 Sig.=0,20
Beyoba Mean:3,00	MD=1,00 Sig.=0,00		MD=0,39 Sig.=0,17	MD=0,64 Sig.=0,104	MD=0,75 Sig.=0,06	MD=0,0 Sig.=1,00	MD=0,44 Sig.=0,16
Çamlıbel Mean:2,61	MD=0,61 Sig.=0,09	MD=-0,39 Sig.=0,17		MD=0,25 Sig.=0,95	MD=0,36 Sig.=0,84	MD=-0,39 Sig.=0,17	MD=0,05 Sig.=1,00
Kavlaklar Mean:2,36	MD=0,36 Sig.=0,77	MD=-0,64 Sig.=0,1	MD=-0,25 Sig.=0,95		MD=0,11 Sig.=1,00	MD=-0,64 Sig.=0,10	MD=-0,19 Sig.=0,98
Mehmetalan Mean:2,25	MD=0,25 Sig.=0,96	MD=-0,75 Sig.=0,06	MD=-0,36 Sig.=0,84	MD=-0,11 Sig.=1,00		MD=-0,75 Sig.=0,06	MD=-0,31 Sig.=0,93
Pınarbaşı Mean:3,00	MD=1,00 Sig.=0,00	MD=0,00 Sig.=1,00	MD=0,39 Sig.=0,17	MD=0,64 Sig.=0,10	MD=0,75 Sig.=0,06		MD=0,44 Sig.=0,16
Tahtakuşlar Mean:2,56	MD=0,56 Sig.=0,20	MD=-0,44 Sig.=0,16	MD=-0,05 Sig.=1,00	MD=0,19 Sig.=0,98	MD=0,31 Sig.=0,93	MD=-0,44 Sig.=0,16	

Diğer yandan köyün ziyaret edilmesi konusunda diğer köylere göre daha olumsuz düşünen köy Arıtaşı köyüdür (mean=2,00). Genel bir değerlendirme yapıldığında ise, olumsuz görüş bildiren köylerin Türkmen köyleri olması dikkat çekicidir. Arazi çalışmaları sırasında da özellikle türkmen köylerinin dışarıdan gelen ziyaretçilere karşı daha kapalı bir toplumu benimsediklerini gözlemlenmiştir. Ayrıca ANOVA testinde en olumsuz düşünen köy olan Arıtaşı Köyü'nden anket çalışmasına katılanların büyük bölümü kadınlardan oluşmaktadır. Kadınların genel olarak geleneklere daha bağlı olmaları nedeniyle dışarıdan gelebilecek etkilere karşı koruyucu bir tutum sergiledikleri görülmektedir.

Kazdağı Ulusal Parkı'na gelen ziyaretçilerin Kazdağı'na bir zararının olup olmadığının köyler açısından irdelenmesi amacıyla yöneltilen soruya ilişkin frekans ve yüzde dağılımı ise Tablo 4.38'de verilmiştir. Arıtaşı (%80), Beyoba (%75), Çamlıbel (%56,5), Mehmetalan (%50,0) ve Pınarbaşı (%54,5) köyleri ziyaretçilerin Ulusal Parka zarar verdiği görüşündedir. Kavlaklar (%63,6) ve Tahtakuşlar (%94,4) köyleri ise ziyaretçilerin bir zararının olmadığı yönünde görüş belirtmişlerdir.

Tablo 4.38: Gelen ziyaretçilerin Kazdağı'na zarar verip vermediğine ilişkin düşünceler

Ulusal Park için gelen ziyaretçilerin Kazdağı'na zararı var mı?						
KÖYLER	n	Evet		Hayır		Toplam içindeki oran (%)
		f	%	f	%	
Arıtaşı	10	8	80,0	2	20,0	10,0
Beyoba	12	9	75,0	3	25,0	12,0
Çamlıbel	22	13	56,5	9	40,9	22,0
Kavlaklar	11	4	36,4	7	63,6	11,0
Mehmetalan	16	8	50,0	8	50,0	16,0
Pınarbaşı	11	6	54,5	5	45,5	11,0
Tahtakuşlar	18	1	5,6	17	94,4	18,0
TOPLAM	100	49	49,0	51	51,0	100

İlgili köyler açısından Kazdağı Ulusal Parkında ziyaret yoğunluğunun artmasının hem ulusal park hem de yakın çevresi için yaratabileceği en büyük zararın ne olabileceği hakkında sorulan soruya ait frekans ve yüzde dağılımı Tablo 4.39'da verilmiştir.

Buna göre, en önemli zararın katı atıkların artması (% 28,2) olduğu belirtilmiştir . İkinci önemli zarar olarak yangın riskinin artması (%20) ve üçüncü önemli zarar olarak bitkilerin toplanması (%15,3) gösterilmiştir.

Arazi çalışması boyunca köylerde yapılan görüşmelerde, gelen ziyaretçilerin çok fazla kirletici bıraktıkları yönünde olumsuzluklar tespit edilmiştir. Bu atıkların yangın riskini artırma olasılığı oldukça yüksektir. Ayrıca katı atıkların yaban hayvanlarının köy merkezlerine gelmelerine neden olduğu yönünde şikayetler olduğu belirlenmiştir. Özellikle köylerce içme amaçlı kullanılan suların bilinçsizce kirletilmesinden tüm köyler rahatsızlık duymaktadır. Verilen cevaplarda da bu rahatsızlıkların dile getirildiği görülmektedir.

Tablo 4.39: İlgili köylerin Kazdağı Ulusal Parkı'nda ziyaret yoğunluğunun artmasının hem ulusal park hem de yakın çevresi için yaratabileceği en büyük zarar hakkında düşünceleri

KÖYLER	n	Bitki Toplamının Artması		Trafik Artması		Yakın çevrede Yapılaşmanın Artması		Kati Atıkların Artması		Doğal Kaynakların Bozulması		Su Kaynaklar. Kirlenmesi		Yakın Çevrede Hırsızlığın Artması		Yangın Riskinin Artması		TOPLAM
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	%
		Arıtışı	9	0	0,0	0	0,0	2	22,2	1	11,1	0	0,0	3	33,3	0	0,0	3
Beyoba	12	0	0,0	0	0,0	0	0,0	10	83,3	0	0,0	2	16,7	0	0,0	0	0,0	14,1
Çamlıbel	20	2	10,0	0	0,0	3	15,0	1	5,0	2	10,0	0	0,0	0	0,0	12	60,0	23,5
Kavlaklar	10	0	0,0	3	30,0	0	0,0	4	40,0	3	30,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	11,8
Mehmetalın	16	7	43,8	5	31,3	0	0,0	2	12,5	0	0,0	0	0,0	0	0,0	2	12,5	18,8
Pınarbaşı	7	2	28,6	0	0,0	0	0,0	5	71,4	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	8,3
Tahtakuşlar	11	2	18,2	1	9,1	1	9,1	1	9,1	2	18,2	0	0,0	4	36,4	0	0,0	12,9
TOPLAM	85	13	15,3	9	10,6	6	7,1	24	28,2	7	8,2	5	5,9	4	4,7	17	20,0	100

Anket çalışmasında ankete katılanlara, yaşadıkları köyde turizm gelişiminin önündeki en büyük engelin ne olduğu sorulmuştur. Bu sorunun frekans ve yüzde dağılımı Tablo 4.40'da verilmiştir.

Tablo 4.40: Turizm gelişiminin önündeki en büyük engel hakkındaki düşünceler

KÖYLER	n	Turizme yönelik gelir getirici hizmetler hakk. bilgisiz olma		Tanıtım pazarlama eksikliği		Devlet yatırım ve teşviklerinin azlığı		Turizm için yol gösterici lider kişilerin olmaması		Yöneticilerle yaşanan çatışmalar		Altyapının yetersiz kalması		Toplam içindeki %
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
Arıtışı	10	6	60,0	3	30,0	0	0,0	1	10,0	0	0,0	0	0,0	10,3
Beyoba	12	10	83,3	1	8,3	1	8,3	0	0,0	0	0,0	0	0,0	12,4
Çamlıbel	22	8	36,4	0	0,0	13	59,1	0	0,0	0	0,0	1	4,5	22,7
Kavlaklar	11	3	27,3	4	36,4	4	36,4	0	0,0	0	0,0	0	0,0	11,3
Mehmetalan	14	10	71,4	0	0,0	3	21,4	0	0,0	1	7,1	0	0,0	14,4
Pınarbaşı	11	8	72,7	2	18,2	1	9,1	0	0,0	0	0,0	0	0,0	11,4
Tahtakuşlar	17	8	47,1	5	29,4	2	11,8	1	5,9	1	5,9	0	0,0	17,5
TOPLAM	97	53	54,6	15	15,5	24	24,7	2	2,1	2	2,1	1	1,0	100

Buna göre ankete katılanların büyük çoğunluğu, “turizme yönelik gelir getirici hizmetler hakkında bilgisiz olma” (%47,1) yönünde tercih belirtmişlerdir. İkinci sırada ise turizm pazarlamasının eksikliği (%29,4) tercih edilmiştir. Arıtışı, Beyoba, Mehmetalan, Pınarbaşı ve Tahtakuşlar köyleri turizme yönelik gelir getirici hizmetleri hakkında bilgisizlik yönünde tercih yaparken, Çamlıbel köyü devlet yatırım ve teşviklerinin azlığı yönünde tercih belirtmiştir.

Bölgedeki köyler içinde Çamlıbel köyünde konaklama imkânlarının fazlalığı ve turizme hizmet amacıyla çalışan işletmelerin varlığı dikkat çekicidir. Bu nedenle turizm gelişiminin önündeki engel olarak devlet teşviklerinin az olması gösterilmektedir. Arazi çalışmalarından elde edilen bulgular ışında Çamlıbel köyünde halk, turizmde gelir getirici hizmetleri bilmekte ancak imkanları dahilinde bundan faydalanamamaktadır. Bunun çözüm yolunda devlet teşvikleri ile mümkün olabileceği görüşünü savunmaktadır.

4.8.2.4. Kazdağı Ulusal Parkı'nda Ekoturizm Gelişimine Yönelik Köylerin Bakış Açısına İlişkin Bulgular

Çalışma kapsamında kullanılan anket formlarında ekoturizm gelişiminin bileşenlerini oluşturan doğal kaynakların korunması, katılımcılık, kültürel yapının korunması ve kırsal kalkınma ile ilgili ifadelerin yer aldığı bir bölüm oluşturulmuştur. Bu bölümde, her bir bileşen ile ilgili tutumları ortaya çıkarmaya yardımcı olacak ifadelere yer verilmiştir. Bu ifadelerin ankete katılanlar tarafından likert ölçek kullanılarak “Kesinlikle Katılmıyorum, Kısmen Katılmıyorum, Kararsızım (ne katılıyorum ne katılmıyorum), Kısmen Katılıyorum, Kesinlikle katılıyorum” değerlendirilmesi istenmiştir. Kesinlikle katılmıyorum ifadesi “1” ile kesinlikle katılıyorum ifadesi “5” ile sayısal değerler verilerek analizler yapılmıştır. İfadeler tanımsal İstatistik ve ANOVA Testi kullanılarak değerlendirilmiştir. Tanımsal İstatistik verileri EK-J’de gösterilmiştir.

Ekoturizm gelişiminin birinci bileşeni olan “doğal kaynakların korunması” ile ilgili bakış açısının irdelenebilmesi amacıyla altı adet ifade kullanılmıştır. Köylerin ifadeleri değerlendirmeleri açısından anlamlı bir farkın olup olmadığının ortaya konulabilmesi amacıyla Tek Yönü ANOVA Testi kullanılmıştır. İlgili bölüme ait Varyans Eşitliği ve Anova sonuçları TABLO 4.41’de gösterilmiştir.

Buna göre, 1., 3., 4., 5. ve 6. ifadeler için ANOVA tablosundaki sig. değeri 0,05’den küçüktür. Bu nedenle, “Köylerin ortalamaları arasında fark vardır” (Ha) hipotezi kabul edilmiştir.

Köyler arasındaki farklılığın hangi köyden kaynaklandığının belirlenebilmesi amacıyla Post Hoc Testi yapılmıştır. Köylerin ortalama değerlerini (Mean), ortalama farklarını (M.D) ve anlamlılık düzeylerini (sig.) içeren tablolar hazırlanmıştır. Birinci ifadenin değerlendirilmesi sonucu elde edilen bulgular Tablo 4.42’de gösterilmiştir.

Tablo 4.41: İlgili köylerin doğal kaynakların korunması yönelik tutumlarına ilişkin varyans eşitliği ve Anova tablosu

DOĞAL KAYNAKLARIN KORUNMASINA YÖNELİK TUTUM	VARYANS EŞİTLİĞİ TABLOSU				ANOVA TABLOSU						
	Lev. İst.	Serbestlik Derecesi		Anlam. Düzeyi Sig.	DEĞİŞİM KAYNAĞI	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi df	Kareler Ortalaması	F test İst.	Anlamlılık Düzeyi Sig.	Kullanılan Test
		df1	df2								
Kazdağı'nın korunması ulusal parktaki bitki türlerinin korunmasına katkıda bulundu	9,868	6	95	0,000	Köyler arası	118,599	6	19,767	8,759	0,000	Games- Howell
					Köyler içi	214,391	95	2,257			
					toplam	332,990	101				
Kazdağı'nın korunması ulusal parktaki hayvan türlerinin korunmasına katkıda bulundu	5,763	6	95	0,000	Köyler arası	15,462	6	2,577	1,512	0,182	
					Köyler içi	161,881	95	1,704			
					toplam	177,343	101				
Kazdağı'nın korunması çevremize zarar veren faaliyetlerin (kaçak kesimler vb) önünü kesti	12,028	6	95	0,000	Köyler arası	78,398	6	13,066	4,227	0,001	Games- Howell
					Köyler içi	293,680	95	3,091			
					toplam	372,078	101				
Ziyaretçilerle birlikte Kazdağı çevresinde çevre kirliliği (çöp vb.) artmadı	4,218	6	95	0,001	Köyler arası	186,792	6	31,132	82,083	0,000	Games- Howell
					Köyler içi	36,031	95	0,379			
					toplam	222,824	101				
Ziyaretçilerle birlikte Kazdağı'nın suyu kirlenmedi	11,498	6	95	0,000	Köyler arası	136,576	6	22,763	11,855	0,000	Games- Howell
					Köyler içi	182,414	95	1,920			
					toplam	318,990	101				
Kazdağı'nın korunması nedeniyle geleneksel geçim kaynaklarımız (tarım, avcılık, zeytincilik..vb) azalmadı	6,695	6	95	0,00	Köyler arası	134,629	6	22,438	28,666	0,000	Games- Howell
					Köyler içi	74,362	95	0,783			
					toplam	208,990	101				

Tablo 4.42: İlgili köylerin 1. ifadeye yönelik tutumlarına ilişkin Games-Howell testi sonuçları

Kazdağı'nın korunması ulusal parktaki bitki türlerinin korunmasına katkıda bulundu							
	Arıtaşı	Beyoba	Çamlıbel	Kavlaklar	Mehmetalan	Pınarbaşı	Tahtakuşlar
Arıtaşı Mean:1,40		MD=-1,10 Sig.=0,48	MD=-0,64 Sig.=0,63	MD=-3,60 Sig.=0,00	MD=-2,31 Sig.=0,002	MD=-1,15 Sig.=0,68	MD=-2,49 Sig.=0,00
Beyoba Mean:2,50	MD=1,10 Sig.=0,48		MD=0,46 Sig.=0,98	MD=-2,50 Sig.=0,005	MD=-1,21 Sig.=0,53	MD=-0,05 Sig.=1,00	MD=-1,39 Sig.=0,31
Çamlıbel Mean:2,04	MD=0,64 Sig.=0,63	MD=-0,46 Sig.=0,98		MD=-2,96 Sig.=0,00	MD=-1,66 Sig.=0,03	MD=-0,50 Sig.=0,99	MD=-1,85 Sig.=0,005
Kavlaklar Mean:5,00	MD=3,60 Sig.=0,00	MD=2,50 Sig.=0,005	MD=2,96 Sig.=0,00		MD=1,29 Sig.=0,08	MD=2,45 Sig.=0,04	MD=1,11 Sig.=0,08
Mehmetalan Mean:3,71	MD=2,31 Sig.=0,002	MD=1,21 Sig.=0,53	MD=1,66 Sig.=0,03	MD=-1,29 Sig.=0,08		MD=1,16 Sig.=0,78	MD=-0,18 Sig.=1,00
Pınarbaşı Mean:2,55	MD=1,15 Sig.=0,68	MD=0,05 Sig.=1,00	MD=0,50 Sig.=0,99	MD=-2,45 Sig.=0,04	MD=-1,16 Sig.=0,75		MD=-1,34 Sig.=0,58
Tahtakuşlar Mean:3,89	MD=2,49 Sig.=0,00	MD=1,39 Sig.=0,31	MD=1,85 Sig.=0,005	MD=-1,11 Sig.=0,08	MD=0,18 Sig.=1,00	MD=1,34 Sig.=0,58	

Buna göre, bu ifadeyi değerlendirme açısından

- Arıtaşı Köyünü ile Kavlaklar, Mehmetalan ve Tahtakuşlar köyleri arasında
- Çamlıbel Köyü ile Kavlaklar, Mehmetalan ve Tahtakuşlar köyleri arasında
- Kavlak köyü ile Arıtaşı, Beyoba, Çamlıbel ve Pınarbaşı köyleri arasında

anlamli bir fark olduğu anlaşılmıştır.

Bu ifadeye yönelik köylerin tutumlarına bakıldığında en olumlu düşünen Kavlaklar köyü (mean:5,00) iken en olumsuz düşünen ise Arıtaşı köyü olmuştur (mean:1,40).

Doğal kaynakların korunması başlığı altında incenen Kazdağı'nın korunması çevremize zarar veren faaliyetlerin önünü kesti" ifadesine ait Games-Howell Testi sonuçları Tablo 4.43'de gösterilmiştir. Buna göre, bu ifadeyi değerlendirme açısından

- Arıtaşı Köyü ile Beyoba, Çamlıbel, Kavlaklar, Mehmetalan ve Tahtakuşlar köyleri arasında
- Pınarbaşı ile Kavlaklar ve Tahtakuşlar köyleri arasında anlamli bir fark olduğu görülmektedir.

Bu ifadeye yönelik köylerin tutumları incelendiğinde en olumlu düşünen köyün Arıtaşı (mean:5,00) en olumsuz düşünen köyünse Kavlaklar (mean:1,91) olduğu anlaşılmıştır.

Tablo 4.43: İlgili köylerin 3. ifadeye yönelik tutumlarına ilişkin Games-Howell testi sonuçları

Kazdağı'ndanın korunması çevremize zarar veren faaliyetlerin (kaçak kesimler, kaçak avcılık vb.) önünü kesti							
	Arıtaşı	Beyoba	Çamlıbel	Kavlaklar	Mehmetalan	Pınarbaşı	Tahtakuşlar
Arıtaşı Mean:5,00		MD=2,33 Sig.=0,02	MD=2,00 Sig.=0,001	MD=3,09 Sig.=0,00	MD=1,76 Sig.=0,02	MD=0,64 Sig.=0,81	MD=2,50 Sig.=0,00
Beyoba Mean:2,67	MD=-2,33 Sig.=0,02		MD=-0,33 Sig.=0,99	MD=0,76 Sig.=0,93	MD=-0,57 Sig.=0,98	MD=-1,70 Sig.=0,32	MD=0,17 Sig.=1,00
Çamlıbel Mean:3,00	MD=-2,00 Sig.=0,001	MD=0,33 Sig.=0,99		MD=1,09 Sig.=0,49	MD=-0,24 Sig.=1,00	MD=-1,36 Sig.=0,32	MD=0,50 Sig.=0,97
Kavlaklar Mean:1,91	MD=-3,09 Sig.=0,00	MD=-0,76 Sig.=0,93	MD=-1,09 Sig.=0,49		MD=-1,33 Sig.=0,38	MD=-2,45 Sig.=0,01	MD=-0,59 Sig.=0,95
Mehmetalan Mean:3,24	MD=-1,76 Sig.=0,02	MD=0,57 Sig.=0,98	MD=0,24 Sig.=1,00	MD=1,33 Sig.=0,38		MD=-1,13 Sig.=0,63	MD=0,74 Sig.=0,91
Pınarbaşı Mean:4,36	MD=-0,64 Sig.=0,81	MD=1,70 Sig.=0,32	MD=1,36 Sig.=0,32	MD=2,45 Sig.=0,01	MD=1,13 Sig.=0,63		MD=1,86 Sig.=0,01
Tahtakuşlar Mean:2,50	MD=-2,50 Sig.=0,00	MD=-0,17 Sig.=1,00	MD=-0,50 Sig.=0,97	MD=0,59 Sig.=0,95	MD=-0,74 Sig.=0,91	MD=-1,86 Sig.=0,01	

Bu bölümde incelenen “Ziyaretçilerle birlikte Kazdağı çevresinde çevre kirliliği artmadı” ifadesine ait Games-Howell Testi sonuçları Tablo 4.44’de gösterilmiştir

Tablo 4.44: İlgili köylerin 4. ifadeye yönelik tutumlarına ilişkin Games-Howell testi sonuçları

Ziyaretçilerle birlikte Kazdağı çevresinde çevre kirliliği (çöp vb.) artmadı							
	Arıtaşı	Beyoba	Çamlıbel	Kavlaklar	Mehmetalan	Pınarbaşı	Tahtakuşlar
Arıtaşı Mean:4,90		MD=3,32 Sig.=0,00	MD=3,20 Sig.=0,00	MD=0,17 Sig.=0,94	MD=3,49 Sig.=0,00	MD=3,26 Sig.=0,00	MD=3,73 Sig.=0,00
Beyoba Mean:1,58	MD=-3,32 Sig.=0,00		MD=-0,11 Sig.=0,99	MD=-3,14 Sig.=0,00	MD=0,17 Sig.=0,99	MD=-0,05 Sig.=1,00	MD=0,42 Sig.=0,60
Çamlıbel Mean:1,70	MD=-3,20 Sig.=0,00	MD=0,11 Sig.=0,99		MD=-3,03 Sig.=0,00	MD=0,28 Sig.=0,69	MD=0,06 Sig.=1,00	MD=0,53 Sig.=0,06
Kavlaklar Mean:4,73	MD=-0,17 Sig.=0,94	MD=3,14 Sig.=0,00	MD=3,03 Sig.=0,00		MD=3,32 Sig.=0,00	MD=3,09 Sig.=0,00	MD=3,56 Sig.=0,00
Mehmetalan Mean:1,41	MD=-3,49 Sig.=0,00	MD=-0,17 Sig.=0,99	MD=-0,28 Sig.=0,69	MD=-3,32 Sig.=0,00		MD=-0,22 Sig.=0,99	MD=0,25 Sig.=0,90
Pınarbaşı Mean:1,64	MD=-3,26 Sig.=0,00	MD=0,05 Sig.=1,00	MD=-0,06 Sig.=1,00	MD=-3,09 Sig.=0,00	MD=0,22 Sig.=0,99		MD=0,47 Sig.=0,80
Tahtakuşlar Mean:1,17	MD=-3,73 Sig.=0,00	MD=-0,42 Sig.=0,60	MD=-0,53 Sig.=0,06	MD=-3,56 Sig.=0,00	MD=-0,25 Sig.=0,90	MD=-0,47 Sig.=0,80	

Buna göre; bu ifadeyi değerlendirme açısından

- Arıtaşı Köyü ile Beyoba, Çamlıbel, Mehmetalan, Pınarbaşı ve Tahtakuşlar köyleri arasında
- Kavlaklar Köyü ile Beyoba, Çamlıbel, Mehmetalan, Pınarbaşı ve Tahtakuşlar köyleri arasında anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir.

Bu ifadeyi en olumlu değerlendiren Arıtaşı Köyü dür (mean:4,90). Öte yandan, bu ifadeyi en olumsuz değerlendiren Tahtakuşlar köyüdür (mean:1,17). Günübirlik kullanım alanlarına ve Ulusal Parkın giriş kapılarına yakın bulunan köylerin alan çevresinde çöp artışı olduğu yönünde tercihlerini yaptıkları görülmektedir. Arazi çalışmalarında özellikle yaz aylarında çevre kirliliğinin arttığı belirlenmiştir. Bu durumun yakın çevrede yaşayan halk içinde rahatsız edici olduğu anlaşılmaktadır.

Bu bölümde incelenen “Ziyaretçilerle birlikte Kazdağı’nın suyu kirlenmedi” ifadesine Games-Howell Testi sonuçları Tablo 4.45’de gösterilmiştir.

Tablo 4.45: İlgili köylerin 5. ifadeye yönelik tutumlarına ilişkin Games-Howell testi sonuçları

Ziyaretçilerle birlikte Kazdağı’nın suyu kirlenmedi							
	Arıtaşı	Beyoba	Çamlıbel	Kavlaklar	Mehmetalan	Pınarbaşı	Tahtakuşlar
Arıtaşı Mean:1,80		MD=0,80 Sig.=0,44	MD=-2,33 Sig.=0,00	MD=-2,38 Sig.=0,00	MD=-0,85 Sig.=0,82	MD=-0,11 Sig.=1,00	MD=-2,09 Sig.=0,01
Beyoba Mean:1,00	MD=-0,80 Sig.=0,44		MD=-3,13 Sig.=0,00	MD=-3,18 Sig.=0,00	MD=-1,65 Sig.=0,051	MD=-0,91 Sig.=0,32	MD=-2,89 Sig.=0,00
Çamlıbel Mean:4,13	MD=2,33 Sig.=0,00	MD=3,13 Sig.=0,00		MD=-0,05 Sig.=1,00	MD=1,48 Sig.=0,12	MD=2,22 Sig.=0,00	MD=0,24 Sig.=0,99
Kavlaklar Mean:4,18	MD=2,38 Sig.=0,00	MD=3,18 Sig.=0,00	MD=0,05 Sig.=1,00		MD=1,53 Sig.=0,18	MD=2,27 Sig.=0,05	MD=0,29 Sig.=0,99
Mehmetalan Mean:2,65	MD=0,85 Sig.=0,82	MD=1,65 Sig.=0,051	MD=-1,48 Sig.=0,12	MD=-1,53 Sig.=0,18		MD=0,74 Sig.=0,89	MD=-1,24 Sig.=0,46
Pınarbaşı Mean:1,91	MD=0,11 Sig.=1,00	MD=0,91 Sig.=0,32	MD=-2,22 Sig.=0,00	MD=-2,27 Sig.=0,00	MD=-0,74 Sig.=0,89		MD=-1,98 Sig.=0,02
Tahtakuşlar Mean:3,89	MD=2,09 Sig.=0,01	MD=2,89 Sig.=0,00	MD=-0,24 Sig.=0,99	MD=-0,29 Sig.=0,99	MD=1,24 Sig.=0,46	MD=1,98 Sig.=0,02	

Buna göre, bu ifadeyi değerlendirme açısından

- Arıtaşı Köyü ile Çamlıbel, Kavlaklar ve Tahtakuşlar köyleri arasında

- Beyoba Köyü ile Çamlıbel, Kavlaklar ve Tahtakuşlar köyleri arasında
- Pınarbaşı Köyü ile Çamlıbel, Kavlaklar ve Tahtakuşlar köyleri arasında

anlamli bir fark olduğu anlaşılmıştır. Bu ifadeye yönelik en olumsuz değerlendirme Beyoba köyünce yapılmıştır (mean:1,80). Öte yandan en olumlu görüş Kavlaklar Köyü'ne aittir (mean:4,18).

Bu bölümde incenen “Kazdağı'nın korunması nedeniyle geleneksel geçim kaynaklarımız azalmadı” ifadesine ait Games-Howell Testi sonuçları Tablo 4.46'da gösterilmiştir.

Tablo 4.46: İlgili köylerin 6. ifadeye yönelik tutumlarına ilişkin Games-Howell testi sonuçları

Kazdağı'nın korunması nedeniyle geleneksel geçim kaynaklarımız (tarım, avcılık, zeytincilik..vb) azalmadı							
	Arıtışı	Beyoba	Çamlıbel	Kavlaklar	Mehmetalan	Pınarbaşı	Tahtakuşlar
Arıtışı Mean:1,10		MD=-0,07 Sig.=1,00	MD=-0,25 Sig.=0,75	MD=0,10 Sig.=0,94	MD=-2,96 Sig.=0,00	MD=-0,08 Sig.=1,00	MD=-1,90 Sig.=0,00
Beyoba Mean:1,17	MD=0,07 Sig.=1,00		MD=-0,18 Sig.=0,97	MD=0,17 Sig.=0,94	MD=-2,89 Sig.=0,00	MD=-0,02 Sig.=1,00	MD=-1,83 Sig.=0,00
Çamlıbel Mean:1,35	MD=0,25 Sig.=0,75	MD=0,18 Sig.=0,97		MD=0,35 Sig.=0,18	MD=-2,71 Sig.=0,00	MD=0,17 Sig.=0,98	MD=-1,65 Sig.=0,00
Kavlaklar Mean:1,00	MD=-0,10 Sig.=0,94	MD=-0,17 Sig.=0,94	MD=-0,35 Sig.=0,18		MD=-3,06 Sig.=0,00	MD=-0,18 Sig.=0,94	MD=-2,00 Sig.=0,00
Mehmetalan Mean:4,06	MD=2,96 Sig.=0,00	MD=2,89 Sig.=0,00	MD=2,71 Sig.=0,00	MD=3,06 Sig.=0,00		MD=2,88 Sig.=0,00	MD=1,06 Sig.=0,23
Pınarbaşı Mean:1,18	MD=0,08 Sig.=1,00	MD=0,02 Sig.=1,00	MD=-0,17 Sig.=0,98	MD=0,18 Sig.=0,94	MD=-2,88 Sig.=0,00		MD=-1,82 Sig.=0,00
Tahtakuşlar Mean:3,00	MD=1,90 Sig.=0,00	MD=1,83 Sig.=0,00	MD=1,65 Sig.=0,00	MD=2,00 Sig.=0,00	MD=-1,06 Sig.=0,23	MD=1,82 Sig.=0,00	

Buna göre, bu ifadeyi değerlendirme açısından

- Mehmetalan Köyü ile Arıtışı, Beyoba, Çamlıbel, Kavlaklar ve Pınarbaşı köyleri arasında
- Tahtakuşlar ile Arıtışı, Beyoba, Çamlıbel, Kavlaklar ve Pınarbaşı köyleri arasında anlamli bir fark olduğu belirlenmiştir.

Kazdağı'nın korunmasının geçim kaynaklarını etkilemediğini düşünen Kavlaklar Köyüdür (mean:1,00). Öte yandan, koruma faaliyetlerinin geçim kaynaklarını etkilediği yönünde görüş bildiren köy ise Mehmetalan köyüdür (mean:4,06).

Ekoturizm gelişiminin ikinci bileşeni olan "katılımcılık" ile ilgili bakış açısının irdelenebilmesi için dört adet ifade kullanılmıştır. Köyler arasında, bu ifadelere yönelik tutumlar açısından anlamlı bir fark olup olmadığının belirlenebilmesi amacıyla ANOVA Testi yapılmıştır. İlgili bölüme ait Varyans Eşitliği ve ANOVA sonuçları Tablo 4.47'de gösterilmiştir.

Buna göre, 2., 3. ve 4. ifadeler için ANOVA tablosundaki sig. değeri 0,05'den küçüktür. Bu nedenle, "Köylerin ortalamaları arasında fark vardır" (H_a) hipotezi kabul edilmiştir. Köyler arasındaki farklılığın hangi köyden kaynaklandığının belirlenebilmesi amacıyla Post Hoc Testi yapılmıştır. Köylerin ortalama değerlerini (Mean), ortalama farklarını (M.D) ve anlamlılık düzeylerini (sig.) içeren tablolar hazırlanmıştır.

Katılımcılık ile ilgili köylerin tutumlarının belirlenebilmesi için ilk önce "Kazdağı'na gelen ziyaretçiler için kullanılan hizmetlerde (konaklama, tur, lokanta..vb). yöre halkından yararlanılmasına olumlu bakıyoruz" ifadesi değerlendirilmiştir. Bu ifadeye ait sonuçlar Tablo 4.48'de gösterilmiştir.

Buna göre, bu ifadenin değerlendirilmesi açısından

- Çamlıbel Köyü ile Arıtaşı, Beyoba, Pınarbaşı ve Tahtakuşlar köyleri arasında
- Mehmetalan Köyü ile Arıtaşı, Beyoba, Pınarbaşı ve Tahtakuşlar köyleri arasında anlamlı bir fark olduğu anlaşılmıştır. Bu ifade ile ilgili en olumsuz düşünen köy Arıtaşı Köyü'dür (mean:1,00). Öte yandan, en olumlu düşünen köy ise Çamlıbel köyüdür (4,04). Genel olarak köylerin büyük çoğunluğu bu ifade için olumsuz bir tutum sergilemiştir. Olumlu düşünen köylerden olan Çamlıbel köyünde turistik tesisler diğer köylere göre oldukça fazladır. Aynı şekilde Mehmetalan köyü ve civarında da birçok turistik işletme bulunmaktadır. Bu gelişmelerin köylerin ortak çalışmalarına karşı tutumlarına olumlu yansıdığı görülmektedir.

Tablo 4.47: İlgili köylerin katılımcılığa yönelik tutumlarına ilişkin Varyans eşitliği ve Anova tablosu

KATILICILIĞA YÖNELİK TUTUM	VARYANS EŞİTLİĞİ TABLOSU				ANOVA TABLOSU						
	Lev. İst.	Serbestlik Derecesi		Anlam. Düzeyi Sig.	DEĞİŞİM KAYNAĞI	Kareler toplamı	Serbestlik Derecesi df	Kareler ortalama ası	F test İst.	Anlam. Düzeyi Sig.	Kullanılan Test
		df1	df2								
Ulusal Parkın ne olduğu ve korunması gereken bitki ve hayvanlar hakkında bilgi sahibiyiz	10,115	6	95	0,000	Köyler arası	22,782	6	3,797	2,095	0,061	
					Köyler içi	172,208	95	1,813			
					toplam	194,990	101				
Kazdağı'na gelen ziyaretçiler için açılan işletmelerde yöre halkından yararlanılmasına olumlu bakıyoruz	7,754	6	95	0,000	Köyler arası	153,945	6	25,657	10,934	0,000	Games- Howell
					Köyler içi	222,928	95	2,347			
					toplam	376,873	101				
Köyümüzü içine alacak turizm ile ilgili çalışmalara olumlu bakıyoruz	9,294	6	95	0,000	Köyler arası	41,153	6	6,859	4,022	0,001	Games- Howell
					Köyler içi	162,023	95	1,706			
					toplam	203,176	101				
Kamu görevlileri ile alanın korunması ve bakımı ile ilgili ortak çalışmalar yürütüyoruz	7,205	6	95	0,00	Köyler arası	143,660	6	23,943	112,864	0,000	Games- Howell
					Köyler içi	20,154	95	0,212			
					toplam	163,814	101				

Tablo 4.48: İlgili köylerin katılımcılık ile ilgili 2. ifadeye yönelik tutumlarına ilişkin Games-Howell testi sonuçları

Kazdağına gelen ziyaretçiler için açılan işletmelerde yöre halkından yararlanılmasına olumlu bakıyoruz							
	Arıtışı	Beyoba	Çamlıbel	Kavlaklar	Mehmetalan	Pınarbaşı	Tahtakuşlar
Arıtışı Mean:1,00		MD=-0,33 Sig.=0,94	MD=-3,04 Sig.=0,00	MD=-1,82 Sig.=0,148	MD=-2,94 Sig.=0,00	MD=-0,45 Sig.=0,55	MD=-0,67 Sig.=0,63
Beyoba Mean:1,33	MD=0,33 Sig.=0,94		MD=-2,71 Sig.=0,00	MD=-1,48 Sig.=0,40	MD=-2,61 Sig.=0,001	MD=-0,12 Sig.=1,00	MD=-0,33 Sig.=0,99
Çamlıbel Mean:4,04	MD=3,04 Sig.=0,00	MD=2,71 Sig.=0,00		MD=1,23 Sig.=0,62	MD=0,10 Sig.=1,00	MD=2,59 Sig.=0,00	MD=2,38 Sig.=0,001
Kavlaklar Mean:2,82	MD=1,82 Sig.=0,14	MD=1,48 Sig.=0,40	MD=-1,23 Sig.=0,62		MD=-1,12 Sig.=0,75	MD=1,36 Sig.=0,45	MD=1,15 Sig.=0,71
Mehmetalan Mean:3,94	MD=2,94 Sig.=0,00	MD=2,61 Sig.=0,001	MD=-0,10 Sig.=1,00	MD=1,12 Sig.=0,75		MD=2,49 Sig.=0,001	MD=2,27 Sig.=0,007
Pınarbaşı Mean:1,45	MD=0,45 Sig.=0,55	MD=0,12 Sig.=1,00	MD=-2,59 Sig.=0,00	MD=-1,36 Sig.=0,45	MD=-2,49 Sig.=0,001		MD=-0,21 Sig.=0,99
Tahtakuşlar Mean:1,67	MD=0,67 Sig.=0,63	MD=0,33 Sig.=0,99	MD=-2,38 Sig.=0,001	MD=-1,15 Sig.=0,71	MD=-2,27 Sig.=0,007	MD=0,21 Sig.=0,99	

Katılımcılık ile ilgili tutumların ortaya çıkarılabilmesi amacıyla anketlerde verilen “Köyümüzü içine alacak turizm ile ilgili çalışmalara olumlu bakıyoruz” ifadesine ait sonuçlar Tablo 4.49’de verilmiştir.

Tablo 4.49: İlgili köylerin katılımcılık ile ilgili 3. ifadeye yönelik tutumlarına ilişkin Games-Howell Testi sonuçları

Köyümüzü içine alacak turizm ile ilgili çalışmalara olumlu bakıyoruz							
	Arıtışı	Beyoba	Çamlıbel	Kavlaklar	Mehmetalan	Pınarbaşı	Tahtakuşlar
Arıtışı Mean:3,10		MD=-1,90 Sig.=0,02	MD=-1,90 Sig.=0,02	MD=-1,54 Sig.=0,15	MD=-0,96 Sig.=0,69	MD=-1,08 Sig.=0,59	MD=-0,57 Sig.=0,96
Beyoba Mean:5,00	MD=1,90 Sig.=0,02		MD=0,00 Sig.=0	MD=0,36 Sig.=0,94	MD=0,94 Sig.=0,33	MD=0,82 Sig.=0,55	MD=1,33 Sig.=0,09
Çamlıbel Mean:5,00	MD=1,90 Sig.=0,02	MD=0,00 Sig.=0		MD=0,36 Sig.=0,94	MD=0,94 Sig.=0,33	MD=0,82 Sig.=0,55	MD=1,33 Sig.=0,09
Kavlaklar Mean:4,64	MD=1,54 Sig.=0,15	MD=-0,36 Sig.=0,94	MD=-0,36 Sig.=0,94		MD=0,58 Sig.=0,94	MD=0,45 Sig.=0,98	MD=0,97 Sig.=0,62
Mehmetalan Mean:4,06	MD=0,96 Sig.=0,69	MD=-0,94 Sig.=0,33	MD=-0,94 Sig.=0,33	MD=-0,58 Sig.=0,94		MD=-0,12 Sig.=1,00	MD=0,39 Sig.=0,99
Pınarbaşı Mean:4,18	MD=1,08 Sig.=0,59	MD=-0,82 Sig.=0,55	MD=-0,82 Sig.=0,55	MD=-0,45 Sig.=0,98	MD=0,12 Sig.=1,00		MD=0,52 Sig.=0,98
Tahtakuşlar Mean:3,67	MD=0,57 Sig.=0,96	MD=-1,33 Sig.=0,09	MD=-1,33 Sig.=0,09	MD=-0,97 Sig.=0,62	MD=-0,39 Sig.=0,99	MD=-0,52 Sig.=0,98	

Buna göre Arıtaşı Köyü ile Beyoba ve Çamlıbel köyleri arasında anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Köyler içinde bu ifadeyi en olumsuz değerlendiren köy Arıtaşı Köyü'dür (mean:3,10). En olumlu düşünen ise Beyoba ile Çamlıbel köyleridir (mean:5,00). Genel olarak bu ifade açısından tüm köyler, gelişmelere açık oldukları ve turizm ile ilgili çalışmalar içinde yer almak istedikleri yönünde bir tutum sergilemişlerdir.

Bu bölümde incelenen “Kamu görevlileri ile alanın korunması ve bakımı ile ilgili ortak çalışmalar yürütüyoruz” ifadesine ait Games-Howell Testi sonuçları Tablo 4.50’de verilmiştir.

Tablo 4.50: İlgili köylerin katılımcılık ile ilgili 4. ifadeye yönelik tutumlarına ilişkin Games-Howell Testi sonuçları

Kamu görevlileri ile alanın korunması ve bakımı ile ilgili ortak çalışmalar yürütüyoruz							
	Arıtaşı	Beyoba	Çamlıbel	Kavlaklar	Mehmetalan	Pınarbaşı	Tahtakuşlar
Arıtaşı Mean:4,90		MD=3,73 Sig.=0,00	MD=-0,01 Sig.=1,00	MD=-0,01 Sig.=1,00	MD=0,14 Sig.=0,96	MD=1,17 Sig.=0,00	MD=0,84 Sig.=0,00
Beyoba Mean:1,17	MD=-3,73 Sig.=0,00		MD=-3,75 Sig.=0,00	MD=-3,74 Sig.=0,00	MD=-3,60 Sig.=0,00	MD=-2,56 Sig.=0,00	MD=-2,56 Sig.=0,00
Çamlıbel Mean:4,91	MD=0,01 Sig.=1,00	MD=3,75 Sig.=0,00		MD=0,00 Sig.=1,00	MD=0,15 Sig.=0,88	MD=1,19 Sig.=0,00	MD=1,19 Sig.=0,00
Kavlaklar Mean:4,91	MD=0,01 Sig.=1,00	MD=3,74 Sig.=0,00	MD=0,00 Sig.=1,00		MD=0,14 Sig.=0,94	MD=1,18 Sig.=0,00	MD=0,119 Sig.=0,00
Mehmetalan Mean:4,76	MD=-0,14 Sig.=0,96	MD=3,60 Sig.=0,00	MD=-0,15 Sig.=0,88	MD=-0,14 Sig.=0,94		MD=1,04 Sig.=0,00	MD=1,04 Sig.=0,00
Pınarbaşı Mean:3,73	MD=-1,17 Sig.=0,00	MD=2,56 Sig.=0,00	MD=-1,19 Sig.=0,00	MD=-1,18 Sig.=0,00	MD=-1,04 Sig.=0,00		MD=0,01 Sig.=1,00
Tahtakuşlar Mean:3,72	MD=-0,84 Sig.=0,00	MD=2,89 Sig.=0,00	MD=-0,86 Sig.=0,00	MD=-0,85 Sig.=0,00	MD=-0,71 Sig.=0,00	MD=0,01 Sig.=1,00	

Buna göre, bu ifadenin değerlendirilmesi açısından

- Beyoba Köyü ile diğer tüm köyler arasında
- Pınarbaşı Köyü ile Arıtaşı, Beyoba, Çamlıbel, Kavlaklar ve Mehmetalan köyleri arasında
- Tahtakuşlar ile Arıtaşı, Beyoba, Çamlıbel, Kavlaklar ve Mehmetalan köyleri arasında anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir.

Bu ifade ile ilgili olarak en olumsuz düşünen Beyoba Köyü (mean:1,17) iken en olumlu düşünen Çamlıbel ve Kavlaklar köyleridir (mean: 4,91). Arazi çalışmalarında özellikle ulusal parkta yangınla mücadele amaçlı kamu görevlileri ile köylülerin ortak çalışmalar yürüttükleri belirlenmiştir. Ancak Kazdağı Ulusal Parkı'na izinsiz girişlerin yasaklanması ve köylülerin bu konuda yaşadıkları rahatsızlıklar, kamu görevlileri ile yürütülen çalışmalara olumsuz yansımaktadır. Özellikle Beyoba köyünün köye yakın bulunan günübirlik rekreasyon alanının işletme haklarının yöre dışından kişilere verilmiş olmasından rahatsız duyduğu gözlemlenmiştir. Değerlendirme sonucu elde edilen bulgulara da bu olumsuzluğun yansıdığı görülmektedir.

Ekoturizm gelişiminin üçüncü bileşeni olan “kültürel geleneklerin korunması” ile ilgili bakış açısının irdelenebilmesi için 8 adet ifade kullanılmıştır. Köyler arasında bu ifadelerin değerlendirilmesi açısından anlamlı bir farkın olup olmadığının irdelenebilmesi amacıyla ANOVA Testi yapılmıştır. İlgili bölüme ait Varyans Eşitliği ve Anova sonuçları TABLO 4.51’de gösterilmiştir.

Buna göre, 2., 3., 5., 6., 7. ve 8. ifadeler için ANOVA tablosundaki sig. değeri 0,05’den küçüktür. Bu nedenle, “Köylerin ortalamaları arasında fark vardır” (H_a) hipotezi kabul edilmiştir. Köyler arasındaki farklılığın hangi köyden kaynaklandığının belirlenebilmesi amacıyla Post Hoc Testi yapılmıştır. Köylerin ortalama değerlerini (Mean), ortalama farklarını (M.D) ve anlamlılık düzeylerini (sig.) içeren tablolar hazırlanmıştır.

Bu bölümün birinci ifadesi olan “Turizm köyümüzle olan bağımızı güçlendiriyor” ile ilgili yapılan değerlendirme sonuçları Tablo 4.52’de gösterilmiştir.

Buna göre, bu ifadeyi değerlendirme açısından

- Arıtışı Köyü ile Çamlıbel, Mehmetalan, Pınarbaşı ve Tahtakuşlar köyleri arasında
- Beyoba Köyü ile Çamlıbel, Mehmetalan, Pınarbaşı ve Tahtakuşlar köyleri arasında
- Kavlaklar Köyü ile Çamlıbel, Mehmetalan, Pınarbaşı ve Tahtakuşlar köyleri arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

Tablo 4.51: İlgili köylerin kültürel yapının korunmasına yönelik tutumlarına ilişkin varyans eşitliği ve Anova tablosu

KÜLTÜREL YAPININ KORUNMASINA YÖNELİK TUTUM	VARYANS EŞİTLİĞİ TABLOSU				ANOVA TABLOSU						
	Lev. İst.	Ser. Der.		A Dü. Sig.	DEĞİŞİM KAYNAĞI	Kareler toplam	Ser. Der. df	Kareler Ort.	F test İst.	Anlam. Dü. Sig.	Kullanılan Test
Turizm köyümüzle olan bağımızı güçlendiriyor	3,396	6	95	0,004	Köyler arası Köyler içi toplam	161,525 72,053 233,578	6 95 101	26,921 0,758	35,494	0,000	Games- Howell
Köyümüze gelen ziyaretçiler örf ve adetlerimize saygılı davranıyor	20,970	6	95	0,000	Köyler arası Köyler içi toplam	41,343 115,177 156,520	6 95 101	6,890 1,212	5,683	0,000	Games- Howell
Köyümüze gelen ziyaretçiler evimizde konaklayabilir, onları misafir edebiliriz	7,767	6	95	0,000	Köyler arası Köyler içi toplam	59,206 187,618 246,824	6 95 101	9,868 1,975	4,99	0,000	Games- Howell
Gelen ziyaretçilere yöremize has yiyeceklerden ikram ediyoruz	10,916	6	95	0,000	Köyler arası Köyler içi toplam	13,020 94,559 107,578	6 95 101	2,170 0,996	2,180	0,052	
Gelen ziyaretçilere gelenek ve göreneklerimiz anlatıyoruz	8,064	6	95	0,000	Köyler arası Köyler içi toplam	108,813 25,030 133,843	6 95 101	18,136 0,263	68,833	0,000	Games- Howell
Köyümüze gelen ziyaretçiler gençlerimize kötü örnek olmuyor	23,191	6	95	0,000	Köyler arası Köyler içi toplam	84,475 227,485 311,961	6 95 101	14,079 2,395	5,880	0,000	Games- Howell
Ziyaretçiler her zaman köyümüze gelebilir	20,362	6	95	0,000	Köyler arası Köyler içi toplam	159,279 154,534 313,814	6 95 101	26,547 1,627	16,320	0,000	Games- Howell
Ziyaretçilerin sarıkızdaki hayırlarımıza katılmalarından memnunuz	6,832	6	95	0,000	Köyler arası Köyler içi toplam	46,027 266,287 312,314	6 95 101	7,671 2,803	2,737	0,017	Games- Howell

Tablo 4.52: İlgili köylerin 1. ifadeye yönelik tutumlarına ilişkin Games-Howell testi sonuçları

Turizm köyümüzle olan bağımızı güçlendiriyor							
	Arıtışı	Beyoba	Çamlıbel	Kavlaklar	Mehmetalan	Pınarbaşı	Tahtakuşlar
Arıtışı Mean:2,10		MD=0,77 Sig.=0,30	MD=-2,33 Sig.=0,00	MD=0,83 Sig.=0,18	MD=-2,08 Sig.=0,00	MD=-2,17 Sig.=0,00	MD=-1,57 Sig.=0,02
Beyoba Mean:1,33	MD=-0,77 Sig.=0,30		MD=-3,10 Sig.=0,00	MD=0,06 Sig.=1,00	MD=-2,84 Sig.=0,00	MD=-2,94 Sig.=0,00	MD=-2,33 Sig.=0,00
Çamlıbel Mean:4,43	MD=2,33 Sig.=0,00	MD=3,10 Sig.=0,00		MD=3,16 Sig.=0,00	MD=0,26 Sig.=0,77	MD=0,16 Sig.=0,99	MD=0,77 Sig.=0,44
Kavlaklar Mean:1,27	MD=-0,83 Sig.=0,18	MD=-0,06 Sig.=1,00	MD=-3,16 Sig.=0,00		MD=-2,90 Sig.=0,00	MD=-3,00 Sig.=0,00	MD=-2,39 Sig.=0,00
Mehmetalan Mean:4,18	MD=2,08 Sig.=0,00	MD=2,84 Sig.=0,00	MD=-0,26 Sig.=0,77	MD=2,90 Sig.=0,00		MD=-0,10 Sig.=1,00	MD=0,51 Sig.=0,79
Pınarbaşı Mean:4,27	MD=2,17 Sig.=0,00	MD=2,94 Sig.=0,00	MD=-0,16 Sig.=0,99	MD=3,00 Sig.=0,00	MD=0,10 Sig.=1,00		MD=0,61 Sig.=0,78
Tahtakuşlar Mean:3,67	MD=1,53 Sig.=0,02	MD=2,33 Sig.=0,00	MD=-0,77 Sig.=0,44	MD=2,39 Sig.=0,00	MD=-0,51 Sig.=0,79	MD=-0,61 Sig.=0,78	

Bu ifade ile ilgili olarak en olumlu görüş bildiren köy Pınarbaşı Köyüdür (mean:4,27).

En olumsuz görüş bildiren köy ise Kavlaklar köyüdür (Mean:1,27).

Gelenek başlığı altında yer alan “Köyümüze gelen ziyaretçiler örf ve adetlerimize saygılı davranıyor” ifadesine ait Games-Howell Testi sonuçları Tablo 4.53’de gösterilmiştir.

Buna göre, bu ifadenin değerlendirilmesi açısından Pınarbaşı Köyü ile Beyoba, Çamlıbel ve Kavlaklar köyleri arasında anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Bu ifadeye ile ilgili en olumsuz görüş Pınarbaşı köyüne aittir (mean:3,18). En olumlu görüş ise Beyoba, Çamlıbel ve Kavlaklar köyelerine aittir (mean:5,00).

Tablo 4.53: İlgili köylerin 2. ifadeye yönelik tutumlarına ilişkin Games-Howell testi sonuçları

Köyümüze gelen ziyaretçiler örf ve adetlerimize saygılı davranıyor							
	Arıtaşı	Beyoba	Çamlıbel	Kavlaklar	Mehmetalan	Pınarbaşı	Tahtakuşlar
Arıtaşı Mean:4,40		MD=-0,60 Sig.=0,49	MD=-0,60 Sig.=0,49	MD=-0,60 Sig.=0,49	MD=0,11 Sig.=1,00	MD=1,22 Sig.=0,24	MD=0,68 Sig.=0,87
Beyoba Mean:5,00	MD=0,60 Sig.=0,49		MD=0,00 Sig.=1,00	MD=0,00 Sig.=1,00	MD=0,00 Sig.=1,00	MD=1,82 Sig.=0,01	MD=1,28 Sig.=0,14
Çamlıbel Mean:5,00	MD=0,60 Sig.=0,49	MD=0,00 Sig.=1,00		MD=0,00 Sig.=1,00	MD=0,71 Sig.=0,29	MD=1,82 Sig.=0,01	MD=1,28 Sig.=0,14
Kavlaklar Mean:5,00	MD=0,60 Sig.=0,49	MD=0,00 Sig.=1,00	MD=0,00 Sig.=1,00		MD=0,71 Sig.=0,29	MD=1,82 Sig.=0,01	MD=1,28 Sig.=0,14
Mehmetalan Mean:4,29	MD=-0,11 Sig.=1,00	MD=-0,71 Sig.=0,26	MD=-0,71 Sig.=0,26	MD=-0,71 Sig.=0,26		MD=1,11 Sig.=0,31	MD=0,57 Sig.=0,93
Pınarbaşı Mean:3,18	MD=-1,22 Sig.=0,24	MD=-1,82 Sig.=0,01	MD=-1,82 Sig.=0,01	MD=-1,82 Sig.=0,01	MD=-1,11 Sig.=0,31		MD=-0,54 Sig.=0,97
Tahtakuşlar Mean:3,72	MD=-0,68 Sig.=0,87	MD=-1,28 Sig.=0,14	MD=-1,28 Sig.=0,14	MD=-1,28 Sig.=0,14	MD=-0,57 Sig.=0,93	MD=0,54 Sig.=0,97	

Kültürel yapının korunması başlığı altında değerlendirilen “Köyümüze gelen ziyaretçiler evimizde konaklayabilir, onları misafir edebiliriz” ifadesine ait Games-Howell Testi sonuçları Tablo 4.54’de verilmiştir.

Tablo 4.54: İlgili köylerin 3. ifadeye yönelik tutumlarına ilişkin Games-Howell testi sonuçları

Köyümüze gelen ziyaretçiler evimizde konaklayabilir, onları misafir edebiliriz							
	Arıtaşı	Beyoba	Çamlıbel	Kavlaklar	Mehmetalan	Pınarbaşı	Tahtakuşlar
Arıtaşı Mean:2,40		MD=-2,60 Sig.=0,007	MD=-2,43 Sig.=0,009	MD=-2,24 Sig.=0,028	MD=-1,89 Sig.=0,085	MD=-1,15 Sig.=0,69	MD=-1,38 Sig.=0,42
Beyoba Mean:5,00	MD=2,60 Sig.=0,007		MD=0,17 Sig.=0,94	MD=0,36 Sig.=0,94	MD=0,71 Sig.=0,53	MD=1,45 Sig.=0,52	MD=1,22 Sig.=0,17
Çamlıbel Mean:4,83	MD=2,43 Sig.=0,009	MD=-0,17 Sig.=0,94		MD=0,19 Sig.=0,99	MD=0,53 Sig.=0,85	MD=1,28 Sig.=0,31	MD=1,05 Sig.=0,37
Kavlaklar Mean:4,64	MD=2,24 Sig.=0,02	MD=-0,36 Sig.=0,94	MD=-0,19 Sig.=0,99		MD=0,34 Sig.=0,99	MD=1,09 Sig.=0,62	MD=0,86 Sig.=0,76
Mehmetalan Mean:4,29	MD=1,89 Sig.=0,08	MD=-0,71 Sig.=0,53	MD=-0,53 Sig.=0,85	MD=-0,34 Sig.=0,99		MD=0,75 Sig.=0,90	MD=0,52 Sig.=0,97
Pınarbaşı Mean:3,55	MD=1,15 Sig.=0,69	MD=-1,45 Sig.=0,17	MD=-1,28 Sig.=0,31	MD=-1,09 Sig.=0,62	MD=-0,75 Sig.=0,90		MD=-0,23 Sig.=1,00
Tahtakuşlar Mean:3,78	MD=1,38 Sig.=0,42	MD=-1,22 Sig.=0,17	MD=-1,05 Sig.=0,37	MD=-0,86 Sig.=0,76	MD=-0,52 Sig.=0,97	MD=0,23 Sig.=1,00	

Buna göre, bu ifadenin değerlendirilmesi açısından Arıtaşı Köyü ile Beyoba, Çamlıbel ve Kavlaklar köyleri arasında anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Bu ifade ile ilgili en olumsuz görüş Arıtaşı Köyü'ne aittir (mean:2,40). Diğer yandan en olumlu görüş ise Beyoba köyüne aittir (5,00). Arıtaşı köyünde anket sorularına cevap verenlerin cinsiyetlerine bakıldığında tamamının kadınlardan oluştuğu görülmektedir. Genel bir ifade ile ilgili köydeki kadınlar ziyaretçilerin evlerinde konaklamasına olumsuz bakmaktadır.

Bu bölümde incelenen “Gelen ziyaretçilere gelenek ve göreneklerimizi anlatıyoruz” ifadesine ait Games-Howell Testi sonuçları Tablo 4.55’de verilmiştir.

Tablo 4.55: ilgili köylerin 5. ifadeye yönelik tutumlarına ilişkin Games-Howell testi sonuçları

Gelen ziyaretçilere gelenek ve göreneklerimizi anlatıyoruz							
	Arıtaşı	Beyoba	Çamlıbel	Kavlaklar	Mehmetalan	Pınarbaşı	Tahtakuşlar
Arıtaşı Mean:4,70		MD=0,20 Sig.=0,96	MD=-0,26 Sig.=0,67	MD=0,34 Sig.=0,89	MD=1,05 Sig.=0,00	MD=0,06 Sig.=1,00	MD=2,70 Sig.=0,00
Beyoba Mean:4,50	MD=-0,20 Sig.=0,96		MD=-0,46 Sig.=0,12	MD=0,14 Sig.=0,99	MD=0,85 Sig.=0,00	MD=-0,14 Sig.=0,99	MD=2,50 Sig.=0,00
Çamlıbel Mean:4,95	MD=0,26 Sig.=0,67	MD=0,46 Sig.=0,12		MD=0,59 Sig.=0,28	MD=1,31 Sig.=0,00	MD=0,32 Sig.=0,45	MD=2,96 Sig.=0,00
Kavlaklar Mean:4,36	MD=-0,34 Sig.=0,89	MD=-0,14 Sig.=0,99	MD=-0,59 Sig.=0,28		MD=0,72 Sig.=0,18	MD=-0,27 Sig.=0,95	MD=2,36 Sig.=0,00
Mehmetalan Mean:3,65	MD=-1,05 Sig.=0,00	MD=-0,85 Sig.=0,00	MD=-1,31 Sig.=0,00	MD=-0,72 Sig.=0,18		MD=-0,99 Sig.=0,00	MD=1,65 Sig.=0,00
Pınarbaşı Mean:4,64	MD=-0,06 Sig.=1,00	MD=0,14 Sig.=0,99	MD=-0,32 Sig.=0,45	MD=0,27 Sig.=0,95	MD=0,99 Sig.=0,00		MD=2,64 Sig.=0,00
Tahtakuşlar Mean:2,00	MD=-2,70 Sig.=0,00	MD=-2,50 Sig.=0,00	MD=-2,95 Sig.=0,00	MD=-2,36 Sig.=0,00	MD=-1,65 Sig.=0,00	MD=-2,64 Sig.=0,00	

Buna göre, bu ifadenin değerlendirilmesi açısından

- Mehmetalan Köyü ile Arıtaşı, Beyoba, Çamlıbel, Pınarbaşı ve Tahtakuşlar köyleri arasında
- Tahtakuşlar Köyü ile tüm köyler arasında anlamlı bir fark olduğu anlaşılmıştır.

Bu ifadeye yönelik en olumsuz değerlendirme Tahtakuşlar köyüne aittir (mean:2,00).

En olumlu değerlendirme ise Çamlıbel köyüne aittir (mean:4,95).

Bu bölümde yer alan “Köyümüze gelen ziyaretçiler gençlerimize kötü örnek olmuyor” ifadesine ait Games-Howell Testi sonuçları Tablo 4.56’da verilmiştir.

Tablo 4.56: İlgili köylerin 6. ifadeye yönelik tutumlarına ilişkin Games-Howell testi sonuçları

Köyümüze gelen ziyaretçiler gençlerimize kötü örnek olmuyor							
	Arıtaşı	Beyoba	Çamlıbel	Kavlaklar	Mehmetalan	Pınarbaşı	Tahtakuşlar
Arıtaşı Mean:3,40		MD=-1,60 Sig.=0,27	MD=0,31 Sig.=1,00	MD=1,13 Sig.=0,80	MD=0,34 Sig.=0,99	MD=-1,42 Sig.=0,42	MD=-1,10 Sig.=0,72
Beyoba Mean:5,00	MD=1,60 Sig.=0,27		MD=1,91 Sig.=0,00	MD=2,73 Sig.=0,00	MD=1,94 Sig.=0,00	MD=0,18 Sig.=0,94	MD=0,50 Sig.=0,62
Çamlıbel Mean:3,09	MD=-0,31 Sig.=1,00	MD=-1,91 Sig.=0,00		MD=0,81 Sig.=0,86	MD=0,03 Sig.=1,00	MD=-1,73 Sig.=0,01	MD=-1,41 Sig.=0,11
Kavlaklar Mean:2,27	MD=-1,13 Sig.=0,80	MD=-2,73 Sig.=0,00	MD=-0,81 Sig.=0,86		MD=-0,79 Sig.=0,86	MD=-2,55 Sig.=0,00	MD=-2,23 Sig.=0,01
Mehmetalan Mean:3,06	MD=-0,34 Sig.=0,99	MD=-1,94 Sig.=0,00	MD=-0,03 Sig.=1,00	MD=0,79 Sig.=0,86		MD=-1,76 Sig.=0,00	MD=-1,44 Sig.=0,07
Pınarbaşı Mean:4,82	MD=1,42 Sig.=0,42	MD=-0,18 Sig.=0,94	MD=1,73 Sig.=0,01	MD=2,55 Sig.=0,00	MD=1,76 Sig.=0,00		MD=0,32 Sig.=0,96
Tahtakuşlar Mean:4,50	MD=1,10 Sig.=0,72	MD=-0,50 Sig.=0,62	MD=1,41 Sig.=0,11	MD=2,23 Sig.=0,01	MD=1,44 Sig.=0,07	MD=-0,32 Sig.=0,96	

Buna göre, bu ifadenin değerlendirilmesi açısından

- Beyoba Köyü ile Çamlıbel, Kavlaklar ve Mehmetalan köyleri arasında
- Pınarbaşı Köyü ile Çamlıbel, Kavlaklar ve Mehmetalan köyleri arasında
- Tahtakuşlar Köyü ile Kavlaklar Köyü arasında anlamlı bir fark olduğu

anlaşılmaktadır. Beyoba Köyü ziyaretçilerin gençlere kötü örnek olmadığı yönünde tutum sergilemiştir (mean:5,00). Öte yandan Kavlaklar Köyü ziyaretçilerin gençlere kötü örnek olduğu yönünde tutum sergilemiştir (mean:2,27).

Kültürel yapının korunması başlığı altında yer alan “Ziyaretçiler her zaman köyümüze gelebilir” ile ilgili yapılan ifadesine ait Games-Howell Testi sonuçları Tablo 4.57’de verilmiştir.

Tablo 4.57: İlgili köylerin 7. ifadeye yönelik tutumlarına ilişkin Games-Howell testi sonuçları

Ziyaretçiler her zaman köyümüze gelebilir							
	Arıtışı	Beyoba	Çamlıbel	Kavlaklar	Mehmetalan	Pınarbaşı	Tahtakuşlar
Arıtışı Mean:1,60		MD=-0,07 Sig.=1,00	MD=-3,40 Sig.=0,00	MD=-3,04 Sig.=0,00	MD=-1,87 Sig.=0,02	MD=-3,31 Sig.=0,00	MD=-2,29 Sig.=0,00
Beyoba Mean:1,67	MD=0,07 Sig.=1,00		MD=-3,33 Sig.=0,00	MD=-2,97 Sig.=0,00	MD=-1,80 Sig.=0,03	MD=-3,24 Sig.=0,00	MD=-2,22 Sig.=0,00
Çamlıbel Mean:5,00	MD=3,40 Sig.=0,00	MD=3,33 Sig.=0,00		MD=0,36 Sig.=0,94	MD=1,53 Sig.=0,06	MD=0,09 Sig.=0,94	MD=1,11 Sig.=0,25
Kavlaklar Mean:4,64	MD=3,04 Sig.=0,00	MD=2,97 Sig.=0,00	MD=-0,36 Sig.=0,94		MD=1,17 Sig.=0,46	MD=-0,27 Sig.=0,98	MD=0,75 Sig.=0,86
Mehmetalan Mean:3,47	MD=1,87 Sig.=0,02	MD=1,80 Sig.=0,03	MD=-1,53 Sig.=0,06	MD=-1,17 Sig.=0,46		MD=-1,44 Sig.=0,92	MD=-0,42 Sig.=0,99
Pınarbaşı Mean:4,91	MD=3,31 Sig.=0,00	MD=3,24 Sig.=0,00	MD=-0,09 Sig.=0,94	MD=0,27 Sig.=0,98	MD=1,44 Sig.=0,09		MD=1,02 Sig.=0,36
Tahtakuşlar Mean:3,89	MD=2,29 Sig.=0,00	MD=2,22 Sig.=0,00	MD=-1,11 Sig.=0,25	MD=-0,75 Sig.=0,86	MD=0,42 Sig.=0,99	MD=-1,02 Sig.=0,36	

Buna göre, bu ifadenin değerlendirilmesi açısından

- Arıtışı Köyü ile Çamlıbel, Kavlaklar, Mehmetalan, Pınarbaşı ve Tahtakuşlar köyleri arasında
- Beyoba Köyü ile Beyoba, Çamlıbel, Kavlaklar, Mehmetalan, Pınarbaşı ve Tahtakuşlar köyleri arasında

anlamli bir fark olduğu belirlenmiştir. Bu ifadeye yönelik en olumlu tutum Çamlıbel Köyü'ne aittir (mean:5,00). Öte yandan ifadeyi en olumsuz Arıtışı Köyü (mean:1,60) değerlendirmiştir. Arazi çalışmaları sırasında Türkmen köylerinde yaşayanlar, kendi inanışları açısından önemli olan günlerde köylerinin ziyaret edilmesinden pek memnun olmadıklarını belirtmişlerdir.

Bu bölümde incelenen “Ziyaretçilerin Sarıkız'daki hayırlarımıza katılmalarından memnunuz” ifadesine ait Games-Howell Testi sonuçları Tablo 4.58'de gösterilmiştir.

Tablo 4.58: İlgili köylerin 8. ifadeye yönelik tutumlarına ilişkin Games-Howell testi sonuçları

Ziyaretçilerin Sarıkız'daki hayırlarımıza katılmalarından memnunuz							
	Arıtaşı	Beyoba	Çamlıbel	Kavlaklar	Mehmetalan	Pınarbaşı	Tahtakuşlar
Arıtaşı Mean:4,80		MD=0,80 Sig.=0,77	MD=1,28 Sig.=0,01	MD=0,16 Sig.=1,00	MD=1,45 Sig.=0,10	MD=1,71 Sig.=0,24	MD=2,08 Sig.=0,00
Beyoba Mean:4,00	MD=-0,80 Sig.=0,77		MD=0,48 Sig.=0,98	MD=-0,64 Sig.=0,94	MD=0,65 Sig.=0,96	MD=0,91 Sig.=0,92	MD=1,28 Sig.=0,54
Çamlıbel Mean:3,52	MD=-1,28 Sig.=0,01	MD=-0,48 Sig.=0,98		MD=-1,11 Sig.=0,23	MD=0,17 Sig.=1,00	MD=0,43 Sig.=0,99	MD=0,80 Sig.=0,76
Kavlaklar Mean:4,64	MD=-0,16 Sig.=1,00	MD=0,64 Sig.=0,94	MD=1,11 Sig.=0,23		MD=1,28 Sig.=0,33	MD=1,55 Sig.=0,41	MD=1,91 Sig.=0,04
Mehmetalan Mean:3,35	MD=-1,45 Sig.=0,10	MD=-0,65 Sig.=0,96	MD=-0,17 Sig.=1,00	MD=-1,28 Sig.=0,33		MD=0,26 Sig.=1,00	MD=0,63 Sig.=0,96
Pınarbaşı Mean:3,09	MD=-1,71 Sig.=0,24	MD=-0,91 Sig.=0,92	MD=-0,43 Sig.=0,99	MD=-1,55 Sig.=0,41	MD=-0,26 Sig.=1,00		MD=0,37 Sig.=0,99
Tahtakuşlar Mean:2,72	MD=-2,08 Sig.=0,00	MD=-1,28 Sig.=0,54	MD=-0,80 Sig.=0,76	MD=-1,91 Sig.=0,04	MD=-0,63 Sig.=0,65	MD=-0,37 Sig.=0,99	

Buna göre, bu ifadeyi değerlendirme açısından

- Arıtaşı Köyü ile Çamlıbel ve Tahtakuşlar köyleri arasında
- Tahtakuşlar ile Arıtaşı ve Kavlaklar Köyü arasında anlamlı bir fark olduğu

belirlenmiştir. Bu ifade için en olumsuz görüş Tahtakuşlar Köyünden gelmiştir (Mean:2,72). En olumlu görüş ise Arıtaşı köyüne aittir (Mean:4,80).

Ekoturizm gelişiminin dördüncü bileşeni olan “sürdürülebilir kalkınma” ile ilgili bakış açısının irdelenebilmesi için 6 adet ifade kullanılmıştır. Köylerin bu ifadelere yönelik tutumları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığının irdelenebilmesi amacıyla ANOVA Testi yapılmıştır. İlgili bölüme ait Varyans Eşitliği ve Anova sonuçları TABLO 4.59’da gösterilmiştir.

Buna göre, incelenen 1.,2.,3.,5. ve 6. ifadeler için ANOVA tablosundaki sig. değeri 0,05’den küçüktür. Bu nedenle, “Köylerin ortalamaları arasında fark vardır” (H_a) hipotezi kabul edilmiştir. Köyler arasındaki farklılığın hangi köyden kaynaklandığının belirlenebilmesi amacıyla Post Hoc Testi yapılmıştır.

Tablo 4.59: İlgili köylerin sürdürülebilir kalkınmaya yönelik tutumlarına ilişkin varyans eşitliği ve Anova tablosu

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMAYA YÖNELİK TUTUM	VARYANS EŞİTLİĞİ TABLOSU				DEĞİŞİM KAYNAĞI	ANOVA TABLOSU					
	Lev. İst.	Ser. Der.		Anlam. Dü. Sig.		Kareler toplamı	Ser. Der. df	Kareler Ort.	F test İst.	Anlam. Dü. Sig.	Kullanılan Test
		df1	df2								
Kazdağı'na gelen ziyaretçiler sayesinde kazancımız arttı	2,212	6	95	0,04	Köyler arası	56,292	6	9,382	4,577	0,000	Games-Howell
					Köyler içi	194,728	95	2,050			
					toplam	251,020	101				
Kazdağı'nı ziyarete gelenlere kendi bağımızın bahçemizin ürünlerini satabiliyoruz	2,722	6	95	0,017	Köyler arası	47,632	6	7,939	3,664	0,003	Games-Howell
					Köyler içi	205,858	95	2,167			
					toplam	253,490	101				
Yaptığımız yöresel el ürünlerini ulusal park için gelenlere satabiliyoruz	25,117	6	95	0,00	Köyler arası	39,080	6	6,513	2,855	0,013	Games-Howell
					Köyler içi	216,734	95	2,281			
					toplam	255,814	101				
Yöremizde turistik amaçlı faaliyet gösteren işletmelerin açılmasını olumlu karşılıyoruz	4,063	6	95	0,001	Köyler arası	28,744	6	4,791	1,773	0,113	
					Köyler içi	256,756	95	2,703			
					toplam	285,500	101				
Ulusal Park için gelen ziyaretçiler sayesinde gençlere iş imkânı doğdu	25,371	6	95	0,00	Köyler arası	97,111	6	16,185	8,416	0,000	Games-Howell
					Köyler içi	182,702	95	1,923			
					toplam	279,814	101				
Kazdağı'na gelen ziyaretçilerle birlikte köyümüz kalkınmaya başladı	5,695	6	95	0,00	Köyler arası	51,738	6	8,623	4,335	0,001	Games-Howell
					Köyler içi	188,968	95	1,989			
					toplam	240,706	101				

Bu bölümün birinci ifadesi olan “Kazdağına gelen ziyaretçiler sayesinde kazancımız arttı” için yapılan değerlendirmede sonuçları Tablo 4.60’da verilmiştir.

Tablo 4.60: İlgili köylerin 1. ifadeye yönelik tutumlarına ilişkin Games-Howell testi sonuçları

Kazdağı’na gelen ziyaretçiler sayesinde kazancımız arttı							
	Arıtaşı	Beyoba	Çamlıbel	Kavlaklar	Mehmetalan	Pınarbaşı	Tahtakuşlar
Arıtaşı Mean:1,50		MD=-0,33 Sig.=0,99	MD=-1,93 Sig.=0,006	MD=-0,05 Sig.=0,44	MD=-1,50 Sig.=0,52	MD=-1,77 Sig.=0,58	MD=-0,83 Sig.=0,49
Beyoba Mean:1,83	MD=0,33 Sig.=0,99		MD=-1,60 Sig.=0,04	MD=0,29 Sig.=0,99	MD=-1,17 Sig.=0,34	MD=-1,44 Sig.=0,59	MD=-0,50 Sig.=0,95
Çamlıbel Mean:3,43	MD=1,93 Sig.=0,006	MD=1,60 Sig.=0,04		MD=1,89 Sig.=0,002	MD=0,43 Sig.=0,97	MD=0,16 Sig.=1,00	MD=1,10 Sig.=0,27
Kavlaklar Mean:1,55	MD=0,05 Sig.=1,00	MD=-0,29 Sig.=0,99	MD=-1,89 Sig.=0,002		MD=-1,45 Sig.=0,07	MD=-1,73 Sig.=0,07	MD=-0,79 Sig.=0,59
Mehmetalan Mean:3,00	MD=1,50 Sig.=0,09	MD=1,17 Sig.=0,34	MD=-0,43 Sig.=0,97	MD=1,45 Sig.=0,07		MD=-0,27 Sig.=0,99	MD=0,67 Sig.=0,86
Pınarbaşı Mean:3,27	MD=1,77 Sig.=0,81	MD=1,44 Sig.=0,24	MD=-0,16 Sig.=1,00	MD=1,73 Sig.=0,07	MD=0,27 Sig.=0,99		MD=0,94 Sig.=0,68
Tahtakuşlar Mean:2,33	MD=0,83 Sig.=0,62	MD=0,50 Sig.=0,95	MD=-1,10 Sig.=0,27	MD=0,79 Sig.=0,59	MD=-0,67 Sig.=0,86	MD=-0,94 Sig.=0,68	

Buna göre, bu ifadenin değerlendirilmesi açısından Çamlıbel Köyü ile Arıtaşı, Beyoba ve Kavlaklar Köyleri arasında anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. En olumlu görüş bildiren Çamlıbel Köyü (mean:3,43) iken en olumsuz görüş bildiren Arıtaşı köyüdür (Mean:1,50). Arazi çalışmalarında özellikle Çamlıbel ve Mehmetalan köylerinde çeşitli turizme yönelik faaliyet gösteren işletmelerin olduğu tespit edilmiştir. Değerlendirme sonucu ile gözlemlerin örtüştüğü görülmektedir.

Sürdürülebilir kalkınma başlığı altında değerlendirmeye alınan “Kazdağını ziyarete gelenlere kendi bağımızın bahçemizin ürünlerini satabiliyoruz” ifadesine ait Games-Howell Testi sonuçları Tablo 4.61’de verilmiştir.

Buna göre, bu ifadenin değerlendirilmesi açısından Çamlıbel Köyü ile Kavlaklar Köyü arasında anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Bu ifadeyi en olumlu Çamlıbel köyü (mean:3,65) en olumsuz ise Kavlaklar Köyü (mean:1,82) değerlendirmiştir.

Tablo 4.61: İlgili köylerin 2. ifadeye yönelik tutumlarına ilişkin Games-Howell testi sonuçları

Kazdağı'nı ziyarete gelenlere kendi bağımızın bahçemizin ürünlerini satabiliyoruz							
	Arıtaşı	Beyoba	Çamlıbel	Kavlaklar	Mehmetalan	Pınarbaşı	Tahtakuşlar
Arıtaşı Mean:2,00		MD=-0,25 Sig.=0,99	MD=-1,65 Sig.=0,07	MD=0,18 Sig.=1,00	MD=-1,12 Sig.=0,55	MD=-1,64 Sig.=0,22	MD=-0,56 Sig.=0,96
Beyoba Mean:2,25	MD=0,25 Sig.=0,99		MD=-1,40 Sig.=0,03	MD=0,43 Sig.=0,95	MD=-0,87 Sig.=0,65	MD=-1,39 Sig.=0,25	MD=-0,31 Sig.=0,99
Çamlıbel Mean:3,65	MD=1,65 Sig.=0,07	MD=1,40 Sig.=0,03		MD=1,83 Sig.=0,005	MD=0,53 Sig.=0,94	MD=0,02 Sig.=1,00	MD=1,10 Sig.=0,28
Kavlaklar Mean:1,82	MD=-0,18 Sig.=1,00	MD=-0,43 Sig.=0,95	MD=-1,83 Sig.=0,005		MD=-1,30 Sig.=0,23	MD=-1,82 Sig.=0,07	MD=-0,74 Sig.=0,75
Mehmetalan Mean:3,12	MD=1,12 Sig.=0,55	MD=0,87 Sig.=0,65	MD=-0,53 Sig.=0,94	MD=1,30 Sig.=0,23		MD=-0,52 Sig.=0,98	MD=0,56 Sig.=0,95
Pınarbaşı Mean:3,64	MD=1,64 Sig.=0,22	MD=1,39 Sig.=0,25	MD=-0,02 Sig.=1,00	MD=1,82 Sig.=0,07	MD=0,52 Sig.=0,98		MD=1,08 Sig.=0,60
Tahtakuşlar Mean:2,56	MD=0,56 Sig.=0,96	MD=0,31 Sig.=0,99	MD=-1,10 Sig.=0,28	MD=0,74 Sig.=0,75	MD=-0,56 Sig.=0,95	MD=-1,08 Sig.=0,60	

Bu bölüm içinde değerlendirmeye alınan “Yaptığımız yöresel el ürünlerini ulusal park için gelenlere satabiliyoruz” ifadesine ait Games-Howell Testi sonuçları Tablo 4.62’de gösterilmiştir.

Tablo 4.62: İlgili köylerin 3. ifadeye yönelik tutumlarına ilişkin Games-Howell testi sonuçları

Yaptığımız yöresel el ürünlerini ulusal park için gelenlere satabiliyoruz							
	Arıtaşı	Beyoba	Çamlıbel	Kavlaklar	Mehmetalan	Pınarbaşı	Tahtakuşlar
Arıtaşı Mean:2,50		MD=1,50 Sig.=0,28	MD=-0,11 Sig.=1,00	MD=1,50 Sig.=0,28	MD=-0,03 Sig.=1,00	MD=0,41 Sig.=0,99	MD=0,22 Sig.=1,00
Beyoba Mean:1,00	MD=-1,50 Sig.=0,28		MD=-1,61 Sig.=0,001	MD=0,00 Sig.=	MD=-1,53 Sig.=0,04	MD=-1,09 Sig.=0,40	MD=-1,28 Sig.=0,05
Çamlıbel Mean:2,61	MD=0,11 Sig.=1,00	MD=1,61 Sig.=0,001		MD=1,61 Sig.=0,001	MD=0,08 Sig.=1,00	MD=0,52 Sig.=0,97	MD=0,33 Sig.=0,99
Kavlaklar Mean:1,00	MD=-1,50 Sig.=0,28	MD=0,00 Sig.=	MD=-1,61 Sig.=0,001		MD=1,53 Sig.=0,04	MD=-1,09 Sig.=0,40	MD=-1,28 Sig.=0,05
Mehmetalan Mean:2,53	MD=0,03 Sig.=1,00	MD=1,53 Sig.=0,04	MD=-0,08 Sig.=1,00	MD=1,53 Sig.=0,04		MD=0,44 Sig.=0,99	MD=0,25 Sig.=0,99
Pınarbaşı Mean:2,09	MD=-0,41 Sig.=0,99	MD=1,09 Sig.=0,40	MD=-0,52 Sig.=0,97	MD=1,09 Sig.=0,40	MD=-0,44 Sig.=0,99		MD=-0,19 Sig.=1,00
Tahtakuşlar Mean:2,28	MD=-0,22 Sig.=1,00	MD=1,28 Sig.=0,05	MD=-0,33 Sig.=0,99	MD=1,28 Sig.=0,05	MD=-0,25 Sig.=0,99	MD=0,19 Sig.=1,00	

Buna göre, bu ifadenin değerlendirilmesi açısından

- Beyoba Köyü ile Çamlıbel ve Mehmetalan köyleri arasında
- Kavlaklar Köyü ile Çamlıbel ve Mehmetalan köyleri arasında

anlamli bir fark olduğu belirlenmiştir. Bu ifadeyi en olumsuz Beyoba Köyü ile Kavlaklar Köyü (mean:1,00) değerlendirmiştir. Çamlıbel ve Mehmetalan köylerinde varolan turizm imkânlarının köylerin tutumlarına yansıdığı görülmektedir. Ancak bu gibi etkinliklerden gelir elde etmenin daha yaygınlaşmadığı anlaşılmaktadır. Çünkü köylerin ortalama değerleri 2,61'in altında kalmıştır.

Ekonomik kalkınma bölümü için belirlenen “Ulusal Park için gelen ziyaretçiler sayesinde gençlere iş imkanı doğdu” ifadesine ait Games-Howell Testi sonuçları Tablo 4.63'de verilmiştir.

Tablo 4.63: İlgili köylerin 5. ifadeye yönelik tutumlarına ilişkin Games-Howell testi sonuçları

Ulusal Park için gelen ziyaretçiler sayesinde gençlere iş imkânı doğdu							
	Arıtışı	Beyoba	Çamlıbel	Kavlaklar	Mehmetalan	Pınarbaşı	Tahtakuşlar
Arıtışı Mean:1,00		MD=-0,17 Sig.=0,94	MD=-2,22 Sig.=0,00	MD=0,00 Sig.=	MD=-2,41 Sig.=0,001	MD=-0,55 Sig.=0,79	MD=-1,39 Sig.=0,01
Beyoba Mean:1,17	MD=0,17 Sig.=0,94		MD=-2,05 Sig.=0,00	MD=0,17 Sig.=0,94	MD=-2,25 Sig.=0,003	MD=-0,38 Sig.=0,96	MD=-1,22 Sig.=0,07
Çamlıbel Mean:3,22	MD=2,22 Sig.=0,00	MD=2,05 Sig.=0,00		MD=2,22 Sig.=0,00	MD=-0,19 Sig.=1,00	MD=1,67 Sig.=0,053	MD=0,83 Sig.=0,66
Kavlaklar Mean:1,00	MD=0,00 Sig.=	MD=-0,17 Sig.=0,94	MD=-2,22 Sig.=0,00		MD=-2,41 Sig.=0,001	MD=-0,55 Sig.=0,79	MD=-1,39 Sig.=0,01
Mehmetalan Mean:3,41	MD=2,41 Sig.=0,01	MD=2,25 Sig.=0,03	MD=0,19 Sig.=1,00	MD=2,41 Sig.=0,001		MD=1,87 Sig.=0,063	MD=1,02 Sig.=0,59
Pınarbaşı Mean:1,55	MD=0,55 Sig.=0,79	MD=0,38 Sig.=0,96	MD=-1,67 Sig.=0,05	MD=0,55 Sig.=0,79	MD=-1,87 Sig.=0,06		MD=-0,84 Sig.=0,69
Tahtakuşlar Mean:2,39	MD=1,39 Sig.=0,01	MD=1,22 Sig.=0,07	MD=0,83 Sig.=0,66	MD=1,39 Sig.=0,01	MD=-1,02 Sig.=0,59	MD=0,84 Sig.=0,69	

Buna göre, bu ifadenin değerlendirilmesi açısından

- Çamlıbel Köyü ile Arıtışı, Beyoba ve Kavlaklar köyleri arasında
- Mehmetalan Köyü ile Arıtışı, Beyoba ve Kavlaklar köyleri arasında
- Tahtakuşlar Köyü ile Arıtışı ve Kavlaklar köyleri arasında

anlamli bir fark olduğu anlaşılmıştır. Bu ifadeyi en olumlu Mehmetalan Köyü (mean:3,41) değerlendirmiştir. Öte yandan, Arıtaşı Köyü (mean:1,00) bu ifadeyi en olumsuz değerleniren köy olmuştur.

Bu bölüm içinde değerlendirilen ‘‘Kazdağı’na gelen ziyaretçilerle birlikte köyümüz kalkınmaya başladı’’ ifadesine ait Games-Howell Testi sonuçları Tablo 4.64’de gösterilmiştir

Tablo 4.64: İlgili köylerin 6. ifadeye yönelik tutumlarına ilişkin Games-Howell testi

Kazdağı’na gelen ziyaretçilerle birlikte köyümüz kalkınmaya başladı							
	Arıtaşı	Beyoba	Çamlıbel	Kavlaqlar	Mehmetalan	Pınarbaşı	Tahtakuşlar
Arıtaşı Mean:2,00		MD=0,58 Sig.=0,73	MD=-1,35 Sig.=0,07	MD=0,45 Sig.=0,94	MD=-1,18 Sig.=0,36	MD=-0,82 Sig.=0,77	MD=-0,67 Sig.=0,84
Beyoba Mean:1,42	MD=-0,58 Sig.=0,73		MD=-1,93 Sig.=0,00	MD=-0,13 Sig.=1,00	MD=-1,76 Sig.=0,02	MD=-1,40 Sig.=0,14	MD=-1,25 Sig.=0,09
amlıbel Mean:3,35	MD=1,35 Sig.=0,07	MD=1,93 Sig.=0,00		MD=1,80 Sig.=0,00	MD=0,17 Sig.=1,00	MD=0,53 Sig.=0,95	MD=0,68 Sig.=0,79
Kavlaqlar Mean:1,55	MD=-0,45 Sig.=0,94	MD=0,13 Sig.=1,00	MD=-1,80 Sig.=0,00		MD=-1,63 Sig.=0,07	MD=-1,27 Sig.=0,30	MD=-1,12 Sig.=0,30
Mehmetalan Mean:3,18	MD=1,18 Sig.=0,36	MD=1,76 Sig.=0,02	MD=-0,17 Sig.=1,00	MD=1,63 Sig.=0,07		MD=0,36 Sig.=0,99	MD=0,51 Sig.=0,97
Pınarbaşı Mean:2,82	MD=0,82 Sig.=0,77	MD=1,40 Sig.=0,14	MD=-0,53 Sig.=0,95	MD=1,27 Sig.=0,30	MD=-0,36 Sig.=0,99		MD=0,15 Sig.=1,00
Tahtakuşlar Mean:2,67	MD=0,67 Sig.=0,84	MD=1,25 Sig.=0,09	MD=-0,68 Sig.=0,79	MD=1,12 Sig.=0,30	MD=-0,51 Sig.=0,97	MD=-0,15 Sig.=1,00	

Buna göre, ifadenin değerlendirilmesi açısından

- Beyoba Köyü ile amlıbel ve Mehmetalan köyleri arasında
- Kavlaqlar Köyü ile amlıbel Köyü arasında

anlamli bir fark olduğu anlaşılmaktadır. Bu ifade için en olumlu düşünen amlıbel köyüdür (mean 3,35). Öte yandan, en olumsuz düşünen Beyoba Köyü (1,42) olmuştur. Bu ifade açısından daha önce belirtilen nedenlerin etkili olduğu anlaşılmaktadır. Çünkü son yıllarda turizm amaçlı faaliyet gösteren işletmelerin arttığı köylerde olumlu tutumların ortaya çıktığı görülmektedir. Diğer yandan bu ifade yerel yönetimlerin faaliyetlerine yönelik köy tutumlarını da ortaya koymaktadır.

4.9. KAZDAĞI ULUSAL PARKI'NA GELEN ZİYARETÇİLERE İLİŞKİN BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde ziyaretçilere yapılan anket formunda yer alan sorular çeşitli istatistiksel testler kullanılarak incelenmiş, ardından elde edilen bulgular ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır.

Kazdağı Ulusal Parkı'na gelen ziyaretçilere uygulanan anket formunda bulunan ve ziyaretçi profili ve seyahat detayları ile ilgili olan soruların frekans dağılımları belirlenmiştir. Ardından, alanın arz-talep özelliklerini ve alandaki ziyaretçi memnuniyetini ortaya koymak amacıyla sorulan sorular Tek Yönlü ANOVA Testi kullanılarak değerlendirilmiştir.

Tek Yönlü ANOVA Testi sonucu elde edilen ANOVA tablosundaki sig. değeri 0,05'den küçük ise ifadenin değerlendirilmesi açısından ilgi grupları arasında farklılıklar olduğu kabul edilmiştir. Daha sonra hangi ilgi grupları arasında değerlendirme farkının oluşunu belirlemek amacıyla Post Hoc Testi yapılmıştır. Sonuçta, her bir ifadeye ait gruplararası ortalama farklarını (M.D), anlamlılık düzeylerini (sig.) ve grupların ortama değerlerini (Mean) içeren tablolar oluşturulmuş ve irdelemeler yapılmıştır.

4.9.1. Ziyaretçilere Ait Sosyo-Ekonomik Bulgular

Kazdağı Ulusal Parkı'na gelen ziyaretçilerin sosyo-ekonomik özelliklerini ortaya koyabilmek amacıyla çeşitli sorular sorulmuştur. Anket sorularını cevaplayan ziyaretçilere ait sosyo-ekonomik bulgular aşağıda kısaca açıklanmıştır:

- Kazdağı Ulusal Parkı'na gelenlerin %35'i kadın %65'i bayandır.
- Alana gelen ziyaretçilerin %36,4'ü 36-45 yaş, %24,2'si 26-35 yaş ve %18,22'si ise 46-55 yaş dilimi içinde yer almaktadır.

- Gelenlerin % 17,4 serbest meslek grubu içinde yer almaktadır. İkinci sırada %14,1 ile özel sektör çalışanı, üçüncü sırada ise %10,9 ile emekliler bulunmaktadır.
- Ziyaretçilerin eğitim durumlarına ilişkin bulgular incelendiğinde gelenlerin %51'i üniversite mezunu, %15'i lise ile yüksek lisans mezunu %11 ise doktora mezunudur.
- Ziyaretçilerin aylık gelir dağılımları incelendiğinde %48,1'nin 2.500 TL'den fazla kazandığı, %25,9'unun 1.001TL -1.500 TL aralığında, %12,3'ünün ise 1.501 TL ile 2.000 TL aralığında kazandığı görülmektedir.

Elde edilen bulgular ışığında genel olarak Kazdağı Ulusal Parkı'nı ziyaret edenlerin çoğunluğunun 36 yaş ve üzeri, yüksek eğitim görmüş ve iyi bir gelire sahip kişilerden oluştuğu anlaşılmaktadır. Belirlenen bu ziyaretçi profilinin ekoturist olarak nitelendiren ekoturizm kullanıcıları genel profili ile benzer özellikler taşıdığı belirlenmiştir.

4.9.2. Alana Yaptıkları Ziyaretlerin Genel Özelliklerine İlişkin Bulgular

Kazdağı Ulusal Parkı'na gelen ziyaretçilere yapılan anketlerde yer alan seyahat özelliklerini içeren sorular bu bölümde değerlendirilmiştir. Buna göre, elde edilen frekans dağılımları ve yüzde oranları aşağıda kısaca açıklanmıştır:

- Kazdağı Ulusal Parkı'na gelen ziyaretçilerin 1 veya 3 defa alanı (%71,4) daha önceden ziyaret ettiği anlaşılmıştır.
- Alana gelen ziyaretçilerin genel olarak grup büyüklüğü 2 ila 4 kişiden (%57,3) oluşmaktadır.
- Kazdağı'nı ziyaret edenlerin %44,4'ü İstanbul'dan gelmiştir. İkinci sırada %16 ile Ankara yer alırken %8,6 ile İzmir üçüncü sırada yer almıştır. Genel olarak Türkiye'nin dört bir yanından (Tekirdağ, Antalya, Malatya, Muş, Diyarbakır, Rize gibi) vatandaşların Kazdağı Ulusal Parkı'na geldikleri belirlenmiştir.

- Kazdağı Ulusal Parkı'nı gelen ziyaretçilerin bölgede konaklama süresi genellikle 5 ile 10 gün (%32) arasında değişmektedir.
- Ziyaretçilerin bölgeyi seçmelerinde etkili olan nedenlerin başında bölgenin doğal kaynak zenginliği (% 54,5) gelmektedir. Tarihsel ve kültürel özellikleri (27,3) ikinci tercih sebebi olurken alanın ikametgâhlarına yakın olması (%7,1) üçüncü tercih sebebi olmuştur.
- Ziyaretçilerin bölgeye gelme nedenlerin başında boş zaman değerlendirme-tatil (%77,8) gelmektedir. İkinci sırada akraba-arkadaş ziyareti (%11,1) gelirken üçüncü ziyaret nedeni olarak ise iş gezisi (%5,1) ile araştırma yapma (%5,1) gelmektedir.
- Kazdağı Ulusal Parkı'na yapılan ziyaretlerin en önemli nedeni olarak doğal zenginlikleri görme isteği (%41) gösterilmiştir. Boş zaman değerlendirme (%30) ikinci sırada, doğal kaynaklara duyulan ilgi (%19) ise üçüncü sırada yer almıştır.
- Ziyaretçilerin Kazdağı Ulusal Parkı'na gelmelerinde en çok arkadaş tavsiyesi (%36,4) etkili olmaktadır. İkinci sırada seyahat broşürleri (%24,8) yer alırken üçüncü sırada ise internet (%17,2) yer almıştır.
- Ziyaretçilerin büyük çoğunluğu alana kendi otomobilleri (%60) ile gelmiştir. Alana ulaşımında ikinci sırada tur otobüsleri (%18) kullanılmıştır. Üçüncü sırada ise özel minibüsler (%13) yer almaktadır.
- Ziyaretçiler alanda çoğunlukla 3 ila 5 saat (%50) arasında zaman geçirmektedir.
- Ziyaretçilerin çoğunluğu (%76) alana gelirken alana yakın bir yerleşimde harcama yapmıştır. Yapılan harcamaların dağılımına bakıldığında yiyecek ve içecek almak için yapılan harcamaların (%54,4) birinci sırada yer aldığı görülmüştür. Hizmet alımı (alan kılavuzu, şoför vb.) için yapılan harcamalar (%)

46,7) ikinci sırada, hediyelik eşya alımı için yapılan harcamalar (%4,4) ise üçüncü sırada yer almıştır.

- Ziyaretçiler Kazdağı Ulusal Parkı içinde en fazla trekking ve yürüyüş (% 52) yapmayı tercih ettiklerini belirtmiştir. İkinci sırada manzara seyretme (%35,7) tercih edilirken üçüncü sırada fotoğraf çekme (%13,3) tercih edilmiştir.
- Kazdağı Ulusal Parkı içinde ziyaretçilerin ilgisini Sarıkız Tepesi (%65) çekmiştir. İkinci sırada Tozlu Mevkii (%8,8) çekerken Yayla Tepe (%6,3) ilgi çekici üçüncü alan olmuştur.
- Ziyaretçilerin çoğunluğu (%50) Kazdağı Ulusal Parkı içinde Mehmetalan Köyü-Yayla Tepe-Tozlu Mevkii-Türkmen Yaylası-Sarıkız-Tavşanoynağı Tepe-Dumanlı Mevkii-Gürlek Çeşme-Çamlıbel Köyü güzergâhını kullandığını belirtmiştir.

4.9.3. Ziyaretçilerin Kazdağı Ulusal Parkı'nı Tercih Etmelerinde Rol Oynayan Faktörlere İlişkin Bulgular

Çalışma kapsamında alanın arz-talep özellikleri ile ilgili bulguların ortaya konulması amaçlanmaktadır. Bu nedenle, Kazdağı ulusal parkının sahip olduğu doğal ve kültürel kaynak değerlerinin, fiziksel alt yapısının ve sunduğu kullanım olanaklarının alanın ziyaret edilmesindeki etkisinin belirlenebilmesi amacıyla anket soruları içinde bir bölüm oluşturulmuştur.

Öncelikle anketlerin değerlendirilmesi aşamasında bu ziyaretçilerin alanı ziyaret etmesinde etkili olan alan özelliklerinin frekans dağılımları, ortalama ile standart sapma değerleri incelenmiştir. Elde edilen sonuçların yüzde (%) dağılımları Tablo 4.65'de gösterilmiştir.

Tablo 4.65: Alanın kullanım olanaklarının alanın ziyaret edilmesine etkisi

FAKTÖRLER	Mean	S.D.	Varyans	En etkisiz	Az etkili	Ne Etkili ne etkisiz	Oldukça etkili	En etkili
Bilinen ve tanınan bir yer olması	3,60	1,331	1,770	10,6	10,6	20,2	25,5	33,0
Temiz havası	3,97	1,418	2,010	13,8	4,3	5,3	24,5	52,1
Doğal peyzajı (manzara güzelliği)	4,21	1,289	1,661	11,5	1,0	2,1	26,0	59,4
Alan içindeki önemli bitki türleri	3,76	1,198	1,434	7,4	7,4	19,1	34,0	31,9
Alan içindeki önemli havyan türleri	3,28	1,345	1,809	12,0	18,5	23,9	20,7	25,0
Alan içindeki önemli su kaynakları	3,82	1,268	1,608	8,9	10,0	6,7	38,9	35,6
Alanın kılavuzlar rehberliğinde gezilmesi	3,39	1,386	1,921	14,7	10,5	24,2	22,1	28,4
Alan ve çevresindeki ekoturizm olanakları	3,04	1,483	2,200	25,6	10,0	18,9	25,6	20,0
Alanda düzenlenen kültürel etkinlikler (şenlikler)	3,32	1,382	1,911	17,4	6,5	28,3	22,8	25,0
Alanın rekreasyon olanakları (yürüyüş, tırmanma, manzara seyretme..vb)	3,37	1,249	1,561	9,7	15,1	25,8	28,0	21,5
Alan içinde ulaşım kolaylığı	2,92	1,392	1,938	20,9	22,0	16,5	25,3	15,4

Ziyaretçiler belirtilen faktörlerin büyük çoğunluğunu “oldukça etkili” ve “en etkili” olarak değerlendirmiştir. “Alan ve çevresindeki ekoturizm olanakları” faktörü ise hem etkisiz (%25,6) hem de etkili (%25,6) olarak belirtilmiştir.

Elde edilen bu genel sonuçlardan sonra, ziyaretçilerin sosyo-ekonomik özellikleri ile alanı tercih etmelerinde etkili olan faktörler arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının ortaya konulabilmek amacıyla yaş, eğitim, cinsiyet ve meslek grupları bağımsız değişken kabul edilerek Tek Yönlü ANOVA testi yapılmıştır. Yapılan değerlendirmeler sonucunda sadece yaş grupları açısından farklılıklar olduğu belirlenmiştir. Genel ekoturist profili açısından da önemli bir unsur olan yaş değişkenine göre analizlerin yapılmasına karar verilmiştir. Sonuçlar Tablo 4.66’da gösterilmiştir.

Tablo 4.66: Ziyaretçilerin yaş bağımlı değişkenine göre alanı tercih etmelerinde rol oynayan faktörlere ilişkin varyans eşitliği ve Anova tablosu

ZİYARETÇİLERİN ALANI TERCİH ETMELERİNDE ROL OYNAYAN FAKTÖRLER	VARYANS EŞİTLİĞİ TABLOSU				DEĞİŞİM KAYNAĞI	ANOVA TABLOSU					
	Lev. İst.	Ser. Der.		Anlam. Dü. Sig.		Kareler toplamı	Ser. Der. df	Kareler Ort.	F test İst.	Anlam. Dü. Sig.	Kullanılan Test
		df1	df2								
Bilinen ve tanınan bir yer olması	1,117	4	70	0,355	Gruplar arası	13,104	4	3,276	1,959	0,110	
					Gruplar içi	117,083	70	1,673			
					Toplam	130,187	74				
Temiz havası	2,841	4	70	0,030	Gruplar arası	43,839	4	10,960	6,456	0,000	Games- Howell
					Gruplar içi	118,828	70	1,698			
					Toplam	162,667	74				
Doğal peyzajı (manzara güzelliği)	3,020	4	70	0,023	Gruplar arası	12,002	4	3,000	1,702	0,159	
					Gruplar içi	123,385	70	1,763			
					Toplam	135,387	74				
Alan içindeki önemli bitki türleri	1,896	4	70	0,121	Gruplar arası	8,480	4	2,120	1,294	0,281	
					Gruplar içi	114,667	70	1,638			
					Toplam	123,147	74				
Alan içindeki önemli hayvan türleri	0,887	4	70	0,476	Gruplar arası	5,436	4	1,359	0,748	0,563	
					Gruplar içi	127,231	70	1,818			
					Toplam	132,667	74				
Alan içindeki önemli su kaynakları	3,933	4	70	0,006	Gruplar arası	11,748	4	2,937	1,789	0,141	
					Gruplar içi	114,919	70	1,642			
					Toplam	126,667	74				

ZİYARETÇİLERİN ALANI TERCİH ETMELERİNDE ROL OYNAYAN FAKTÖRLER	VARYANS EŞİTLİĞİ TABLOSU				DEĞİŞİM KAYNAĞI	ANOVA TABLOSU					
	Lev. İst.	Ser. Der.		Anlam. Dü. Sig.		Kareler toplamı	Ser. Der. df	Kareler Ort.	F test İst.	Anlam. Dü. Sig.	Kullanılan Test
		df1	df2								
Alanın kılavuzlar rehberliğinde gezilmesi	0,918	4	70	0,459	Gruplar arası	7,647	4	1,912	0,962	0,434	
					Gruplar içi	139,100	70	1,987			
					Toplam	146,747	74				
Alan çevresindeki ekoturizm olanakları	1,630	4	70	0,176	Gruplar arası	10,653	4	2,663	1,151	0,340	
					Gruplar içi	162,013	70	2,314			
					Toplam	172,667	74				
Alanda düzenlenen kültürel etkinlikler (şenlikler..vb)	2,306	4	70	0,067	Gruplar arası	36,759	4	9,190	5,550	0,001	Hochberg
					Gruplar içi	115,907	70	1,656			
					Toplam	152,667	74				
Alanın rekreasyon olanakları (yürüyüş, tırmanma, manzara seyretme..vb)	4,014	4	70	0,005	Gruplar arası	31,734	4	7,933	6,244	0,000	Games- Howell
					Gruplar içi	88,933	70	1,270			
					Toplam	120,667	74				
Alan içinde ulaşım kolaylığı	4,977	4	70	0,000	Gruplar arası	69,979	4	17,495	14,394	0,000	Games- Howell
					Gruplar içi	103,310	70	1,215			
					Toplam	173,289	74				

Bu bölümde ilk önce, “temiz hava” faktörü incelenmiştir. Bu faktöre ait Games-Howell testi sonuçları Tablo 4.67’de gösterilmiştir.

Tablo 4.67: Temiz hava faktörüne ilişkin Games-Howell testi sonuçları

Temiz Hava Faktörü					
YAŞ GRUPLARI	18-25 yaş	26-35 yaş	36-45 yaş	46-55 yaş	55 ve üzeri
18-25 yaş Mean:4,78		MD=0,94 Sig.=0,13	MD=0,89 Sig.=0,08	MD=0,32 Sig.=0,79	MD=2,90 Sig.=0,00
26-35 yaş Mean:3,83	MD=-0,94 Sig.=0,137		MD=-0,06 Sig.=1,00	MD=-0,63 Sig.=0,59	MD=1,96 Sig.=0,00
36-45 yaş Mean:3,89	MD=-0,89 Sig.=0,08	MD=0,06 Sig.=1,00		MD=-0,57 Sig.=0,57	MD=2,01 Sig.=0,00
46-55 yaş Mean:4,46	MD=-0,32 Sig.=0,79	MD=0,63 Sig.=0,59	MD=0,57 Sig.=0,57		MD=2,59 Sig.=0,00
55 ve üzeri Mean:1,88	MD=-2,90 Sig.=0,00	MD=-1,96 Sig.=0,00	MD=-2,01 Sig.=0,00	MD=-2,59 Sig.=0,00	

Buna göre, bu faktörü değerlendirme açısından 55 ve üzeri yaş grubu ile 18-25 yaş, 26-35 yaş, 36-45 yaş ve 46-55 yaş grupları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Temiz hava faktörünün alanı tercih etmelerinde en etkili olduğunu düşünen 18-25 yaş grubu (mean:4,78) olurken en etkisiz olduğunu düşünen 55 ve üzeri yaş grubu (mean: 1,88) olmuştur.

Bu bölümde değerlendirilen “kültürel etkinlikler (şenlikler..vb)” ait Hochberg testi sonuçları Tablo 4.68’de verilmiştir.

Buna göre, bu ifadeyi değerlendirme açısından 55 ve üzeri yaş grubu ile 18-25 yaş, 26-35 yaş, 36-45 yaş ve 46-55 yaş grupları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Alanda düzenlenen kültürel etkinlikler (şenlikler..vb) faktörünün alanı tercih etmelerinde en etkili olduğunu düşünen 18-25 yaş grubudur (mean:4,00). Öte yandan alanı tercih etmelerinde bu faktörün en etkisiz olduğunu düşünen 55 ve üzeri yaş grubudur (mean: 1,50).

Tablo 4.68: Alanda düzenlenen kültürel etkinlikler (şenlikler..vb) faktörüne ilişkin Games-Howell Testi sonuçları

Alanda Düzenlenen Kültürel Etkinlikler (şenlikler..vb) Faktörü					
YAŞ GRUPLARI	18-25 yaş	26-35 yaş	36-45 yaş	46-55 yaş	55 ve üzeri
18-25 yaş Mean:4,00		MD=0,72 Sig.=0,83	MD=0,63 Sig.=0,89	MD=0,00 Sig.=1,00	MD=2,50 Sig.=0,00
26-35 yaş Mean:3,28	MD=-0,72 Sig.=0,83		MD=-0,09 Sig.=1,00	MD=-0,72 Sig.=0,72	MD=1,78 Sig.=0,01
36-45 yaş Mean:3,37	MD=-0,63 Sig.=0,89	MD=0,09 Sig.=1,00		MD=-0,63 Sig.=0,79	MD=1,87 Sig.=0,00
46-55 yaş Mean:4,00	MD=0,00 Sig.=1,00	MD=0,72 Sig.=0,72	MD=0,63 Sig.=0,79		MD=2,50 Sig.=0,00
55 ve üzeri Mean:1,50	MD=-2,50 Sig.=0,00	MD=-1,78 Sig.=0,01	MD=-1,87 Sig.=0,06	MD=-2,50 Sig.=0,00	

ANOVA testi sonucuna göre yaş dağılımı ile alanın rekreasyon olanakları (yürüyüş, tırmanma, manzara seyretme..vb) faktörü arasında anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Bu faktöre ait Games-Howell testi sonuçları Tablo 4.69’de verilmiştir.

Tablo 4.69: Alanın kullanım olanakları faktörüne ilişkin Games-Howell testi

Alanın rekreasyon olanakları (yürüyüş, tırmanma, manzara seyretme..vb) faktörü					
YAŞ GRUPLARI	18-25 yaş	26-35 yaş	36-45 yaş	46-55 yaş	55 ve üzeri
18-25 yaş Mean:3,89		MD=1,50 Sig.=0,04	MD=0,70 Sig.=0,56	MD=-0,26 Sig.=0,97	MD=-0,11 Sig.=0,99
26-35 yaş Mean:2,39	MD=-1,50 Sig.=0,04		MD=-0,80 Sig.=0,23	MD=-1,76 Sig.=0,00	MD=-1,61 Sig.=0,00
36-45 yaş Mean:3,19	MD=-0,70 Sig.=0,56	MD=0,80 Sig.=0,23		MD=-0,97 Sig.=0,04	MD=-0,81 Sig.=0,09
46-55 yaş Mean:4,15	MD=0,26 Sig.=0,97	MD=1,76 Sig.=0,00	MD=0,97 Sig.=0,04		MD=0,15 Sig.=0,98
55 ve üzeri Mean:4,00	MD=0,11 Sig.=0,99	MD=1,61 Sig.=0,00	MD=0,81 Sig.=0,09	MD=0,15 Sig.=0,98	

Buna göre,

- 26-35 yaş grubu ile 18-25, 36-45 ve 55 ve üzeri yaş grupları arasında
- 46-55 yaş grubu ile 36-45 yaş grubu arasında

anlamlı bir fark vardır. Alanın kullanım olanakları (yürüyüş, tırmanma, manzara seyretme..vb) faktörünün alanı tercih etmelerinde en etkili olduğunu düşünen 46-55 yaş

grubudur (mean:4,15). Öte yandan alanı tercih etmelerinde bu faktörün en etkisiz olduğunu düşünen 26-35 yaş grubudur (mean: 2,39).

Bu bölüm içinde yer alan ve yaş grupları ile arasında anlamlı bir fark çıkan alan içinde ulaşım kolaylığı faktörüne ilişkin sonuçlar Tablo 4.70’de verilmiştir.

Tablo 4.70 Alan içinde ulaşım kolaylığı faktörüne ilişkin Games-Howell testi

Alan İçinde Ulaşım Kolaylığı Faktörü					
YAŞ GRUPLARI	18-25 yaş	26-35 yaş	36-45 yaş	46-55 yaş	55 ve üzeri
18-25 yaş Mean:2,80		MD=0,25 Sig.=0,99	MD=0,62 Sig.=0,78	MD=-1,56 Sig.=0,08	MD=-1,50 Sig.=0,10
26-35 yaş Mean:2,55	MD=-0,25 Sig.=0,99		MD=0,37 Sig.=0,77	MD=-1,81 Sig.=0,00	MD=-1,75 Sig.=0,00
36-45 yaş Mean:2,18	MD=-0,62 Sig.=0,78	MD=-0,37 Sig.=0,77		MD=-2,18 Sig.=0,00	MD=-2,12 Sig.=0,00
46-55 yaş Mean:4,36	MD=1,56 Sig.=0,08	MD=1,81 Sig.=0,00	MD=2,18 Sig.=0,00		MD=0,06 Sig.=0,99
55 ve üzeri Mean:4,30	MD=1,50 Sig.=,010	MD=1,75 Sig.=0,00	MD=2,12 Sig.=0,00	MD=-0,06 Sig.=0,99	

Buna göre, bu faktörü değerlendirme açısından

- 26-35 yaş grubu ile 46-55 yaş ve 55 ve üzeri yaş grupları arasında
- 36-45 yaş grupları ile 46-55 yaş ve 55 ve üzeri yaş grupları arasında

anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Ulaşım kolaylığı faktörünün alanı tercih etmelerinde en etkili olduğunu düşünen 55 ve üzeri yaş grubu (mean:4,36) olurken en etkisiz olduğunu düşünen 36-45 yaş grubu (mean: 2,18) olmuştur.

4.9.4. Kazdağı Ulusal Parkındaki Ziyaretçi Memnuniyetine İlişkin Bulgular

Doğal alanlara gelen ziyaretçilerin alandan duydukları memnuniyetin yüksek olması ekoturizm planlaması açısından oldukça önem taşımaktadır. Bu bağlamda, alanın kaynak değerleri ile ziyaretçilerin beklentilerinin ne kadar örtüştüğünü belirleyebilmek amacıyla anket formunda 17 ifadelik bir bölüm oluşturulmuştur. Anket formunu dolduran ziyaretçilerden bu ifadeleri “5 (mükemmel), 4 (iyi), 3 (orta), 2 (kötü) ve 1 (çok kötü)” seçenekleri ile değerlendirmeleri istenmiştir. Öncelikle anketlerin değerlendirilmesi aşamasında bu faktörlerin frekans dağılımları, ortalama ile standart

sapma değerleri incelenmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 4.71’de gösterilmiştir. Buna göre, alansal özellikleri içeren ifadelerden “Yiyecek ve içecek temininin alan çevresinden sağlama imkânı” ziyaretçilerin büyük çoğunluğu tarafından çok kötü olarak değerlendirilmiştir.

“Fiziksel tesislerin yeterliliği (wc, lavabo..vb)” ile “iletişim (telefon, acil durumda yetkililerle haberleşme vb) olanaklarının yeterliliği” ifadeleri ise ziyaretçilerin büyük çoğunluğu tarafından kötü olarak nitelendirilmiştir. “Bilgilendirici levhalar/ işaretler, alanlara gidişler için yön levhaları” ile “Yaban hayvanlarını gözlemleyebilmeye yönelik altyapının yeterliliği” ifadeleri ise orta olarak değerlendirilmiştir.

Öte yandan alansal özelliklerden duyulan memnuniyeti ortaya koyabilmek amacıyla belirlenen ifadelerin büyük çoğunluğu ziyaretçiler tarafından iyi ve mkemmek olarak değerlendirilmiştir. Diğer bir ifade ile, ziyaretçilerin büyük çoğunluğu alanın çeşitli özelliklerinden memnun olarak alandan ayrılmaktadır.

Alansal özelliklerle ilgili bu ifadelerin genel değerlendirmesinden sonra, ziyaretçilerin sosyo-ekonomik özellikleri ile alandan duydukları memnuniyetleri arasında bir ilişkisinin olup olmadığının ortaya konulabilmesi amacıyla Tek Yönlü ANOVA Testi kullanılmıştır. ANOVA test sonuçları incelendiğinde ziyaretçilerin yaş grupları ile alandan duydukları memnuniyet arasında anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Anova testi ile varyans eşitliği ile ilgili veriler TABLO 4.72’de gösterilmiştir.

Tablo 4.71: Alansal özelliklerin ziyaretçi memnuniyetine etkisi

ALAN ÖZELLİKLERİ	Mean	S.D.	Varyans	Çok kötü (%)	Kötü (%)	Orta (%)	İyi (%)	Mükemmel (%)
Ulusal Parka ulaşım (yolların durumu..vb) kolaylığı	3,45	0,88	0,77	3,0	9,0	36,0	44,0	8,0
Ulusal Park içinde ulaşım (yolların durumu, yön bulma..vb) kolaylığı	3,18	1,175	1,381	12,0	16,0	23,0	40,0	9,0
Kişisel güvenlik şartlarının olması	3,77	0,998	0,996	3,0	7,1	24,2	41,4	24,2
Ulusal Park personelinin ilgisi	4,05	1,067	1,139	3,0	8,0	12,0	35,0	42,0
Fiziksel tesislerin yeterliliği (wc, lavabo..vb)	2,42	1,198	1,434	26,8	30,9	20,6	16,5	5,2
Kültürel kaynakların (yatr..vb) korunması	3,67	1,111	1,235	7,3	8,3	14,6	50,0	19,8
Doğal kaynakların (bitkiler, hayvanlar) korunması	4,06	0,810	0,656	1,1	1,1	20,0	46,3	31,6
Alan içindeki su kaynaklarının korunması	3,90	1,035	1,071	4,0	5,1	19,2	40,4	31,3
Bilgilendirici levhalar/ işaretler, alanlara gidişler için yön levhalarının yeterliliği	2,89	1,141	1,303	15,6	18,8	32,3	28,1	5,2
İletişim (telefon, acil durumda yetkililerle haberleşme vb) olanaklarının yeterliliği	2,72	1,101	1,212	13,3	31,3	30,6	18,4	6,1
Boş zaman değerlendirmeye yönelik imkânların (seyir alanları, yürüyüş yollarının durumu, kamp alanları vb.) yeterliliği	3,55	1,077	1,159	5,0	10,0	30,0	35,0	20,0
Boş zaman değerlendirmeye yönelik imkânların (seyir alanları, yürüyüş yollarının durumu, kamp alanları vb.) kullanılabilirliği	3,64	1,008	1,015	3,1	8,2	31,6	35,7	21,4
Alan kılavuzları tarafından verilen alanla ilgili bilgilerin yeterliliği	4,27	0,995	0,990	4,1	3,1	5,2	37,1	50,5
Yaban hayvanlarını gözlemleyebilmeye yönelik altyapının yeterliliği	2,94	1,278	1,634	16,8	21,1	26,3	23,2	12,6
Alanda bulunan önemli ve endemik bitki türleri hakkında verilen bilgilerin yeterliliği	4,04	0,994	0,988	3,1	4,1	16,3	38,8	37,8
Alanın temizliği (çöp kovası, konteynır..vb)	3,19	1,261	1,590	14,4	14,4	22,7	35,1	13,4
Yiyecek ve içecek temininin alan çevresinden sağlama imkânı	2,69	1,335	1,782	26,5	19,4	21,4	23,5	9,2

Tablo 4.72: Ziyaretçilerin Memnuniyetini sağlayan alansal özelliklere ilişkin varyans eşitliği ve Anova tablosu

ALANSAL ÖZELLİKLER	VARYANS EŞİTLİĞİ TABLOSU				ANOVA TABLOSU						
	Lev. İst.	Ser. Der. df1	Der. df2	Anlam. DÜ. Sig.	DEĞİŞİM KAYNAĞI	Kareler toplamı	S.D. df	Kareler Ort.	F test İst.	Anlam. DÜ. Sig.	Kullanılan Test
Ulusal Parka ulaşım (yolların durumu..vb) kolaylığı	4,604	4	69	0,002	Gruplar arası	5,875	4	1,469	1,76	0,14	
					Gruplar içi	57,531	69	0,834			
					Toplam	63,405	73				
Ulusal Park içinde ulaşım (yolların durumu, yön bulma..vb) kolaylığı	3,143	4	69	0,020	Gruplar arası	39,342	4	9,836	10,338	0,00	Games-Howell
					Gruplar içi	65,644	69	0,951			
					Toplam	104,986	73				
Kişisel güvenlik şartlarının olması	0,178	4	69	0,949	Gruplar arası	2,616	4	0,654	0,656	0,625	
					Gruplar içi	68,843	69	0,998			
					Toplam	71,459	73				
Ulusal Park personelinin ilgisi	1,449	4	69	0,227	Gruplar arası	1,992	4	0,498	0,420	0,794	
					Gruplar içi	81,913	69	1,187			
					Toplam	83,905	73				
Fiziksel tesislerin yeterliliği (wc, lavabo..vb)	0,763	4	69	0,553	Gruplar arası	4,279	4	1,070	0,813	0,521	
					Gruplar içi	90,815	69	1,316			
					Toplam	95,095	73				
Kültürel kaynakların (yatr..vb) korunması	1,302	4	69	0,278	Gruplar arası	36,134	4	9,034	8,865	0,000	Hochberg
					Gruplar içi	70,312	69	1,019			
					Toplam	106,446	73				

ALANSAL ÖZELLİKLER	VARYANS EŞİTLİĞİ TABLOSU				ANOVA TABLOSU						
	Lev. İst.	Ser. Der. df1	Der. df2	Anlam. Dü. Sig.	DEĞİŞİM KAYNAĞI	Kareler toplamı	S. D. df	Kareler Ort.	F test İst.	Anlam. Dü. Sig.	Kullanılan Test
Doğal kaynakların (bitkiler, hayvanlar) korunması	0,734	4	69	0,572	Gruplar arası	4,769	4	1,192	1,742	0,151	
					Gruplar içi	47,231	69	0,685			
					Toplam	52,000	73				
Alan içindeki su kaynaklarının korunması	0,500	4	69	0,736	Gruplar arası	7,889	4	1,972	1,809	0,137	
					Gruplar içi	75,206	69	1,090			
					Toplam	83,095	73				
Bilgilendirici levhalar/ işaretler, alanlara gidişler için yön levhalarının yeterliliği	0,177	4	69	0,949	Gruplar arası	9,339	4	2,335	2,119	0,088	
					Gruplar içi	76,013	69	1,102			
					Toplam	85,351	73				
İletişim (telefon, acil durumda yetkililerle haberleşme vb) olanaklarının yeterliliği	0,661	4	69	0,621	Gruplar arası	5,219	4	1,305	1,302	0,278	
					Gruplar içi	69,159	69	1,002			
					Toplam	74,378	73				
Boş zaman değerlendirmeye yönelik imkânların (seyir alanları, yürüyüş yollarının durumu, kamp alanları vb.) yeterliliği	1,944	4	69	0,113	Gruplar arası	19,983	4	4,996	5,347	0,001	Hochberg
					Gruplar içi	64,463	69	0,934			
					Toplam	84,446	73				
Boş zaman değerlendirmeye yönelik imkânların (seyir alanları, yürüyüş yollarının durumu, kamp alanları vb.) kullanılabilirliği	2,024	4	69	0,101	Gruplar arası	7,556	4	1,889	1,891	0,122	
					Gruplar içi	68,930	69	0,999			
					Toplam	76,486	73				

ALANSAL ÖZELLİKLER	VARYANS EŞİTLİĞİ TABLOSU				ANOVA TABLOSU						
	Lev. İst.	Ser. Der. df1	Der. df2	Anlam. Dü. Sig.	DEĞİŞİM KAYNAĞI	Kareler toplamı	S. D. df	Kareler Ort.	F test İst.	Anlam. Dü. Sig.	Kullanılan Test
Alan kılavuzları tarafından verilen alanla ilgili bilgilerin yeterliliği	2,755	4	69	0,035	Gruplar arası	4,266	4	1,066	1,406	0,241	
					Gruplar içi	52,329	69	0,758			
					Toplam	56,595	73				
Yaban hayvanlarını gözlemleyebilmeye yönelik altyapının yeterliliği	1,041	4	69	0,392	Gruplar arası	1,289	4	0,322	0,184	0,946	
					Gruplar içi	120,765	69	1,750			
					Toplam	122,054	73				
Alanda bulunan önemli ve endemik bitki türleri hakkında verilen bilgilerin yeterliliği	0,189	4	69	0,943	Gruplar arası	5,143	4	1,286	1,390	0,247	
					Gruplar içi	63,843	69	0,925			
					Toplam	68,986	73				
Alanın temizliği (çöp kovası, konteynır..vb)	0,223	4	69	0,925	Gruplar arası	15,789	4	3,947	2,403	0,058	
					Gruplar içi	113,347	69	1,643			
					Toplam	129,135	73				
Yiyecek ve içecek temininin alan çevresinden sağlama imkânı	0,316	4	69	0,867	Gruplar arası	4,087	4	1,022	0,544	0,704	
					Gruplar içi	129,535	69	1,877			
					Toplam	133,622	73				

Alandan duyulan memnuniyeti ortaya koymak amacıyla ziyaretçilere yöneltilen alansal özelliklerle ilgili ifadelerden ikicisi olan “ulusal park içinde ulaşım kolaylığı” ile ilgili yapılan değerlendirme sonuçları Tablo 4.73’de verilmiştir.

Tablo 4.73: Ulusal park içinde ulaşım kolaylığı ifadesine ilişkin Games-Howell testi sonuçları

Ulusal Park İçinde Ulaşım (yolların durumu, yön bulma..vb) kolaylığı					
YAŞ GRUPLARI	18-25 yaş	26-35 yaş	36-45 yaş	46-55 yaş	55 ve üzeri
18-25 yaş Mean:3,60		MD=0,19 Sig.=0,98	MD=0,43 Sig.=0,74	MD=0,53 Sig.=0,65	MD=2,49 Sig.=0,00
26-35 yaş Mean:3,41	MD=-0,19 Sig.=0,98		MD=0,24 Sig.=0,94	MD=0,35 Sig.=0,87	MD=2,30 Sig.=0,00
36-45 yaş Mean:3,17	MD=-0,43 Sig.=0,74	MD=-0,24 Sig.=0,94		MD=0,11 Sig.=0,99	MD=2,06 Sig.=0,00
46-55 yaş Mean:3,07	MD=-0,53 Sig.=0,65	MD=-0,35 Sig.=0,87	MD=-0,11 Sig.=0,99		MD=1,96 Sig.=0,00
55 ve üzeri Mean:1,11	MD=-2,49 Sig.=0,00	MD=-2,30 Sig.=0,00	MD=-2,06 Sig.=0,00	MD=-1,96 Sig.=0,00	

Buna göre, bu ifadenin değerlendirilmesi açısından 55 yaş ve üzeri grup ile diğer gruplar arasında anlamlı bir fark olduğu anlaşılmıştır. Alan içinde ulaşımdan en memnun olan 18-25 yaş grubudur (mean:3,60). Öte yandan alan içindeki ulaşımdan en az memnuniyet duyan ise 55 ve üzeri yaş grubudur (mean:1,11). Ziyaretçilerin yaşları arttıkça alan içinde ulaşım kolaylığı ile ilgili memnuniyet dereceleri azalmaktadır.

Bu bölüm içinde incelenen “Kültürel kaynakların (yadır..vb) korunması” ifadesine ilişkin değerlendirme sonuçları Tablo 4.74’de verilmiştir.

Buna göre, ifadenin değerlendirilmesi açısından

- 18-25 yaş grubu ile diğer yaş grupları arasında
- 55 ve üzeri yaş grubu ile 36-45 yaş ve 46-55 yaş grupları arasında

anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Alan içindeki kaynakların korunması açısından memnuniyet duyan 55 ve üzeri yaş grubudur (mean:4,78). Öte yandan, bu ifade ile ilgili olarak en az memnuniyet duyan 18-25 yaş grubudur (mean:2,10)

Tablo 4.74: Kültürel kaynakların (yatr..vb) korunması ifadesine ilişkin Hocberg testi sonuçları

Kültürel Kaynakların (yatr..vb) Korunması					
YAŞ GRUPLARI	18-25 yaş	26-35 yaş	36-45 yaş	46-55 yaş	55 ve üzeri
18-25 yaş Mean:2,10		MD=-1,72 Sig.=0,00	MD=-1,33 Sig.=0,00	MD=-1,43 Sig.=0,00	MD=-2,68 Sig.=0,00
26-35 yaş Mean:3,82	MD=1,72 Sig.=0,00		MD=0,39 Sig.=0,92	MD=0,29 Sig.=0,99	MD=-0,95 Sig.=0,21
36-45 yaş Mean:3,43	MD=1,33 Sig.=0,00	MD=-0,39 Sig.=0,92		MD=-0,10 Sig.=1,00	MD=-1,34 Sig.=0,01
46-55 yaş Mean:3,53	MD=1,43 Sig.=0,00	MD=-0,29 Sig.=0,99	MD=0,10 Sig.=1,00		MD=-1,24 Sig.=0,04
55 ve üzeri Mean:4,78	MD=2,68 Sig.=0,00	MD=0,95 Sig.=0,21	MD=1,34 Sig.=0,01	MD=1,24 Sig.=0,04	

Bu bölüm içinde değerlendirilen ve anlamlı bir fark bulunan son ifade olan “Boş zaman değerlendirmeye yönelik imkânların (seyir alanları, yürüyüş yollarının durumu, kamp alanları vb.) yeterliliği” ile ilgili Hocberg testi sonuçları Tablo 4.75’de verilmiştir.

Tablo 4.75: Boş zaman değerlendirmeye yönelik imkânların yeterliliği ifadesine ilişkin Hocberg testi sonuçları

Boş Zaman Değerlendirmeye Yönelik İmkânların (seyir alanları, yürüyüş yollarının durumu, kamp alanları vb.) Yeterliliği					
YAŞ GRUPLARI	18-25 yaş	26-35 yaş	36-45 yaş	46-55 yaş	55 ve üzeri
18-25 yaş Mean:3,70		MD=0,29 Sig.=0,99	MD=0,66 Sig.=0,53	MD=0,17 Sig.=1,00	MD=-1,08 Sig.=0,16
26-35 yaş Mean:3,41	MD=-0,29 Sig.=0,99		MD=0,37 Sig.=0,92	MD=-0,12 Sig.=1,00	MD=1,37 Sig.=0,01
36-45 yaş Mean:3,04	MD=-0,66 Sig.=0,53	MD=-0,37 Sig.=0,92		MD=-0,49 Sig.=0,74	MD=-1,73 Sig.=0,00
46-55 yaş Mean:3,53	MD=-0,17 Sig.=1,00	MD=0,12 Sig.=1,00	MD=0,49 Sig.=0,74		MD=-1,24 Sig.=0,03
55 ve üzeri Mean:4,78	MD=1,08 Sig.=0,16	MD=1,37 Sig.=0,01	MD=1,73 Sig.=0,00	MD=1,24 Sig.=0,03	

Buna göre, bu ifadeyi değerlendirme açısından 55 ve üzeri yaş grubu ile 26-35 yaş, 36-45 yaş ve 46-55 yaş grupları arasında anlamlı bir fark olduğu anlaşılmaktadır. Boş zaman değerlendirmeye yönelik imkânların yeterliliğinden en çok memnuniyet duyan 55 ve üzeri yaş grubu olmuştur (mean:4,78). Öte yandan en az memnuniyet duyan ise 36-45 yaş grubu olmuştur (mean:3,04).

4.10. İLĞİ GRUPLARINA İLİŞKİN BULGULAR

Doğal kaynakların ekoturizm amaçlı planlanmasında benimsenen katılımcı planlama yaklaşımının temel amacı, yöneticiler kadar alanla etkileşim içinde olan çeşitli grupların da planlama aşamasında söz sahibi olmasını sağlamak ve grupların alanla ilişkisini kuvvetlendirecek planlama politikalarına yer vermektir. Bu çalışma kapsamında incenen Kazdağı Ulusal Parkı da çeşitli gruplar ile etkileşim içinde bulunmaktadır. Ekoturizm planlaması açısından kuşkusuz bu ilgi gruplarının çıkar çatışmaları ve tutumları büyük önem taşımaktadır.

Çalışma kapsamında belirlenen ilgi gruplarının düşünce ve tutumlarının ortaya konulabilmesi amacıyla bir anket çalışması yapılmıştır. Anket soruları öncelikle temel istatistik değerlerine göre irdelenmiştir ardından Tek Yönlü ANOVA testi kullanılarak gruplar arasındaki farklar ortaya konulmuştur. Her bir ifadeye ait gruplararası ortalama farklarını (M.D), anlamlılık düzeylerini (sig.) ve grupların ortama değerlerini (Mean) içeren tablolar oluşturulmuş ve irdemeler yapılmıştır.

4.10.1 İlgi Gruplarının Ulusal Park ile İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular

Öncelikle İlgi gruplarına yapılan anket formunda yer alan Kazdağı Ulusal Parkına ilişkin ifadelerin ortalama değerleri, standart sapma değerleri, varyans değerleri ile frekans dağılımları Tablo 4.76’da gösterilmiştir.

Bu bölümde incelenen “Kazdağı’ndaki hayvanlar ticari amaçlı kullanılmalıdır” ile “Kazdağı’ndaki bitkiler ticari amaçlı kullanılmalıdır” ifadeleri “kesinlikle katılmıyorum” şeklinde değerlendirilmiştir. Diğer ifadelerin büyük çoğunluğu için “katılıyorum” yönünde görüş bildirilmiştir.

Katılımcı grupların, ifadeleri değerlendirmeleri açısından farklı düşünüp düşünmediklerini ortaya koyabilmek amacıyla Tek Yönlü ANOVA Testi kullanılmıştır. Değerlendirmeler açısından anlamlı bir farkın olduğu belirlenen ifadelere ait ANOVA ve varyans eşitliği ile ilgili bulgular Tablo 4.77’de gösterilmiştir.

Tablo 4.76: İlgi grupları anket sorularının tanımsal istatistikleri

	MEAN	S.D.	Varyans	Kesinlikle Katılmıyorum (%)	Katılmıyorum (%)	Kararsızım (%)	Katılıyorum (%)	Kesinlikle Katılıyorum (%)
Kazdağı'nın korunmasını destekliyorum	4,90	,300	0,090	0	0	0	9,8	90,2
Kazdağı'ndaki hayvanlar ticari amaçlı kullanılmalıdır	1,79	1,292	1,670	62,3	21,3	0	8,2	8,2
Kazdağı'ndaki bitkiler ticari amaçlı kullanılmalıdır	2,44	1,467	2,151	39,3	19,7	9,8	19,7	11,5
Kazdağı Ulusal Parkı içinde halkın etkin rol alacağı işletmelerin olması gerekir	3,15	1,537	2,361	23,0	16,4	8,2	27,9	24,6
Kazdağı'nın belli kısımların ziyaretlere kapatılması gerektiğini düşünüyorum	3,08	1,295	1,677	8,2	34,4	18,0	19,7	19,7
Ziyaretçiler çevreye karşı duyarlı hareket etmektedir	3,52	1,456	2,160	11,5	19,7	11,5	19,7	37,7
Ekoturizmin Kazdağı Ulusal Parkı'na olumlu katkısı vardır	4,31	,904	0,818	1,6	4,9	4,9	37,7	50,8
Kazdağı'ndaki ekoturizm amaçlı kullanımların doğal kaynaklara olumlu etkisi vardır	3,54	1,298	1,686	4,9	24,6	13,1	26,2	31,1
Kazdağı'ndaki ekoturizm amaçlı kullanımların kültürel kaynaklara olumlu etkisi vardır	3,87	1,072	1,149	4,9	6,6	14,8	44,3	29,5
Kazdağı'ndaki ekoturizm faaliyetleri halkı olumlu etkilemektedir	3,59	1,070	1,146	1,6	18,0	21,3	37,7	21,3
Kazdağı'ndaki ekoturizm faaliyetleri turizm sektörünü olumlu etkilemektedir	4,21	,819	0,670	1,6	1,6	9,8	47,5	39,3
Kazdağı'ndaki ekoturizm faaliyetleri yöneticileri olumlu etkilemektedir	3,61	1,115	1,243	24,6	32,8	24,6	14,8	3,3

Tablo 4.77:İlgi gruplarının ulusal parka ile ilişkili görüşlerine ilişkin varyans eşitliği ve Anova tablosu

ALANSAL ÖZELLİKLER	VARYANS EŞİTLİĞİ TABLOSU				ANOVA TABLOSU						
	Lev. İst.	Ser. Der. df1	Der. df2	Anlam. Dü. Sig.	DEĞİŞİM KAYNAĞI	Kareler toplamı	S. D. df	Kareler Ort.	F test İst.	Anlam. Dü. Sig.	Kullanılan Test
Kazdağı'ndaki bitkiler ticari amaçlı kullanılmalıdır	1,677	4	56	0,168	Gruplar arası	85,713	4	21,428	27,690	0,000	Hochberg
					Gruplar içi	43,336	56	0,774			
					Toplam	129,049	60				
Kazdağı Ulusal Parkı içinde halkın etkin rol alacağı işletmelerin olması gerekir	8,299	4	56	0,000	Gruplar arası	39,861	4	9,965	5,481	0,001	Games-Howell
					Gruplar içi	101,811	56	1,818			
					Toplam	141,672	60				
Kazdağı'nın belli kısımlarının ziyarete kapatılması gerekir	6,438	4	56	0,000	Gruplar arası	66,221	4	16,555	26,974	0,000	Games-Howell
					Gruplar içi	34,369	56	0,614			
					Toplam	100,590	60				
Kazdağı'ndaki ekoturizm amaçlı kullanımların doğal kaynaklara olumlu etkisi vardır	5,531	4	56	0,001	Gruplar arası	32,720	4	8,180	6,694	0,000	Games-Howell
					Gruplar içi	68,428	56	1,222			
					Toplam	101,148	60				
Kazdağı'nda ekoturizm amaçlı kullanımların kültürel kaynaklara olumlu etkisi vardır	0,732	4	56	0,574	Gruplar arası	37,451	4	9,363	16,645	0,000	Hochberg
					Gruplar içi	31,500	56	0,562			
					Toplam	68,951	60				

Bu bölümde incelenen “Kazdağı’ndaki bitkiler ticari amaçlı kullanılmalıdır” ifadesine ait bulgular Tablo 4.78’de gösterilmiştir.

Tablo 4.78: İlgili gruplarının bitkilerin ticari amaçlı kullanımına yönelik tutumlarına ilişkin Hochberg testi sonuçları

Kazdağı’ndaki bitkiler ticari amaçlı kullanılmalıdır					
	Köy Muh.	STÖ	Alan Kılavuzları	Uzman-Akadem.	Turizm Sek. Tem.
Köy Muhtarlar Mean:3,88		MD=2,08 Sig.=0,001	MD=2,42 Sig.=0,00	MD=2,68 Sig.=0,00	MD=0,10 Sig.=1,00
STÖ. Mean:1,80	MD=-2,08 Sig.=0,001		MD=0,35 Sig.=0,99	MD=0,60 Sig.=0,90	MD=-1,98 Sig.=0,00
Alan Kılavuzları Mean:1,45	MD=-2,42 Sig.=0,00	MD=-0,35 Sig.=0,99		MD=0,25 Sig.=0,99	MD=-2,33 Sig.=0,00
Uzman-Akadem. Mean:1,20	MD=-2,68 Sig.=0,00	MD=-0,60 Sig.=0,90	MD=-0,25 Sig.=0,99		MD=-2,58 Sig.=0,00
Turizm Sek. Tem. Mean:3,78	MD=-0,10 Sig.=1,00	MD=1,98 Sig.=0,00	MD=2,33 Sig.=0,00	MD=2,58 Sig.=0,00	

Buna göre, ifadeyi değerlendirme açısından

- Köy muhtarları ile STÖ, alan kılavuzları ve akademisyen-uzmanlar arasında
- Turizm sektörü temsilcileri ile STÖ, alan kılavuzları ve akademisyen-uzmanlar arasında anlamlı bir fark olduğu anlaşılmaktadır.

Bu ifadeyi en olumlu köy muhtarları değerlendirmiştir (mean:3,88). Öte yandan ifadeyi en olumsuz değerlendiren ise akademisyen-uzmanlar grubudur (mean:1,20). Özellikle arazi çalışmaları sırasında yöre halkının şifalı olduğuna inanılan bitkilerinden ticari amaçla faydalandığı görülmüştür. Halkı temsilen ilgili grupları içinde yer alan köy muhtarlarının da bu fikri olumlu karşıladığı görülmektedir.

İlgili gruplarının tutumlarını ortaya koyabilmek amacıyla belirlenen “Kazdağı Ulusal Parkı içinde halkın etkin rol alacağı işletmelerin olması gerekir” ifadesine ait bulgular Tablo 4.79’de gösterilmiştir.

Tablo 4.79: İlgili gruplarının ulusal park içinde halkın etkin rol alacağı işletmelerin oluşturulmasına yönelik tutumlarına ilişkin Games-Howell testi sonuçları

Kazdağı ulusal parkı içinde halkın etkin rol alacağı işletmelerin olması gerekir					
	Köy Muh.	STÖ	Alan Kılavuzları	Uzman-Akadem.	Turizm Sek. Tem.
Köy Muhtarlar Mean:4,50		MD=2,70 Sig.=0,004	MD=2,00 Sig.=0,00	MD=1,60 Sig.=0,156	MD=0,72 Sig.=0,155
STÖ. Mean:1,80	MD=-2,70 Sig.=0,004		MD=-0,70 Sig.=0,66	MD=-1,10 Sig.=0,55	MD=-1,98 Sig.=0,015
Alan Kılavuzları Mean:2,50	MD=-2,00 Sig.=0,00	MD=0,70 Sig.=0,66		MD=-0,40 Sig.=0,97	MD=-1,28 Sig.=0,03
Uzman-Akadem. Mean:2,90	MD=-1,60 Sig.=0,156	MD=1,10 Sig.=0,55	MD=0,40 Sig.=0,97		MD=-0,88 Sig.=0,66
Turizm Sek. Tem. Mean:3,78	MD=-0,72 Sig.=0,155	MD=1,98 Sig.=0,015	MD=1,28 Sig.=0,03	MD=0,88 Sig.=0,66	

Buna göre, ifadeyi değerlendirme açısından

- Köy muhtarları ile STÖ ve alan kılavuzları arasında
- Turizm sektör temsilcileri ile STÖ ve alan kılavuzları arasında anlamlı bir fark olduğu anlaşılmaktadır.

Bu ifadeye ait bulgular incelendiğinde en olumlu düşünen grup köy muhtarları olmuştur (mean: 4,50). Öte yandan bu ifade ile ilgili en olumsuz düşünen grup STÖ'lerin olduğu görülmektedir (mean:1,80). Genel olarak bir değerlendirme yapılırsa, özellikle yöre halkı ekonomik açıdan gelir getirici etkinliklere karşı olumlu tutum sergilemektedir. Öte yandan doğa koruma bilincini geliştirmek amacıyla kurulan dernek ve kuruluşların bu fikre uzak durduğu görülmektedir.

Bu bölüm içinde incelenen “Kazdağının belli kısımlarının ziyarete kapatılması gerekir” ifadesine ait bulgular Tablo 4.80’de gösterilmiştir.

Buna göre, ifadeyi değerlendirme açısından

- Köy muhtarları ile STÖ, alan Kılavuzları ve akademisyen-uzmanlar arasında
- Akademisyen-uzmanlar ile köy Muhtarları, STÖ'ler, alan kılavuzları ve turizm sektör temsilcileri arasında

Tablo 4.80: İlgili gruplarının ulusal parkın belli kısımlarının ziyarete kapatılması ile ilgili tutumlarına ilişkin Games-Howell testi sonuçları

Kazdağı'nın belli kısımlarının ziyarete kapatılması gerekir					
	Köy Muh.	STÖ	Alan Kılavuzları	Uzman-Akadem.	Turizm Sek. Tem.
Köy Muhtarları Mean:2,13		MD=-1,67 Sig.=0,005	MD=-1,13 Sig.=0,06	MD=-2,88 Sig.=0,00	MD=0,07 Sig.=1,00
STÖ. Mean:3,80	MD=1,67 Sig.=0,005		MD=0,55 Sig.=0,40	MD=-1,20 Sig.=0,018	MD=1,74 Sig.=0,00
Alan Kılavuzları Mean:3,25	MD=1,13 Sig.=0,06	MD=-0,55 Sig.=0,40		MD=-1,75 Sig.=0,00	MD=1,19 Sig.=0,002
Uzman-Akadem. Mean: 5,00	MD=2,88 Sig.=0,00	MD=1,20 Sig.=0,018	MD=1,75 Sig.=0,00		MD=2,94 Sig.=0,00
Turizm Sek. Tem. Mean:2,06	MD=-0,07 Sig.=1,00	MD=-1,74 Sig.=0,00	MD=-1,19 Sig.=0,002	MD=-2,94 Sig.=0,00	

- Turizm sektör temsilcileri ile STÖ, alan kılavuzları ve akademisyen-uzmanlar arasında anlamlı bir fark olduğu anlaşılmaktadır.

Bu ifadeye yönelik en olumlu düşünce akademisyen ve uzmanlar grubuna aittir (mean:5,00). Öte yandan en olumsuz düşünce ise turizm sektör temsilcilerine aittir (mean:2,06). Alanın belli bölümlerinin kullanıma kapatılması genel olarak alanın korunmasına yönelik çalışmalar yürüten gruplar tarafından desteklenmiştir. Turizm sektörü için, alana gelen ziyaretçilerin kısıtlanmasının ekonomik gelirin de kısıtlanması olarak algılandığı görülmektedir.

Bu bölüm içinde incelenen bir diğer ifade olan “Kazdağı'ndaki ekoturizm amaçlı kullanımların doğal kaynaklara olumlu etkisi vardır” ile ilgili bulgular Tablo 4.81'de gösterilmiştir.

Buna göre, ifadenin değerlendirilmesi açısından

- STÖ'leri ile alan kılavuzları ve akademisyen-uzmanlar arasında
- Turizm sektörü temsilcileri ile STÖ, alan kılavuzları ve akademisyen-uzmanlar arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

Tablo 4.81: Ekoturizm amaçlı kullanımların Kazdağı'na etkisine ilişkin Games-Howell testi sonuçları

Kazdağı'ndaki ekoturizm amaçlı kullanımların doğal kaynaklara olumlu etkisi vardır					
	Köy Muh.	STÖ	Alan Kılavuzları	Uzman-Akadem.	Turizm Sek. Tem.
Köy Muhtarlar Mean:3,50		MD=-0,90 Sig.=0,56	MD=0,35 Sig.=0,97	MD=1,10 Sig.=0,44	MD=-0,89 Sig.=0,54
STÖ. Mean:4,40	MD=0,90 Sig.=0,56		MD=1,25 Sig.=0,03	MD=2,00 Sig.=0,003	MD=0,01 Sig.=1,00
Alan Kılavuzları Mean:3,15	MD=-0,35 Sig.=0,97	MD=-1,25 Sig.=0,03		MD=0,75 Sig.=0,47	MD=-1,24 Sig.=0,007
Uzman-Akadem. Mean:2,40	MD=-1,10 Sig.=0,44	MD=-2,00 Sig.=0,003	MD=-0,75 Sig.=0,47		MD=-1,99 Sig.=0,001
Turizm Sek. Tem. Mean:4,39	MD=0,89 Sig.=0,54	MD=-0,01 Sig.=1,00	MD=1,24 Sig.=0,007	MD=1,99 Sig.=0,001	

Kazdağı'nda ekoturizm amaçlı kullanımların doğal kaynaklar üzerinde olumlu etkisinin olduğu yönünde en olumlu görüş STÖ'lerine (mean:4,40) aittir. Diğer yandan en olumsuz görüş ise akademisyen-uzmanlar grubuna aittir (mean:2,40).

Bu bölüm altında incelenen "Kazdağı'ndaki ekoturizm amaçlı kullanımların kültürel kaynaklara olumlu etkisi vardır" ifadesi ile ilgili bulgular Tablo 4.82'de gösterilmiştir.

Tablo 4.82: Ekoturizm amaçlı kullanımlarının Kazdağı'na etkisine ilişkin Games-Howell testi sonuçları

Kazdağı'ndaki ekoturizm amaçlı kullanımların kültürel kaynaklara olumlu etkisi vardır					
	Köy Muh.	STÖ	Alan Kılavuzları	Uzman-Akadem.	Turizm Sek. Tem.
Köy Muhtarlar Mean:2,00		MD=-2,20 Sig.=0,00	MD=-2,10 Sig.=0,00	MD=-1,60 Sig.=0,00	MD=-2,50 Sig.=0,00
STÖ. Mean:4,20	MD=2,20 Sig.=0,00		MD=0,10 Sig.=1,00	MD=0,60 Sig.=0,78	MD=-0,30 Sig.=0,99
Alan Kılavuzları Mean:4,10	MD=2,10 Sig.=0,00	MD=-0,10 Sig.=1,00		MD=0,50 Sig.=0,59	MD=-0,40 Sig.=0,65
Uzman-Akadem. Mean:3,60	MD=1,60 Sig.=0,00	MD=-0,60 Sig.=0,78	MD=-0,50 Sig.=0,59		MD=-0,90 Sig.=0,03
Turizm Sek. Tem. Mean:4,50	MD=2,50 Sig.=0,00	MD=0,30 Sig.=0,99	MD=0,40 Sig.=0,65	MD=0,90 Sig.=0,03	

Buna göre, ifadenin değerlendirilmesi açısından

- Köy muhtarı ile alan kılavuzları, akademisyen-uzmanlar ve turizm sektörü temsilcileri arasında
- Akademisyen-uzmanlar ile turizm sektörü temsilcileri arasında

anlamli bir fark olduğu belirlenmiştir. Alanın ekoturizm amaçlı kullanımının kültürel kaynaklar üzerinde olumlu etkisi olacağı yönünde en olumlu düşünen turizm sektörü temsilcileridir (mean:4,50). Öte yandan bu ifade ile ilgili olarak en olumsuz düşünen köy muhtarlarıdır (mean:2,00).

4.10.2 İlgi Gruplarının Katılımcılık İle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular

Ekoturizm planlamalarında katılımcı planlama anlayışının belirlenmesi ilgi gruplarının planlamanın her aşamasına dahil edilmesini gerektirmektedir. İlgi gruplarının katılımcılık hakkında düşüncelerinin ortaya konulabilmesi amacıyla belirlenen ifadelerin tanımsal istatistik değerleri ile frekans dağılımları Tablo 4.83’de verilmiştir.

Buna göre, “Kazdağı ve ekoturizm ile ilgili çalışmalara işgücü açısından katkı sağlayabiliriz” ifadesi ile “Kazdağı’nın ekoturizm amacıyla planlanmasında karar aşamasında yer almalıyız” ifadesi katılımcıların büyük çoğunluğu tarafından “kesinlikle katılmıyorum” şeklinde değerlendirilmiştir. Diğer ifadeler için daha olumlu değerlendirmeler yapılmıştır.

Katılımcı grupların, ifadeleri değerlendirmeleri açısından farklı düşünüp düşünmediklerini ortaya koyabilmek amacıyla Tek Yönlü ANOVA Testi kullanılmıştır. Değerlendirmeler açısından anlamlı bir farkın olduğu belirlenen ifadelere ait ANOVA ve varyans eşitliği ile ilgili bulgular Tablo 4.84’de gösterilmiştir.

Tablo 4.83: Katılımcılık ile ilgili ifadelere ait tanımsal istatistik değerleri

	MEAN	S.D.	Varyans	Kesinlikle Katılmıyorum (%)	Katılmıyorum (%)	Kararsızım (%)	Katılıyorum (%)	Kesinlikle Katılıyorum (%)
Kazdağı'ndaki ekoturizm ile ilgili çalışmalara işgücü açısından katkı sağlayabiliriz	3,77	1,359	1,846	44,9	19,7	9,8	24,0	1,6
Kazdağı'ndaki ekoturizm ile ilgili çalışmalara sermaye / yatırım açısından katkı sağlayabiliriz	2,52	1,588	2,520	22,4	8,3	8,3	30,5	30,5
Kazdağı'ndaki ekoturizm ile ilgili çalışmalara kamuoyu oluşturma açısından katkı sağlayabiliriz	2,82	1,500	2,250	18,0	19,9	16,6	19,9	25,6
Kazdağı'nın ekoturizm amacıyla planlanmasında karar aşamasında yer almalıyız	4,49	0,849	0,721	63,9	27,9	3,3	3,3	1,6
Kazdağı'nın ekoturizm amacıyla planlanmasında uygulamada, planın hayata geçirilmesi aşamasında yer almalıyız	4,21	1,226	1,504	1,6	13,2	0,0	25,6	59,6
Kazdağı'nın ekoturizm amacıyla planlanmasında etkileri izleme aşamasında yer almalıyız	3,66	1,537	2,363	9,8	20,8	4,9	18,0	46,5
Ekoturizm ile ilgili projelerde ulusal park yöneticileri ile ortak çalışabiliriz	4,44	0,807	0,651	1,6	3,3	0,0	39,3	55,7
Muhtarlar ile ortak çalışabiliriz	4,36	0,797	0,634	1,6	1,6	4,9	42,6	49,2
Sivil toplum örgütleri ile ortak çalışabiliriz	4,30	0,760	0,578	0,0	1,6	13,1	39,3	45,9
Turizm sektörü temsilcileri ile ortak çalışabiliriz	4,10	0,995	0,990	3,3	6,6	4,9	47,5	37,7
Alan kılavuzları ile ortak çalışabiliriz	4,33	0,811	0,657	1,6	3,3	1,6	47,5	45,9
Yöre halkı ile ortak çalışabiliriz	4,49	0,809	0,654	1,6	3,3	0,0	34,4	60,7
Akademisyen-uzmanlarla ortak çalışabiliriz	4,54	0,743	0,552	1,6	1,6	0,0	34,4	62,3

Tablo 4.84: İlgili gruplarının katılımcılık ile ilgili görüşlerine ilişkin Varyans eşitliği ve Anova tablosu

	VARYANS EŞİTLİĞİ TABLOSU				ANOVA TABLOSU						
	Lev. İst.	Ser. Der. df1	Der. df2	Anlam. Dü. Sig.	DEĞİŞİM KAYNAĞI	Kareler toplamı	S. D. df	Kareler Ort.	F test İst.	Anlam. Dü. Sig.	Kullanılan Test
Kazdağı'ndaki ekoturizm ile ilgili çalışmalara işgücü açısından katkı sağlayabiliriz	12,030	4	56	0,00	Gruplar arası	59,512	4	14,878	16,249	0,00	Games-Howell
					Gruplar içi	51,275	56	0,916			
					Toplam	110,787	60				
Kazdağı'ndaki ekoturizm ile ilgili çalışmalara sermaye/yatırım açısından katkı sağlayabiliriz	2,199	4	56	0,08	Gruplar arası	126,777	4	31,694	72,633	0,00	Hochberg
					Gruplar içi	24,436	56	0,436			
					Toplam	151,213	60				
Kazdağı'ndaki ekoturizm ile ilgili çalışmalara kamuoyu oluşturma açısından katkı sağlayabiliriz	1,074	4	56	0,378	Gruplar arası	92,830	4	23,208	30,807	0,00	Hochberg
					Gruplar içi	42,186	56	0,753			
					Toplam	135,016	60				
Kazdağı'nın ekoturizm amacıyla planlanmasında etkileri izleme aşamasında yer almalıyız	6,203	4	56	0,00	Gruplar arası	120,595	4	30,149	79,733	0,00	Games-Howell
					Gruplar içi	21,175	56	0,378			
					Toplam	141,770	60				
Turizm sektörü temsilcileri ortak çalışabiliriz	0,176	4	56	0,950	Gruplar arası	36,790	4	9,198	22,771	0,00	Hochberg
					Gruplar içi	22,619	56	0,404			
					Toplam	59,410	60				

Bu bölüm içinde incelenen “Kazdağı’ndaki ekoturizm ile ilgili çalışmalara işgücü açısından katkı sağlayabiliriz” ifadesine ait bulgular Tablo 4.85’de gösterilmiştir.

Tablo 4.85: Kazdağı’ndaki ekoturizm ile ilgili çalışmalara işgücü açısından katkı sağlamaya ilişkin Games-Howell testi sonuçları

Kazdağı’ndaki ekoturizm ile ilgili çalışmalara işgücü açısından katkı sağlayabiliriz					
	Köy Muh.	STÖ	Alan Kılavuzları	Uzman-Akadem.	Turizm Sek. Tem.
Köy Muhtarlar Mean:3,88		MD=2,48 Sig.=0,009	MD=-1,03 Sig.=0,18	MD=0,77 Sig.=0,59	MD=0,38 Sig.=0,93
STÖ. Mean:1,40	MD=-2,48 Sig.=0,009		MD=-3,50 Sig.=0,00	MD=-1,70 Sig.=0,06	MD=-2,10 Sig.=0,01
Alan Kılavuzları Mean:4,90	MD=1,03 Sig.=0,18	MD=3,50 Sig.=0,00		MD=1,80 Sig.=0,004	MD=1,40 Sig.=0,002
Uzman-Akadem. Mean:3,10	MD=-0,77 Sig.=0,59	MD=1,70 Sig.=0,06	MD=-1,80 Sig.=0,004		MD=-0,40 Sig.=0,90
Turizm Sek. Tem. Mean:3,50	MD=-0,38 Sig.=0,93	MD=2,10 Sig.=0,01	MD=-1,40 Sig.=0,002	MD=0,40 Sig.=0,90	

Buna göre değerlendirilen ifade açısından,

- STÖ’ler ile köy muhtarları, alan kılavuzları ve turizm sektörü temsilcileri arasında
- alan kılavuzları ile STÖ, akademisyen-uzmanlar ve turizm sektörü temsilcileri arasında anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir.

Bu ifade ile ilgili en olumlu düşünce alan kılavuzlarına aittir (mean:4,90). En olumsuz görüş ise STÖ’lere aittir (mean:1,40). Ulusal Parkın gezilebilmesi için mutlaka alan kılavuzluğu hizmetinin alınması zorunluluğu, alan kılavuzlarının bu ifadeye yönelik tutumlarına yansımıştır.

Katılımcılık başlığı altında incelenen “Kazdağı’ndaki ekoturizm ile ilgili çalışmalara sermaye/yatırım açısından katkı sağlayabiliriz” ifadesine ait bulgular Tablo 4.86’da gösterilmiştir.

Tablo 4.86: Kazdağı'ndaki ekoturizm ile ilgili çalışmalara sermaye/yatırım açısından katkı sağlamaya ilişkin Games-Howell testi sonuçları

Kazdağı'ndaki ekoturizm ile ilgili çalışmalara sermaye/yatırım açısından katkı sağlayabiliriz					
	Köy Muh.	STÖ	Alan Kılavuzları	Uzman-Akadem.	Turizm Sek. Tem.
Köy Muhtarlar Mean:1,63		MD=0,63 Sig.=0,64	MD=0,07 Sig.=1,00	MD=-0,38 Sig.=0,92	MD=-3,10 Sig.=0,00
STÖ. Mean:1,00	MD=-0,63 Sig.=0,64		MD=-0,55 Sig.=0,64	MD=-1,00 Sig.=0,07	MD=-3,72 Sig.=0,00
Alan Kılavuzları Mean:1,55	MD=-0,07 Sig.=1,00	MD=0,55 Sig.=0,63		MD=-0,45 Sig.=0,56	MD=-3,17 Sig.=0,00
Uzman-Akadem. Mean:2,00	MD=0,38 Sig.=0,92	MD=1,00 Sig.=0,07	MD=0,45 Sig.=0,56		MD=-2,72 Sig.=0,00
Turizm Sek. Tem. Mean:4,72	MD=-3,10 Sig.=0,00	MD=-3,72 Sig.=0,00	MD=-3,17 Sig.=0,00	MD=-2,72 Sig.=0,00	

Buna göre değerlendirilen ifade açısından, turizm sektörü temsilcileri ile diğer tüm gruplar arasında anlamlı bir fark olduğu anlaşılmaktadır. Bu ifadeyi en olumlu değerlendiren turizm sektörü temsilcileri olmuştur (mean:4,72). Öte yandan, en olumsuz görüş bildiren ise STÖ'ler olmuştur (1,00).

Bu bölümde incelenen “Kazdağı'ndaki ekoturizm ile ilgili çalışmalara kamuoyu oluşturma açısından katkı sağlayabiliriz” ifadesine ait bulgular Tablo 4.87'de gösterilmiştir.

Tablo 4.87: Kazdağı'ndaki ekoturizm ile ilgili çalışmalara kamuoyu oluşturma açısından katkı sağlamaya ilişkin Games-Howell testi sonuçları

Kazdağı'ndaki ekoturizm ile ilgili çalışmalara kamuoyu oluşturma açısından katkı sağlayabiliriz					
	Köy Muh.	STÖ	Alan Kılavuzları	Uzman-Akadem.	Turizm Sek. Tem.
Köy Muhtarlar Mean:4,13		MD=-0,47 Sig.=0,98	MD=2,13 Sig.=0,00	MD=-0,38 Sig.=0,99	MD=2,40 Sig.=0,00
STÖ. Mean:4,60	MD=0,47 Sig.=0,98		MD=2,60 Sig.=0,00	MD=0,10 Sig.=1,00	MD=2,88 Sig.=0,00
Alan Kılavuzları Mean:2,00	MD=-2,13 Sig.=0,00	MD=-2,60 Sig.=0,00		MD=-2,50 Sig.=0,00	MD=0,28 Sig.=0,97
Uzman-Akadem. Mean:4,50	MD=0,38 Sig.=0,99	MD=-0,10 Sig.=1,00	MD=2,50 Sig.=0,00		MD=2,78 Sig.=0,00
Turizm Sek. Tem. Mean:1,72	MD=-2,40 Sig.=0,00	MD=-2,88 Sig.=0,00	MD=-0,28 Sig.=0,97	MD=-2,78 Sig.=0,00	

Buna göre değerlendirilen ifade açısından,

- Alan kılavuzu ile köy muhtarları, STÖ'ler ve akademisyen-uzmanlar arasında
- STÖ'ler ile alan kılavuzları ve turizm sektörü temsilcileri arasında
- Turizm sektörü temsilcileri ile köy muhtarları, STÖ'ler ve akademisyen-uzmanlar arasında anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir.

Bu ifadeye yönelik en olumlu görüş bildiren grup STÖ'leridir (mean:4,60). Öte yandan en olumsuz görüş bildiren grup ise turizm sektörü temsilcileridir (mean:1,72). Bölgede etkili faaliyetler gösteren STÖ'lerin sahip oldukları sosyal etkinlik bu ifadenin değerlendirilmesine yansımıştır. Akademisyen ve uzmanların da bölgeye yönelik yürüttükleri bilimsel çalışmalar ve toplantıların bir yansıması olarak bu ifadeyi olumlu değerlendirdikleri görülmektedir.

Katılımcılık başlığı altında incelenen "Kazdağı'nın ekoturizm amacıyla planlanmasında etkileri izleme aşamasında yer almalıyız" ifadesine ait bulgular Tablo 4.88'de gösterilmiştir.

Tablo 4.88: Kazdağı'nın ekoturizm amaçlı planlanmasında etkileri izleme aşamasında yer almaya ilişkin Games-Howell testi sonuçları

Kazdağı'nın ekoturizm amacıyla planlanmasında etkileri izleme aşamasında yer almalıyız					
	Köy Muh.	STÖ	Alan Kılavuzları	Uzman-Akadem.	Turizm Sek. Tem.
Köy Muhtarlar Mean:3,13		MD=-1,88 Sig.=0,03	MD=-1,78 Sig.=0,04	MD=-1,38 Sig.=0,13	MD=1,46 Sig.=0,10
STÖ. Mean:5,00	MD=1,88 Sig.=0,03		MD=0,10 Sig.=0,60	MD=0,50 Sig.=0,08	MD=3,33 Sig.=0,00
Alan Kılavuzları Mean:4,90	MD=1,78 Sig.=0,04	MD=-0,10 Sig.=0,60		MD=0,40 Sig.=0,23	MD=3,23 Sig.=0,00
Uzman-Akadem. Mean:4,50	MD=1,38 Sig.=0,13	MD=-0,50 Sig.=0,08	MD=-0,40 Sig.=0,23		MD=2,83 Sig.=0,00
Turizm Sek. Tem. Mean:1,67	MD=-1,46 Sig.=0,10	MD=3,33 Sig.=0,00	MD=3,23 Sig.=0,00	MD=2,83 Sig.=0,00	

Buna göre değerlendirilen ifade açısından,

- Köy muhtarları ile STO'leri ve alan kılavuzları arasında

- Turizm sektörü temsilcileri ile STO'leri, alan kılavuzları ve akademisyen-uzmanlar arasında anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir.

Bu ifadeyi en olumlu değerlendiren grup STO'leri olmuştur (mean:5,00). Öte yandan en olumsuz görüş bildiren grup ise turizm sektörü temsilcileridir (mean:1,67).

Bu bölüm içinde değerlendirilen "Turizm sektörü temsilcileri ile ortak çalışabiliriz" ifadesi ile ilgili yapılan değerlendirmeler Tablo 4.89'de verilmiştir.

Tablo 4.89: Turizm sektörü temsilcileri ile ortak çalışabiliriz görüşüne ilişkin Games-Howell a Testi sonuçları

Turizm sektörü temsilcileri ile ortak çalışabiliriz					
	Köy Muh.	STÖ	Alan Kılavuzları	Uzman-Akadem.	Turizm Sek. Tem.
Köy Muhtarlar Mean:4,63		MD=3,03 Sig.=0,00	MD=0,33 Sig.=0,91	MD=0,73 Sig.=0,17	MD=0,18 Sig.=0,99
STÖ. Mean: 1,60	MD=-3,03 Sig.=0,00		MD=-2,70 Sig.=0,00	MD=-2,30 Sig.=0,00	MD=-2,84 Sig.=0,00
Alan Kılavuzları Mean: 4,30	MD=-0,33 Sig.=0,91	MD=2,70 Sig.=0,00		MD=0,40 Sig.=0,66	MD=-0,14 Sig.=0,99
Uzman-Akadem. Mean:3,90	MD=-0,73 Sig.=0,17	MD=2,30 Sig.=0,00	MD=-0,40 Sig.=0,66		MD=-0,54 Sig.=0,28
Turizm Sek. Tem. Mean:4,44	MD=-0,18 Sig.=0,99	MD=2,84 Sig.=0,00	MD=0,14 Sig.=0,99	MD=0,54 Sig.=0,28	

Buna göre bu ifadenin değerlendirilmesi açısından, STÖ'leri ile diğer ilgi grupları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Bu ifadeye yönelik en olumlu görüş bildiren grup köy muhtarları olmuştur (mean:4,63). Öte yandan en olumsuz görüş bildiren grup ise STÖ'ler olmuştur (mean:1,60). Özellikle koruma amaçlı faaliyet gösteren STÖlerinin ekonomik amaçlı faaliyet gösteren turizm sektörü temsilcileri ortak çalışmalar yürütme konusunda olumsuz tutum sergiledikleri görülmektedir.

4.10.3. İlgi Gruplarının Birbirleri ile İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular

Kazdağı Ulusal Parkı'nın ekoturizm amaçlı planlamasında rol sahibi olacak ilgi gruplarının birbirleri ile ortak çalışmalar yapabilmeleri aralarındaki çatışmaların çözümlenmesi ile mümkün olabilmektedir. Bu bölümde ilgi gruplarının birbirleri ile ilgili düşüncelerini ortaya koyabilmek amacıyla belirlenmiş çeşitli ifadeler değerlendirmeye alınmıştır.

Tablo 4.90: İlgi gruplarının birbirleri ile ilgili düşüncelerine yönelik ifadelerle ait tanımsal istatistik değerleri

	MEAN	S.D.	Varyans	Kesinlikle Katılmıyorum (%)	Katılmıyorum (%)	Kararsızım (%)	Katılıyorum (%)	Kesinlikle Katılıyorum (%)
Kazdağı'nın ekoturizm amaçlı planlanmasında turizm sektörü temsilcileri kesinlikle yer almalıdır	3,74	1,264	1,597	3,3	21,3	11,5	26,2	37,7
Muhtarlar kesinlikle yer almalıdır	4,44	0,742	0,551	0	1,6	9,8	31,1	57,4
Sivil toplum örgütleri kesinlikle yer almalıdır	4,49	0,887	0,787	0	3,3	4,9	27,9	63,9
Turizm sektörü temsilcileri kesinlikle yer almalıdır	3,93	1,181	1,396	6,6	8,2	8,2	39,3	37,7
Alan kılavuzları kesinlikle yer almalıdır	4,64	0,684	0,684	0	1,6	6,6	18,0	73,8
Yöre halkı kesinlikle yer almalıdır	4,44	1,009	1,017	3,3	0	4,9	29,5	62,3
Akademisyen-uzmanlar kesinlikle yer almalıdır	4,62	0,522	0,272	0	0	1,6	34,4	63,9
Kazdağı'ndaki ekoturizm faaliyetlerinden en fazla faydayı muhtarlar sağlayacaktır	3,05	1,284	1,648	13,1	24,6	21,3	26,2	14,8
Kazdağı'ndaki ekoturizm faaliyetlerinden en fazla faydayı sivil toplum örgütleri sağlayacaktır	3,15	1,302	1,695	8,2	27,9	23,0	21,3	19,7
Kazdağı'ndaki ekoturizm faaliyetlerinden en fazla faydayı turizm sektörü temsilcileri sağlayacaktır	4,00	1,033	1,067	4,9	3,3	13,1	44,3	34,4
Kazdağı'ndaki ekoturizm faaliyetlerinden en fazla faydayı alan kılavuzları sağlayacaktır	4,16	0,952	0,906	1,6	3,3	18,0	31,1	45,9
Kazdağı'ndaki ekoturizm faaliyetlerinden en fazla faydayı halk sağlayacaktır	3,46	1,373	1,886	11,5	14,8	21,3	21,3	31,1
Kazdağı'ndaki ekoturizm faaliyetlerinden en fazla faydayı akademisyen-uzmanlar sağlayacaktır	3,57	1,056	1,115	3,3	11,5	31,1	32,8	21,3

İlgi gruplarının birbirleri hakkındaki düşüncelerinin ortaya konulabilmesi amacıyla belirlenen ifadelerin tanımsal istatistik değerleri ile frekans dağılımları Tablo 4.90'da verilmiştir.

Buna göre, en düşük ortama “Kazdağı'ndaki ekoturizm faaliyetlerinden en fazla faydayı STÖ'leri sağlayacaktır” ifadesi çoğunluk tarafından “katılmıyorum” şeklinde

değerlendirilmiştir. Bu bölümde incelenen diğer ifadeler için “kesinlikle katılıyorum” şeklinde cevap verilmiştir.

Katılımcı grupların, ifadeleri değerlendirmeleri açısından farklı düşünüp düşünmediklerini ortaya koyabilmek amacıyla Tek Yönlü ANOVA Testi kullanılmıştır. Değerlendirmeler açısından anlamlı bir farkın olduğu belirlenen ifadelere ait ANOVA ve varyans eşitliği ile ilgili bulgular Tablo 4.91’de gösterilmiştir.

İlgi gruplarının birbirleri hakkında düşüncelerinin ele alındığı bu bölümde yer alan “Kazdağı’nın ekoturizm amaçlı planlanmasında turizm sektörü temsilcileri kesinlikle yer almalıdır” ifadesi ile ilgili yapılan değerlendirmeler ise Tablo 4.92’de verilmiştir.

Buna göre ifadenin değerlendirilmesi açısından

- STÖ’leri ile köy muhtarları, akademisyen-uzmanlar ve turizm sektörü temsilcileri arasında
- Alan kılavuzları ile akademisyen-uzmanlar ve turizm sektörü temsilcileri arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

Bu ifadeye en olumlu görüş bildiren grup turizm sektörü temsilcileri (mean: 4,67) olurken, en olumsuz görüş bildiren STÖ’leri (mean:2,00) olmuştur. Bu ifade açısından turizm sektörü temsilcilerinin ile STÖ’lerinin çıkarlarının çatıştığı anlaşılmaktadır.

Tablo 4.91: İlgi gruplarının birbirleri hakkındaki düşünceleri ile ilgili ifadelerin Varyans Eşitliği ve Anova Tablosu

ALANSAL ÖZELLİKLER	VARYANS EŞİTLİĞİ TABLOSU				ANOVA TABLOSU						
	Lev. İst.	Ser. Der. df1	Der. df2	Anlam. Dü. Sig.	DEĞİŞİM KAYNAĞI	Kareler toplamı	S. D. df	Kareler Ort.	F test İst.	Anlam. Dü. Sig.	Kullanılan Test
Kazdağı'nın Ekoturizm amaçlı planlanmasında turizm sektörü temsilcileri kesinlikle yer almalıdır	4,870	4	56	0,002	Gruplar arası	52,753	4	13,188	17,156	0,000	Games-Howell
					Gruplar içi	43,050	56	0,769			
					Toplam	95,803	60				
Kazdağı'ndaki ekoturizm faaliyetlerinden en fazla faydayı muhtarlar sağlayacaktır	4,285	4	56	0,004	Gruplar arası	49,877	4	12,469	14,258	0,00	Games-Howell
					Gruplar içi	48,975	56	0,875			
					Toplam	98,852	60				
Kazdağı'ndaki ekoturizm faaliyetlerinden en fazla faydayı sivil toplum örgütleri sağlayacaktır.	2,170	4	56	0,084	Gruplar arası	59,328	4	14,832	19,615	0,00	Hochberg
					Gruplar içi	42,344	56	0,756			
					Toplam	101,672	60				
Kazdağı'ndaki ekoturizm faaliyetlerinden en fazla faydayı halk sağlayacaktır.	0,274	4	56	0,894	Gruplar arası	68,261	4	17,065	21,291	0,00	Hochberg
					Gruplar içi	44,886	56	0,802			
					Toplam	113,148	60				

Tablo 4.92: İlgi gruplarının Kazdağı'nın ekoturizm amaçlı planlanmasında turizm sektörü temsilcilerinin yer almasına ilişkin Games-Howell testi sonuçları

Kazdağı'nın ekoturizm amaçlı planlanmasında turizm sektörü temsilcileri kesinlikle yer almazdır					
	Köy Muh.	STÖ	Alan Kılavuzları	Uzman-Akadem.	Turizm Sek. Tem.
Köy Muhtarlar Mean:4,00		MD=2,00 Sig.=0,00	MD=1,15 Sig.=0,05	MD=-0,50 Sig.=0,53	MD=-0,67 Sig.=0,22
STÖ. Mean:2,00	MD=-2,00 Sig.=0,00		MD=-0,85 Sig.=0,32	MD=-2,50 Sig.=0,00	MD=-2,67 Sig.=0,00
Alan Kılavuzları Mean:2,85	MD=-1,15 Sig.=0,05	MD=0,85 Sig.=0,32		MD=-1,65 Sig.=0,00	MD=-1,82 Sig.=0,00
Uzman-Akadem. Mean:4,50	MD=0,50 Sig.=0,53	MD=2,50 Sig.=0,00	MD=1,65 Sig.=0,00		MD=-0,17 Sig.=0,91
T.Sek. Tem. Mean:4,67	MD=0,67 Sig.=0,22	MD=2,67 Sig.=0,00	MD=1,87 Sig.=0,00	MD=0,17 Sig.=0,91	

Bu bölümde incelenen “Kazdağı’nda ekoturizm faaliyetlerinden en fazla faydayı muhtarlar sağlayacaktır” ifadesine ait bulgular Tablo 4.93’de verilmiştir.

Tablo 4.93: İlgi gruplarının Kazdağı’ndaki ekoturizm faaliyetlerinden en fazla faydayı muhtarların sağlayacağı görüşüne ilişkin Games-Howell testi sonuçları

Kazdağı’ndaki ekoturizm faaliyetlerinden en fazla faydayı muhtarlar sağlayacaktır					
	Köy Muh.	STÖ	Alan Kılavuzları	Uzman-Akadem.	Turizm Sek. Tem.
Köy Muhtarlar Mean:1,38		MD=-3,43 Sig.=0,00	MD=-1,92 Sig.=0,00	MD=-0,83 Sig.=0,10	MD=-2,13 Sig.=0,00
STÖ. Mean:4,80	MD=3,43 Sig.=0,00		MD=1,50 Sig.=0,00	MD=2,60 Sig.=0,00	MD=1,30 Sig.=0,00
Alan Kılavuzları Mean:3,30	MD=1,92 Sig.=0,00	MD=1,50 Sig.=0,00		MD=1,10 Sig.=0,05	MD=-0,20 Sig.=0,97
Uzman-Akadem. Mean:2,20	MD=0,83 Sig.=0,10	MD=-2,60 Sig.=0,00	MD=-1,10 Sig.=0,05		MD=-1,30 Sig.=0,00
Turizm Sek. Tem. Mean:3,50	MD=2,13 Sig.=0,00	MD=-1,30 Sig.=0,00	MD=0,20 Sig.=0,97	MD=1,30 Sig.=0,00	

Buna göre, ifadenin değerlendirilmesi açısından

- Köy muhtarları ile STÖ’leri, alan kılavuzları ve turizm sektörü temsilcileri arasında
- STÖ’leri ile diğer tüm ilgi grupları arasında
- Akademisyen-uzmanlar ile turizm sektörü temsilcileri arasında

anlamli bir fark olduğu anlaşılmaktadır. Bu ifade ile ilgili en olumlu düşünce STÖ'lerine aittir (mean:4,80). Öte yandan en olumsuz görüş ise köy muhtarlarına aittir (mean:1,38). STÖ'leri ile köy muhtarları arasında bu ifade açısından farklı görüşlerin hakim olduğu görülmektedir.

Bu bölümde incelenen “Kazdağı'ndaki ekoturizm faaliyetlerinden en fazla faydayı STÖ'ler sağlayacaktır” ifadesine ait bulgular Tablo 4.94'de verilmiştir.

Tablo 4.94: İlgi gruplarının Kazdağı'nda ekoturizm faaliyetlerinden en fazla faydayı STÖ'lerin sağlayacağı görüşüne ilişkin Games-Howell testi sonuçları

Kazdağı'ndaki ekoturizm faaliyetlerinden en fazla faydayı sivil toplum örgütleri sağlayacaktır.					
	Köy Muh.	STÖ	Alan Kılavuzları	Uzman-Akadem.	Turizm Sek. Tem.
Köy Muhtarlar Mean:3,75		MD=2,15 Sig.=0,00	MD=1,35 Sig.=0,00	MD=1,15 Sig.=0,06	MD=-0,69 Sig.=0,47
STÖ. Mean:1,60	MD=-2,15 Sig.=0,00		MD=-0,80 Sig.=0,50	MD=-1,00 Sig.=0,32	MD=-2,84 Sig.=0,00
Alan Kılavuzları Mean:2,40	MD=-1,35 Sig.=0,00	MD=0,80 Sig.=0,50		MD=-0,20 Sig.=-1,00	MD=-2,04 Sig.=0,00
Uzman-Akadem. Mean:2,60	MD=-1,15 Sig.=0,06	MD=1,00 Sig.=0,32	MD=0,20 Sig.=1,00		MD=-1,84 Sig.=0,00
Turizm Sek. Tem. Mean:4,44	MD=-0,69 Sig.=0,47	MD=-2,84 Sig.=0,00	MD=-2,04 Sig.=0,00	MD=-1,84 Sig.=0,00	

Buna göre, bu ifadenin değerlendirilmesi açısından

- Köy Muhtarları ile STÖ'ler ve alan kılavuzları arasında
- Turizm sektörü temsilcileri ile STÖ, alan kılavuzları ve turizm sektörü temsilcileri arasında anlamlı bir fark olduğu anlaşılmaktadır.

Bu ifadeye yönelik en olumlu görüş turizm sektörü temsilcilerine aittir (mean:4,44). Öte yandan en olumsuz görüş ise STÖ'lerine aittir (mean:1,60). STÖ'leri ile turizm sektörü temsilcilerinin bu ifade ile ilgili farklı düşündükleri anlaşılmaktadır.

Bu bölüm içinde değerlendirilen “Kazdağı'ndaki ekoturizm faaliyetlerinden en fazla faydayı halk sağlayacaktır” ifadesi ile ilgili bulgular Tablo 4.95'de verilmiştir.

Tablo 4.95: İlgili gruplarının Kazdağı'nda ekoturizm faaliyetlerinden en fazla faydayı halkın sağlayacağı görüşüne ilişkin Games-Howell testi sonuçları

Kazdağı'nda ekoturizm faaliyetlerinden en fazla faydayı halk sağlayacaktır					
	Köy Muh.	STÖ	Alan Kılavuzları	Uzman-Akadem.	Turizm Sek. Tem.
Köy Muhtarlar Mean:1,88		MD=-2,33 Sig.=0,00	MD=-2,13 Sig.=0,00	MD=0,07 Sig.=1,00	MD=-2,40 Sig.=0,00
STÖ. Mean: 4,20	MD=2,33 Sig.=0,00		MD=0,20 Sig.=1,00	MD=2,40 Sig.=0,00	MD=-0,08 Sig.=1,00
Alan Kılavuzları Mean:4,00	MD=2,13 Sig.=0,00	MD=-0,20 Sig.=1,00		MD=2,20 Sig.=0,00	MD=-0,28 Sig.=0,98
Uzman-Akadem. Mean:1,80	MD=-0,07 Sig.=1,00	MD=-2,40 Sig.=0,00	MD=-2,20 Sig.=0,00		MD=-2,48 Sig.=0,00
Turizm Sek. Tem. Mean:4,28	MD=2,40 Sig.=0,00	MD=0,08 Sig.=1,00	MD=0,28 Sig.=0,98	MD=2,48 Sig.=0,00	

Buna göre, ifadenin değerlendirilmesi açısından

- Köy muhtarları ile STÖ'leri, alan kılavuzları ve turizm sektörü temsilcileri arasında
- Akademisyen-uzmanlar ile STÖ'leri, alan kılavuzları ve turizm sektörü temsilcileri arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

Bu ifadeyle ilgili olarak en olumlu görüş bildiren grup turizm sektörü temsilcileri olmuştur (mean:4,28). Öte yandan en olumsuz düşünen grup ise uzman ve akademisyenler olmuştur. Bu ifade ile ilgili olarak köy muhtarlarının ve akademisyenlerin olumsuz düşünmesi dikkat çekicidir. Turizm sektörü temsilcilerinin ekoturizm faaliyetlerini gelir getirici bir faaliyet olarak görmesinin yansıması ile bu ifadeyi olumlu değerlendikleri anlaşılmaktadır.

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Turizm sektöründe dikkat çekici bir gelişim gösteren ve günden güne daha fazla insan tarafından bilinçli bir şekilde tercih edilen ekoturizm, son yıllarda Türkiye’de de öne çıkan bir turizm çeşidi olmuştur. Özellikle ülkemizin sahip olduğu tarihi-kültürel miras değerlerinin ve doğal kaynak zenginliğinin turizm amaçlı kullanımlara yönelik arz olarak kabul edilmesiyle ekoturizm amaçlı planlama çalışmaları ağırlık kazanmıştır.

Dünyada ekoturizm amaçlı kullanımlar açısından önemli bir kaynak olan Ulusal Parklar, ülkemizde kendi kaynak değerleri temel alınarak oluşturulan master planlar ile yönetilmektedir. Ancak ekoturizm kavramının benimsenmesi ve taleplerin bu yöne kayması ile birlikte, Ulusal Parklar master planlar üzerinden ekoturizm amaçlı kullanımlara açılmaktadır. Dünyada ekoturizm amaçlı planlamalarda, özellikle ekoturizmin amaç ve hedeflerini ortaya koyabilecek kapasitede ekoturizm planlarının hazırlanması yoluna gidilmektedir. Ülkemizde korunan alanlara ait planların ekoturizm planı olarak kullanılmaya başlanması kuşkusuz birçok olumsuzluğun da ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Kazdağı Ulusal Parkı’nın ekoturizm amaçlı planlanması modeli ile ilgili araştırmaları kapsayan çalışma boyunca karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri başlıklar halinde ele alınmıştır.

Kazdağı Ulusal Parkı Ekoturizm Planı Modelinin Oluşturulmasına Yönelik Değerlendirmeler ve Öneriler

Dünyada ekoturizm planlarının genel yapısı birbirlerine benzer noktalar içermektedir. Ancak hazırlanma amaçları farklılık gösterebilmektedir. Yapılan araştırmalar sonucu 3 tip ekoturizm planının olduğu belirlenmiştir. Bunlardan ilki ulusal ekoturizm planlarıdır. Bu ekoturizm planlarında tüm kaynak değerlerinin ekoturizm amacıyla planlanmasında

taşıması gereken genel özellikler ve amaçlar ortaya konulmaya çalışılmaktadır. Örneğin Malezya Ulusal Ekoturizm Planı'nda öncelikle bir ekoturizm alanın genel özellikleri için gerekli bilgiler açıklanmış ve taşıma kapasitesinin hesaplanması için gerekli bilgiler verilmiş, ardında ülkedeki korunan alan sisteminde bulunan her bir kategori için o korunan alan için gerekli planlama ve yönetim aşamaları açıklanmıştır. Ayrıca farklı korunan alanlarda hangi kullanımların uygun hangilerinin uygun olmadığı hakkında da açıklayıcı bilgiler verilerek küçük ölçekli ekoturizm planlarının genel çerçevesi oluşturulmuştur (WWF, 2008).

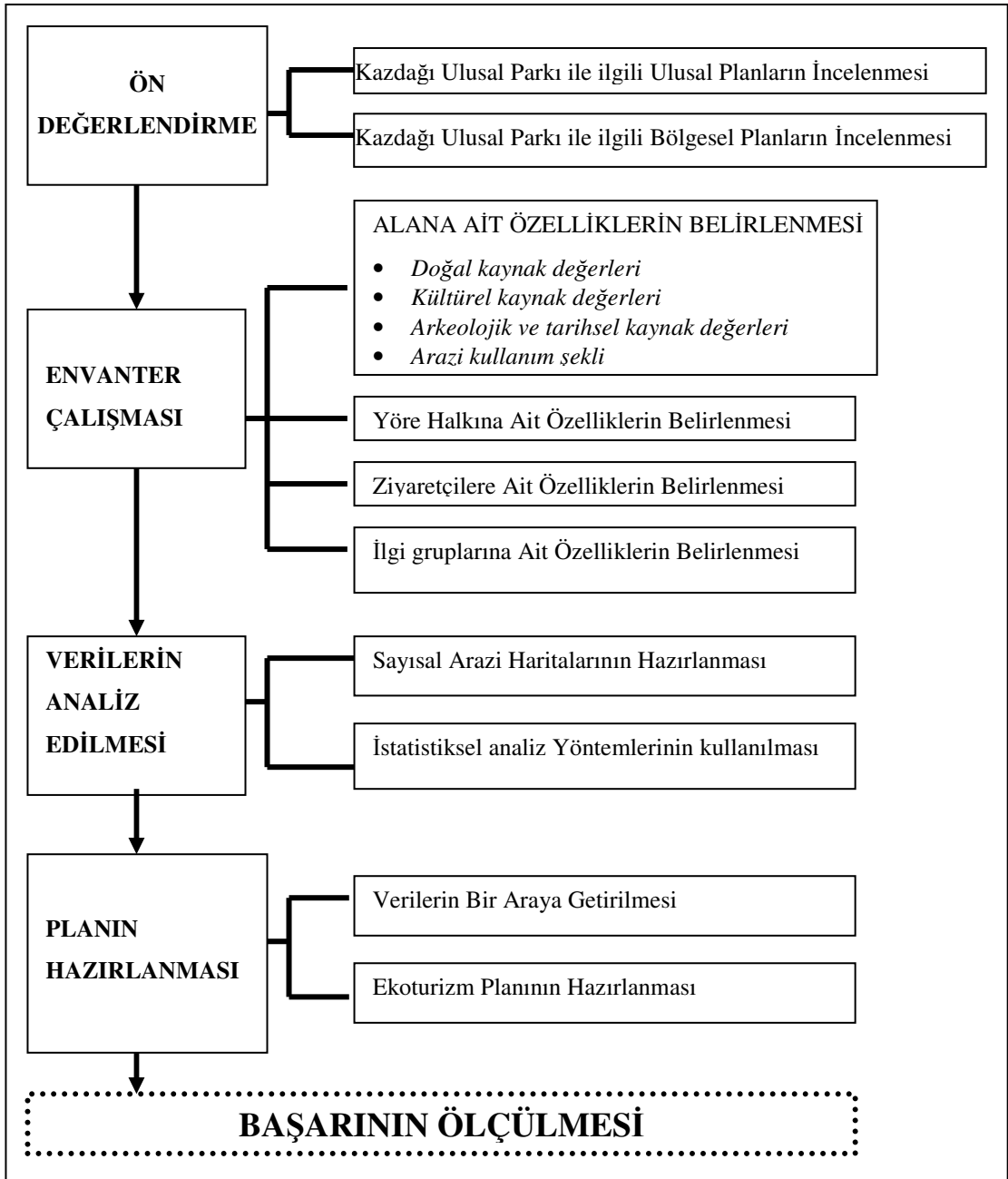
İkinci tip ekoturizm planları ise bölgesel ekoturizm planlarıdır. Bu planlar ulusal ekoturizm planlarından daha küçük ölçekli olup farklı ayrıntılar içerebilmektedir. Avustralya'da bulunan Queensland Bölgesi için 2002 yılında hazırlanan bölgesel ekoturizm planı genel detayları içeren bir plan özelliği taşımaktadır (Anonim, 2002). Bu planda bölgenin genel tanımı yapılmış ardından beş adet eylem planı ortaya konulmuştur. Ancak bunlar her bir alan için geçerli olan hedefleri içermektedir. Bu gibi bölgesel planların hazırlanması oldukça önem taşımaktadır. Çünkü farklı alanlara yönelik hazırlanacak olan ekoturizm planlarının benzer özellikleri taşıması gerekmektedir. Bölgesel ölçekte hazırlanmış ekoturizm planları küçük ölçekli planlar için bir rehber özelliği taşımakta ve planlama ekiplerine yol göstermektedir.

Queensland Ekoturizm planına benzer bir örnekte Mısır'da bulunan ve sahip olduğu kültürel ve doğal kaynak değerleri ile öne çıkan ve önemli bir çekim merkezi olan Fayoum Bölgesi için hazırlanan ekoturizm planıdır. Bu planın genel yapısı incelendiğinde alanın genel özelliklerinin, arz-talep özelliklerinin ve durum analizinin temel alınarak ekoturizm planının oluşturulduğu görülmektedir (EDG; 2006). Bu planda en öne çıkan kuşkusuz yöreye yapılacak ziyaretler için farklı güzergahlar ile farklı programlarının detaylı bir şekilde açıklanmış olmasıdır. Özellikle birçok ilgi çekici özelliğe sahip bu gibi alanlarda bir tip güzergah planı yerine farklı farklı güzergah programlarının hazırlanması kaynak değerlerinin en iyi şekilde kullanımının sağlanması açısından oldukça önem taşımaktadır.

Ekoturizm planlarının sonuncusu ise alanlara özel oluşturulan ekoturizm planlarıdır. Bu planlar küçük ölçekli planlar olup alanlara yönelik hazırlanmaktadır. Örneğin, Madagascara'da bulunan Velondriake Korunan Alanı'nın 2008 yılında hazırlanan ekoturizm planı alana özel bir ekoturizm planıdır (Koopman, 2008). Bu plan kapsamında öncelikle alanın genel özellikleri anlatılmış ardından arz talep özellikleri açıklanmıştır. Planda yer alan ilgi grupları ile ilgili detaylı bilgilere plan kapsamında yer verilmiştir. Ardından elde edilen bilgiler ışığında eylem planı altında sekiz tane hedef tanımlanmış ve bu hedefleri gerçekleştirmek için gerekli olan hususlar net bir şekilde açıklanmıştır (Koopman, 2008).

Bu çalışmada ortaya konulmaya çalışılan ekoturizm planı küçük ölçekli bir ekoturizm planı özelliği taşımaktadır. Ancak alanın sahip olduğu doğal ve kültürel kaynak değerlerinin farklılığı açısından bölgesel bir ekoturizm planının da gerekliliği ortadadır. Özellikle alanın içi kadar dışında yaşayan halkında ilgi çekici olması farklı planların ortaya konulması gerektiğinin en önemli göstergesidir. Burdan hareketle, bu çalışma özel alan ekoturizm planı ile bölgesel ekoturizm planı kapsamında yer almaktadır. Bu nedenle öncelikle alanın tam bir şekilde tanımlanması sahip olduğu tüm özelliklerin detaylı bir şekilde ortaya konulması büyük önem taşımaktadır. Yukarıda örnek verilen tüm ekoturizm planlarının temelini de bu oluşturmaktadır.

Çalışma kapsamında incelenen literatür ışığında ve yapılan arazi çalışmalarıyla elde edilen veriler sonucunda ulaşılan "Kazdağı Ulusal Parkı Ekoturizm Planlama Modeli"nde izlenmesi gereken aşamalar ile bu aşamalarda kullanılması gereken yöntemler Şekil 5.1'de gösterilmiştir.

Şekil 5.1: Kazdağı Ulusal Parkı'nın ekoturizm amaçlı planlanması süreci

Verilen bu planlama süreci ile elde edilen verilerin ortaya konulması çeşitli ekoturizm planlarının sahip olduğu içerik ile benzer noktalar içermesi açısından da önem taşımaktadır.

Kuşkusuz bir planlama çalışmasında plana yol gösterecek üst planların olması gerekmektedir. Yukarıda bahsettiğimiz gibi ulusal ve bölgesel planların ülkemiz açısından gerekliliği ortadadır. Dünyada da ekoturizm planlarında genelden özele doğru bir yol takip edilerek çalışmalar yürütülmektedir. Bu nedenle kısa sürede ulusal ve

bölgesel ekoturizm planlarının oluşturulması küçük ölçekli planlar açısından da önem taşımaktadır. Böylece farklı alanlar için hazırlanan ekoturizm planlarının benzer bir süreci içermesi mümkün olabilecektir.

Alanın Doğal Özelliklerine Yönelik Değerlendirmeler ve Öneri

Genel olarak Kazdağı'nın jeolojik ve jeomorfolojik (kanyonlar, tepeler...vb.) özellikleri çeşitli rekreasyonel aktivitelerin alanda gerçekleştirilmesine olanak vermektedir. Alan içinde kamp, yaban hayatı izleme, trekking ve dağcılık gibi aktiviteler için uygun coğrafi koşullar bulunmaktadır. Ayrıca Kazdağı'nda güneşli bakıya sahip alanların fazla olması alanın rekreasyonel amaçlı kullanımı açısından avantaj sağlamaktadır.

Alanın arazi yapısının engebeli oluşu acil durumlarda müdahalelerin gecikmesine neden olabilmektedir. Bu nedenle planlama çalışmalarında acil durumlarda müdahale imkânı verebilecek çeşitli alanların belirlenmesinde yarar vardır. Özellikle arazi yapısı açısından düzlük alanların (Kartalçimeni gibi) bu gibi kullanımları da içine alacak şekilde planlaması gerekmektedir.

Alanın meteorolojik verilerinin ortaya konulabilmesi amacıyla Edremit Meteoroloji'nden elde edilen veriler kullanılmaktadır. Ancak alan içinde meteoroloji istasyonunun olmaması alanın iklimsel özelliklerinin ortaya konulması açısından sorun oluşturmaktadır. Bu nedenle bilimsel araştırmalar açısından da önemli olan meteorolojik verilere ulaşılabilmesi ve daha sağlıklı bilgiler elde edilebilmesi amacıyla alan içinde bir meteoroloji istasyonunun oluşturulması gerekmektedir.

Alanın yakın çevresine ait iklimsel veriler ışığında alanın özellikle yaz aylarında rekreasyonel amaçlı kullanımlara uygun olduğu görülmektedir. Alana gelen ziyaretçi çizelgelerinden de alanın en çok mayıs-ekim döneminde kullanıldığı görülmektedir. Kış aylarının büyük bir bölümünde Kazdağı Ulusal Parkı'nın yüksek kesimlerinde kar yağışı görülmektedir. Alanın sahip olduğu engebeli yapı nedeniyle kış aylarında ekoturizm amaçlı kullanımların daha kontrollü yapılması olası kaza ve kaybolma gibi sorunların ortaya çıkmasını da engelleyecektir.

Hidrolojik verilerin rekreasyonel kullanımlar açısından önemli olduğu göz önünde bulundurulduğunda alanın hidrolojik kaynakları ile ilgili kapsamlı bir çalışma bulunmamaktadır. Belirlenen bu eksikliklerin giderilmesi çalışma alanının kapsamlı bir şekilde planlanması açısından büyük önem taşımaktadır. Ayrıca su temelli rekreasyonel aktivitelerinin (yüzme, rafting...vb) belirlene bilmesi içinde su kaynaklarının çeşitli özelliklerinin ortaya konması gerekmektedir.

Alanda bulunan orman kaynakları alanın ekoturizm amaçlı kullanımı açısından önemlidir. Özellikle alana özgü türlerin gelen ziyaretçilere detaylı bir şekilde anlatılması gerekmektedir. Bu nedenle alan içinde farklı meşcerelerin gelenler tarafından görülebilmesine imkan verecek şekilde güzergahlar planlanmalıdır. Ayrıca alan kılavuzlarının orman kaynakları hakkında daha ayrıntılı bilgilenirilmesi de yerinde olacaktır.

Kazdağı Ulusal Parkı'nın yakın çevresindeki arazi kullanımlarının da dikkatli bir şekilde planlanması gerektiği ortadadır. Halk alanın ulusal park olmasından dolayı çeşitli kayıplar yaşamakta bu kayıplarını alanın yakın çevresinden gidermeye çalışmaktadır. Bu noktada sadece alan için yapılacak bir planlama yanlış olacaktır. Alanın yakın çevresini içene alacak bir planlama alanın kaynak değerlerinin korunmasına da katkı sağlayacaktır. Özellikle zeytincilik için alanların kaçak olarak açılması alanın kaynak değerleri üzerinde tehdit oluşturmaktadır. Bunun kontrol altına alınması gerekmektedir.

Alan yakınında sürdürülen ve çeşitli tartışmalar ile gündeme gelen madencilik aramalarına yönelik bazı tedbirlerin alınması gerekmektedir. Alan yakınında yapılması planlanan bu aramalar tüm doğal kaynaklar üzerinde olumsuzluk yaratacak ve geri dönülmez zararlar oluşturacaktır. Bu neden gerekli yasal düzenlemelerin biran önce yapılarak korunan alanların yakınındaki madencilik aramalarının önünün kesilmesi gerekmektedir.

Alanın tercih edilmesinin başında alanın sahip olduğu doğal kaynak değerleri gelmektedir. Ekoturizm açısından ziyaretçi memnuniyetinin sağlanması oldukça önem

taşımaktadır. Bu hususlar ışığında alanın ekoturizm planında doğal kaynakların korunması temel amaç olarak kabul edilmelidir. Yapılacak planlama çalışmalarında da bu amaç doğrultusunda uygulamalara ve kullanımlara izin verilmelidir.

Kısacası, Kazdağı Ulusal Parkı sahip olduğu doğal kaynak değerleri ile potansiyel bir ekoturizm alanı olma özelliği taşımaktadır. Bu nedenle alan yönelik planlama çalışmalarının bir an önce hayata geçirilmesi alanın sürdürülebilirliğinin sağlanması açısından da önemlidir. Alanla ilgili eksik veya yetersiz olan doğal özelliklerinin ortaya konulabilmesi amacıyla bakanlık veya üniversitelerce çeşitli projeler ve bilimsel çalışmalar hazırlanarak kapsamlı ve doğru şekilde envanterin oluşturulması planların başarısı açısından da önem taşımaktadır.

Kazdağı Ulusal Parkı Yakın Çevresindeki Yöre Halkına Yönelik Değerlendirmeler ve Öneriler

Katılımcı yaklaşımın benimsendiği planlama çalışması kapsamında öncelikle alan yakınında yaşayan halk ile ilgili veriler değerlendirilmiştir. Yerel halkla ilgili verilere ulaşmak amacıyla anket çalışmaları yapılmıştır. Ancak arazi çalışmaları boyunca anketlerin uygulanması sürecinde birçok sorunla karşılaşmıştır.

Öncelikle halk anket çalışmalarına sıcak bakmamakta ve ilgi duymamaktadır. Bunun da en önemli nedeni kuşkusuz her bilimsel çalışmada halk ile anket yapılması yatmaktadır. Bu çalışmaya yönelik benzer eleştiriler olmuştur. Arazi çalışmalarında toplantı yerlerinde yapılan açıklayıcı ve anket amacını ortaya koyan konuşmalar ile halkın ikna edilmesi yoluna gidilmiştir. Kuşkusuz bu noktada alan ve ekoturizm konusunda eğitim görmüş alan kılavuzlarının halkı anketlere katılmaya ikna edilmesi konusunda büyük yardımları olmuştur.

Anket çalışmaları boyunca karşılaşılan bir diğer sorun katılımcıların çoğunluğunun erkek olmasıdır. Bir köy hariç kadınlar oldukça çekimser kalmışlardır. Ancak ekoturizm amaçlı planlamalarda özellikle yöresel el ürünlerinin yapılması ve pazarlanması konusunda kadınlara oldukça fazla görev düşmektedir. Bu nedenle kadınların Kazdağı ve ekoturizm ile ilgili düşüncelerini ortaya koyabilmek önem taşımaktadır. Çalışma

kapsamında sadece Arıtaşı Köyündeki kadınlar çoğunluk olarak anket çalışmasına katılmıştır. Bu anket formları genel olarak incelendiğinde kadınların daha kapalı bir yaşam benimsedikleri görülmektedir. Bu noktadan yola çıkarak, yörede yaşayan kadınların Kazdağı ve ekoturizm ile ilgili bilgilendirilmesi gerektiği anlaşılmıştır. Bilgilendirme çalışmalarının toplantılar şeklinde gerçekleştirilmesi daha doğru bir yaklaşım olacaktır.

Yine arazi çalışmaları sırasında tespit edilen önemli bir sorun, Kazdağı Ulusal Parkı yönetimi ile halk arasındaki anlaşmazlıklar ve çatışmalardır. Bu durum anketlerin cevaplarına da yansımıştır. Yerli halkın alana izinsiz girişinin yasaklanmış olması büyük tepki çekmektedir. Arazi çalışmaları süresince özellikle anketlerin uygulanması sırasında bu konuda halkın yakınmaları olmuştur. Ancak, yönetim açısından bakıldığında halkın bilinçsiz tüketimlerinin durdurulabilmesinin tek çaresi olarak alana girişlerin kısıtlanması yolu seçilmiştir. Bu konuda çözümlerin acilen ortaya konulması alanın korunması açısından da büyük önem taşımaktadır.

Halk yanı başında olan ve doğduğu günden beri yaşamında büyük önemi olan Kazdağına neden rahat bir şekilde girip çıkamadığını anlamakta zorluk çekmektedir. Bu da özellikle yaz aylarında alan için büyük tehdit olan yangına karşı oluşturulacak ekiplere gönüllü katılma isteğine yansımakta, halk bu ekiplere katılmakta gönülsüz davranmaktadır. Kısacası halk, rahat bir şekilde giremediği alanı korumaya yanaşmamaktadır. Bu gibi anlaşmazlıkların çözüm yolu köylere yönelik etkili bir halkla ilişkiler çalışmasının hayata geçirilmesi ile mümkün olacak gibi gözükmektedir. Bu noktada, çalışma ekiplerinde sadece ormancılıkla ilgili uzmanların değil sosyolog gibi farklı disiplinlerden uzmanların da yer almasının sağlanması problemlerin çözümlenebilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Halkın yönetim ile barışması ekoturizmin başarısını arttıracaktır.

Yine yöre halkı ile ilgili yapılan araştırmalar sırasında özellikle alan çevresindeki günübirlik kullanım alanlarının ihalelerinden bazı rahatsızlıklar duyulduğu gözlemlenmiştir. Bu durum Beyoba Köyünde yaşayanlar açısından rahatsızlık verici bir durum olarak değerlendirilmektedir. Günübirlik kullanım alanlarının ihalelerinin

köylere verilmesinin istenmesi bazı noktalarda anlaşmazlıkların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu noktada ihaleler hakkında halkın aydınlatılması gerekmektedir.

Kazdağı Ulusal Parkı yakınında yaşayan halkın kültürel çeşitliliği oldukça ilgi çekicidir. Ancak halk açısından kültürel farklılıkların alana gelen ziyaretçilerce de gözlemlenmek istenmesi rahatsız edici olabilmektedir. Özellikle Alevi-Türkmen köylerinde bu rahatsızlık sıklıkla dile getirilmektedir. Yöre halkı tarafından yüzyıllardır gerçekleştirilen Sarıkız Hayırları da bu rahatsızlıklar nedeniyle yavaş yavaş terk edilmeye başlanmıştır. Özellikle Sarıkız Hayırlarının gerçekleştirildiği Ağustos ayında ziyaretçi yoğunluğunun artması ve Alevi-Türkmenleri için bir tür ibadet olan bu etkinliklere dışarıdan gelenlerin rahatsız edici etkileri halkın büyük tepkisine neden olmaktadır. Alan yönetimi de bu konuda rahatsızlıklar duymaktadır. Yönetim açısından duyulan rahatsızlık ise Sarıkız Tepesinde gerçekleştirilen etkinliklerin yaptığı büyük doğa tahribidir. Bu konuda yöre halkı ile de sık sık problemler yaşanmaktadır.

Belirlenen bu sorunların çözümünde kuşkusuz planlamanın etkisi büyük olacaktır. Özellikle yörenin kültürel yapısının en büyük yansıması olan Sarıkız etkinliklerinin yaşatılması ekoturizm planlaması açısından büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda, alanın dönemsel programlarının hazırlanmasında Sarıkız etkinlerinin çok iyi ve programlı bir şekilde planlanması gerekmektedir. Ulusal Park yönetimi, Valilik izni ile yöre halkının bu dönem boyunca Ulusal Parka çıkmasına izin vermektedir. Ziyaretçilerin alanı bu dönemde kullanmalarına bazı kısıtlamalar getirilmesi veya ziyaretçilerin alandaki etkinlikler hakkında önceden bilgilendirilmeleri gibi çözümler ortaya konulmalıdır.

Kuşkusuz Ulusal Parkının ziyaretçiler açısından cazip bir alan olmasında bu kültürel etkinlikler büyük yer tutmaktadır. Ancak yöre halkının bu etkinlikler boyunca diğer ziyaretçilerden rahatsız olması da göz ardı edilmemelidir. Bu noktada, benzer etkinliklerin gönüllü halk tarafından bir tiyatro şeklinde kendi köylerinde gerçekleştirilmesine olanak verecek düzenlemelerin yapılması bu sorunların aşılmasına yardımcı olacaktır.

Tabii bu gibi düzenlemelerin hayata geçirilmesi açısından kültür merkezi veya etkin bir ziyaretçi merkezinin de planlanması gerektiği ortadadır. Arazi çalışmaları boyunca yapılan incelemelerde alana ait bir ziyaretçi merkezine gereksinim olduğu saptanmıştır. Zeytinli Belediyesi ile yapılan görüşmelerde belde içindeki atıl bir binanın bu amaçla kullanıma tahsis edilmesinin düşünüldüğü belirlenmiştir. Bu belde içinden alana girişin mümkün olduğu göz önüne alınırsa ziyaretçi merkezinin burada oluşturulması oldukça yerinde bir karar olacaktır.

Var olan kültürel değerlerin anlatılması, el emeklerinin ve ürünlerinin satılması ve ziyaretçilerin alanla ilgili bilgilendirilmesi bu ziyaretçi merkezinin hayata geçirilmesi ile daha rahat ve kolay olacaktır. Özellikle Sarıkız etkinliklerinin olduğu dönemlerde köylerin geleneklerini bu ziyaretçi merkezlerinde anlatmaları ve semah gösterilerini burada gerçekleştirmeleri bu dönem süresince ziyaretçilerin verdiği rahatsızlıkların da giderilmesini sağlayacaktır. Ancak ziyaretçi merkezinin oluşturulmasından sonra burada düzenlenecek etkinliklerin ve satışların ne şekilde ve nasıl yapılacağına da çok iyi planlanması gerekmektedir. Her köyün eşit faydalanmasının sağlanması doğru planlamalar ile mümkün olacaktır.

Yöre halkına yapılan anketler sonucunda Kazdağı Ulusal Parkının ekoturizm amaçlı planlanması aşamasında göz önünde bulundurulması gereken hususlar aşağıda kısaca açıklanmıştır:

- Köylerde yapılacak toplantılar ile Kazdağı Ulusal Parkının neden korunduğu hakkında halkın bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Etkin bir halkla ilişkiler çalışmasının yürütülmesi önemli bir adım olacaktır.
- Alanın koruma amacıyla zonlanmasında geçiş zonunun yerleşimlere yakın kısımlarında kontrollü kullanımlara izin verilmesi köylülerin duydukları sıkıntıların giderilmesine yardımcı olacaktır.
- Alan yakınında geleneksel geçim kaynaklarının (arıcılık, hayvancılık gibi) alana zarar vermeyecek şekilde geliştirilmesine yönelik planlamalar yapılmalıdır.

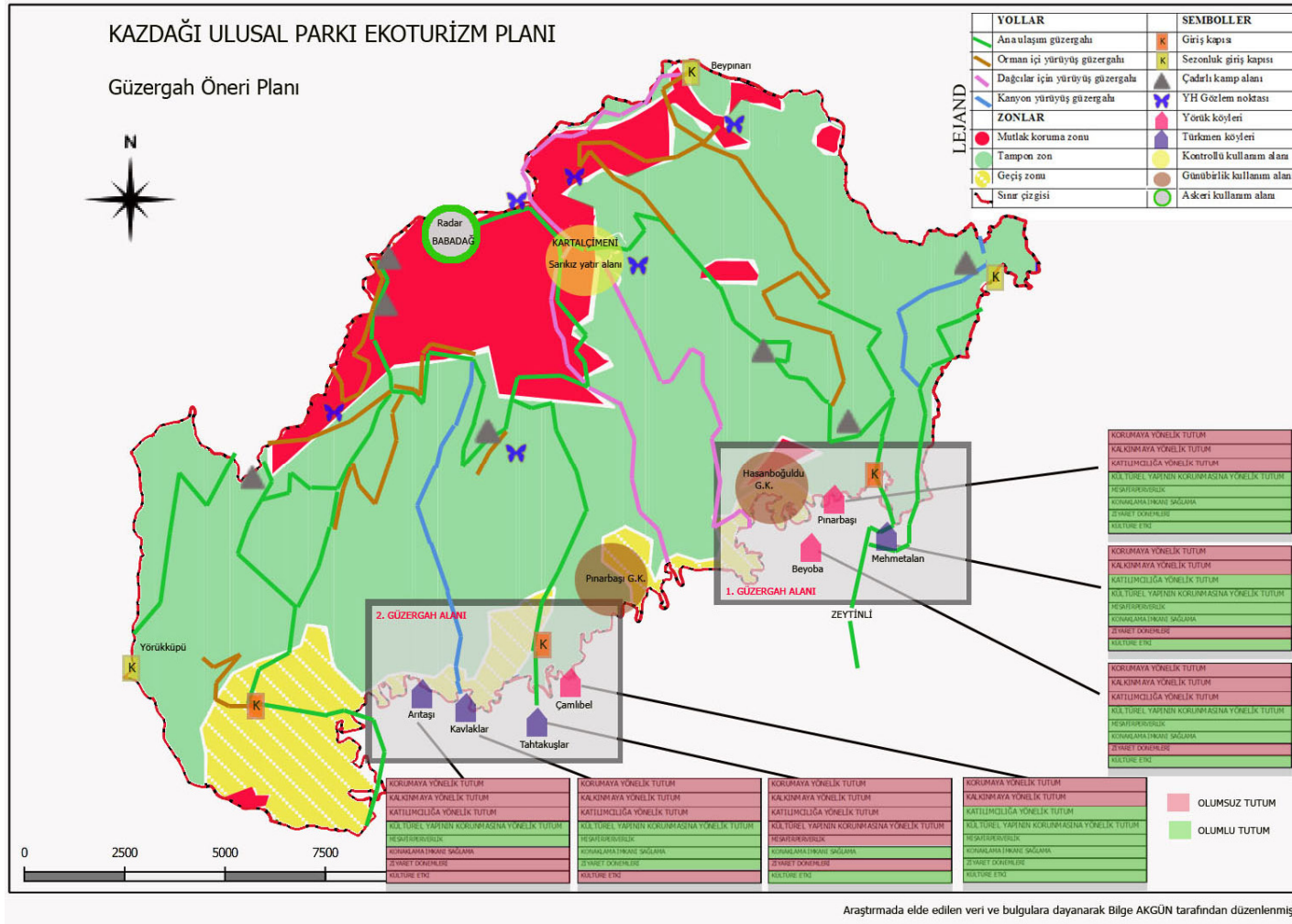
- Ekoturizm planında oluşturulacak güzergâhların civar köyleri de içine alacak şekilde tasarlanması yöre halkının katkılarını arttıracaktır.

Yukarıda belirtilen hususlar ışığında Kazdağı Ulusal Parkı için bir “Ekoturizm Güzergah Öneri Planı” oluşturulmuştur (Şekil 5.2).

Kazdağı Ulusal Parkı'nın koruma zon sınırları Güngör (2009) tarafından “*Kazdağı Ulusal Parkı Örneğinde Ekolojik Planlamaya Yönelik Peyzaj Analizi*” adı altında hazırlanan bilimsel çalışmada önerilen planlardan elde edilmiştir. Çalışma için bu zonama sisteminin temel alınmasında, zonların oluşturulmasında alanın flora özelliklerinin özellikle de endemik ve nadir taksonlarının yayılış alanlarının göz önünde bulundurulması etkili olmuştur.

Hazırlanan öneri planda öncelikle alanın doğal, kültürel ve rekreasyonel kaynak değerleri vurgulanmıştır. Ardından alan içindeki mevcut güzergahlar belirlenmiştir. Son olarak, halka yapılan anket çalışmalarından elde edilen bulgular haritaya yansıtılmıştır.

Bulguların haritaya yansıtılması aşamasında, yöre halkının 4 başlık altında toplanan ifadelerle yönelik tutumlarının aritmetik ortamları (mean) dikkate alınmış ve her ana başlık için genel ortalamaları hesaplanmıştır. Ancak kültürel yapının korunmasına yönelik tutumun belirlenebilmesi amacıyla ankette yer verilen ifadelerden bazıları tek başına değerlendirmeye alınmıştır. Çünkü ilgili köyün misafirperverlik ile ilgili tutumu ekoturizm açısından oldukça önemlidir. Bu gibi ifadeler, planlamalara yapacakları katkılardan dolayı tek başına değerlendirilmiştir. Hazırlanan haritada tüm tutumlar renkler kullanılarak ifade edilmiştir. Aritmetik ortalama değeri (mean) 3,5'un altında kalan ifadeler için kırmızı renk kullanılmıştır. Olumlu görüşleri yansıtan 3,5 ve üzeri aritmetik ortalama değerleri ise yeşil renk ile gösterilmiştir (EK.J).

Şekil 5.2: Kazdağı Ulusal Parkı ekoturizm güzergâh öneri planı

Yukarıda belirtilen aşamalardan sonra ekoturizm için güzergah alanları belirlenmiştir. Bu güzergah alanları ile ilgili bilgiler aşağıda kısaca özetlenmiştir:

- “1. Ekoturizm Güzergahı Alanı” içine Mehmetalan, Pınarbaşı ve Beyoba köyleri dahil edilmelidir. Bu ekoturizm güzergahının birinci etabı için Mehmetalan ve Pınarbaşı köylerinin daha uygun olduğu görülmektedir. Beyoba köyünün ise sonraki aşamalarda bu güzergahlara dahil edilmesi uygun olacaktır. Köydeki olumsuz bakış açısının değiştirilmesine yönelik çalışmalar yapılmalı, yöre halkının yönetim ile barışması sağlanmalıdır. Belirlenen güzergah alanından tüm alan içi güzergahlara ulaşım imkanı bulunmaktadır. doğru bir planlama ile farklı köylerden farklı güzergahlara ulaşımın sağlanması hem köylerin tutumlarına olumlu yansıtacak hem de köyler arasındaki olumsuz rekabeti ortadan kaldıracaktır. Ayrıca örneğin dağcılık ile ilgili güzergah içine alınan köyde bu sektöre yönelik yatırımların artması ve istihdam sağlanması imkanı da doğacaktır.
- 2. güzergah alanı içinde Tahtakuşlar, Çamlıbel, Kavlaklar ve Arıtışı köyleri yer almaktadır. İlk etapta Çamlıbel, Kavlaklar ve Tahtakuşlar köyleri güzergaha dahil edilmelidir. Bu bölümde tutumları gösterme açısından hazırlanan tablolarda özellikle Tahtakuşlar köyünde olumsuz tutumların ağırlıklı olduğu görülmektedir. Öte yandan Tahtakuşlar hem sahip olduğu Etnografya müzesi ile hem de kültürel yapısı nedeniyle yörenin en çok ziyaret edilen köylerinden birisidir. Bu noktada köyde olumsuz tutumun iyi analiz edilmesi ve çözüm önerilerinin sunulması oldukça önemlidir. Çünkü sahip olduğu değerler nedeniyle yöre turizmi açısından önemli olmasına rağmen halkın tutumundaki olumsuzluklar ekoturizm amaçlı planlamalarının başarısını da etkileyecektir. Arıtışı Köyü alana çok yakın olmasına rağmen ekoturizm amaçlı kullanımlardan oldukça uzak kalmıştır. Bu nedenle öncelikle Arıtışı Köyü halkın bilinçlendirilmesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Bu güzergah alanından da tüm alan içi güzergahlara ulaşılması mümkündür. Yukarıda belirtilen hususlar ışığında köylerin güzergahlara dahil edilmesi köylerin kalkınmasına katkı sağlayacaktır.

Kazdağı Ulusal Parkının Ziyaretçilerine Yönelik Değerlendirmeler ve Öneriler

Kazdağı Ulusal Parkının ekoturizm amaçlı planlanmasında alana gelen ziyaretçiler önemli bir bileşen olarak kabul edilmektedir. Arz özellikleri ile taleplerin en doğru şekilde bir araya getirilmesi ziyaretçi memnuniyetinin en önemli temelini oluşturmaktadır. Belirtilen bu unsurlar göz önüne alınarak, çalışma kapsamında alana gelen ziyaretçilerle bir anket çalışması gerçekleştirilmiştir.

Bu anket çalışması öncesi alanın net ziyaretçi yoğunluğunun hesaplanması amacıyla elde edilen dokümanlar incelendiğinde, gelen ziyaretçi sayılarının giriş için araçlara kesilen biletler vasıtasıyla tutulduğu görülmüştür. Bu durum, net bir ziyaretçi sayısının ortaya konulmasını engellemektedir. Bunun düzeltilmesi konusunda Ulusal Park mühendisliğince de çalışmalar yürütülmektedir.

Ziyaretçi anketlerinin uygulanması sırasında yaşanan en büyük zorluk, anketlerin bire bir ziyaretçilere ulaşılarak uygulanamamasından dolayı yaşanan zaman kaybıdır. Bu noktada 2 yıl içinde farklı yöntemler denenerek ziyaretçi anketleri uygulanmaya çalışılmış ancak en doğru ve yeterli uygulama alan kılavuzlarının anketleri uygulamasıyla mümkün olmuştur.

Ziyaretçilere yapılan anketlerden ekoturizm açısından önem arz eden hususlar aşağıda kısaca özetlenmiştir.

- Kazdağı Ulusal Parkı'nın temiz havasının, doğal peyzajının ve alan kılavuzları aracılığıyla geziliyor olmasının alanın tercih edilmesinde rolü büyüktür. Bu arz özelliklerinin korunması yönelik planlama çalışmalarının gerçekleştirilmesi alana yönelik taleplerin devamlılığı açısından da önem taşımaktadır.
- Alanın fiziksel alt yapısı (wc, lavabo, vb.), bilgilendirme levhaları ve alan içinde iletişim olanakları gibi alansal özellikler ziyaretçiler tarafından yetersiz olarak değerlendirilmiştir. Bu sorunların çözümlenmesi ziyaretçi memnuniyetinin artması açısından önem arz etmektedir. Kazdağı Ulusal Parkı'nın ekoturizm amaçlı planlanmasında alan içindeki kullanım alanlarının iyileştirilmesi gerekmektedir.

Ancak bu düzenlemeler sırasında alanın korunan alan statüsünde olduğu göz ardı edilmemeli doğaya ve koruma statüsüne uygun çözüm önerileri getirilmelidir.

- Alana gelen ziyaretçiler alana girmeden önce bilgilendirilmelidir. Alanın sahip olduğu özelliklerin ve alan içinde uyulması gereken kuralların (örneğin bitki toplamama gibi) anlatıldığı broşürler hazırlanmalı ve alana girişlerde dağıtılmalıdır. Sürdürülebilir bir kaynak kullanımı ancak bilinçli tüketim ile mümkün olabilmektedir.
- Arazi çalışması boyunca yapılan incelemelerde alanın yoğun şekilde cip safari adı ile düzenlenen günübirlik turlarca kullanıldığı belirlenmiştir. Cip safari ile ekoturizmin bir arada olması oldukça düşündürücüdür. Temel amacı doğayı korumak olan ve doğa koruma bilinci ile şekillenen ekoturizmin çevreyi kirletici rolü ile ön plana çıkan cip safari gibi kullanımları içermesi ekoturizmin ilkeleri ile ters düşmektedir. Dünyada da ekoturizm amaçlı kullanılan alanlarda daha az çevreyi kirleten doğa dostu araçların kullanımı teşvik edilmekte buna göre düzenlemeler yapılmaktadır. Ayrıca cip safarinin fazlaca rağbet görmesi ve genellikle bu turların turizm şirketlerince düzenleniyor olması halkın tepkisini çekmektedir. Bu gibi kullanımların doğru planlanması alanın sürdürülebilirliği açısından büyük önem taşımaktadır. Arazinin sahip olduğu doğal kaynakların görülebilmesi amacıyla mevcut güzergahların örneğin bisikletle gezilmesine yönelik yapılacak düzenlemeler hem gelen ziyaretçiler açısından ilgi çekici olacaktır, hem de yerel halkın kalkınması yardımcı olacaktır.

Kazdağı Ulusal Parkının Ekoturizm Amaçlı Planlamasında Rol Alacak İlgili Gruplarına Yönelik Değerlendirmeler ve Öneriler

Kazdağı Ulusal Parkı'nın ekoturizm amaçlı planlanmasında katılımcı yaklaşım benimsenmiştir. Katılımcı planlama, çeşitli ilgi gruplarının planlama süreci boyunca aktif olarak çalışmalarda rol almasını ile mümkün olmaktadır. Literatür araştırmaları sonucu bu çalışma kapsamına alınacak ilgi grupları belirlenmiştir.

Öncelikle Kazdağı Ulusal Parkı'nda varolan ve ekoturizm açısından da önem taşıyan alan kılavuzları ile ilgili bazı eksiklikler ve yanlışlıklar göze çarpmaktadır. 28 Mart 2006 tarih 26122 Sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan "Alan Kılavuzlarının Seçimi, Eğitimi, Çalışma Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmelik" kapsamında 7.maddede kurs başvuruları başlığı altında "Alan kılavuzluğu kursuna katılacak adaylarda;

- Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmak,
- En az lise mezunu olmak,
- Korunan alan sınırları çevresinde en az bir yıldır ikamet ediyor olmak,
- Başvuru tarihi itibarı ile 18 yaşını tamamlamış olmak,
- Taksirli suçlar ile kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımlara çevrilmiş veya aşağıdaki sayılan suçlar dışında tecil edilmiş hükümler hariç olmak üzere, 6 aydan fazla hapis veyahut affa uğramış olsalar bile devletin şahsiyetine karşı işlenen suçlarla, basit ve nitelikli zimmet, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı veya şeref ve haysiyeti kırıcı suçtan veya kaçakçılık, resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştırmak, devlet sırlarını açığa vurma suçlarından dolayı hükümlü bulunmamak,

şartları aranmaktadır. Bu yönetmeliğin amacı ise "9/8/1983 tarihli 2873 sayılı Ulusal Parklar Kanunu kapsamında korunan alanların sahip oldukları kaynak değerlerinin korunarak kullanılması, ziyaretçilerin bilgilendirilmesi ve ziyaretçi yönetiminin sağlanması amacıyla korunan alan sınırları dâhilinde ve yakın çevresinde yaşayan yöre insanının alan kılavuzu olarak yetiştirilmesi ve alana gelen ziyaretçilerin bu kaynak değerleri hakkında doğru ve sağlıklı bilgi edinmelerini sağlamaktır" şeklinde açıklanmaktadır. Ancak Kazdağı Ulusal Parkı alan kılavuzlarının kişisel bilgileri incelendiğinde yöre halkı dışından kişilerin de bu sertifikaya sahip olduğu anlaşılmıştır. Özellikle tur şirketlerinin, konaklama tesisi sahiplerinin de bu sertifikaya sahip olması düşündürücüdür. Alan kılavuzluğu sertifika eğitimlerine yerel halkın daha fazla katılması teşvik edilmeli, bu konuda çalışmalar yürütülmelidir. Sadece sertifika almak için gelenler ile geçim amaçlı bu sertifikaya ihtiyaç duyanlar ayırt edilmeli ve gelir sağlamak amacıyla gelen yöre halkına öncelik verilmelidir. Alan kılavuzu uygulamaları açısından örnek alanlardan biri olan Kazdağı Ulusal Parkı'nın yönetiminin bu konuda yaptığı geri bildirimlerinin değerlendirilip çözüme ulaştırılması ekoturizm planlamalarının başarısı açısından da önem taşımaktadır.

Çalışma kapsamında ilgi gruplarına yapılan anketlerin sonucu ortaya çıkan hususlar aşağıda kısaca açıklanmıştır :

- Katılımcı yaklaşım ekoturizm planlamalarının en önemli bileşenidir. Sadece devlet politikası olarak planların ortaya konulması kağıt üstünde kalan ayrıntılar olmaktan öteye geçememektedir. Çünkü, korunan alanlarda mutlak korumanın gerçekleştirilebilmesi halk desteği ile olabilmektedir. Halk neyi neden koruması gerektiğini bilmediği sürece koruma çalışmaları anlamsız kalmaktadır. Bu nedenle öncelikle halkın bilinçlendirilmesi ardından da aktif bir şekilde planlama çalışmalarında rol alması sağlanmalıdır. Bu amaçla köy muhtarlarının bilinçlendirilmesine yönelik çalışmalara ağırlık verilmelidir.
- Genel olarak tüm ilgi grupları alanın korunması gerektiğini bilmektedir. Ayrıca Kazdağı Ulusal Parkı'nda yürütülen ekoturizm faaliyetlerinin ilgi gruplarına olumlu yansıdığı belirlenmiştir.
- İlgi gruplarından STÖ leri ile turizm sektörü temsilcileri arasında görüş farklılıklarının olduğu belirlenmiştir. Bu iki grup arasındaki çatışmaların en önemli nedeni faaliyet konularının bir biri ile ters düşmesidir. STÖ'ler genellikle alanın korunmasına yönelik faaliyet gösterirken turizm sektörü temsilcileri ekonomik kazanç elde etmeye yönelik faaliyet göstermektedir. Her iki ilgi grubu arasındaki farklı algılamaların giderilmesi ortak çalışmalarının gerçekleştirilmesi açısından önem taşımaktadır. Ayrıca turizm sektörüne yönelik çalışan işletmelerin ekoturizm açısından bilinçlenmesi gerekmektedir. Çünkü özellikle uluslararası ekoturizm pazarında ekoturistler doğaya ile uyumlu olan ve doğaya en az zararı veren işletmeleri seçme eğilimi göstermektedir. Ekoturizm alanlarında doğaya karşı gösterilen özene göre sertifikalar verilmekte ve ekoturistlerce bu sertifikalar dikkate alınmaktadır. Bu nedenle Kazdağı Ulusal Parkı civarında turizm işletmelerinin doğayı korumaya yönelik bilinçlendirilmesi gerekmektedir.

Çalışma Konusuna Yönelik Genel Değerlendirme

Kazdağı Ulusal Parkı sahip olduğu kaynak değerleri ile önemli bir çekim merkezidir. Varolan doğal ve kültürel kaynak değerlerinin korunabilmesi için en kısa zamanda ekoturizm planlarının hazırlanması gerekmektedir.

Uluslararası boyutta bir planlama çalışmasının gerçekleştirilmesi ise ancak katılımcı yaklaşımla bu planların hazırlanması ile mümkün olacaktır. Halkın rahatsızlıklarının giderilmesine yönelik çalışmalara ağırlık verilmelidir. Yöreyi bilen ve çeşitli araştırmalar vasıtasıyla yöre halkıyla temas halinde olan uzmanlar veya akademisyenler ile ortak çalışmalar halkın bilinçlenmesini hızlandıracaktır.

Halk kalkınmayı istemekte ancak bunu nasıl gerçekleştireceğini bilmemektedir. Bu konuda devlet tarafından sağlanan teşviklerden halkın haber edilmesi gerekmektedir. Bu görevin turizm sektörü temsilcileri ve ilgili meslek odalarınca gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bölgede turizm yatırımlarından öncelikli olarak yöre halkının faydalanması sağlanmalıdır.

Kazdağı Ulusal Parkının belli bir ziyaretçi profili oluşmuştur. Bu da alanın bilinçli şekilde kullanıldığını göstermektedir. Var olan kaynak değerlerinin korunması ziyaretçi memnuniyeti açısından önem taşımaktadır. Bu nedenle mevcut olanakların iyileştirilmesi yoluna gidilmesi önemlidir. Özellikle alan içinde ulaşım açısından birinci derece önemli yolların bakımlarının düzenli şekilde yapılması alandan sağlanan memnuniyetin de artmasını sağlayacaktır.

Yukarıda belirtilen hususlar ve sunulan çözüm önerileri, Kazdağı Ulusal Parkı'nın ekoturizm amaçlı planlamasına ışık tutacaktır. Alana yönelik hazırlanacak ekoturizm planlarında bu hususların dikkate alınması hem planın başarısını yükseltecek hem de kaynakların devamlılığının sağlanmasına yardımcı olacaktır.

KAYNAKLAR

- AKESEN, A., 2002, Milli Park ve Eşdeğer Korunan Alanların Sürdürülebilir Yönetimi, Politika ve İlkeleri, Türkiye Dağları 1. Ulusal Sempozyumu Bildiriler, 25-27 Haziran 2002 Kastamonu, Ankara:Neyir Matbaa, 31-37
- AKESEN, A., 2005, Balıkesir Yöresinde Korunan Alan Sistemi ve Doğa Kullanımının Küresel Yaklaşımlar Çerçevesinde İrdelenmesi, *Balıkesir 2005 Sempozyumu Tebliğler Kitabı*, 17-20 Kasım 2005 Balıkesir, 11-15
- AKESEN, A., EKİZOĞLU, A., 2007, GAP Bölgesi'nde Doğal Kaynakların Koruma ve Kullanımında Yeni Yaklaşımlar, *GAP V. Tarım Kongresi*, 17-19 Ekim 2007 Şanlıurfa, Şanlıurfa:Urfanın Sesi Özdal Matbaa, 329-338
- AKSÜT, A., 2009, Tahtacılar Mutfak [online], <http://www.tahtacilar.com/tahtacilar/mutfak.html>, [Ziyaret Tarihi: 03 Mart 2009]
- ALAMPAY, R.B.A., LIBOSADA, C.M., 2003, *Development of a Classification Framework on Ecotourism Initiatives in the Philippines* [online], PASCN Discussion Paper No. 2003-4, <http://pascn.pids.gov.ph/DiscList/d03/s03-04.PDF>, [Ziyaret Tarihi: 01 Kasım 2008].
- ALTUNIŞIK, R., ÇOŞKUN, R., YILDIRIM, E., BAYRAKTAROĞLU, S., 2002, *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS uygulamalı*, Sakarya Kitabevi, Adapazarı, 975-8644-07-6.
- DPT, 2000, *Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001- 2005)* [online] <http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/viii/> [Ziyaret Tarihi: 20 Aralık 2008].
- ANONİM, 1995, *Kazdağı Ulusal Parkı Master Plan Raporu*, T.C. Orman Bakanlığı, Ulusal Parklar ve Av-Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü, Ulusal Parklar Daire Başkanlığı, Ankara.
- ANONİM, 1996, *Kazdağı Ulusal Parkı Özel Amenajman Planı 1996-2015*, Marmara Bölge Müdürlüğü Balıkesir Başmühendisliği, Edremit Ulusal Parklar Mühendisliği, Balıkesir.
- ANONİM, 2002, Queensland Ecotourism Plan 2003-2008, Australia [online] http://www.tq.com.au/fms/tq_corporate/special_interests/ecotourism2/Queensland%20Ecotourism%20Plan.pdf [Ziyaret Tarihi: 05 Aralık 2009].

- ANONİM, 2003, *Rural and Ecotourism Based Tourism Development: A Rapid Assessment Tool* [online], Conservation International and George Washington University, www.-nationals.net/summits/folder.2005-02-9943664587/RTAManualFinalDraft.pdf, [Ziyaret Tarihi: 01 Kasım 2008].
- ANONİM, 2007: *Karar Verme Teknikleri, Aralık Tahmini* [online], http://ozgur.beykent.edu.tr/~lokman/kvt_w8.pdf, [Ziyaret Tarihi: 02 Kasım 2007]
- ANTANDROS, 2009, *Antandros'un Konumu* [online], <http://www.antandros.org/antandros/konumu.html>, [Ziyaret Tarihi: 12 Kasım 2009]
- ARI, Y., SOYKAN, A., 2005, Kazdağı Ulusal Parkı'nda Kültürel Ekoloji ve Doğa Koruma, *Türk Coğrafya Dergisi*, 44: 19-46.
- ASAN, V., 1998, Tahtacılar'da Eğlence Semahı, *Cem* 30, 77: 50-51
- ATALAY, İ., MORTAN, K., 2003, *Resimli ve Haritalı Türkiye Bölgesel Coğrafyası*, İnkilap Kitapevi, İstanbul, 975-10-2079-4.
- AZATOĞLU, S., AZATOĞLU, İ., 2005, *Kazdağı İda Doğa ve Kültür Gezi Rehberi*, İdaköy Çiftlik Evi Yayını-3, Balıkesir, 975-92997-3-9
- BADMAN, T., BOMHARD, B., 2008, *World Heritage and Protected Areas 2008 Edition*, An Initial Analysis of the Contribution of The World Heritage Convention to the Global Network of Protected Areas Presented to The 32th Session of The World Heritage Committee [online], Canada, http://cmsdata.iucn.org/downloads/world_heritage_and_protected_areas_2008.pdf [Ziyaret Tarihi: 01 Kasım 2008]
- BAGED, 2008; *Ülkemizde Ekoturizm* [online], <http://www.baged.org.tr/haber.html>, [Ziyaret Tarihi: 12 Ocak 2009]
- BALIKESİR İL ÇEVRE VE ORMAN MÜDÜRLÜĞÜ, 2009a, Pınarbaşı Günöbirlik Kullanım Alanı [online], Mesire Yerlerimiz, Balıkesir, http://www.balikesir-cevreorman.gov.tr/gbka_pb.asp , [Ziyaret Tarihi: 12 Mayıs 2009]
- BALIKESİR İL ÇEVRE VE ORMAN MÜDÜRLÜĞÜ, 2009b, *Hasanboğuldu Günöbirlik Kullanım Alanı* [online], Mesire Yerlerimiz, Balıkesir, http://www.balikesir-cevreorman.gov.tr/gbka_hb.asp, [Ziyaret Tarihi: 12 Nisan 2009]
- BEYHAN, B, BELGE, B., 2008, *Özgür cbs yazılımları üzerine: karşılaştırmalı bir Değerlendirme* [Online], 2. Uzaktan Algılama ve Coğrafi Bilgi Sistemleri Sempozyumu-2008, 13-15 Ekim 2008, Kayseri, <http://uzalcbs2008.erciyes.edu.tr/pdf/24.pdf> [Ziyaret Tarihi: 10 Ocak 009].

- BJÖRK, P., 2000, Ecotourism from a Conceptual Perspective, an Extended Definition of a Unique Tourism Form, *The International Journal of Tourism Research*, 2, 189-200.
- BULUT, E., 2000, Türk Turizminin Dünya'daki Yeri ve Dış Ödemeler Bilançosuna Etkisi, *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 2, Sayı 3, 71-86.
- CHAPE, S., BLYTH, S., FISH, L., FOX, P., SPALDING, M., (Editors), 2003, *2003 United Nations List of Protected Areas*, IUCN and UNEP-WCMC, Thanet Pres Ltd, UK, ISBN 2-8317-0746-3
- CEBALLOS-LASCURAIN, H., 1989, The Future of Ecotourism, *Mexico Journal*, Vol.I, No.17, 13-14.
- ÇEVİRGEN, A., 2004, Edremit Yöresinde Ekoturizme Yönelik Bir Talep Araştırması [online], *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt7, sayı 12, sayfa 45-67
- ÇEVİRGEN, A., 2005, Kazdağı Milli Parkı ve Çevresinde Ekoturizmin Geliştirilmesi, *Balıkesir 2005 Sempozyumu Tebliğler Kitabı*, Sayfa 378-388
- ÇEVRE VE ORMAN BAKANLIĞI, 2007a, *Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Stratejisi Ve Eylem Planı* [online] , Doğa Koruma ve Ulusal Parklar Genel Müdürlüğü, Doğa Koruma Dairesi Başkanlığı, Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi Ulusal Odak Noktası Yayını, Ankara, <http://www.cevreorman.gov.tr/belgeler6/UBSEP.pdf>, [Ziyaret Tarihi: 10 Mart 2009]
- ÇEVRE VE ORMAN BAKANLIĞI, 2007b, *Balıkesir İl Çevre Durum Raporu* [online], Balıkesir Valiliği İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, Balıkesir, www.cedgm.gov.tr/icd_raporlari/balikesiricd2007.pdf, [Ziyaret Tarihi: 08 Mart 2009].
- ÇEVRE VE ORMAN BAKANLIĞI, 2009, Balıkesir İli Ulusal Park Kayıtları [online], Çevre ve Orman Bakanlığı, Ankara, <http://www.milliparklar.gov.tr/mpd/mp/milliparklar.asp>, [Ziyaret Tarihi: 14 Nisan 2009].
- ÇIBLAK, N., 2005, Halk Kültüründe Değişimin Mersin Tahtacıları Halk Kültürü Örneğinde Değerlendirilmesi, *Halk Kültüründe Değişim Uluslararası Sempozyumu Bildirileri*, No. 5, 17-19 Aralık 2004 Kocaeli, İstanbul:Pınarbaşı Matbaacılık, 124-137
- DEMİR, C., ÇEVİRGEN, A., 2006, *Ekoturizm Yönetimi*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara ISBN 975-591-844-2.
- DİRİK, H., 2005, *Kırsal Peyzaj: (Planlama ve Uygulama İlkeleri)*, İ.Ü. Basım ve Yayınevi Müdürlüğü, İstanbul, ISBN 975-404-749-9

- DKMPGM, 2009a, *Örnek Avlaklarımız* [online], Doğa, Ankara, <http://www.milliparklar.gov.tr/bolumler/avyaban/icerik/ornekavlak.html> [Ziyaret Tarihi: 14 Nisan 2009]
- DKMGM, 2009b, *2009-2010 Balıkesir İli Ava Açık ve Kapalı Alanlar Hırtası*, 1:400.000 [online], Ankara, http://www.milliparklar.gov.tr/Ayrinti_ayhd.asp?haber_id=194 [Ziyaret Tarihi: 14 Mayıs 2009]
- DPT, 2007a, *Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013) Ormanlık Özel İhtisas Komisyonu Raporu*, Yayın No: DPT:2712, ÖİK: 665, Ankara, 978 - 975 - 19 - 4031-5
- DPT, 2007b, *Dokuzuncu Kalkınma Planı Turizm Özel İhtisas Komisyonu* Yayın No: DPT: 2727, ÖİK: 679, Ankara, 975 - 19 - 4083-4
- DPT, 2007c, *Dokuzuncu Kalkınma Planı Çevre Özel İhtisas Komisyonu*, Yayın No: DPT: 2737, ÖİK: 688, Ankara, 978-975 - 19 - 4112-1
- DRUMM, A., MOORE, A., 2002, *Ecotourism Dvelopment, A Manual For Conservation Planners and Managers, Volume 1- An Introduction to Ecotourism Planning*, Second Edition, The Nature Conservancy, USA, ISBN 1-886765-14-6.
- DUDLEY, N. (Editor), 2008, *Guidelines for Applying Protected Area Management Categories*, IUCN, Page Bros, UK, ISBN 978-2-8317-1086-0.
- DURUKAN, S., K., ÖZTÜRK, C., ÖZEL CENGİZ, E., KELKİT, A., 2006, *Kazdağlarında Rekreasyon Ve Turizm Olanaklarının Değerlendirilmesi, Kazdağları II. Ulusal Sempozyumu Bildirileri*, 22-25 Haziran 2006 Çanakkale, Ankara: Genç Ofset, 434-443.
- DUYMAZ, A., 2001, *Kazdağı ve Sarıkız Efsaneleri Üzerine Bir Değerlendirme*, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 4, Sayı 5, 88-102.
- DUYMAZ, A., ŞAHİN, H.İ., 2008, *Kaz Dağlarında Dağ, Ağaç Ve Ocak Kültü Üzerine İnanış Ve Uygulamalar*, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 11, Sayı 19, 116-129
- EAGLES, P. F.J. ; MCCOOL, S. F. ; HAYNES, C. D., 2002, *Sustainable Tourism İn Protected Areas : Guidelines For Planning And Management*, IUCN World [Ziyaret Tarihi: 14.04.2009] Series No. 8, Thanet Press Limited, UK, 2-8317-0648-3.
- EDG, 2006, *Fayoum Ecotourism Development Plan (2005-2015)* [online], <http://www.utlcairo.org/ong/Fayoum%20Report%2010-12-2006.pdf>, [Ziyaret Tarihi: 05 Aralık 2009].

- ERDÖNMEZ, 2005, Köykent: Olumlu ve Olumsuz Yönleriyle Bir Kırsal Kalkınma Projesinin Çözümlemesi, *SDÜ Orman Fakültesi Dergisi*, Seri:A, Sayı:2, Sayfa:35-51.
- EROL YURDAKUL; S., 2008, *Balıkesir Orman Bölge Müdürlüğü'nde Stratejik Yönetim Modeli Üzerine Araştırmalar*, İ.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul.
- FENNELL, D., 2003, *Ecotourism*, Second Edition, Routledge, England, ISBN 0-415-30364-8.
- FIELD, A. P., 2000, *Discovering Statistics Using Spss For Windows:Advanced Techniques For The Beginners*, Sage Publications Ltd, England, 0-7619-5755-3
- GÜL, Z., 1998, *Anadolu Aleviliğinin Özünü Bozmadan Yaşatan Toplum: Tahtacılar Alevi Halk Gerçeği* [online], Alevilik Araştırmaları, http://www.turkleronline.com/turkler/anadolu_turkleri/tahtacilar/tahtacilar_10.htm [Ziyaret Tarihi: 10 Mart 2009].
- GÜLERYÜZ, G., ARSLAN, H., 2001, Doğal Alanların Korunmasında Vegetasyon Mozaiği ve Coğrafi Bilgi Sistemleri Tekniklerinin Önemi, *Ekoloji Dergisi*, Cilt 10, Sayı 38, 23-27.
- GÜMÜŞ, C., 2004, *Ormancılık Politikası*, KTÜ Orman Fakültesi, Yayın No: 34, Trabzon.
- GÜNGÖR, B., 2009, *Kazdağı Ulusal Parkı Örneğinde Ekolojik Planlamaya Yönelik Peyzaj Analizi*, Doktora Tezi, İ.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- HIMBERG, N., 2006, *Community-based Ecotourism as a Sustainable Development Option in the Taita Hills, Kenya*, Unpublished M. Sc. Thesis, Department of Geography, University of Helsinki, Finland.
- İRTEM, E., KARAMAN, E., 2004, Edremit Küçükkuşu arasındaki turizm faaliyetlerinin kıyı alanlarına etkisi ve önerilen yönetim programı, *İTÜ Dergisi*, Seri D, cilt 3, sayı 1, 3-14.
- KAHRAMAN, N., TÜRKAY, O., 2006, *Turizm ve Çevre*, 2.Baskı, Detay Anatolia Akademik Yayıncılık, Ankara, ISBN 975-8326-90-2.
- KAHYAOĞLU, S., 2008, *Bayram ve Hayırlar* [online], http://www.tahtakuslar.com/index.php?option=com_content&task=view&id=23&Itemid=36, [Ziyaret Tarihi: 10 Mart 2008].
- KALAYCI, Ş., 2006, *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri* 2. Baskı, Asil Yayın Dağıtım, Ankara, 975-9091-14-3.
- KALIPSIZ, A., 1994, *İstatistik Yöntemler*, İstanbul Üniversitesi Basımevi ve Film Merkezi Müdürlüğü, İstanbul, ISBN 975-404-368-X.

- KALIPSIZ, A., 1981: İstatistik Yöntemler, İ.Ü. Orman Fakültesi, Yayın No: 147, İstanbul, 558.
- KARAGÖZ, Y., EKİCİ, S., 2004, Sosyal Bilimlerde Yapılan Uygulamalı Araştırmalarda Kullanılan İstatistiksel Teknikler ve Ölçekler, *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt 5, Sayı 1, 25-43
- KARASAR, N., 2005, *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Nobel Basımevi, Ankara, 975-591-046-8.
- KATZ, A., 2006, *Ecotourism and its Effects on Protected Areas* [online], Tucson, The University of Arizona , USA, [www.snr.arizona.edu/~gimblett/ecotourism_and%20its Effects on Protected Areas Pdf](http://www.snr.arizona.edu/~gimblett/ecotourism_and%20its%20Effects%20on%20Protected%20Areas%20Pdf) [Ziyaret Tarihi: 11 Aralık 2008].
- KEPOĞLU, V.O., DÜZGÜN, Ş., 2008, *Özgür Cbs Yazılımı Geliştirme: Quantum Gıs Örneği* [Online], Kayseri, <http://uzalcbs2008.erciyes.edu.tr/pdf/33.pdf> [Ziyaret Tarihi: 10 Şubat 2009].
- KILIÇ BENZER, N., 2006, *Bolu-Göynük ve yakın çevresi doğal ve kültürel kaynaklarının ekoturizm açısından değerlendirilmesi*, Ankara Üniversitesi Fen bilimleri Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara.
- KOÇ, T., 2007, *Kaz Dağı Kuzeyinde Genç Tektoniğin (Neotektonik) Jeomorfolojik Özelliklerin Şekillenmesindeki Yeri ve Önemi* [online], Türkiye Kuvaterner Sempozyumu VI, İ.T.Ü. Avrasya Yer Bilimleri Enstitüsü, 16-18 Mayıs, İstanbul, http://www.eies.itu.edu.tr/turqua/bildiri/koc_turqua6.pdf [Ziyaret Tarihi: 11 Mart 2008]
- KOOPMAN, M., 2008, *Velondriake Ecotourism Plan*[online], <http://blueventures.org/images/downloads/research/bv-research-report-2008-velondriake-ecotourism-plan-sm.pdf>, [Ziyaret Tarihi: 05 Aralık 2009].
- KÖKLÜ, N. 1995, Tutumların Ölçülmesi Ve Likert Tipi Ölçeklerde Kullanılan Alternatif Seçenekler, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 28(2), 81-93.
- KUDAR, A., 1997, *Sarıköz Efsanesi Rehberi, Kazdağı, Tahtakuşlar Köyü Özel Etnografya Galerisi Kültür Yayınları No:3*, Balıkesir.
- KUVAN, Y., 1997, *Balıkesir Yöresindeki Orman Rekreasyon Kaynakları Yönetimi, Sorunları ve Çözüm Yolları*, İ.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul.
- KUVAN, Y., 2002, Korunan Alan-Turizm İlişkilerine Yönelik Kavramsal İrdeleme, *First Tourism Congress of Mediterranean Countries, Tourism in Mediterranean From Past to Future*, 17-21 April 2002 Antalya, Antalya:Azim Matbaa, 419-428.

- KUVAN, Y., 2003, Turizm Alan ve Merkezlerinde Ormanlık ve Turizm Sektörü Arasındaki İlişki ve Etkileşimlerin İncelenmesi, İ.Ü., BAP Proje No:1523/16012001, İstanbul
- KUVAN, Y., AKAN, P., 2005, Residents' attitudes toward general and forest-related impacts of tourism: The case of Belek, Antalya, *Tourism Management* 26 (2005), pp. 691–706.
- KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI, 2009, *Bergama* [online], Ankara, <http://www.izmirkulturturizm.gov.tr/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFF3562477F0F09B0DC75327426C6FCD62E>, [Ziyaret Tarihi: 11 Şubat 2009].
- KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI, 2007, *Türkiye Turizm Stratejisi (2023) Eylem Planı (2007-2013)*, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayın No:3085, Ankara, 978-975-17-3260-6.
- LAI, P.H., NEPAL S.K., 2006, Local Perspectives of Ecotourism Development in Tawushan Nature Reserve, Taiwan, *Tourism Management*, Volume 27, Issue 6, pages 1117-1129.
- MAHALLİ İDARELER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ, 2009, Yerel Yönetimler Bilgi Tabanı Projesi [online], Ankara, <http://www.yerelbilgi.gov.tr/YerelBilgi/yetki/default.html>, [Ziyaret Tarihi: 19 Şubat 2009]
- MÜDERRİSOĞLU, H., AYDIN, S., AK, K., EROĞLU, E., 2007, Kalabalık Algısının Rekreatyonel Deneyimlerdeki Etkisi [online], Düzce Üniversite, Düzce, http://www.bap.duzce.edu.tr/baprojesonuc/H_MUDERRISOGLU.pdf, [Ziyaret Tarihi: 15 Mart 2009]
- OKTAY, P., KELKİT A., 2006, Kazdağlarındaki Rekreatyonel Alanlarda Mevcut Altyapının Yeterliliğinin İrdelenmesi, *Kazdağları II. Ulusal Sempozyumu Bildirileri*, 22-25 Haziran 2006 Çanakkale, Ankara: Genç Ofset, 451-460.
- ORHUNBİLGE, N., 2000a, *Örnekleme Yöntemleri ve Hipotez Testleri*, Gözden geçirilmiş Genişletilmiş 2. Baskı, Avcıol Basım Yayın, İstanbul, 975-8345-04-4.
- ORHUNBİLGE, N., 2000b, *Tanımsal İstatistik Olasılık ve Olasılık Dağılımları*, Avcıol Basım Yayın, İstanbul, 975-404-548-8.
- ÖZDAMAR, K., 2004, *Paket Programlar ile İstatistiksel Veri Analizi*, Kaan Kitabevi, Eskişehir, 975-6787-09-0.
- ÖZDÖNMEZ, M., İSTANBULLU, T., AKESAN, A., EKİZOĞLU, A., 1996, *Ormanlık Politikası*, Üniversite Yayın no: 3968, Orman Fakültesi Yayın no: 435, İ.Ü. Basımevi ve Film Merkezi, İstanbul, ISBN 975-404-429-5.

- ÖZDÖNMEZ, M., AKESEN, A., EKİZOĞLU, A., 1998, *Ormanlık Yönetim Bilgisi, İstanbul Üniversitesi, Orman Fakültesi Yayınları No 4157-457, Dilek Ofset Matbaacılık, İstanbul, 975-404-535-6.*
- ÖZEL, N., GÜL, A., AKKAŞ M.E., DOĞAN, B., 2006, *KAZdağlarında Belirlenen Gen Koruma ve Yönetim Alanları (GENKA) ve Yönetim Plan Modeli Yaklaşımı, Kazdağları II. Ulusal Sempozyumu Bildirileri, 22-25 Haziran 2006 Çanakkale, Ankara: Genç Ofset, 198-215.*
- ÖZTÜRK, D., B., 2008, *Alexandria Antik Kenti Ve Aziz Pavlos, Ezine Değerleri Sempozyumu Kitabı, 29-30 Ağustos 2008 Çanakkale, Çanakkale: Olay Matbaası, 49-66.*
- PAGE, S.J., DOWLING, R.K., 2002, *Ecotourism, Prentice Hall, England, ISBN 0-582-35658-X.*
- POLAT, 2006, *Karapınar İlçesi ve Yakın Çevresi Peyzaj Özelliklerinin Ekoturizm Kullanımları Yönünden Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma, Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Fakültesi, Doktora Tezi.*
- SARKIM, M., 2008, *Değişen Seyahat Eğilimleri Kapsamında Sürdürülebilir Turizm Anlayışının Turizm Politikaları Üzerine Etkileri* [online], İzmir, <http://www.deu.edu.tr/userweb/iibf/kongre/dosyalar/sarkim.pdf>, [Ziyaret Tarihi: 15 Kasım 2008]
- SARKIM, M., 2007, *Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Turistik Ürün Çeşitlendirme Politikaları ve Antalya Örneği, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İzmir.*
- SENCER, M., 1989, *Toplumbilimlerinde Yöntem, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., İstanbul, 975-486-034-3.*
- SOYDAN, E., 2009, *Afrodit'ten Sarıkız'a: Tahtakuşlar* [online], İstanbul, http://www.birgun.net/life_index.php?news_code=1230939978&year=2009&month=01&day=03, [Ziyaret Tarihi: 15 Ağustos 2009]
- SOYKAN, A., 2003, *Kazdağı Ulusal Parkı'nda Doğal Ortam-İnsan İlişkileri ve Zeytincilik, Kazdağları I. Ulusal Sempozyumu Dünü, Bugünü, Yarını ile Kazdağları, 20-22 Eylül 2001 Edremit, Ankara: Genç Ofset, 251-280.*
- STONE, M., 2002, *Ecotourism & Community Development: Case Studies From Hainan, China, Ph. D. Thesis, University of Waterloo, Canada.*
- ŞENGÜL, A., 2005, *Anadolu'da Nevruz Kutlamaları ve Emirdağ-Karacalar Örneği, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt VII Sayı 2, s 13-29.*
- TURAN, F., A., 2002, *Sarıkoz Efsanesi Sosyal ve Kültürel Tesirleri, Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi, Yıl 8, Sayı 22, 149-164.*

- TIES, 2008, *What is Ecotourism* [online], USA, <http://www.ecotourism.org> [Ziyaret Tarihi: 21 Kasım 2008].
- TIES, 2006, *Fact Sheet: Global Ecotourism* [online], USA, <http://www.ecotourism.org> [Ziyaret Tarihi: 15 Eylül 2008].
- TOBB, 2008, *Sürdürülebilir Kalkınma Dünya Zirvesi, Türkiye Ulusal Raporu* [online], Ankara, www.tobb.org.tr/organizasyon/sanayi/kalitecevre/12.pdf, [Ziyaret Tarihi: 10 Ekim 2008]
- TURAN, F., A., 2002, *Sarıköz Efsanesi Sosyal ve Kültürel Tesirleri*, Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi, Yıl 8, Sayı 22, s.149-164.
- TUİK, 2000, 2000 Genel Nüfus Sayımı Veri Tabanı [online],Ankara, www.tuik.gov.tr, [Ziyaret Tarihi: 19 Şubat 2009]
- TUİK, 2008, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Genel Nüfus Sayımı Veri Tabanı [online], Ankara, <http://tuikapp.tuik.gov.tr/adnksdagitapp/adnks.zul>, [Ziyaret Tarihi: 19 Şubat 2009]
- TUİK, 2009, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Genel Nüfus Sayımı Veri Tabanı [online], Ankara, <http://tuikapp.tuik.gov.tr/adnksdagitapp/adnks.zul>, [Ziyaret Tarihi: 19 Şubat 2009]
- TÜMEN, G., SATIL, F., DİRMENCİ, T., 2005, *Kazdağı Ulusal Parkındaki Endemik Ve Nadir Bitkiler: Yayılış Alanları, Botanik Özellikleri, Risk Durumları ve Koruma Önerileri*, Balıkesir Doğa Koruma ve Ulusal Parklar Şube Müdürlüğü Projesi, Balıkesir.
- WALKER, S., 1997, *Ecotourism demand and supply in El Cielo Biosphere Reserve, Tamaulipas, Mexico* [online], USA, <http://www.geocities.com/RainForest/Canopy/2310/contents.htm> , [Ziyaret Tarihi: 25 Ocak 2009]
- WEAVER, D.B., 1998, *Ecotourism in the Less Developed World*, CAB, England, 0-85199-223-4.
- WEARING, S., NEIL, J., 1999, *Ecotourism- Impacts, Potentials and Possibilities*, Butterworth-Heinemann, Oxford, England, 0 7506 4137 1.
- WOOD, M.E., 2002, *Ecotourism: Principles, Practices & Policies for Sustainability*, UNEP, Paris, 92-807-2064-3.
- WWF, 2001, *Guidelines for Community-Based Ecotourism Development*, [online] <http://assets.panda.org/downloads/guidelinesen.pdf>, [Ziyaret Tarihi: 11 Kasım 2008].

- WWF, 2008, *National Ecotourism Plan Malaysia*, [online] http://www.motour.gov.my/en/help/download/doc_details/169-national-ecotourism-plan--part-6.html, [Ziyaret Tarihi: 11 Aralık 2009].
- YAZICIOĞLU, Y., ERDOĞAN, S., 2004: *SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Detay Yayıncılık, Ankara, 975-8326-98-8.
- YILMAZ, Y.O, 2008a. *Akademik Faaliyetlerde Özgür Coğrafi Bilgi Sistemi Yazılımı Kullanımı* [Online], http://ab.org.tr/ab08/kitap/Bildiriler/24_105_AB08.pdf, [Ziyaret Tarihi: 11 Şubat 2009]
- YILMAZ, Y.O. 2008b, *Doğa Bilimlerinde Özgür Coğrafi Bilgi Sistemi Yazılımı ile Modelleme* [Online], <http://uzalCBS2008.erciyes.edu.tr/pdf/26.pdf>, [Ziyaret Tarihi: 11 Şubat 2009]
- YİĞİTBAŞ, E., BOZCU, M., 2006, Biga Yarımadası ve Kazdağının Jeolojisi, *SOMA MYO Teknik Bilimler Dergisi*, Sayı 6-2, sayfa 62 -67
- YÜZER, E., 2001, Kazdağları ve Su Kaynakları, *Kazdağları I. Ulusal Sempozyumu Düünü, Bugünü, Yarını ile Kazdağları*, 20-22 Eylül 2001 Edremit, Ankara: Genç Ofset, 69-83.

EKLER

EK A: Yöre Halkı Anket Formu

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ ORMANCILIK POLİTİKASI VE YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

Bu anket ile “Kazdağı Ulusal Parkı (Balıkesir) ve Yakın Çevresinde Ekoturizm Modeli Üzerine Araştırmalar” konulu akademik araştırma için veri toplamayı amaçlanmaktadır. Ankette kimlik bilgisi istenmemektedir. Lütfen size en uygun seçeneği işaretleyiniz. Katkılarınız için teşekkür ederiz.

Köy:

Anket no:

Medeni durumunuz nedir?

EVLİ

BEKAR

Cinsiyetiniz nedir?

KADIN

ERKEK

Ailenizde toplam kaç kişi yaşıyor?..... (eğitim: ilk, orta, lise, üniversite)

Sizin yaşınız.....eğitim.....çalışıyor mu.....

Eşinizin yaşı.....eğitim.....çalışıyor mu.....

1.çocuk yaşı.....eğitim.....çalışıyor mu.....

2.çocuk yaşı.....eğitim.....çalışıyor mu.....

3.çocuk yaşı.....eğitim.....çalışıyor mu.....

4.çocuk yaşı.....eğitim.....çalışıyor mu.....

Hanenizin aylık ortalama kazancı ne kadardır?.....YTL

Bu yörede ne zamandan beri yaşıyorsunuz?..... Yıl

Bu yörede yaşamamanızın temel nedeni nedir?

BURADA DOĞDUM

EKONOMİK NEDENLER

BU YÖREDE EVLENDİM

DOĞA GÜZELLİKLERİ

Bu yörede yaşamı nasıl değerlendirirsiniz?

İYİ

ORTA

KÖTÜ

Ailenizin temel geçim kaynağı nedir?

ZEYTİNCİLİK

AVCILIK

MEMUR

TARIM

ARICILIK

İŞÇİ

HAYVANCILIK

ŞİFALI OT

YİYECEK

BALIKÇILIK

TOPLAMA

İÇECEK

ORMAN

MANTAR TOPLAMA

HİZMETLERİ

İŞÇİLİĞİ

PANSİYONCULUK

Kazdağı Ulusal Parkımı biliyor musunuz?

EVET

HAYIR

Kazdağının Ulusal Park olarak korunması sizce önemli mi?

EVET

HAYIR

Ulusal Park alanındaki koruma faaliyetlerini yeterli buluyor musunuz?

TAMAMIYLA YETERLİ

TAMAMIYLA YETERSİZ

KISMEN YETERLİ

Kazdağı Ulusal Parkındaki hayvanlardan herhangi bir amaçla ekonomik fayda sağlıyor musunuz?

- EVET, SAĞLIYORUM HAYIR, SAĞLAMİYORUM
 KISMEN SAĞLIYORUM

Kazdağı Ulusal Parkındaki bitkilerden herhangi bir fayda sağlıyor musunuz?

- EVET, SAĞLIYORUM HAYIR, SAĞLAMİYORUM
 KISMEN SAĞLIYORUM

Kazdağı Ulusal Parkındaki su kaynaklarından herhangi bir fayda sağlıyor musunuz?

- EVET, SAĞLIYORUM HAYIR, SAĞLAMİYORUM
 KISMEN SAĞLIYORUM

Kazdağı Ulusal Parkının korunması sizin için bir olumsuzluk yarattı mı?

- EVET, YARATTI HAYIR, YARATMADI
 KISMEN YARATTI

Eğer “EVET” ise ne gibi bir olumsuzluk yaşadınız mı?

- ALANA GİRİŞ ÇIKIŞLARIMIZ ENGELLENDİ
 TARIM ALANLARIM AZALDI
 SU KULLANIM OLANAKLARIMIZ KISITLANDI
 BİTKİ (mantar, sarıkız çayı gibi) TOPLAMAMIZ KISITLANDI
 AVCILIK FAALİYETİ YAPAMIYORUZ
 KIŞ İÇİN ODUN TOPLAMAMIZ ENGELLENDİ
 DİĞER(LÜTFEN YAZINIZ).....

Kazdağına turistlerin gelmesini onaylıyor musunuz?

- EVET, ONAYLIYORUM
 KISMEN ONAYLIYORUM
 HAYIR, ONAYLAMİYORUM

Gelen ziyaretçilerin Kazdağına bir zararının olduğunu düşünüyor musunuz?

- EVET HAYIR

Size Kazdağı Ulusal Parkı için en zararlı faaliyet nedir? (EN FAZLA 3 SEÇENEK)

- Kaçak avcılık
 Bitki toplama
 Mantar toplama
 Ulusal Park çevresindeki yapılaşma-binaların artması
 Alan içinde çöplerin artması
 Gelen ziyaretçilerin doğal kaynakları (bitki, hayvan gibi) korumaması
 Gelen ziyaretçilerin su kaynaklarını kirletici hareketlerde bulunması
 Trafiğin artması Diğer.....

Size yaşadığınız köyde turizm gelişiminin önündeki en büyük 3 engel nedir?(1.,2.,3.)

- Turizm yoluyla sağlanacak gelir getirici hizmetler hakkındaki bilgisizlik.....
 Tanıtım ve pazarlama eksikliği.....
 Devlet yatırımlarının/ teşviklerinin azlığı
 Turizm ile ilgili konularda bize liderlik edebilecek kişinin olmaması/ eksikliği.....
 Arazi sahiplerinin turizm yatırımcılarıyla sorun yaşaması.....
 Turizmin dini inançlarımıza ters düşmesi.....

- Turizm kültürel yapımıza ve geleneksel yaşam tarzımıza uymaması.....
- Fiziksel altyapı (yollar, kanalizasyon...vb) yetersizliği.....
- Bizim turizm ile ilgili isteklerimizin yöneticilerce kabul edilmemesi.....

AŞAĞIDAKİ İFADELERİ DEĞERLENDİRİNİZ					
	Kesinlikle katılmıyorum	Kısmen katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
DOĞAL KAYNAKLARIN KORUNMASI					
Kazdağının korunması Ulusal Parktaki bitki türlerinin korunmasına katkıda bulundu					
Kazdağının korunması Ulusal Parktaki hayvan türlerinin korunmasına katkıda bulundu					
Kazdağı'nın korunması çevremize zarar veren faaliyetlerin (kaçak kesimler, kaçak avcılık vb) önünü kesti					
Ziyaretçilerle birlikte kazdağı çevresinde çevre kirliliği (çöp vb.) artmadı					
Ziyaretçilerle birlikte kazdağının suyu kirlenmedi					
Kazdağının korunması nedeniyle geleneksel geçim kaynaklarımız (tarım, avcılık, zeytincilik..vb) azalmadı					
KATILIMCILIK					
Ulusal Parkın ne olduğu ve korunması gereken bitki ve hayvanlar hakkında bilgi sahibiyiz					
Turistler için sunulan hizmetlerde(lokantada, konaklama, turlar vb.) yöre halkından yararlanılıyor					
Köyümüzü içine alacak turizmle ilgili çalışmalara olumlu bakıyoruz					
Kamu görevlileri ile alanın korunmasında ve bakımında ortak çalışmalar yürütüyoruz					
KÜLTÜREL GELENEKLERİN KORUNMASI					
Turizm bizim köyümüzle olan bağımızı güçlendiriyor					
Köyümüze gelen ziyaretçiler/ turistler örf ve adetlerimize saygılı davranıyorlar					
Ziyaretçiler evimizde konaklayabilirler, onları misafir edebiliriz					
Gelen turistlere yöremize has yiyeceklerden ikram ediyoruz					
Gelen turistlere gelenek ve göreneklerimizi anlatıyoruz					
Köyümüze gelenler gençlerimize kötü örnek olmuyorlar					
Ziyaretçiler her zaman köyümüzü ziyaret edebilir					
Ulusal Park için gelen ziyaretçilerin Sarıkız'da yaptığımız şenliklere katılımından memnunuz					
EKONOMİK KALKINMA- SÜRDÜRÜLEBİLİR GELİŞİM					
Kazdağına gelen turistler sayesinde kazancımız arttı					
Kazdağına ziyarete gelenlere kendi bağımızın bahçemizin ürünlerini satabiliyoruz					
Yaptığımız turistik hediyelik eşyalara Ulusal Park için gelenlere satabiliyoruz					
Kazdağı civarından topladığımız bitki ve mantarları satabiliyoruz					
Kazdağına gelen turistler sayesinde gençler iş imkânına kavuştu					
Kazdağına gelen turistler sayesinde köyümüz (su, elektrik yatırımları vb.) kalkınıyor					

EK B: Ziyaretçi Anket Formu

KAZDAĞI MİLLİ PARKI ZİYARETÇİ ANKETİ

Bu anket ile “Kazdağı Ulusal Parkı (Balıkesir) ve Yakın Çevresinde Ekoturizm Modeli Üzerine Araştırmalar” konulu akademik araştırma için veri toplamak amaçlanmaktadır. -Ankette kimlik bilgisi istenmemektedir.

-Soruda seçenek sayısı verilmemiş ise lütfen **bir şık** işaretleyiniz.

-1. Bölüm, Edremit yöresine yaptığınız ziyaretle ilgili soruları içermektedir.

-2. Bölüm, Kazdağı Ulusal Parkına yaptığınız ziyaretle ilgili soruları içermektedir.

-Özellikle güzergâh ile ilgili soruda ve diğer sorularda alan kılavuzlarından (alanda size eşlik eden kişilerden) yardım alabilirsiniz.

1 BÖLÜM

Bu bölgeye ilk seyahatiniz mi?

- EVET HAYIR kaç kez seyahat ettiniz.....

Kaç kişi seyahat ediyorsunuz?.....

Hangi ülke de yaşıyorsunuz?.....

Hangi şehirde yaşıyorsunuz?.....

Bu bölgedeki tatiliniz ne kadar sürecek?

- Sadece 1 gün 11-20 gün
 2-4 gün 20 günden fazla
 5-10 gün

Bu bölgede tatil yapmanızın en önemli nedeni nedir?

- Yörenin yaşadığım yere yakın olması
 Yörede konaklama imkanlarının çeşitli olması
 Yöreye ulaşımın kolay olması
 Yörenin tarihsel (antik kentler..vb) ve kültürel (şenlikler, festivaller..vb) özellikleri
 Yörenin doğal kaynaklarının (ormanlar, bitkiler, hayvanlar...vb) zengin olması
 Yöresel mutfağının zengin olması
 Diğer.....

BU YÖREYE YAPTIĞINIZ ZİYARETİNİZİN TEMEL NEDENİ NEDİR?

- Boş zamanımı (yıllık tatil gibi) değerlendirmek
 İş gezisi
 Araştırma yapma
 Akraba/arkadaş ziyareti
 Diğer.....

2. BÖLÜM

Kazdağı Ulusal Parkımı ziyaretinizin en önemli nedeni nedir?

(Lütfen bir şık işaretleyiniz!)

- Boş zamanımı değerlendirmek, rekreasyon Sportif aktivite yapmak
 Farklı doğal zenginlikleri görmek Eğitim, kısa dönemli kurs, araştırma
 Kültürel alanları (yatr) ziyaret etme Doğal kaynaklara (bitki, hayvan vb.) duyulan ilgi

Kazdağı ulusal parkımı ve çevresini ziyaret etmenizden en etkili olan iletişim aracı nedir?

- Televizyon Gazete İnternet Seyahat broşürleri
 Radyo Dergi Arkadaş tavsiyesi

Kazdağı ulusal parkına gelmek için hangi ulaşım aracını kullandınız?

- Kendi otomobilimi Tur Kiralık Taksi
 Kendi Minibüsümü Otobüsünü Araç

Ulusal park içinde toplam kaç saat geçirdiniz?

- 1 saatten az 1-2 saat 3-5 saat 6-7 saat
 7 saatten fazla

Kazdağı Ulusal Parkına gelirken (gün içinde) herhangi bir yerleşimde (köy yada belde gibi) harcama yaptınız mı?

- Evet Hayır

Bu harcamayı ne için yaptınız?

- Hediyelik eşya almak için Hizmet alımı (alan kılavuzu, şoför vb.) için
 Yiyecek-içecek almak için Diğer

Kazdağı Ulusal Parkını ziyaret etmenizden aşağıdaki faktörler ne ölçüde rol oynamıştır?

lütfen aşağıdaki ifadeler için sizin düşüncelerinizi en iyi yansıtan sütunu işaretleyiniz (x)

(1) EN ETKİSİZ (2)AZ ETKİLİ (3) NE ETKİLİ NE ETKİSİZ (4) OLDUKÇA ETKİLİ (5) EN ETKİLİ (ÇOK ETKİLİ)

FAKTÖRLER	1	2	3	4	5
BİLİNEN VE TANINAN BİR YER OLMASI					
TEMİZ HAVASI					
DOĞAL PEYZAJI (manzara güzelliği)					
ALAN İÇİNDEKİ ÖNEMLİ BİTKİ TÜRLERİ					
ALAN İÇİNDEKİ ÖNEMLİ HAVYAN TÜRLERİ					
ALAN İÇİNDEKİ ÖNEMLİ SU KAYNAKLARI					
ALANIN KILAVUZLAR REHBERLİĞİNDE GEZİLMESİ					
ALAN VE ÇEVRESİNDEKİ EKOTURİZM OLANAKLARI (bitki türlerini tanıma, kültürü öğrenme, alanın özellikleri hakkında bilgi edinme..vb)					
ALANDA DÜZENLENEN KÜLTÜREL DEĞERLERİ (şenlikler, festivaller..vb)					
ALANIN REKREASYON OLANAKLARI (yürüyüş, tırmanma, manzara seyir vb.)					
ALAN İÇİNDE ULAŞIM KOLAYLIĞI					
DİĞER.....					

Kazdağı ulusal parkı ziyaretiniz süresince hangi aktiviteleri yaptınız?

- Tırmanma Yaban hayvanlarını gözlemleme
 Trekking/ yürüyüş Bisiklete binme
 Yüzme Manzara seyretme
 Kamp kurma Fotoğraf çekme
 Tarihi/ kültürel alanları ziyaret Ateşsiz piknik yapma(mangal vb. ateş kullanmadan yapılan yeme-içme işi)
 Önemli bitki türlerini inceleme Diğer.....
 Yöre halkınca düzenlenen şenliklere katılma

Kazdağı Ulusal Parkında en çok ilginizi çeken 3 alan neresidir?

1. 2..... 3.....

Kazdağı Ulusal Parkını gezerken aşağıdaki güzergâhlardan hangisini kullandınız?

- Avcılar-Zeybek Taşı- Padişah Pınarı- Düden alanı(tamamı araçla)
 Mehmetalan köyü- Yayla Tepe- Tozlu Mevkii- Türkmen Yaylası- Sarıkız- Tavşanoynağı Tepe- Dumanlı Mevkii- Gürlek Çeşme- Çamlıbel Köyü (tamamı araçla)
 Mehmetalan Köyü- Yayla Tepe (araçla)- Ayı deresi (yürüyüşle)- Mehmetalan Köyü (araçla)
 Kavurmacılar Köyü- Cızlak Mevkii- İkizoluk- Sarıkız- Tavşanoynağı Tepe- Dumanlı Mevkii- Gürlek çeşme- Çamlıbel köyü (tamamı yürüyüşle)

Bu seyahatiniz boyunca yaklaşık olarak ne kadar harcadınız?

Evinizden bölgeye ulaşım için..... YTL Kazdağı Ulusal Parkına ulaşım için.....YTL
 Bölgede konaklama için..... YTL Kazdağı Ulusal Parkına girmek için..... Y TL
 Alışveriş/ hediyelik eşyalar için..... YTL Kazdağı Ulusal Parkı rehberlik hizmeti için.....
 YTL
 Yemek için..... YTL Diğer.....
 YTL
TOPLAM **YTL**

Kazdağı Ulusal Parkını aşağıdaki hizmetler bakımından nasıl değerlendirirsiniz?

lütfen aşağıdaki ifadeler için sizin düşüncelerinizi en iyi yansıtan sütunu işaretleyiniz (x)

	MÜKEMMEL	İYİ	ORTA	KÖTÜ	ÇOK KÖTÜ
Ulusal Parka ulaşım (yolların durumu..vb) kolaylığı					
Ulusal Park içinde ulaşım (yolların durumu, yön bulma..vb) kolaylığı					
Kişisel güvenlik şartlarının olması					
Ulusal Park personelinin ilgisi					
Fiziksel tesislerin yeterliliği (wc, lavabo..vb)					
Kültürel kaynakların (yadır..vb) korunması					
Doğal kaynakların (bitkiler, hayvanlar) korunması					
Alan içindeki su kaynaklarının korunması					
Bilgilendirici levhalar/ işaretler, alanlara gidişler için yön levhalarının yeterliliği					
İletişim (telefon, acil durumda yetkililerle haberleşme vb) olanaklarının yeterliliği					
Boş zaman değerlendirmeye yönelik imkânların (seyir alanları, yürüyüş yolların durumu, kamp alanları vb.) yeterliliği					
Boş zaman değerlendirmeye yönelik imkânların (seyir alanları, yürüyüş yolların durumu, kamp alanları vb.) kullanılabilirliği					
Alan kılavuzları tarafından verilen alanla ilgili bilgilerin yeterliliği					
Yaban hayvanlarını gözlemleyebilmeye yönelik altyapının yeterliliği					
Alanda bulunan önemli ve endemik bitki türleri hakkında verilen bilgilerin yeterliliği					
Alanın temizliği (çöp kovası, konteynır..vb)					
Yiyecek ve içecek temininin alan çevresinden sağlama imkânı					

Kazdağı Ulusal Parkını ziyaret etmesi için arkadaşlarınıza tavsiyede bulunacak mısınız?

EVET HAYIR...Neden?.....

Cinsiyetiniz? BAYAN BAY

Yaşınız ? 18- 25 26-35 36-45 46-55 55'den fazla

Mesleğiniz? Öğrenci Emekli İşçi Memur Özel sektör çalışanı Serbest Meslek

Mühendis-mimar Avukat Doktor Akademisyen diğer.....

Eğitiminiz?

İlkokul Lise Yüksek lisans

Ortaokul Üniversite Doktora

Aylık geliriz?

500 YTL'den az

500-1000 YTL

1001-1500 YTL

1501-2000 YTL

2001-2500 YTL

2500 YTL'den fazla

Önerileriniz.....**Teşekkür Ederiz.**

EK C: İlgi Grupları Anket Formu

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ ORMANCILIK POLİTİKASI VE YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

Bu anket ile “Kazdağı Ulusal Parkı (Balıkesir) ve Yakın Çevresinde Ekoturizm Modeli Üzerine Araştırmalar” konulu akademik araştırma için veri toplamayı amaçlanmaktadır. Ankette kimlik bilgisi istenmemektedir. Lütfen size en uygun seçeneği işaretleyiniz. Katkılarınız için teşekkür ederiz.

Temel faaliyet konularınız nelerdir?

- 1.
- 2.
- 3.

Kaç yıldır bu faaliyetler ilgili çalışıyorsunuz?.....

Kazdağının Ulusal Park olarak ayrılmasında sizce en önemli neden nedir? (tek şık)

- Sahip olduğu endemik bitkiler
- Sahip olduğu kültürel değerler
- Sahip olduğu hayvan türleri
- Sahip olduğu günübirlik kullanım alanları
- Sahip olduğu manzara güzelliği
- Sahip olduğu temiz hava, bol oksijen
- Sahip olduğu su kaynakları
- Diğer

Faaliyet konularınız açısından Kazdağı'nın ve Kazdağı Ulusal Parkı'nın önemi nedir?

- Kazdağı ve Kazdağı Ulusal Parkı faaliyetlerimizi gerçekleştirdiğimiz temel alanlarımızdan birisidir.
- Kazdağı ve Kazdağı Ulusal Parkı faaliyetlerimizi gerçekleştirmek açısından etkili bir alandır.
- Faaliyetlerimiz açısından kazdağı ile doğrudan bir önemi yoktur, ancak dolaylı olarak bir önemi vardır.

Kazdağının Ulusal Park olarak ayrılması faaliyetlerinizi nasıl etkiledi?

- Olumlu
- Bir etkisi yok, nötr
- Olumsuz

Ekoturizm hakkında bir bilginiz var mı?

- Evet
- Hayır

Sizce Ekoturizmin en önemli 3 bileşeni nedir? (en fazla 3 şıkkı işaretleyiniz!)

- Doğayı korumak
- Doğal hayata minimum etki yapacak aktiviteleri içermek
- Toplumsal kalkınmaya öncelik vermek
- Turistik tesislere yönelik yatırımları attırmak
- Gelen ziyaretçileri memnun etmek
- Yörenin kültürel yapısını korumak
- Ekoturizm planlama ve yönetiminde katılımcılığın benimsenmesi

Sizin temel faaliyetleriniz açısından ekoturizmin önemi var mı?

- Evet. önem derecesi
- Hayır

Faaliyetleriniz açısından Kazdağının Ekoturizm amacıyla kullanımını nasıl değerlendirirsiniz?

- Kesinlikle karşıyım

- Karşıyım
 Bir fikrim yok
 Destekliyorum
 Kesinlikle destekliyorum

Kazdağında ekoturizm faaliyetlerinin size veya içinde bulunduğunuz gruba faydaları nelerdir?

1.
2.
3.

Kazdağında ekoturizm faaliyetlerinin size veya içinde bulunduğunuz gruba olumsuz etkileri nelerdir?

1.
2.
3.

Aşağıdaki ifadeleri faaliyet konularınız açısından değerlendiriniz.

	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
Kazdağı'nın korunmasını destekliyorum					
Kazdağı'ndaki hayvanlar ticari amaçlı kullanılmalıdır					
Kazdağı'ndaki bitkilerin ticari amaçlı kullanılmalıdır					
Kazdağı Ulusal Parkı içinde halkın etkin rol alacağı işletmelerin olması gerekir					
Kazdağının belli kısımların ziyaretlere kapatılması gerektiğini düşünüyorum					
Ziyaretçiler çevreye karşı duyarlı hareket etmektedir					
Ekoturizmin Kazdağı Ulusal Parkı'na olumlu katkısı vardır					
Kazdağı'ndaki ekoturizm amaçlı kullanımların doğal kaynaklara olumlu etkisi vardır					
Kazdağı'ndaki ekoturizm amaçlı kullanımların kültürel kaynaklara olumlu etkisi vardır					
Kazdağı'ndaki ekoturizm faaliyetleri halkı olumlu etkilemektedir					
Kazdağı'ndaki ekoturizm faaliyetleri turizm sektörünü olumlu etkilemektedir					
Kazdağı'ndaki ekoturizm faaliyetleri yöneticileri olumlu etkilemektedir					
Kazdağı ve ekoturizm ile ilgili çalışmalara işgücü açısından katkı sağlayabiliriz					
Kazdağı'ndaki ekoturizm ile ilgili çalışmalara sermaye / yatırım açısından katkı sağlayabiliriz					
Kazdağı'ndaki ekoturizm ile ilgili çalışmalara kamuoyu oluşturma açısından katkı sağlayabiliriz					
Kazdağı'nın ekoturizm amacıyla planlanmasında karar aşamasında yer almalıyız					
Kazdağı'nın ekoturizm amacıyla planlanmasında uygulamada, planın hayata geçirilmesi aşamasında yer almalıyız					

Kazdağı'nın ekoturizm amacıyla planlanmasında etkileri izleme aşamasında yer almalıyız					
Ekoturizm ile ilgili projelerde ulusal park yöneticileri ile ortak çalışabiliriz					
Muhtarlar ile ortak çalışabiliriz					
Sivil toplum örgütleri ile ortak çalışabiliriz					
Turizm sektörü ile ortak çalışabiliriz					
Alan kılavuzları ile ortak çalışabiliriz					
Yöre halkı ile ortak çalışabiliriz					
Akademisyen-uzmanlar ile ortak çalışabiliriz					
Kazdağı'nın ekoturizm amaçlı planlanmasında turizm sektörü temsilcileri kesinlikle yer almalıdır					
Muhtarlar kesinlikle yer almalıdır					
Sivil toplum örgütler kesinlikle yer almalıdır					
Turizm sektörü temsilcileri kesinlikle yer almalıdır					
Alan kılavuzları kesinlikle yer almalıdır					
Yöre halkı kesinlikle yer almalıdır					
Akademisyen-uzmanlar kesinlikle yer almalıdır					
Kazdağı'ndaki ekoturizm faaliyetlerinden en fazla faydayı yerel muhtarlar sağlayacaktır					
Kazdağı'ndaki ekoturizm faaliyetlerinden en fazla faydayı sivil toplum örgütleri sağlayacaktır					
Kazdağı'ndaki ekoturizm faaliyetlerinden en fazla faydayı turizm sektörü temsilcileri sağlayacaktır					
Kazdağı'ndaki ekoturizm faaliyetlerinden en fazla faydayı alan kılavuzları sağlayacaktır					
Kazdağı'ndaki ekoturizm faaliyetlerinden en fazla faydayı halk sağlayacaktır					
Kazdağı'ndaki ekoturizm faaliyetlerinden en fazla faydayı akademisyen-uzmanlar sağlayacaktır					

Teşekkür Ederiz.

EK- D Köylerde Kamu Hizmetini Değerlendirme Formu

	EVET	HAYIR	Açıklama
Köye yakın emniyet birimi var mı?			
Köyde postane var mı?			
Köyde yollar her mevsim ulaşımına açık mı?			
Köyde sağlık ocağı var mı?			
Köye en yakın hastane/ sağlık birimi ne kadar uzaktır?km			
Köyde ambulans var mı?			
Köyde yangın müdahale birimi var mı?			
Köyde temiz su kaynağı var mı?			
Köyde su kaynakları içmek için kullanılabilir mi?			
Köyde ziyaretçilerin kullanabileceği bir tuvalet var mı?			
Var ise temiz ve iyi durumda mı?			
Köyde atık su sistemi/ kanalizasyon var mı?			
Var ise ziyaretçi talebinin artmasında yeterli olacak mı?			
Atık su sistemi çevreye zararlı mı?			
Köye yakın bir arıtma merkezi var mı?			
Köyde çöp kutuları var mı?			
Var ise çöp kutuları ne durumda ve ne sıklıkla boşaltılıyor?Çöpler nereye götürülüyor? Durumu=.....Boşaltım sıklığı.....son ulaştığı nokta:.....			
Köye araçla ulaşım mümkün mü?			
Köyün temizliğinden kim sorumlu?..... Köy ne sıklıkla temizleniyor?.....			
Yollarda trafik yoğunluğu var mı?			
Trafikten kim sorumlu?.....			
Köyde veya yakınında telefon imkânı var mı?			
Ankesörlü telefon..... paralı telefon=.....			
Köyde cep telefonları kullanıla biliniyor mu?			
Köyde internet var mı?			
Köyde banka şubesi veya bankamatik var mı?			
Köyde Döviz bozdurma imkânı var mı?			
Köyde kredi kartı kullanım olanağı var mı?			
Köyde konaklama imkânı var mı?			
Köyde yemek imkânı var mı?			
Köyde yöresel ürünlerin satış yeri var mı?			
Köyde özgü el yapımı ürünler var mı?			
Var ise bunlar satılıyor mu?			
Ev yapımı ürünlerin satışında hijyen kurallarına uyuluyor mu?			
Yerel halk içinde herhangi bir yabancı dil bilen var mı?			
Yerel halk yabancılara karşı misafirperver mi?			
Yerel halk yabancılara karşı misafirperver mi?			

EK-E Kazdağı Ulusal Parkı Kamu Hizmetlerini Değerlendirme Formu

	EVET	HAYIR	AÇIKLAMA
alana yakın bir sağlık merkezi var mı?			
Acil yol ulaşımı var mı?			
Alanla ilgili güvenlik güçleri suç artışları karşı hazırlıklı mı?			
Var ise en yakın hastane/ sağlık birimi ne kadar uzaktadır?km
Alanda ambulans var mı?			
Alanda yangın müdahale birimi var mı?			
Alanda temiz su kaynağı var mı?			
Alandaki su kaynakları içmek için kullanılabilir mi?			
Alanda içme suyu için kullanılan kaynaklar nelerdir?.....			
Alanda tuvalet var mı?			
Var ise temiz ve iyi durumda mı?			
Alanda atık su sistemi/ kanalizasyon var mı?			
Var ise ziyaretçi talebinin artmasında yeterli olacak mı?			
Atık su sistemi çevreye zararlı mı?			
Alana yakın bir arıtma merkezi var mı?			
Alanda çöp kutuları var mı?			
Var ise çöp kutuları ne durumda ve ne sıklıkla boşaltılıyor? Çöpler nereye götürülüyor? Durumu=.....Boşaltım sıklığı.....son ulaştığı nokta:.....			
Alandaki ulaşım yolları temiz mi?			
Alanın temizliğinden kim sorumlu?.....Alan ne sıklıkla temizleniyor?			
Yollarda trafik yoğunluğu var mı?			
Trafikten kim sorumlu?.....			
Alanda veya yakınında telefon imkânı var mı?			
Ankesörlü telefon..... paralı telefon=.....			
Alanda cep telefonları kullanıla biliniyor mu?			
Alanda internete bağlanma olanağı var mı?			
Alanda banka veya para çekmek için imkân var mı?			
Alanda konaklama imkânı (çadır, karavan..vb) var mı?			
Alanda yemek imkânı var mı?			
Alanda yöresel ürünlerin satış yeri var mı?			
Alana özgü el yapımı ürünler var mı?			
Var ise bunlar satılıyor mu?			
Ev yapımı ürünlerin satışında hijyen kurallarına uyuluyor mu?			
Yerel halk içinde herhangi bir yabancı dil bilen var mı?			

EK-F Kazdağı Ulusal Parkı Durum (Swot) Analizi

EKOTURİZM AÇISINDAN GÜÇLÜ YÖNLERİ

DOĞAL ÇEKİCİLİK

Zengin flora ve fauna

Pınarlar, göletler, bol su kaynakları

Vadi, kanyon, akarsular ve diğer kaynaklar

İklim şartları (bol oksijen, düşük nem)

KÜLTÜREL ÇEKİCİLİK

Etnografik değerler (yerel el sanatları vb.)

Mitolojik değerler (efsaneler, hikayeler vb.)

Şenlik, festival vb. kültürel etkinlikler

Otantik köyler (yerel mimari ve yaşam tarzı)

ARKEOLOJİK ÇEKİCİLİK

Antik kentler (Antandros, Adramyttion vb.)

Kaya sunakları, Zeus Altarı vb.

TURİSTİK OLANAKLAR VE ALTYAPI

Ulaşım ağı (havaalanı, yat limanı vb.)

Güvenlik, sağlık, iletişim, kanalizasyon hizmetleri

Kamping (çadır, karavan), otel, motel, pansiyon gibi çok çeşitli konaklama olanakları

Seyahat acenteleri

Çeşitli yeme-içme olanakları

KURUMSAL ALTYAPI

Sivil toplum örgütleri

Körfez Belediyeler Birliği

Balıkesir Üniversitesi

EKOTURİZM AÇISINDAN ZAYIF YÖNLERİ

Akarsuların ıslah edilmesi gereği

Arıtma tesislerinin yetersizliği

Çöp depolama ve geri dönüşümün sağlanması konusundaki yetersizlikler

Yer altı ve yer üstü sularının plansız kullanımı

İmar planlarının yetersizliğinden kaynaklanan çarpık yapılaşma

Ekoturizme uygun konaklama olanaklarının yetersizliği

Ekoturizm diğer turizm türleri ile karıştırılması

Ekoturizm ürününe yönelik bilgi ve tanıtım eksikliği

Ekoturizme yönelik düzenlemelerin eksikliği (tur ilkeleri, gezi kuralları, etik ilkeler vb.)

Ekoturizm rehberlerinin yetiştirilmesi

Milli park ekoturizm master planının eksikliği

Flora ve faunaya ait envanterin olmaması

Milli park içinde turizme açılan alanlarda taşıma kapasitelerinin belirlenmesi

Milli park yönetimi için fon yetersizliği

Milli parktaki personel eksikliği

Milli parktaki altyapı eksikliği (giriş kontrol noktaları, ziyaretçi merkezi, çöp üniteleri, yön ve bilgi levhaları, WC vb.)

Ekoturizmin geliştirilmesinde geniş katılımlı bir organizasyonun sağlanması

EKOTURİZME YÖNELİK FIRSATLAR

Yöre halkına yeni iş olanakları (rehberlik, ev pansiyonculuğu vb.)

Yörede çevre bilincinin artırılması

Yörenin doğal, kültürel ve arkeolojik değerlerinin korunmasına katkı sağlanması

Diğer turizm türleri ve destinasyonların sürdürülebilir gelişimine örnek olma

Yörede turizmin zaman konsantrasyonuna alternatif olması (ilkbahar ve sonbahar ayları)

Doğal alanlarla kültürel turizm arasında bir bağ oluşturması ve bunun diğer turistik çekiciliklerle (deniz, kaplıca, iklim) entegrasyonu

Yörenin doğal ve kültürel dokusuna uygun konaklama olanaklarının yaratılması

Yörede oluşturulacak ekoturizm ürününü ulusal ve uluslararası turizm pazarında tanıtma ve imaj geliştirme olanağı

Ekoturizm ile ilgili Gelişmeler

Ekoturizm etkinlikleri çalışma esasları

Ekoturizm kılavuzu eğitim programı

Milli park ekoturizm güzergâhları haritası

Kazdağı Milli Parkı'nın bilimsel eğitim amaçlı kullanımı projesi

EKOTURİZME YÖNELİK TEHDİTLER

DOĞAL VE KÜLTÜREL DOKUNUN BOZULMASI

Kazdağı köyleri yönelik ikinci konut akını

Köylerin otantikliğini kaybetmesi

DİĞER SEKTÖRLERİN ETKİLERİ

Zeytinyağı fabrikalarının atıkları (karasuyun arıtılması problemi)

Çam termik santrali ve benzeri yatırımların muhtemel etkileri

Olası altın madenciliği faaliyetleri

YANGIN RİSKİ

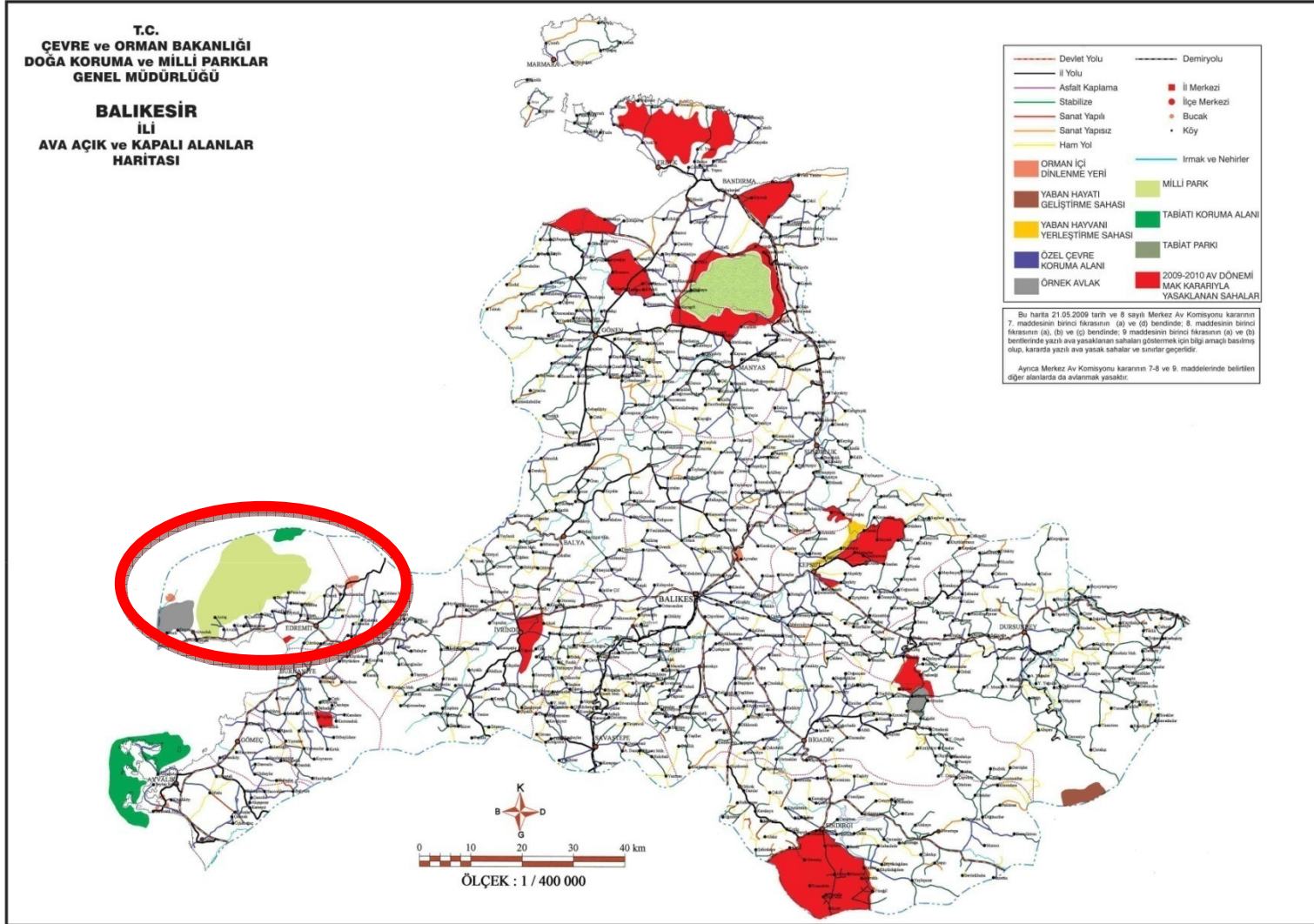
DİĞER

Mevcut durum itibarıyla bir tehlike olmamakla birlikte milli park yönetimince sıkı denetim sağlanmadığı takdirde, kaçak avcılık, kaçak otlatma ve kaçak kesim gibi faaliyetlerin verebileceği zararlar

EK G Nadir ve Endemik Türler Tehlike Kategorileri

SEMBOLÜ	AÇIKLAMASI
LC	En az endişe verici
LR	Az tehdit altında
NT	Tehdit altına girebilir
cd	Koruma önlemi gerektiren
VU	Zarar görebilir
EN	Tehlikede
CR	Çok tehlikede

EK H: Ava Açık Ve Kapalı Alanlar Haritası

EK I: Yöre Halkı Anket Sorularına Ait Tanımsal İstatistikler

TANIMSAL İSTATİSTİK	Mean	SD	Varyans	Kesinlikle Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Kazdağı'nın korunması Ulusal Parktaki bitki türlerinin korunmasına katkıda bulundu	3,01	1,816	3,297	35,3	0,0	17,7	9,8	37,2
Kazdağı'nın korunması Ulusal Parktaki hayvan türlerinin korunmasına katkıda bulundu	4,46	1,325	1,756	8,8	2,0	2,0	4,9	82,4
Kazdağı'nın korunması çevremize zarar veren faaliyetlerin (kaçak kesimler, kaçak avcılık vb) önünü kesti	3,23	1,867	3,486	37,4	2,0	10,1	1,0	49,5
Ziyaretçilerle birlikte Kazdağı çevresinde çevre kirliliği (çöp vb.) artmadı	2,18	1,485	2,206	37,8	36,7	4,1	4,1	17,3
Ziyaretçi birlikte kazdağı'nın suyu kirlenmedi	3,01	1,77	3,158	31,3	10,1	14,1	6,1	38,4
Kazdağı'nın korunması nedeniyle geleneksel geçim kaynaklarımız (tarım, avcılık, zeytincilik.. vb) azalmadı	1,99	1,438	2,069	54,9	8,8	19,6	5,9	10,8
Ulusal Parkın ne olduğu ve korunması gereken bitki ve hayvanlar hakkında bilgi sahibiyiz	1,66	1,389	1,931	74,5	3,9	6,9	1,0	13,7
Turistler için sunulan hizmetlerde(lokanta, konaklama, turlar vb.) yöre halkından yararlanılıyor	2,58	1,932	3,731	51,0	5,9	3,9	2,9	36,3
Köyümüzü içine alacak turizmle ilgili çalışmalara olumlu bakıyoruz	4,33	1,410	1,987	5,9	0	11,8	5,9	76,4
Kamu görevlileri ile alanın korunmasında ve bakımında ortak çalışmalar yürütüyoruz	4,11	1,274	1,622	9,8	2,0	10,8	22,5	54,9
Turizm bizim köyümüzle olan bağımızı güçlendiriyor	3,30	1,521	2,313	19,6	7,8	13,7	33,4	25,5

Köyümüze gelen ziyaretçiler/ turistler örf ve adetlerimize saygılı davranıyorlar	4,40	1,245	1,550	3,9	2,0	15,6	1,0	77,5
Köyümüze gelen ziyaretçiler evimizde konaklayabilirler, onları misafir edebiliriz	4,18	1,563	2,444	12,8	2,9	4,9	2,9	76,5
Gelen ziyaretçilere yöremize has yiyeceklerden ikram ediyoruz	4,70	1,032	1,065	2,0	2,0	3,9	1,0	90,2
Gelen ziyaretçiler gelenek ve göreneklerimiz anlatıyoruz	4,04	1,151	1,325	2,9	11,8	10,8	27,5	47,1
Köyümüze gelenler gençlerimize kötü örnek olmuyor	3,69	1,757	3,089	2,0	1,9	4,9	1,0	90,2
Ziyaretçiler her zaman köyümüze gelebilir	3,145	1,763	3,107	24,5	4,9	7,8	2,0	60,8
Ziyaretçilerin Sarıkız'daki hayırlarımıza katılmasından memnunuz	3,61	1,758	3,092	20,6	3,0	18,6	0,0	57,8
Kazdağı'na gelen turistler sayesinde kazancımız arttı	2,57	1,57	2,485	42,2	10,8	11,8	18,6	16,7
Kazdağı'nı ziyarete gelenlere kendi bağımızın bahçemizin ürünlerini satabiliyoruz	2,84	1,58	2,510	33,3	12,7	10,8	22,5	20,6
Yaptığımız turistik hediyelik eşyalara Ulusal Park için gelenlere satabiliyoruz	2,11	1,59	2,533	63,7	3,9	4,9	12,7	14,7
Yöremizde turistik amaçlı faaliyet gösteren işletmelerin açılmasını olumlu karşılıyoruz	2,50	1,68	2,837	52,0	2,0	9,8	16,7	19,6
Ulusal Park için gelenler sayesinde gençler iş imkânına kavuştu	2,23	1,66	2,770	62,7	1,0	3,9	15,7	16,7
Kazdağı'na gelen ziyaretçilerle birlikte köyümüz kalkınmaya başladı	2,59	1,54	2,383	39,2	12,7	14,7	16,7	16,7

EK J: Ekoturizm Güzergah Öneri Planına Ait Tablo

	ARITAŞI	BEYOBA	ÇAMLIBEL	KAVLAKLAR	MEHMETALAN	PINARBAŞI	TAHTAKUŞLAR
Doğa korumaya yönelik tutum	3,10	2,30	2,70	3,63	3,30	2,59	3,06
Kalkınmaya yönelik tutum	1,86	1,52	2,90	1,32	2,80	2,50	2,32
Katılımcılık	2,50	2,20	3,90	3,34	3,67	2,88	2,54
Kültürel yapıyı korumaya yönelik tutum	3,55	3,93	4,47	3,97	3,85	4,10	3,49
Misafirperverlik	4,00	4,80	4,90	4,60	4,10	4,10	3,20
Konaklama imkanı sağlama	2,40	5,00	4,83	4,64	4,29	3,55	3,78
Ziyaret dönemi	1,60	1,67	5,00	4,64	3,47	4,91	3,89
Kültüre etki	3,30	3,70	4,10	2,80	3,80	4,00	3,70

EK K: Arazi Çalışmalarıyla İlgili Fotoğraflar

ÖZGEÇMİŞ

1976 yılında Antalya'da doğdu. İlköğrenimini Barboros İlkokulunda, orta ve lise öğrenimini Özel Hamdullah Emin Paşa Lise'nde tamamladı. 1995 yılında öğrenime başladığı İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümünü 1999 yılında bitirdi.

Aynı yıl İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Orman Mühendisliği Anabilim Dalı Ormancılık Politikası ve Yönetimi Yüksek Lisans Programına girdi ve adı geçen programı 2003 yılında Ormancılık Politikası Ve Yönetimi Uzmanı olarak tamamladı. 1999–2007 yılları arasında İ.Ü. Orman Fakültesi Ormancılık Politikası ve Yönetimi Anabilim Dalında Araştırma Görevlisi olarak görev yaptı. 2001 yılında başladığı Anadolu Üniversitesi İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümünden 2005 yılında mezun oldu. 2003 yılında ise İ.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Orman Mühendisliği Anabilim Dalı Ormancılık Politikası ve Yönetimi Doktora Programına başladı. İyi derecede İngilizce bilmektedir. Evli ve bir çocuk annesidir.